2018

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Rocznik Statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego

Statistical Yearbook of kujawsko-pomorskie voivodship

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy Statistical Office in Bydgoszcz

Bydgoszcz 2018

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy
Editorial Board of Statistical Office in Bydgoszcz

Przewodniczący
President

dr Wiesława Gierańczyk

Członkowie
Members

Małgorzata Górka (sekretarz secretary), Katarzyna Klamrowska, Leszek Kozłowski, Anna Nakielska, Wioletta Szałkiewicz, Joanna Wierzbińska

Prace merytoryczne
Content-related works

Zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy
The team of employees of the Statistical Office in Bydgoszcz

pod kierunkiem
supervised by

Małgorzaty Górki

Prace wydawnicze
Editorial work

Zespół pracowników Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Badań Regionalnych
The team of employees of the Kujawsko-Pomorski Regional Survey Centre

pod kierunkiem
supervised by

Małgorzaty Górki

Zdjęcie zamieszczone na okładce
Photograph on the cover

Bydgoszcz — fot. Małgorzata Rybak

ISSN 1734-0829

Publikacja dostępna na stronie internetowej
Publications available on website

bydgoszcz.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy przekazuje Państwu najnowsze wydanie „**Rocznika Statystycznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2018**", dostępnego w polsko-angielskiej wersji językowej. Jest to podstawowa zbiorcza publikacja Urzędu, która stanowi zestawienie danych statystycznych oraz informacji charakteryzujących poziom życia społeczeństwa i stan gospodarki województwa w 2017 r.

Publikację rozpoczynają tablice przeglądowe, przedstawiające m.in. najważniejsze dane o województwie kujawsko-pomorskim, w porównaniu do kraju w 2017 r. oraz w ujęciu retrospektywnym za lata 2000, 2005, 2010, 2013–2017.

Szczegółowe dane statystyczne w tablicach zgrupowano w 23 działach tematycznych. Wybrane zjawiska zilustrowano na kartogramach, wykresach i schematach. W celu umożliwienia właściwej interpretacji prezentowanych informacji zachęcam do zapoznania się z treścią uwag ogólnych, które zawierają wyjaśnienia dotyczące terminologii, metodyki i zakresu informacji znajdujących się w opracowaniu.

W bieżącej edycji Rocznika, w dziale „Edukacja i wychowanie" zaprezentowano uzupełnienie prezentowanych dotychczas danych statystycznych o informacje dotyczące nowego systemu edukacji, obowiązującego od roku szkolnego 2017/2018.

Przekazując niniejszą publikację, dostępną również w wersji elektronicznej, składam wszystkim osobom i instytucjom, które przyczyniły się do wzbogacenia jej treści, serdeczne podziękowania za współpracę i przekazane materiały. Wyrażam nadzieję, że okaże się ona cennym i przydatnym źródłem informacji o stanie i tendencjach rozwoju społeczno-gospodarczego naszego województwa. Jednocześnie zachęcam Państwa do formułowania uwag, czy też ewentualnych sugestii dotyczących zawartości, nie tylko niniejszego opracowania, ale też zakresu realizowanych badań statystycznych.

Uwadze Czytelników pragnę również polecić opracowanie pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie 2018 – Podregiony, Powiaty, Gminy", będące rozwinięciem niniejszego Rocznika o dane dla niższych szczebli podziału administracyjnego.

p.o. Dyrektora

Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

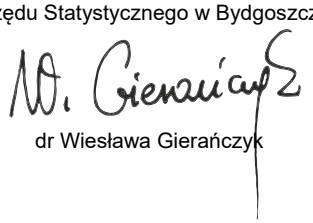

dr Wiesława Gierańczyk

Bydgoszcz, grudzień 2018 r.

PREFACE

The Statistical Office in Bydgoszcz presents the latest edition of '**Statistical Yearbook of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship 2018**', available in Polish-English version. This is the basic collective publication of the Office, which is a summary of data and information describing living standards of the society and the state of the voivodship's economy in 2017.

The publication begins with review tables presenting among others the most important data on the Kujawsko-Pomorskie voivodship in comparison to the country and retrospectively for the years 2000, 2005, 2010, 2013–2017.

Detailed statistical data are gathered in 23 thematic chapters. Selected phenomena are illustrated on maps, charts and diagrams. In order to enable a proper interpretation of the presented information, I encourage to read the general notes containing explanations regarding terminology, methodology and the scope of information in the study.

In the current edition of the Yearbook, in the chapter 'Education' in addition to statistical data presented so far there is information on the new education system introduced from the 2017/2018 school year.

Presenting this publication, available also in an electronic version, I would like to express my gratitude to all the people and institutions which contributed to the enrichment of its content for their cooperation and provided information. I hope that the publication will prove to be a valuable and useful source of information about socio-economic situation and development trends in our voivodship. At the same time, I encourage the readers to formulate comments or any suggestions regarding not only the content of the study, but also the scope of statistical surveys.

I would also like to recommend to the readers' attention the publication entitled "Kujawsko-Pomorskie Voivodship 2018 – Subregions, Powiats, Gminas", which is an extension of this Yearbook for lower levels of administrative division of the voivodship.

Acting Director

of the Statistical Office in Bydgoszcz

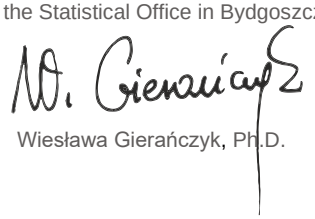

Wiesława Gierańczyk, Ph.D.

Bydgoszcz, December 2018

SPIS RZECZY

CONTENTS

		Str. Page
Przedmowa	Preface	3—4
Spis tablic	List of tables	6—18
Spis wykresów	List of graphs	19
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	Symbols. Major abbreviations	20—21
Uwagi ogólne	General notes	22—27

Tablice przeglądowe

Review tables

I.	Województwo na tle kraju w 2017 r.	Voivodship on the background of the country in 2017	28—33
II.	Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2013–2017)	Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2013–2017)	34—51

Działy

Chapters

I.	Geografia	Geography	52—54
II.	Stan i ochrona środowiska	Environmental protection	55—74
III.	Podział administracyjny i samorząd terytorialny	Administrative division and territorial self-government	75—79
IV.	Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości	Public safety. Justice	80—90
V.	Ludność	Population	91—118
VI.	Rynek pracy	Labour market	119—155
VII.	Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Wages and salaries. Social security benefits	156—168
VIII.	Budżety gospodarstw domowych	Household budgets	169—177
IX.	Infrastruktura komunalna. Mieszkania	Municipal infrastructure. Dwellings	178—191
X.	Edukacja i wychowanie	Education	192—223
XI.	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	Health care and social welfare	224—239
XII.	Kultura. Turystyka. Sport	Culture. Tourism. Sport	240—253
XIII.	Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne	Science and technology. Information society	254—267
XIV.	Ceny	Prices	268—271
XV.	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Agriculture, hunting and forestry	272—300
XVI.	Przemysł i budownictwo	Industry and construction	301—314
XVII.	Transport. Telekomunikacja	Transport. Telecommunications	315—323
XVIII.	Handel i gastronomia	Trade and catering	324—329
XIX.	Finanse przedsiębiorstw	Finances of enterprises	330—342
XX.	Finanse publiczne	Public finance	343—351
XXI.	Inwestycje. Środki trwałe	Investments. Fixed assets	352—359
XXII.	Rachunki regionalne	Regional accounts	360—364
XXIII.	Podmioty gospodarki narodowej	Entities of the national economy	365—373

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ I. **GEOGRAFIA**	CHAPTER I. **GEOGRAPHY**		
Położenie geograficzne	Geographic location	1	52
Powierzchnia i granice w 2017 r.	Area and borders in 2017	2	52
Układ pionowy powierzchni	Elevations	3	53
Większe sztuczne zbiorniki wodne	Major artificial reservoirs	4	53
Temperatury powietrza	Air temperatures	5	54
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie	Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness	6	54
DZIAŁ II. **STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA**	CHAPTER II. **ENVIRONMENTAL PROTECTION**		
Uwagi ogólne	General notes	x	55
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa	Geodesic status, directions and changes of voivodship land use	1 (7)	61
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne	Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes	2 (8)	62
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane	Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land	3 (9)	62
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	Water withdrawal for needs of the national economy and population	4 (10)	63
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	Water consumption for needs of the national economy and population	5 (11)	63
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych	Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling up fish ponds	6 (12)	64
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground	7 (13)	64
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków	Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed	8 (14)	65
Oczyszczalnie ścieków	Wastewater treatment plants	9 (15)	65
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality	10 (16)	66
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality	11 (17)	67
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	Area of special nature value under legal protection	12 (18)	68
Rezerwaty przyrody	Nature reserves	13 (19)	68
Parki krajobrazowe	Landscape parks	14 (20)	69
Pomniki przyrody	Monuments of nature	15 (21)	69

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ II. **STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.)**	CHAPTER II. **ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)**		
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania ...	Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as its waste landfill areas	16 (22)	70
Odpady według rodzajów w 2017 r.	Waste by type in 2017	17 (23)	70
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące)	Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices)	18 (24)	71
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Tangible effects of investments in environmental protection and water management	19 (25)	72
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund .	20 (26)	73
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management funds	21 (27)	74
DZIAŁ III. **PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY**	CHAPTER III. **ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT**		
Uwagi ogólne	General notes	x	75
Jednostki administracyjne województwa	Administrative units of voivodship	1 (28)	77
Gminy w 2017 r.	Gminas in 2017	2 (29)	77
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2017 r.	Powiats and cities with powiat status in 2017	3 (30)	78
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	Councillors of organs of local government entities in 2017	4 (31)	78
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej	Paid employment, wages and salaries in the public administration	5 (32)	79
DZIAŁ IV. **BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI**	CHAPTER IV. **PUBLIC SAFETY. JUSTICE**		
Uwagi ogólne	General notes	x	80
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings	1 (33)	83
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police	2 (34)	85
Wpływ spraw do sądów powszechnych	Incoming cases in the common courts	3 (35)	85
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2017 r.	Incoming cases in the common courts in 2017	4 (36)	86
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation	5 (37)	87
Załatwione sprawy rodzinne	Resolved family cases	6 (38)	87
Sprawy rodzinne załatwione w 2017 r.	Resolved family cases in 2017	7 (39)	88
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym	Entities in the National Judicial Register	8 (40)	88
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej	Registered activity of the State Fire Department	9 (41)	89
DZIAŁ V. **LUDNOŚĆ**	CHAPTER V. **POPULATION**		
Uwagi ogólne	General notes	x	91
Ludność	Population	1 (42)	95

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ V. **LUDNOŚĆ (dok.)**	CHAPTER V. **POPULATION (cont.)**		
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	Working and non-working age population	2 (43)	95
Ludność według płci i wieku	Population by sex and age	3 (44)	96
Miasta i ludność w miastach	Towns and urban population	4 (45)	97
Gminy zamieszkane przez ludność wiejską	Gminas and rural population	5 (46)	97
Mediana wieku ludności według płci	Median population age by sex	6 (47)	98
Ruch naturalny ludności	Vital statistics	7 (48)	98
Małżeństwa zawarte i rozwiązane	Marriages contracted and dissolved	8 (49)	99
Małżeństwa zawarte według wieku nowożeńców w 2017 r.	Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2017	9 (50)	99
Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2017 r.	Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2017	10 (51)	101
Małżeństwa wyznaniowe	Church or religious marriages	11 (52)	101
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2017 r.	Divorces by age of spouses at the moment of filling petition for divorce in 2017	12 (53)	102
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie	Divorces by the number of underage children in the marriage	13 (54)	103
Urodzenia	Births	14 (55)	103
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki	Live births by birth order and age of mother	15 (56)	104
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	Female fertility and reproduction rates of population	16 (57)	104
Zgony według płci i wieku zmarłych	Deaths by sex and age of deceased	17 (58)	105
Zgony według przyczyn	Deaths by causes	18 (59)	106
Zgony niemowląt według płci i wieku	Infant deaths by sex and age	19 (60)	108
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn	Infant deaths by selected causes	20 (61)	109
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję	Suicides registered by Police	21 (62)	110
Przeciętne dalsze trwanie życia	Life expectancy	22 (63)	110
Prognoza ludności	Population projection	23 (64)	111
Prognoza gospodarstw domowych	Households projection	24 (65)	112
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały	Internal and international migration of population for permanent residence	25 (66)	112
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków	Internal migration of population for permanent residence by direction	26 (67)	113
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants	27 (68)	114
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants	28 (69)	114
Rezydenci	Usual residence population	29 (70)	115
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	Working and non-working age usual residence population	30 (71)	115
Kościoły i związki wyznaniowe	Churches and religious associations	31 (72)	116

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ VI. **RYNEK PRACY**	CHAPTER VI. **LABOUR MARKET**		
Uwagi ogólne	General notes	x	119
Aktywność ekonomiczna ludności	**Economic activity of the population**		
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej — na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more — on the LFS basis	1 (73)	127
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r. — na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2017 — on the LFS basis	2 (74)	128
Pracujący	**Employment**		
Pracujący	Employed persons	3 (75)	129
Pracujący według statusu zatrudnienia	Employed persons by employment status	4 (76)	130
Przeciętne zatrudnienie	Average paid employment	5 (77)	131
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni	Full- and part-time paid employment	6 (78)	132
Przyjęcia do pracy	Hires	7 (79)	133
Zwolnienia z pracy	Terminations	8 (80)	134
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy	The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time	9 (81)	136
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2017 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2017	10 (82)	137
Bezrobocie	**Unemployment**		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy	Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers	11 (83)	139
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani	Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls	12 (84)	140
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy	Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority	13 (85)	140
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy	Registered unemployed persons benefitting from labour market programme as well as job offers	14 (86)	142
Wydatki Funduszu Pracy	Expenditures of Labour Fund	15 (87)	142
Warunki pracy	**Work conditions**		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)	Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture)	16 (88)	143
Wydarzenia i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)	Contact-mode of injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture)	17 (89)	147
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie	Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture	18 (90)	149
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia	Persons working in hazardous conditions	19 (91)	149
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2017 r.	Paid employees on position for which evaluation of occupational risk was done in 2017	20 (92)	152
Choroby zawodowe	Occupational diseases	21 (93)	153
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych	Persons receiving benefits for work in harmful and strenuous conditions	22 (94)	154
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	Occupational accidents and occupational diseases benefits	23 (95)	155

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ VII. **WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH**	CHAPTER VII. **WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS**		
Uwagi ogólne	General notes	x	156
Wynagrodzenia	**Wages and salaries**		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	Average monthly gross wages and salaries	1 (96)	159
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2 (97)	160
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2016	3 (98)	162
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	Average gross wages and salaries for October 2016	4 (99)	165
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) paid employment by great occupational groups for October 2016	5 (100)	167
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	**Social security benefits**		
Emeryci i renciści	Retirees and pensioners	6 (101)	168
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto	Gross retirement pay and pension benefits	7 (102)	168
DZIAŁ VIII. **BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH**	CHAPTER VIII. **HOUSEHOLD BUDGETS**		
Uwagi ogólne	General notes	x	169
Gospodarstwa domowe	Households	1 (103)	174
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych	Average monthly per capita available income of households	2 (104)	174
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych	Average monthly per capita expenditures of households	3 (105)	175
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs of households	4 (106)	175
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	Households equipped with selected durable goods	5 (107)	176
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych	Subjective evaluation of material situation of households	6 (108)	177
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych	At-risk of poverty rates in households	7 (109)	177
DZIAŁ IX. **INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA**	CHAPTER IX. **MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS**		
Uwagi ogólne	General notes	x	178
Infrastruktura komunalna	**Municipal infrastructure**		
Wodociągi i kanalizacja	Water supply and sewerage systems	1 (110)	183
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	Consumers and consumption of electricity in households	2 (111)	184
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	3 (112)	184
Ogrzewnictwo	House-heating	4 (113)	185
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	Population using water supply, sewerage and gas supply systems	5 (114)	185
Odpady komunalne	Municipal waste	6 (115)	186

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ IX. **INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.)**	CHAPTER IX. **MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)**		
Nieczystości ciekłe	Liquid waste	7 (116)	186
Składowiska odpadów komunalnych	Landfill sites with municipal waste	8 (117)	186
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej	Generally accessible and estate area green belts	9 (118)	187
Mieszkania	**Dwellings**		
Zasoby mieszkaniowe	Dwelling stocks	10 (119)	187
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations	11 (120)	188
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2017 r.	Housing allowances paid out in 2017	12 (121)	188
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe	Administration of grounds for dwelling construction	13 (122)	189
Mieszkania, których budowę rozpoczęto	Dwellings in which construction has begun	14 (123)	189
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed	15 (124)	189
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb	Dwellings completed by number of rooms	16 (125)	191
DZIAŁ X. **EDUKACJA I WYCHOWANIE**	CHAPTER X. **EDUCATION**		
Uwagi ogólne	General notes	x	192
Edukacja według szczebli kształcenia	Education by level	1 (126)	197
Szkoły według organów prowadzących	Schools by school governing authority	2 (127)	200
Uczniowie według grup wieku	Pupils and students by age groups	3 (128)	202
Współczynnik skolaryzacji	Enrolment rate	4 (129)	203
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych	Pupils and students studying foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools	5 (130)	204
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych	Students studying foreign languages in schools for adults	6 (131)	206
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Education of people with special educational needs	7 (132)	207
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze	Special education centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres	8 (133)	208
Wychowanie pozaszkolne	Extracurricular education	9 (134)	209
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	Boarding-schools and dormitories for children and youth (excluding special schools)	10 (135)	209
Domy i stołówki studenckie	Student dormitories and canteens	11 (136)	210
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia	Students of higher education institutions receiving scholarships and grants	12 (137)	211
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	Primary schools for children and youth (excluding special schools)	13 (138)	211
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools)	14 (139)	213
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	Stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools)	15 (140)	214
Uczniowie i absolwenci branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia	Students and graduates of stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) by fields of education	16 (141)	214
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	General secondary schools for youth (excluding special schools)	17 (142)	214

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ X. **EDUKACJA I WYCHOWANIE (dok.)**	CHAPTER X. **EDUCATION (cont.)**		
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) ...	Technical secondary schools for youth (excluding special schools) ...	18 (143)	215
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia ...	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education ...	19 (144)	215
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży ...	Level art schools for children and youth ...	20 (145)	216
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) ...	Post-secondary schools (excluding special schools) ...	21 (146)	216
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia ...	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education ...	22 (147)	217
Szkoły wyższe ...	Higher education institutions ...	23 (148)	217
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne szkół wyższych według lokalizacji w roku akademickim 2017/18 ...	Branches, branch basic organizational units and branch teaching centres of higher education institutions by location in the 2017/18 academic year	24 (149)	218
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół ...	Students of higher education institutions by mode of study and type of schools ...	25 (150)	218
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół ...	Graduates of higher education institutions by mode of study and type of schools ...	26 (151)	219
Nauczyciele akademiccy w szkołach wyższych	Academic teachers in higher educational institutions ...	27 (152)	219
Cudzoziemcy — studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół ...	Foreigners — students and graduates by mode of study and type of schools ...	28 (153)	220
Studia podyplomowe i doktoranckie ...	Postgraduate and doctoral programmes ...	29 (154)	220
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18 ...	Postgraduate programmes by narrow fields of education in the 2017/18 academic year ...	30 (155)	221
Szkoły dla dorosłych ...	Schools for adults ...	31 (156)	222
Wychowanie przedszkolne ...	Pre-primary education ...	32 (157)	222
DZIAŁ XI. **OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA**	CHAPTER XI. **HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE**		
Uwagi ogólne ...	General notes ...	x	224
Pracownicy medyczni ...	Medical personel ...	1 (158)	230
Lekarze specjaliści ...	Doctors specialists ...	2 (159)	230
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ...	Out-patient health care ...	3 (160)	231
Stacjonarna opieka zdrowotna ...	In-patient health care ...	4 (161)	232
Szpitale ogólne ...	General hospitals ...	5 (162)	233
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna ...	Emergency medical services and first aid ...	6 (163)	234
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne ...	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets ...	7 (164)	234
Krwiodawstwo ...	Blood donation ...	8 (165)	235
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia ...	Incidence of infectious diseases and poisonings	9 (166)	235
Żłobki i kluby dziecięce ...	Nurseries and children's clubs ...	10 (167)	236
Wspieranie rodziny w 2017 r. ...	Family support in 2017 ...	11 (168)	237
Placówki wsparcia dziennego ...	Day-support centres ...	12 (169)	237
Rodzinna piecza zastępcza ...	Family foster care ...	13 (170)	237
Instytucjonalna piecza zastępcza ...	Institutional foster care ...	14 (171)	238
Pomoc społeczna stacjonarna ...	Stationary social welfare ...	15 (172)	238
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców ...	Stationary social welfare facilities by groups of residents ...	16 (173)	238
Świadczenia pomocy społecznej ...	Social assistance benefits ...	17 (174)	239

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XII. **KULTURA. TURYSTYKA. SPORT**	CHAPTER XII. **CULTURE. TOURISM. SPORT**		
Uwagi ogólne	General notes	x	240
Kultura	**Culture**		
Książki i broszury wydane	Books and pamphlets published	1 (175)	243
Gazety i czasopisma wydane	Newspapers and magazines published	2 (176)	243
Biblioteki publiczne (z filiami)	Public libraries (with branches)	3 (177)	244
Muzea	Museums	4 (178)	244
Galerie sztuki	Art galleries	5 (179)	244
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe	Theatres, music institutions, entertainment enterprises	6 (180)	245
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres	7 (181)	245
Kina stałe	Fixed cinemas	8 (182)	246
Abonenci telewizji kablowej	Cable television subscribers	9 (183)	246
Abonenci radiowi i telewizyjni	Radio and television subscribers	10 (184)	246
Turystyka	**Tourism**		
Baza noclegowa turystyki	Tourist accommodation establishments	11 (185)	247
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments	12 (186)	249
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki	Occupancy in tourist accommodation establishments	13 (187)	250
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki	Catering establishments in tourist accommodation establishments	14 (188)	250
Hotele według kategorii	Hotels by category	15 (189)	251
Sport	**Sport**		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe	Physical education organizations and sports clubs	16 (190)	252
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2016 r.	Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2016	17 (191)	252
DZIAŁ XIII. **NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE**	CHAPTER XIII. **SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY**		
Uwagi ogólne	General notes	x	254
Nauka i technika	**Science and technology**		
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej	Entities and internal personnel in research and development	1 (192)	259
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia	Internal personnel in research and development activity by educational level	2 (193)	260
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące)	Gross domestic expenditures on research and development activity (current prices)	3 (194)	261
Nakłady w działalności badawczej i rozwojowej według dziedzin B+R	Gross domestic expenditures in research and development by field of R&D	4 (195)	261

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XIII. **NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE (dok.)**	CHAPTER XIII. **SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY (cont.)**		
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według sektorów instytucjonalnych (ceny bieżące)	Gross domestic expenditures on research and development by institutional sector (current prices)	5 (196)	262
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące)	Current expenditures on research and development activity by type of activity (current prices)	6 (197)	262
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej	Degree of consumption of research equipment in research and development activity	7 (198)	262
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2017 r.	Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2017	8 (199)	263
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2015–2017	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2015–2017	9 (200)	264
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące)	Expenditures on innovation activity in industry (current prices)	10 (201)	265
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące)	Expenditures on innovation activity in industry by source of funds (current prices)	11 (202)	266
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe	Domestic inventions and utility models	12 (203)	266
Społeczeństwo informacyjne	**Information society**		
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne	Enterprises using selected information and communication technologies	13 (204)	267
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach	Purpose of using the Internet by enterprises	14 (205)	267
DZIAŁ XIV. **CENY**	CHAPTER XIV. **PRICES**		
Uwagi ogólne	General notes	x	268
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	Price indices of consumer goods and services	1 (206)	269
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług	Retail prices of selected goods and services	2 (207)	269
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych	Average procurement prices of major agricultural products	3 (208)	271
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach	Average marketplace prices received by farmers	4 (209)	271
DZIAŁ XV. **ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO**	CHAPTER XV. **AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY**		
Uwagi ogólne	General notes	x	272
Rolnictwo	**Agriculture**		
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie	Trends and major economic and production results in agriculture	1 (210)	278
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków	Agricultural land area by land type	2 (211)	279
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych	Farms by area groups	3 (212)	280

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XV. **ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO (dok.)**	CHAPTER XV. **AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY (cont.)**	
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe)	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices)	4 (213) 280
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe)	Structure of gross and market agricultural output (constant prices)	5 (214) 281
Powierzchnia zasiewów	Sown area	6 (215) 282
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów	Selected crop production and yields	7 (216) 283
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych	Area, production and yields of ground vegetables	8 (217) 284
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach	Area and production of tree fruit in orchards	9 (218) 285
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach	Area and production of berry fruit in orchards	10 (219) 286
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie	Cattle, pigs, sheep and horses	11 (220) 287
Drób	Poultry	12 (221) 288
Produkcja żywca rzeźnego	Production of animals for slaughter	13 (222) 288
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów	Production of meat, fats and pluck	14 (223) 289
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych	Production of cows' milk and hen eggs	15 (224) 289
Ciągniki rolnicze	Agricultural tractors	16 (225) 290
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik	Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient	17 (226) 290
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące)	Value of agricultural products procurement (current prices)	18 (227) 291
Skup ważniejszych produktów rolnych	Procurement of major agricultural products	19 (228) 292
Ekologiczne gospodarstwa rolne	Organic farms	20 (229) 293
Łowiectwo	**Hunting**	
Ważniejsze zwierzęta łowne	Major game species	21 (230) 293
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych	Shoot of main game species	22 (231) 294
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts	23 (232) 294
Leśnictwo	**Forestry**	
Powierzchnia gruntów leśnych	Forest land	24 (233) 295
Powierzchnia lasów	Forest areas	25 (234) 296
Zasoby drzewne na pniu	Growing stock of standing wood	26 (235) 297
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane	Renewals, afforestations and other forest breeding work	27 (236) 298
Pozyskanie drewna	Removals	28 (237) 299
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień	Trees and shrubs outside the forest and removals	29 (238) 300
Pożary w lasach	Forest fires	30 (239) 300

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XVI. **PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO**	CHAPTER XVI. **INDUSTRY AND CONSTRUCTION**		
Uwagi ogólne	General notes	x	301
Przemysł	**Industry**		
Produkcja sprzedana przemysłu	Sold production of industry	1 (240)	303
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące)	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices)	2 (241)	305
Produkcja wybranych wyrobów	Production of selected products	3 (242)	305
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle	Average paid employment in industry	4 (243)	306
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle	Average monthly gross wages and salaries in industry	5 (244)	308
Budownictwo	**Construction**		
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	Construction and assembly production (current prices)	6 (245)	310
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące)	Construction and assembly production by type of constructions (current prices)	7 (246)	310
Budynki oddane do użytkowania	Buildings completed	8 (247)	312
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków	Buildings completed by type of buildings	9 (248)	313
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction	10 (249)	314
DZIAŁ XVII. **TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA**	CHAPTER XVII. **TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS**		
Uwagi ogólne	General notes	x	315
Transport	**Transport**		
Linie kolejowe eksploatowane	Railway lines operated	1 (250)	318
Drogi publiczne o twardej nawierzchni	Hard surface public roads	2 (251)	318
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane	Registered road vehicles and tractors	3 (252)	319
Linie regularnej komunikacji autobusowej	Regular bus communication lines	4 (253)	319
Transport samochodowy zarobkowy	Hire or reward road transport	5 (254)	320
Komunikacja miejska	Urban transport	6 (255)	320
Ruch pasażerów w portach lotniczych	Passenger traffic at airports	7 (256)	321
Przeładunek ładunków w portach lotniczych	Freight loaded and unloaded at airports	8 (257)	321
Wypadki drogowe i ich ofiary	Road traffic accidents and their casualties	9 (258)	321
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów	Road traffic accidents by culprits, major causes and types of vehicles	10 (259)	322
Telekomunikacja	**Telecommunications**		
Abonenci telefoniczni i aparaty telefoniczne	Telephone subscribers and telephone sets	11 (260)	323

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XVIII. **HANDEL I GASTRONOMIA**	CHAPTER XVIII. **TRADE AND CATERING**		
Uwagi ogólne	General notes	x	324
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące)	Retail sales (current prices)	1 (261)	327
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące)	Retail sales by groups (current prices)	2 (262)	327
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące)	Wholesale in trade enterprises (current prices)	3 (263)	327
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw	Shops by organizational forms and petrol stations	4 (264)	328
Gastronomia	Catering	5 (265)	328
Magazyny handlowe	Trade warehouses	6 (266)	329
Targowiska	Marketplaces	7 (267)	329
DZIAŁ XIX. **FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW**	CHAPTER XIX. **FINANCES OF ENTERPRISES**		
Uwagi ogólne	General notes	x	330
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors	1 (268)	334
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections	2 (269)	335
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych	Enterprises by obtained financial results	3 (270)	336
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach	Economic relations in enterprises	4 (271)	337
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw	Current assets of enterprises	5 (272)	338
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw	Share equity (funds) of enterprises	6 (273)	340
Kapitał zakładowy spółek	Share capital of companies	7 (274)	341
Zobowiązania przedsiębiorstw	Liabilities of enterprises	8 (275)	342
DZIAŁ XX. **FINANSE PUBLICZNE**	CHAPTER XX. **PUBLIC FINANCE**		
Uwagi ogólne	General notes	x	343
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	Revenue of local government units budgets by type	1 (276)	346
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Revenue of local government units budgets by division in 2017	2 (277)	348
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	Expenditure of local government units budgets by type	3 (278)	349
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Expenditure of local government units budgets by division in 2017	4 (279)	350
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych	Revenue and costs of local government budgetary establishments	5 (280)	351

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XXI. **INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE**	CHAPTER XXI. **INVESTMENTS. FIXED ASSETS**		
Uwagi ogólne	General notes	x	352
Inwestycje	**Investments**		
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	Investment outlays (current prices)	1 (281)	355
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises (current prices)	2 (282)	356
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises by groups (current prices)	3 (283)	357
Środki trwałe	**Fixed assets**		
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne)	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices)	4 (284)	358
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne)	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices)	5 (285)	359
DZIAŁ XXII. **RACHUNKI REGIONALNE**	CHAPTER XXII. **REGIONAL ACCOUNTS**		
Uwagi ogólne	General notes	x	360
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	Gross domestic product (current prices)	1 (286)	363
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące)	Basic elements of production account and generation of income account (current prices)	2 (287)	364
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych	Nominal income in the households sector	3 (288)	364
DZIAŁ XXIII. **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ**	CHAPTER XXIII. **ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY**		
Uwagi ogólne	General notes	x	365
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	Entities of the national economy in the REGON register	1 (289)	366
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji	Entities of the national economy in the REGON register by legal status and sections	2 (290)	367
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji	Commercial companies by legal status and sections	3 (291)	369
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections	4 (292)	370
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections	5 (293)	372

SPIS WYKRESÓW

LIST OF CHARTS

Str.
Page

Podział administracyjny województwa kujawsko-pomorskiego w 2017 r.	Administrative division of kujawsko-pomorskie voivodship in 2017	54
Podział województwa kujawsko-pomorskiego według nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NUTS) w 2018 r.	Division of the kujawsko-pomorskie voivodship according to the nomenclature of territorial units for statistical purposes (NUTS) in 2018	55
Ludność według płci i wieku w 2017 r.	Population by sex and age in 2017	94
Ruch naturalny ludności	Vital statistics	95
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	Life expectancy at 0 age	95
Struktura pracujących według sekcji	Structure of employed persons by sections	138
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według grup wieku i poziomu wykształcenia	Structure of registered unemployed persons by age groups and educational level	138
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie	Relative deviations of average wages and salaries in selected sections from the average wages and salaries in the voivodship	139
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2017 r.	Dwellings fitted with installations in 2017	188
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwelling completed	188
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2017/2018	Education by educational level in 2017/2018 school year	189
Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2017 r.	Structure of land use in agricultural holdings in 2017	300
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2016 r. (ceny stałe 2015 r.)	Structure of market agricultural output in 2016 (constant prices 2015)	300
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)	Structure of construction and assembly production (current prices)	301
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	Revenue and expenditure of local government units budgets per capita	364
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices)	364
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2017 r.	Structure of entities of the national economy in 2017	365

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH
SYMBOLS

Kreska (–) — zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.

Zero: (0) — zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;

(0,0) — zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.

Kropka (.) — zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.

Znak x — wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.

Znak Δ — oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych, ust. 17 na str. 25.
categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 17 on page 25.

Znak # — oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on official statistics.

„W tym” — oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
„Of which” indicates that not all elements of the sum are given.

Comma (,) — used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY
MAJOR ABBREVIATIONS

tys.	= tysiąc
thous.	= thousand
mln	= milion
	million
zł	= złoty
zl	= zloty
szt.	= sztuka
pcs	= piece
egz.	= egzemplarz
kpl.	= komplet
wol	= wolumin
vol.	= volume
ml	= mililitr
	mililitre
l	= litr
	litre
hl	= hektolitr
	hectolitre
m^3	= metr sześcienny
	cubic metre
dam^3	= dekametr sześcienny
	cubic decametre
hm^3	= hektometr sześcienny
	cubic hectometre
g	= gram
	gram
kg	= kilogram
	kilogram
dt	= decytona
	deciton
t	= tona
	tonne
kWh	= kilowatogodzina
	kilowatt·hour
GWh	= gigawatogodzina
	gigawatt·hour
mm	= milimetr
	milimetre
m	= metr
	metre
km	= kilometr
	kilometre
m^2	= metr kwadratowy
	square metre
ha	= hektar
	hectare
km^2	= kilometr kwadratowy
	square kilometre
°C	= stopień Celsjusza
	centigrade
cd.	= ciąg dalszy
cont.	= continued
dok.	= dokończenie
cont.	continued
nr (Nr)	= numer
No.	number
poz.	= pozycja
pkt	= punkt
tabl.	= tablica
	table
ust.	= ustęp
i in.	= i inni
itp.	= i tym podobne
etc.	= and the like
m.in.	= między innymi
i.a.	= among others
np.	= na przykład
e.g.	= for example
tj.	= to jest
i.e.	= that is

TJ = teradżul
terajoule
s = sekunda
second
h = godzina
hour
d = doba
24h = 24 hours

r = rok

t/r = ton rocznie
t/y = tonnes per year

art. = artykuł
Art. = article
str. = strona

kk = Kodeks karny

kks = Kodeks karny skarbowy

Dz. U. = Dziennik Ustaw

Dz. Urz. = Dziennik Urzędowy

tzn. = to znaczy
i.e. = that is
tzw. = tak zwany

PKP = Polskie Koleje Państwowe

PKD = Polska Klasyfikacja Działalności
NACE = Nomenclature des Activités de Communauté Européenne
EKG = Europejska Komisja Gospodarcza
ECE = Economic Comission for Europe
EUROSTAT = Urząd Statystyczny Unii Europejskiej
= Statistical Office of the European Union
ONZ = Organizacja Narodów Zjednoczonych
UN = United Nations
UE = Unia Europejska
EU = Eurepean Union
NSP = Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
Population and Housing Census

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — dotyczą **całej gospodarki narodowej.**

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności — PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej — *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community — NACE Rev. 2. PKD 2007* wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

   W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**" sekcje: „Górnictwo i wydobywanie", „Przetwórstwo przemysłowe", „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych" oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją".

   Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**" ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna", „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca", „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne", „Edukacja", „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna", „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją", „Pozostała działalność usługowa" oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby";
2) według **sektorów instytucjonalnych** — wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;
3) według **sektorów własności:**
   - **sektor publiczny** — grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną" z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,
   - **sektor prywatny** — grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną" z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.
     „Własność mieszana" określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki;

3. Prezentowane informacje zostały przedstawione

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy.**

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities — PKD 2007** compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in European Community — NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.

   The item "**Industry**" was introduced, including NACE Rev. 2 sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities", as an additional grouping.

   The item "**Other services**" was introduced including sections: "Professional, scientific and technical activities", "Administrative and support service activities", "Public administration and defence; compulsory social security", "Education", "Human health and social work activities", "Arts, entertainment and recreation", "Other service activities" as well as "Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use";
2) according to **institutional sectors** — exclusively within the scope of regional accounts;
3) according to **ownership sectors:**
   - **public sector** — grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local government units as well as "mixed ownership" with a predominance of capital (property) of public sector entities,
   - **private sector** — grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as "mixed ownership" with a predominance of capital (property) of private sector entity and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.
     "Mixed ownership" is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company's registration application.

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities

stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i — jeśli nie zaznaczono inaczej — obejmują podmioty o liczbie pracujących:
1) do 9 osób,
2) od 10 do 49 osób,
3) 50 osób i więcej.

4. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej.**

5. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 opracowano — jeśli nie zaznaczono inaczej — tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku — obok PKD 2007 — należy wymienić:
1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego, zatrudnionych i ich wynagrodzeń; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08), wprowadzona została z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.;
2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług (PKWiU 2015)**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 IX 2015 r. (Dz. U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 XII 2015 r.
3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;

classified according to the criterion of the **number of persons employed** and, — unless otherwise indicated — include entities employing:
1) up to 9 persons,
2) from 10 to 49 persons,
3) 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with **the respective organisational status of units of the national economy.**

5. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method,** the entire organisational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

7. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications, according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:
1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units, paid employees and their wages and salaries are grouped; the classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 I 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018, item 227) replacing the classification valid until 31 XII 2014;
2) the **Polish Classification of Goods and Services (PKWiU 2015)**, on the basis of which products and goods are grouped; PKWiU 2015 compiled on the basis of the following international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 I 2016 by a decree of the Council of Ministers, dated 4 IX 2015 (Journal of Laws item 1676) instead of PKWiU 2008 binding until 31 XII 2015.
3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of construction are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 I 2000 by a decree of the Council of Ministers, dated 30 XII 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;

5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz. U. Nr 242, poz. 1622).

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta** i **wieś** podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „**miasta**" rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „**wieś**" — gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i na wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji i wartości dodanej brutto — jeśli nie zaznaczono inaczej — przyjęto kategorię **ceny bazowej.**

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatek akcyzowy (od wyrobów krajowych, importowanych i nabytych wewnątrzwspólnotowo), cła oraz podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych, zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. Jako **ceny stałe** przyjęto w przypadku:

1) produkcji rolniczej — ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
2) produkcji sprzedanej przemysłu:
   — ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006—2010,
   — ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011—2015,
   — ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki — w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach — obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 I 2011 by a decree of the Council of Ministers, dated 10 XII 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622).

8. Information on voivodship as well as by **urban** and **rural area** is presented according to administrative division in a given period. The term "**urban area**" is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term "**rural areas**" is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables and graphs in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added, unless otherwise indicated, the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products comprise: VAT on goods and services (on domestic and imported products), excise tax (on domestic, imported and Intra-Community acquired goods), duties and taxes on certain services (e.g. on games of chance and mutual betting, lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers in buses with foreign registration).

10. Constant prices were adopted as follows:

1) agricultural output — current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
2) sold production of industry:
   — 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006—2010,
   — 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2006—2010,since 2011 r.
   — 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016 r.

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices — in the case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods — are calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. Przy **przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja) — według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną — jeśli nie zaznaczono inaczej — za lata 2000 i 2005 na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 (dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.); od 2010 r. — na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.).

13. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre dane liczbowe zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić nieznacznie od podanych wielkości „ogółem".

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzono odpowiednimi notami, przy przyjęciu zasady, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane w tablicy za ostatni rok.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

12. When **computing per capita data (1000 population, etc.)** as of the end of a year (e.g., beds in hospitals), the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics, production) — as of 30 VI.

Calculations use population data prepared unless otherwise indicated for 2000 and 2005 on the basis of the Population and Housing and Census 2002 — for 2000 according to the administrative division obligatory as of 31 XII 2002; from 2010 on the basis of results of the National Population and Housing Census 2011 — for 2010 according to the administrative division obligatory as of 31 XII 2011.

13. Data, unless otherwise indicated, do not include the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Some data are given on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the rounding of data processing, in some cases component totals can slightly differ from the amount given in the item "total".

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information presented in the table for the last year given as the source.

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót **abbreviation**	**pełna nazwa** **full name**
MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHORÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja) INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD — 10 Revision)	
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz wybrane choroby przebiegające z udziałem mechanizmów immunologicznych
Diseases of blood and blood-forming organs	Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe
Congenital anomalies	Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych, niesklasyfikowane gdzie indziej
Symptoms and ill-defined conditions	Symptoms, sign and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

skrót abbreviation	pełna nazwa full name

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI — PKD 2007

STATICTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY — NACE Rev. 2

sekcje
sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

działy
divisions

produkcja skór i wyrobów skórzanych	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	produkcja wyrobów z drewna oraz korka z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
produkcja wyrobów farmaceutycznych	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
manufacture of pharmaceutical products	manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparation
produkcja wyrobów z metali	produkcja metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń
manufacture of metal products	manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
produkcja maszyn i urządzeń	produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
gospodarka odpadami; odzysk surowców	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
budowa budynków	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*
* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych, w Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje".

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications, in the Statistical Yearbook of the Republic of Poland as well as in the series "Zeszyty metodyczne i klasyfikacje" (Methodologies and Classifications).

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R.

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY — stan w dniu 31 XII AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION — as of 31 XII				
Powierzchnia w km²	312679	17972	5,7	Area in km²
Powiaty	314	19	6,1	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	4	6,1	Cities with powiat status
Gminy	2478	144	5,8	Gminas
Miasta	923	52	5,6	Towns
Miejscowości wiejskie	52512	3580	6,8	Rural localities
Sołectwa	40725	2288	5,6	Village administrator's offices
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION				
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
pyłowych	35,6	2,0	5,6	particulates
gazowych	213920,7	9778,5	4,6	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków[a] (stan w dniu 31 XII)	3258	137	4,2	Municipal wastewater treatment plants[a] (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	104	4,3	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	808	33	4,1	with increased biogene removal
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	113792,8	1829,7	1,6	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thous. t
Odpady komunalne zebrane[b] (w ciągu roku) w tys. t	11968,7	637,6	5,3	Municipal waste collected[b] (during the year) in thous. t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych	6825,4	300,9	4,4	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	2,6	3,1	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych	2065,7	70,8	3,4	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,7	x	in % of total investment outlays
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE PUBLIC SAFETY				
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w liczbach bezwzględnych	753963	37478	5,0	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	196	180	x	per 10 thous. population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	71,7	74,1	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe.

a Working on sewage network. b Estimated data.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)
VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38433,6	2082,9	5,4	Population (as of 31 XII) in thousands
miasta	23109,3	1235,0	5,3	urban areas
wieś	15324,3	847,9	5,5	rural areas
w tym kobiety	19840,4	1073,6	5,4	of which females
Ludność na 1 km^2 powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	116	x	Population per 1 km^2 of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	63,4	62,5	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,02	-0,17	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,04	-0,63	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący[ab] (stan w dniu 31 XII) w tys.	15380,7	738,5	4,8	Employed persons[ab] (as of 31 XII) in thousands
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4283,73	3717,21	86,8	Average monthly gross wages and salaries in zl
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	1081,7	81,5	7,5	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands
Stopa bezrobocia rejestrowanego[b] (stan w dniu 31 XII) w %	6,6	9,9	x	Registered unemployment rate[b] (as of 31 XII) in %
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	303903,1	23596,9	7,8	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej[c]	156780,5	8085,8	5,2	sewerage distribution[c]
gazowej	152217,2	4763,8	3,1	gas supply
Zasoby mieszkaniowe[d] (stan w dniu 31 XII):				Dwellings stocks[d] (as of 31 XII):
mieszkania: w tys.	14439,8	745,8	5,2	dwellings: in thousands
na 1000 ludności	375,7	358,1	x	per 1000 population
izby: w tysiącach	55205,6	2813,7	5,1	rooms: in thousands
na 1000 ludności	1436,4	1350,8	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań:				useful floor area of dwellings:
w tysiącach m^2	1068557,5	52281,8	4,9	in thousands m^2
na 1000 ludności w m^2	27802,7	25099,9	x	per 1000 population in m^2

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance of dwelling stocks.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)
VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.) MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)				
Mieszkania oddane do użytkowania:				Dwellings completed:
w tysiącach	178,3	7,7	4,3	in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania	4,6	3,7	x	dwellings
izby	18,1	15,2	x	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m^2	430,5	344,5	x	usable floor area of dwellings in m^2
EDUKACJA[a] I WYCHOWANIE — stan na początku roku szkolnego EDUCATION[a] — as of beginning of the school year				
Uczniowie w szkołach[b] w tys.:				Pupils and students in schools[b] in thous.:
podstawowych	2657,0	143,8	5,4	primary
gimnazjalnych	703,9	38,6	5,5	lower secondary
branżowych szkół I stopnia[c]	166,4	11,3	6,8	stage I sectoral vocational schools[c]
liceach ogólnokształcących	474,5	22,4	4,7	general secondary
technikach	503,2	29,4	5,8	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących[d]	13,0	0,8	6,1	general art[d]
policealnych	235,6	13,8	5,8	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego[e]:				Children attending pre-primary education establishments[e]:
w tysiącach	1361,2	66,6	4,9	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	864	797	x	per 1000 children aged 3–6
OCHRONA ZDROWIA[f] I POMOC SPOŁECZNA — stan w dniu 31 XII HEALTH CARE[f] AND SOCIAL WELFARE — as of 31 XII				
Pracownicy medyczni[g]:				Medical personnel[g]:
lekarze	90284	5149	5,7	doctors
lekarze dentyści	13331	792	5,9	dentists
pielęgniarki[h]	193700	10693	5,5	nurses[h]
Przychodnie	21665	862	4,0	Out-patient departments
Szpitale ogólne	951	41	4,3	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	185,3	9,8	5,3	Beds in general hospital in thousands
Apteki ogólnodostępne	13338	648	4,9	Generally available pharmacies

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie", ust. 1 i 2 na str. 192. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych i administracji. g Łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest indywidualna praktyka lekarska i pielęgniarska zarejestrowana w izbach lekarskich, pielęgniarskich, która realizuje świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych; bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, opieka społeczna, jednostka administracji publicznej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa.

a See general notes to the chapter "Education", item 1 and 2 on page 192. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c Including students in special job-training schools. d Leading to professional certification. e Excluding pre-primary education in the units performing health care activities. f Including data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration. g Including persons whose workplace are individual medical practice and nurses registered at Chambers of Physicians and Chambers of Nurses providing publicly funded medical services; excluding persons for whom the main workplace are university, social welfare, public administration or territorial self-government unit or National Health Fund. h Including master nurses.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
KULTURA. TURYSTYKA **CULTURE. TOURISM**				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	7953	408	5,1	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	128357,1	7278,1	5,7	Public library collections (as of 31 XII) in thous. vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	949	42	4,4	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	37503,1	1189,9	3,2	Museum and exhibition visitors in thous.
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	491	18	3,7	Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys.	56718,9	2834,8	5,0	Audience in fixed cinemas in thous.
Baza noclegowa turystyki[a] w tys.:				Tourist accommodation establishments[a] in thousands:
miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	774,0	32,3	4,2	number of beds (as of 31 VII)
korzystający z noclegów	31989,3	1294,0	4,0	tourists accommodated
ROLNICTWO I LEŚNICTWO **AGRICULTURE AND FORESTRY**				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu)[b] w tys. ha	14490,1	1059,6	7,3	Agricultural land in good agricultural condition (as of June)[b] in thous. ha
pod zasiewami[c]	10757,0	941,8	8,8	sown area[c]
grunty ugorowane	150,4	4,6	3,1	fallow land
uprawy trwałe	384,3	8,8	2,3	permanent crops
w tym sady	362,0	8,4	2,3	of which orchards
ogrody przydomowe	27,7	1,2	4,3	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3170,7	103,1	3,3	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu)[c] w tys. ha:				Sown area (as of June)[c] in thous. ha:
zboża	7602,0	617,4	8,1	cereals
ziemniaki	321,3	23,8	7,4	potatoes
warzywa gruntowe[d]	177,6	25,4	14,3	ground vegetables[d]
Zbiory w tys. t:				Production in thous. t:
zboża	31925,0	2873,1	9,0	cereals
ziemniaki	8956,0	689,1	7,7	potatoes
warzywa gruntowe[d]	4583,3	622,3	13,6	ground vegetables[d]
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	42,0	46,5	110,7	cereals
ziemniaki	279	290	103,9	potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9242,4	421,9	4,6	Forest areas (as of 31 XII) in thous. ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO **INDUSTRY AND CONSTRUCTION**				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w milionach złotych	1417247,1	60020,8	4,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	36886	28816	78,1	per capita in zl
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej[e] (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production[e] (current prices):
w milionach złotych	186798,0	7931,6	4,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4862	3808	78,3	per capita in zl

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy do 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of upto 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent rops, and crop area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens. e Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ — stan w dniu 31 XII TRANSPORT AND COMMUNICATIONS — as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km	299644,6	18343,4	6,1	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,5	88,8	x	of which improved in %
Samochody zarejestrowane[a] w tys. szt:				Registered cars[a] in thousands units:
osobowe	22503,6	1194,3	5,3	passenger cars
ciężarowe i ciągniki siodłowe[b]	3639,0	181,5	5,0	lorries and road tractors[b]
Placówki dla usług pocztowych[c]	7564	400	5,3	Postal service offices[c]
Telefoniczne łącza główne[d]:				Fixed main line[d]:
w tysiącach	4081,8	169,2	4,1	in thousands
w tym standardowe łącza główne	3338,1	138,9	4,2	of which standard main line
na 1000 ludności	106,2	81,2	x	per 1000 population
HANDEL — stan w dniu 31 XII TRADE — as of 31 XII				
Sklepy	355043	19056	5,4	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	109	x	Population per shop
Targowiska stałe	2173	130	6,0	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin[e]				**Budgets of gminas**[e]
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	111189,3	5871,2	5,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4307	4450	103,3	per capita in zl
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	111984,4	5875,9	5,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4338	4454	102,7	per capita in zl
Budżety miast na prawach powiatu				**Budgets of cities with powiat status**
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	78529,5	4138,1	5,3	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6229	5419	87,0	per capita in zl
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	78504,1	4086,3	5,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6227	5351	85,9	per capita in zl
Budżety powiatów				**Budgets of powiats**
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	25388,5	1294,7	5,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	983	981	99,8	per capita in zl
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	25360,4	1276,1	5,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	982	967	98,5	per capita in zl
Budżety województw				**Budgets of voivodships**
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	14771,4	690,4	4,7	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	384	331	86,2	per capita in zl
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	14317,4	688,7	4,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	373	331	88,7	per capita in zl

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą placówek operatora wyznaczonego. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Data concern the appointed operator. d Data concern operators of the public telecommunication network. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (dok.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE **INVESTMENTS. FIXED ASSETS**				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych	257880,7	9865,8	3,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6712	4736	70,6	per capita in zl
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych	3831949,8	170451,0	4,4	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	99703	81832	82,1	per capita in zl
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ **ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY**				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON[a] (stan w dniu 31 XII)	4309800	195717	4,5	Entities of the national economy in the REGON register[a] (as of 31 XII)
sektor publiczny	115075	5400	4,7	public sector
sektor prywatny	4140861	189032	4,6	private sector
RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R. **REGIONAL ACCOUNTS IN 2016**				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	1861112	82345	4,4	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	48432	39503	81,6	per capita in zl
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych	1643981	72737	4,4	in million zlotys
na 1 pracującego w zł	113872	102757	90,2	per 1 employed person in zl
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych	1121369	54563	4,9	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	29182	26175	89,7	per capita in zl

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; w podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture; in divisions by ownership sectors – excluding entities for which information on the ownership form does not occur in the REGON register.

U w a g a : Przeliczeń danych na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) za 2000 r. oraz 2005 r. dokonano przy przyjęciu skory
N o t e : Calculations of data per capita (1000 population, etc.) for 2000 as well as 2005 are based on the revised number

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					POWIERZCHNIA
1	Powierzchnia w km^2 (stan w dniu 31 XII)	17970	17970	17972	17972
					STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
	Pobór wody — w % poboru ogółem — na cele:				
2	produkcyjne[a] (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)	32,7	30,4	31,6	34,3
3	eksploatacji sieci wodociągowej[b]	50,7	48,4	47,2	44,7
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km^2 w dam^3	13,0	11,7	12,1	12,1
5	w tym do produkcji przemysłowej	4,8	3,8	4,2	4,4
	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi:				
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczania	73,6	98,2	97,5	97,4
7	nieoczyszczane na 1 km^2 w dam^3	2,0	0,1	0,2	0,2
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności[c]	38,4	63,2	69,8	70,8
	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				
9	pyłowych	14,2	7,1	4,3	3,4
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	75,2	63,5	57,1	51,9
	Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:				
11	pyłowych	97,2	98,6	99,1	99,3
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	26,7	26,8	36,6	36,3
	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):				
13	w % powierzchni ogólnej	31,1	32,4	31,8	31,8
14	na 1 mieszkańca w m^2	2702	2812	2721	2730
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych)[d] na 1 km^2 w t	172,3	175,3	126,2	256,3
16	Odpady komunalne zebrane[e] (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg	252,0	215,6	245,3	245,9
	Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:				
17	służące ochronie środowiska	9,9	8,5	4,7	4,1
18	służące gospodarce wodnej	1,2	1,1	2,5	1,2
					BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE
	Przestępstwa stwierdzone przez Policję[f] w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				
19	w liczbach bezwzględnych	70194	73551	56164	53460
20	na 10 tys. ludności	339,2	355,7	267,6	255,3
21	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję[f] w %	53,0	60,7	66,3	68,2

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków na str. 57. e Dane szacunkowe; w 2000 r. określane jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi karalnych popełnionych przez nieletnich.

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water network. c Population connected to “Environmental protection”, item 5 on page 57. e Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003 prosecutor’s office; since 2014 excluding punishable acts committed by jureniles.

gowanej liczby ludności uwzględniającej wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.
of population, which considers the results of Population and Housing Census of 2002.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AREA					
17972	17972	17972	17972	Area in km^2 (as of 31 XII)	1
ENVIRONMENTAL PROTECTION					
				Water withdrawal — in % of total withdrawal — for purposes of:	
34,2	34,1	35,9	37,4	production[a] (excluding agriculture, hunting and forestry; fishing)	2
45,3	46,2	43,6	41,6	exploitation of water-supply network[b]	3
12,4	12,4	13,2	13,3	Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km^2 in dam^3	4
4,5	4,5	5,0	5,2	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	
97,6	98,3	98,5	98,9	treated in % of requiring treatment	6
0,2	0,1	0,1	0,1	untreated per 1 km^2 in dam^3	7
71,6	72,1	72,8	72,7	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population[c]	8
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousands t:	
3,8	2,6	2,0	2,0	particulates	9
47,2	51,5	53,1	48,6	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
99,2	99,5	99,5	99,5	particulates	11
33,8	31,4	31,6	36,7	gases (excluding carbon dioxide)	12
				Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):	
31,8	31,8	31,8	31,7	in % of total area	13
2734	2739	2742	2735	per capita in m^2	14
198,7	187,6	177,1	101,8	Generated waste (during the year; excluding municipal waste)[d] per 1 km^2 in t	15
261,0	284,0	287,5	306,1	Municipal waste collected[e] (during the year) per capita in kg	16
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
6,0	5,8	3,5	3,1	in environmental protection	17
1,4	0,9	0,6	0,7	in water management	18
PUBLIC SAFETY					
				Ascertained crimes by the Police[f] in completed preparatory proceedings:	
41571	38832	37144	37478	in absolute numbers	19
198,8	186,0	178,2	179,9	per 10 thousands population	20
67,9	66,2	68,6	74,1	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police[f] in %	21

— dane szacunkowe, ludność ogółem — na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska", ust. 5 za lata poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów. f Do 2012 r. — łącznie z prokuraturą; od 2014 r. bez czynów

wastewater treatment plants — estimated data, total population — based on balances. d See general notes to the chapter data are not comparable with data for previous years due to a change in the catalogue of waste. f Until 2012 – including

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					LUDNOŚĆ[a]
1	Ludność (stan w dniu 31 XII)	2067817	2068253	2098711	2092564
2	miasta	1290395	1272615	1271357	1256282
3	wieś	777422	795638	827354	836282
4	w tym kobiety	1068703	1069577	1081496	1078339
5	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	107	107	106	106
6	Ludność na 1 km^2 powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	115	115	117	116
	Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):				
7	przedprodukcyjnym	521337	441718	406742	387933
8	produkcyjnym	1260688	1329325	1356942	1333169
9	poprodukcyjnym	285792	297210	335027	371462
10	Małżeństwa na 1000 ludności	5,76	5,63	5,93	4,69
11	Rozwody na 1000 ludności	1,19	2,07	1,91	2,01
12	Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,39	9,88	10,77	9,48
13	Zgony[b] na 1000 ludności	9,53	9,38	9,75	9,78
14	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,86	0,51	1,02	-0,30
15	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	8,69	6,65	5,80	4,43
16	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,52	-1,00	-0,80	-1,26
	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:				
17	mężczyźni	69,63	70,59	71,37	72,91
18	kobiety	77,51	79,10	79,80	80,47
					RYNEK PRACY
	Pracujący[de] (stan w dniu 31 XII):				
19	w tysiącach	762,7	647,9	680,2	677,0
20	w tym kobiety	355,6	297,2	311,9	318,4
21	na 1000 ludności	368,9	313,3	324,1	323,5
22	w sektorze prywatnym w %	74,1	74,4	76,5	77,4
	według rodzajów działalności w %:				
23	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	x	18,2	15,8	15,8
24	przemysł i budownictwo	x	29,3	30,0	28,8
25	handel; naprawa pojazdów samochodowych$^{\Delta}$; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia$^{\Delta}$; informacja i komunikacja	x	23,5	23,8	23,3
26	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości$^{\Delta}$ oraz pozostałe usługi[f]	x	29,0	30,4	32,1

a Patrz uwagi ogólne działu „Ludność", ust. 2 na str. 91. b Łącznie ze zgonami niemowląt. c Do obliczenia salda wykopracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). e Dane opracowano z uwzględnianiem pracujących w gospodarstwach indywidualw 2005 r. — Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od

a See general notes to the chapter "Population", item 2 on page 91. b Including infant deaths. c For calculating net migrakind of activity (since 2004). e Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 — of the Agricultural Census 2010. f See general notes to Yearbook on

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
POPULATION[a]					
2089992	2086210	2083927	2082944	Population (as of 31 XII)	1
1250502	1244129	1239291	1234999	urban areas	2
839490	842081	844636	847945	rural areas	3
1077114	1075237	1074380	1073633	of which females	4
106	106	106	106	Females per 100 males (as of 31 XII)	5
116	116	116	116	Population per 1 km^2 of total area (as of 31 XII)	6
				Population of age (as of 31 XII):	
383177	378825	376479	376227	pre-working	7
1321955	1309091	1295789	1281904	working	8
384860	398294	411659	424813	post-working	9
4,92	4,96	4,99	4,89	Marriages per 1000 population	10
2,06	1,96	1,80	1,86	Divorces per 1000 population	11
9,58	9,19	9,52	10,03	Live births per 1000 population	12
9,58	9,83	9,85	10,20	Deaths[b] per 1000 population	13
0,00	-0,64	-0,33	-0,17	Natural increase per 1000 population	14
4,64	4,06	4,44	5,12	Infant deaths per 1000 live births	15
-1,36	-1,36[c]	-0,78	-0,63	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	16
				Life expectancy at the moment of birth:	
73,35	73,50	73,70	73,95	males	17
81,05	81,30	81,37	80,96	females	18
LABOUR MARKET					
				Employed persons[de] (as of 31 XII):	
694,9	707,1	723,0	738,5	in thousands	19
325,6	332,4	338,7	343,5	of which women	20
332,5	338,9	347,0	354,5	per 1000 population	21
78,0	78,8	79,2	79,6	in private sector in %	22
				by kind of activites in %:	
15,5	15,2	14,9	14,6	agriculture, forestry and fishing	23
28,9	29,5	29,4	29,5	industry and construction	24
23,7	23,7	24,1	24,4	trade; repair of motor vehicles[Δ], transportation and storage, accommodation and catering[Δ], information and communication	25
31,9	31,6	31,6	31,5	financial and insurance activities, real estate activities and other services[f]	26

rzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. d Według faktycznego miejsca lnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. — Powszechnego Spisu Rolnego 1996, 2010 r. — Powszechnego Spisu Rolnego 2010. f Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

tion, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. d By actual workplace and using the results: in 2000 — of the Agricultural Census 1996, in 2005 — of the Population and Housing Census 2002, item 5 on page 23.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					RYNEK PRACY (dok.)
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
1	w tysiącach	.	137,7	137,9	131,2
2	na 1000 ludności	x	66,6	65,7	62,7
	w budownictwie:				
3	w tysiącach	.	24,4	33,5	29,7
4	na 1000 ludności	x	11,8	15,9	14,2
5	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	181,2	188,0	139,4	150,1
6	2000 = 100	100,0	103,7	76,9	82,8
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
7	kobiety	56,5	55,2	54,3	53,9
8	w wieku 24 lata i mniej	30,4	23,3	22,4	19,4
9	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	45,7	50,8	30,1	39,9
10	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	495	180	129	88
11	Stopa bezrobocia rejestrowanego[a] (stan w dniu 31 XII) w %	19,2	22,3	17,0	18,2
					WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
12	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	1668,92	2046,09	2759,68	3163,57
13	2000 = 100	100,0	122,6	165,4	189,6
14	w tym: w przemyśle	.	2030,57	2750,35	3172,34
15	w budownictwie	.	1733,84	2356,44	2664,35
16	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	476,3	464,5	467,7	459,0
17	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	366,4	366,1	383,8	381,1
18	rolników indywidualnych	109,9	98,5	83,9	77,9
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
19	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	777,82	1036,09	1461,65	1709,33
20	rolników indywidualnych[b]	596,35	749,31	948,95	1125,86
					INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
21	wodociągowej	18203,8	19903,1	21782,0	22725,1
22	kanalizacyjnej[c]	2830,1	4782,4	6365,4	7384,2
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
23	w hektometrach sześciennych	76,9	68,7	68,4	67,1
24	na 1 mieszkańca w m^3	37,2	33,2	32,6	32,0
	energii elektrycznej w miastach[d]:				
25	w gigawatogodzinach	757,3	809,5	878,1	826,1
26	na 1 mieszkańca w kWh	585,6	635,1	689,5	656,2

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. — Powszechnego uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. c Łącznie z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 — of the Agricultural Census 2010. system and to benefits from the Pension Fund. c Including collectors.d In 2000 excluding households, whose the main

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)					
				Average paid employment:	
				in industry:	
133,2	137,7	140,5	144,2	in thousands	1
63,7	66,0	67,4	69,2	per 1000 population	2
				in construction:	
28,7	28,2	29,0	28,8	in thousands	3
13,7	13,5	13,9	13,8	per 1000 population	4
127,1	107,3	98,5	81,5	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands	5
70,1	59,2	54,4	45,0	2000 = 100	6
				In % registered unemployed (as of 31 XII):	
55,1	56,3	57,5	59,9	women	7
17,4	15,8	14,4	12,4	at age 24 years and less	8
42,2	39,9	41,9	45,2	out of work for longer than 1 year	9
43	36	30	26	Registered unemployment persons (as of 31 XII) per a job offer	10
15,5	13,2	12,0	9,9	Registered unemployment rate[a] (as of 31 XII) in %	11
WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS					
3273,13	3369,85	3506,02	3717,21	Average monthly gross wages and salaries in zl	12
196,1	201,9	210,1	222,7	2000 = 100	13
3296,55	3392,81	3533,94	3785,52	of which: in industry	14
2769,33	2792,83	2915,06	3141,75	in construction	15
455,8	457,8	460,9	464,1	Average number of retirees and pensioners in thousands	16
379,6	381,3	383,8	387,2	receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution	17
76,1	76,5	77,1	76,9	farmers	18
				Average monthly gross retirement pay and pension in zl:	
1767,97	1826,08	1860,33	1911,46	paid by the Social Insurance Institution	19
1150,77	1191,79	1192,24	1208,53	farmers[b]	20
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS					
				Distribution network (as of 31 XII) in km:	
22985,7	23239,8	23360,1	23596,9	water supply	21
7648,0	7887,5	8003,5	8085,8	sewerage[c]	22
				Consumption in households:	
				water from water supply systems:	
69,4	70,9	71,1	68,0	in cubic hectometre	23
33,2	34,0	34,1	32,6	per capita in m^3	24
				electricity in urban areas[d]:	
825,3	818,2	824,5	825,0	in gigawatt hour	25
658,5	655,8	664,1	666,8	per capita in kWh	26

wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. — Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. — Narodowego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia kolektorami. d W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego

used for calculation, estimated using the results: in 2000 — of the Agricultural Census 1996, in 2005 — of the Population b Including payments from non-agricultural social security system in case of a simultaneous right to benefits from this source of maintenance was income from a private farm in agriculture.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
	INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.)				
	Zasoby mieszkaniowe[a] (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
1	w tysiącach	632,5	670,2	703,8	721,2
2	na 1000 ludności	305,9	324,0	335,4	344,6
3	izby na 1000 ludności	1068,0	1179,1	1255,2	1294,8
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m^2:				
4	na 1000 ludności	18140,0	21256,2	22950,9	23844,3
5	przeciętna 1 mieszkania	59,3	65,6	68,4	69,2
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
6	w tysiącach	3,8	4,5	5,8	6,7
7	na 1000 ludności	1,8	2,2	2,8	3,2
8	izby na 1000 ludności	7,1	10,0	12,4	14,1
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m^2:				
9	na 1000 ludności	151,6	229,3	285,1	328,4
10	przeciętna 1 mieszkania	82,9	105,7	103,0	103,1
	EDUKACJA[b] I WYCHOWANIE				
	Uczniowie w szkołach[c] (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
11	podstawowych[d]	181,4	149,4	122,9	119,7
12	gimnazjach	66,5	90,9	72,2	62,9
13	branżowych I stopnia[ef]	39,0	16,3	16,9	13,9
14	liceach ogólnokształcących[g]	48,1	38,2	29,9	26,9
15	liceach profilowanych	x	8,0	1,8	0,4
16	technikach[h]	45,9	31,4	32,5	30,2
17	artystycznych ogólnokształcących[i]	1,0	1,0	0,7	0,7
18	policealnych	11,3	19,4	17,1	16,0
	Absolwenci szkół[c] w tys.:				
19	podstawowych	31,3[k]	27,4	21,4	19,6
20	gimnazjów	x	29,7	23,3	20,3
21	zasadniczych zawodowych[e]	12,3	5,1	5,6	3,2
22	liceów ogólnokształcących[g]	10,3	12,3	9,9	8,7
23	liceów profilowanych	x	2,8	0,7	0,3
24	techników[h]	9,0	6,9	7,4	6,8
25	artystycznych ogólnokształcących[i]	0,1	0,1	0,1	0,1
26	policealnych	4,3	6,9	4,9	4,7
27	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe[gl] (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	15,3	13,2	11,3	9,1

a Na podstawie bilansów. b Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie", ust. 1 i 2 na str. 192. c Bez szkół dla szkolnego. e Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. f—h Łącznie: f — od roku szkolnego 2004/05 ze 2004/05-2012/13 — uczniowie, 2005/06-2012/13 — absolwenci), h — z uzupełniającymi technikami (w latach szkolnych wentów klasy VIII i VI. l Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy oraz w latach szkolnych 2004/05-2013/14

a Based on balances. b See general notes to the chapter "Education", item 1 and 2 on page 192. c Excluding schools for the 2016/17 school year, basic vocational schools. f—h Including: f — since the 2004/05 school year, special job-training — graduates), h — supplementary technical secondary schools (in the 2004/05-2013/14 school year — students, special job-training schools as well as in 2004/05-2013/14 school years with specialised secondary schools.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)					
				Dwellings stocks[a] (in 2000 – inhabited; as of 31 XII):	
				dwellings:	
726,6	732,7	738,5	745,8	in thousands	1
347,7	351,2	354,4	358,1	per 1000 population	2
1307,6	1322,4	1336,1	1350,8	rooms per 1000 population	3
				usful floor area of dwellings in m^2:	
24131,7	24460,2	24768,9	25099,9	per 1000 population	4
69,4	69,6	69,9	70,1	average per dwelling	5
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
6,2	6,7	6,3	7,7	in thousands	6
3,0	3,2	3,0	3,7	per 1000 population	7
13,0	13,7	13,2	15,2	rooms per 1000 population	8
				usful floor area of dwellings in m^2:	
299,3	315,9	305,8	344,5	per 1000 population	9
100,2	98,2	101,8	92,7	average per dwelling	10
EDUCATION[b]					
				Pupils and students in schools[c] (as of beginning of the school year) in thousands:	
127,1	136,4	125,5	143,8	primary[d]	11
60,9	59,4	58,4	38,6	lower secondary	12
14,1	12,9	12,1	11,3	stage I sectoral vocational[ef]	13
26,3	24,6	23,3	22,4	general secondary[g]	14
x	x	x	x	specialised secondary	15
29,4	29,3	29,3	29,4	technical secondary[h]	16
0,7	0,8	0,8	0,8	general art[i]	17
15,5	14,6	14,1	13,8	post-secondary	18
				Graduates in schools[c] in thousands:	
19,0	19,2	x	.	primary	19
19,6	19,2	18,6	.	lower secondary	20
4,2	4,0	3,6	.	basic vocational[e]	21
8,7	8,2	7,8	.	general secondary[g]	22
x	x	x	.	specialised secondary	23
6,9	6,5	6,6	.	technical secondary[h]	24
0,1	0,1	0,1	.	general art[i]	25
4,8	4,1	4,8	.	post-secondary	26
9,5	9,0	8,7	.	Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools[gl] (excluding schools for adults) per 1000 population	27

dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. d Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, g — z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w latach szkolnych 2004/05-2013/14 — uczniowie, 2006/07-2013/14 — absolwenci). i Dające uprawnienia zawodowe. k Dane obejmują absolz liceami profilowanymi.

adults, except post-secondary schools. d Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. e Until schools, g — supplementary general secondary schools (in the 2004/05-2012/13 school year — students, 2005/06-2012/13 2006/07-2013/14 — graduates). i Leading to professional certification. k Data include graduates of grades 6 and 7. l Including

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
	EDUKACJA[a] I WYCHOWANIE (dok.)				
1	Studenci szkół wyższych[b] (stan w dniu 30 XI) w tys.	69,3	88,8	84,2	68,7
2	Absolwenci szkół wyższych[bc] w tys.	14,1	19,5	23,1	19,8
3	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	17,8	21,2	20,0	17,1
4	Absolwenci szkół dla dorosłych w tys.	4,8	6,7	5,2	3,9
	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):				
5	miejsca w przedszkolach w tys.	34,0	31,1	37,2	46,3
	dzieci[d] w tys.:				
6	w przedszkolach	35,3	30,6	37,3	44,9
7	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	10,9	10,8	12,9	18,7
8	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat[e]	353	363	435	473
	OCHRONA ZDROWIA[f] I POMOC SPOŁECZNA				
	Pracownicy medyczni[g] (stan w dniu 31 XII):				
9	lekarze	3676	3617	4118	4499
10	lekarze dentyści	574	595	629	690
11	pielęgniarki[h]	9514	9274	9704	10739
12	Łóżka w szpitalach ogólnych[i] (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	45,2	43,6	43,0	46,1
13	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1549	1610	1682	1857
14	Przychodnie[k] (stan w dniu 31 XII)	454	560	671	758
15	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	464	541	527	580
16	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę ogólnodostępną	4457	3823	3982	3608
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
17	lekarskie	5,7	6,9	6,8	7,2
18	stomatologiczne	0,6	0,6	0,7	0,7
19	Dzieci w żłobkach[l] i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku[m] do 3 lat	15,3	14,1	19,2	35,5
	KULTURA. TURYSTYKA				
20	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	481	464	443	425
21	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3719	3747	3626	3512
22	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	176	175	145	136
	Wypożyczenia księgozbioru[n] z bibliotek publicznych w wol.:				
23	na 1000 ludności	3523	3325	2654	2652
24	na 1 czytelnika	20,0	19,0	18,4	19,5
25	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	2,3	2,3	2,3	2,3
26	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych[o] na 1000 ludności	364	287	316	303
27	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	23	26	29	29
28	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	439	332	380	393

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie", ust. 1 i 2 na str. 192. b Łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawo- oraz resortu spraw wewnętrznych; bez cudzoziemców. c W 2000 r. — z roku kalendarzowego; patrz uwagi ogóne działu córek — zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; od 2007 r. bez wychowania przedszkolnego do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3-6 w liczbie ludności w wieku 3-5 lat i połowie rocznika 6-latków, g Od 2005 r. pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy szpitalnych; od 2008 r. łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. k Patrz uwagi ogólne do działu „Ochrona zdrowia 2015 r. łącznie z wypożyczeniami międzybiblioteczny mi. o Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa,

a See general notes to the chapter "Education", item 1 and 2 on page 192. b Including branches, basic branch organisational and the Ministry of Interior and Administration; excluding foreigners. c In 2000 — the calendar year; see general notes to the not listed in division by type of establishments; since 2007, excluding pre-primary education in the units performing health aged 3-6 in the population aged 3-5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 — aged 3-5. f Since 2012 including a patient; since 2006 including persons whose primary workplace is a medical and nurse practice. h Including masters general notes to the chapter "Health care and social welfare", item 2 on page 224. l Including nursery wards. m Until 2010 including outdoor events.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
EDUCATION[a] (cont.)					
64,3	60,8	58,0	56,1	Students of higher education institutions[b] (as of 30 XI) in thousands	1
17,5	16,0	16,8	.	Graduates of higher education institutions[bc] in thousands	2
14,5	12,7	11,6	11,1	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thousands	3
4,2	3,3	3,1	.	Graduates of schools for adults in thousands	4
				Pre-primary education (as of beginning of the school year):	
47,9	48,4	51,9	54,9	places in nursery schools in thousands	5
				children[d] in thousands:	
44,1	41,6	47,8	49,9	in nursery schools	6
15,9	12,7	13,7	15,0	in pre-primary sections in primary schools	7
539	592	556	597	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6[e]	8
HEALTH CARE[f] AND SOCIAL WELFARE					
				Medical personnel[g] (as of 31 XII):	
4641	4813	5093	5149	doctors	9
703	733	746	792	dentists	10
10645	10690	10741	10693	nurses[h]	11
47,3	47,2	47,3	47,0	Beds in general hospitals[i] (as of 31 XII) per 10 thousands population	12
1877	1839	1865	1861	In-patients in general hospitals per 10 thousands population	13
775	818	834	862	Out-patients departments[k] (as of 31 XII)	14
586	607	630	648	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	15
3567	3437	3308	3214	Population (as of 31 XII) per 1 generally available pharmacy	16
				Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
7,3	7,6	7,6	7,7	medical	17
0,8	0,8	0,8	0,8	dental	18
42,6	48,8	55,9	65,4	Children in nurseries[l] and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3[m]	19
CULTURE. TOURISM					
423	421	414	408	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	20
3513	3503	3490	3494	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	21
132	131	125	121	Public library borrowers per 1000 population	22
				Public library loans[n] in vol.:	
2609	2552	2501	2356	per 1000 population	23
19,8	19,5	20,1	19,4	per borrower	24
2,3	2,5	2,5	2,4	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	25
325	322	343	339	Audience in theatres and music institutions[o] per 1000 population	26
31	38	40	42	Museums with branches (as of 31 XII)	27
400	510	587	571	Museum and exhibition visitors per 1000 population	28

wymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi, bez szkół resortu obrony narodowej „Edukacja i wychowanie", ust. 20 na str. 196. d Od 2008 r. łącznie z — nieuwzględnionymi w podziale według rodzaju pla- w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do 2011 r. określanych jako zakłady opieki zdrowotnej). e W 2014 r. a w 2015 r. w wieku 3-5 lat. f Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. jest praktyka lekarska i pielęgniarska. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. i Bez miejsc dziennych na oddziałach i pomoc społeczna", ust. 2 na str. 224. l Łącznie z oddziałami żłobkowymi. m Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. n Od łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

units and branch teaching centres of higher education institution, excluding higher schools of the Ministry of National Defence chapter "Education", item 20 on page 196. d Since 2008, including pre-primary education groups and pre-primary points care activities (until 2011 defined as health care institution). e In 2014 the rate was calculated using the number of children data of Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration. g Since 2005 working directly with of nursery. i Excluding day places in hospital wards; since 2008 including beds and incubators for newborns. k See excluding children's clubs. n Since 2015 including interlibrary lending. o Data concern activity performed in the voivodship,

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					KULTURA. TURYSTYKA (dok.).
1	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	28	20	17	20
2	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,3	4,7	5,7	7,2
3	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	361	486	839	857
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:				
4	radiowi	259	256	197	197
5	telewizyjni	254	247	191	190
6	Baza noclegowa turystyki[a] (stan w dniu 31 VII)	386	338	316	331
7	w tym hotele	49	73	92	95
8	Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	144,8	127,3	118,4	125,7
9	Korzystający z noclegów na 1000 ludności	278,7	320,4	378,3	413,9
					ROLNICTWO[b] I LEŚNICTWO
10	Użytki rolne (stan w czerwcu)[cd] w tys. ha	1134,2	1045,9	1078,8	1052,3
11	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	99,2	99,5
12	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu)[de] w tys. ha	962,3	909,5	898,5	903,9
	w tym w %:				
13	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	71,1	67,4	62,6	58,5
14	w tym: pszenica	22,5	19,8	21,2	21,9
15	żyto	14,8	8,8	7,0	8,8
16	ziemniaki[f]	5,5	3,0	2,1	2,0
17	buraki cukrowe	6,0	5,4	4,3	4,1
	Zbiory w tys. t:				
18	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	1695,2	1941,8	2063,5	2154,9
19	w tym: pszenica	673,1	714,7	853,2	964,2
20	żyto	270,7	190,3	156,0	238,6
21	ziemniaki[f]	1065,4	465,6	430,9	426,5
22	buraki cukrowe	2368,6	1820,2	1837,9	2246,4
	Plony z 1 ha w dt:				
23	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	24,8	31,7	36,7	40,7
24	w tym: pszenica	31,1	39,7	44,8	48,6
25	żyto	19,0	23,6	24,9	30,1
26	ziemniaki[f]	202	170	232	235
27	buraki cukrowe	411	373	479	605
	Zwierzęta gospodarskie[d] (stan w czerwcu):				
	bydło:				
28	w tysiącach sztuk	423,4	408,6	465,5	489,6
29	na 100 ha użytków rolnych[c] w szt.	37,3	39,1	43,2	46,5
	trzoda chlewna (w latach 2000-2009 oraz 2011-2013 – stan w końcu lipca):				
30	w tysiącach sztuk	2037,6	2151,2	1789,5	1249,0
31	na 100 ha użytków rolnych[c] w szt.	179,6	205,7	165,9	118,7
	Produkcja na 1 ha użytków rolnych[c]:				
32	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)[g] w kg	267,9	302,2	299,6	321,2
33	mleka krowiego w l	594,2	716,9	805,1	828,3

a Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane według siedziby użytkownika posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. d W 2010 r. dane Powszechnego zielone). f Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, koń-

a Since 2011 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data are presented according to the official and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. d In 2010 data of the fertilizers). f Since 2010 excluding kitchen gardens. g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat,

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
CULTURE. TOURISM (cont.)					
21	17	17	18	Fixed cinemas (as of 31 XII)	1
7,2	6,8	6,8	7,0	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	2
943	1051	1227	1361	Audience in fixed cinemas per 1000 population	3
				Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
197	196	196	195	radio	4
190	189	189	189	television	5
331	367	392	406	Tourist accommodation establishments[a] (as of 31 VII)	6
106	112	121	132	of which hotels	7
128,7	136,7	143,2	155,2	Number of beds (as of 31 VII) per 10 thousands population	8
444,5	505,6	572,4	621,2	Tourists accommodated per 1000 population	9
AGRICULTURE[b] AND FORESTRY					
1066,6	1064,0	1030,6	1065,6	Agricultural land (as of June)[cd] in thousands ha	10
99,5	99,6	99,6	99,4	of which in good agricultural condition in %	11
925,8	946,0	916,9	941,8	Sown area (as of June)[de] in thousands ha	12
				of which in %:	
55,8	55,9	57,8	57,9	basic cereals (including cereal mixed)	13
23,7	23,2	23,8	22,6	of which: wheat	14
5,8	4,7	6,0	6,7	rye	15
1,4	1,8	2,1	2,5	potatoes[f]	16
4,0	3,9	4,7	4,8	sugar beets	17
				Crop production in thousands t:	
2309,7	2027,8	2065,9	2355,9	basic cereals (including cereal mixed)	18
1151,0	995,4	944,8	1066,4	of which: wheat	19
174,3	119,9	163,8	198,6	rye	20
364,5	427,4	603,0	689,1	potatoes[f]	21
2317,8	1750,7	2702,9	3179,2	sugar beets	22
				Yields per 1 ha in dt:	
44,7	38,4	39,0	43,2	basis cereals (including cereal mixed)	23
52,4	45,4	43,3	50,2	of which: wheat	24
32,5	27,0	29,6	31,5	rye	25
272	251	310	290	potatoes[f]	26
619	472	629	710	sugar beets	27
				Livestock[d] (as of June):	
				cattle:	
503,8	495,7	501,5	510,8	in thousands heads	28
47,2	46,6	48,7	47,9	per 100 ha of agricultural land[c] in heads	29
				pigs (in year 2000-2009 and 2011-2013 – as of the end of July):	
1320,9	1325,0	1154,9	1225,1	in thousands heads	30
123,8	124,5	112,1	115,0	per 100 ha of agricultural land[c] in heads	31
				Production per 1 ha of agricultural land[c]:	
360,2	343,0	404,3	324,3	of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)[g] in kg	32
844,5	872,4	921,0	877,4	of cows' milk in l	33

gospodarstwa. c Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów Spisu Rolnego. e Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy skiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej.

residence of land user. c Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities Agricultural Census. e Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green rabbit and game; in post-slaughter warm weight.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					ROLNICTWO[a] I LEŚNICTWO (dok.)
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych[b]:				
1	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	535	728	739	758
2	ziemniaki w kg	129	108	112	153
3	buraki cukrowe w kg	2088	1740	1600	2252
4	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami)[c] w kg	162	234	247	310
5	mleko krowie w l	430	585	617	698
	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych[bde] w kg:				
6	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	109,1	132,3	155,7	174,3
7	wapniowych	94,9	89,3	48,2	55,0
8	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych[be] w szt.	7,4	8,2	8,2	8,5
9	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	413,2	425,7	429,6	431,0
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
10	w tysiącach hektarów	403,2	415,7	419,6	421,1
11	na 1 mieszkańca w ha	0,2	0,2	0,2	0,2
12	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	22,4	23,1	23,3	23,4
13	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m^3	295,6	342,5	381,1	386,5
					PRZEMYSŁ
	Produkcja sprzedana przemysłu:				
14	w milionach złotych (ceny bieżące)	.	30859,4	44788,4	49935,4
15	rok poprzedni = 100 (ceny stałe[f])	x	x	119,2	104,4
16	2005 = 100 (ceny stałe[f])	x	x	141,4	151,1
17	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	x	224111	326337	381915
18	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	x	14924	21341	23846
					BUDOWNICTWO
	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej[g] (ceny bieżące):				
19	w milionach złotych	.	3600,5	6146,8	6900,9
20	na 1 mieszkańca w zł	x	1741	2929	3295
					TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ — stan w dniu 31 XII
	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe[n]:				
21	w kilometrach	1412	1272	1259	1195
22	na 100 km^2 powierzchni ogólnej w km	7,9	7,1	7,0	6,6
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
23	w kilometrach	13767	14109	15639	16701
24	na 100 km^2 powierzchni ogólnej w km	76,6	78,5	87,0	92,9
	Samochody osobowe zarejestrowane[l]:				
25	w tysiącach sztuk	529,2	595,9	925,8	1035,8
26	na 1000 ludności	255,9	288,1	441,1	495,0
27	Ścieki rowerowe w km[k]	.	.	.	573,8

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowa o małej skali. c Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego wieprzowego, baraniego, końskiego i drobiowego; w wadze poubojowej 10 na str. 24. g Zrealizowanej przez podmioty budowlane — według miejsca wykonywania robót. h Dane dotyczą sieci i Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. k Bez szlaków rowerowych.

a Data by official residence of land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct c Concerns meat:beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight. d In farming year. e In units — by place of performing works. h Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP), as well as since permissions given at the end of the year. k Excluding bicycle trails.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE[a] AND FORESTRY (cont.)					
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land[b]:	
894	902	934	1259	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	1
159	149	216	218	potatoes in kg	2
2077	1778	2536	2846	sugar beets in kg	3
340	316	377	288	animals for slaughter in terms of meat (including fats)[c] in kg	4
734	735	761	763	cows' milk in l	5
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land[bde] in kg:	
166,2	183,9	179,3	201,4	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	6
63,1	67,6	78,4	126,9	lime	7
8,4	.	9,1	.	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land[be] in units	8
431,1	431,2	431,6	431,8	Forest land (as of 31 XII) in thousands ha	9
				Forest areas (as of 31 XII):	
421,2	421,3	421,7	421,9	in thousands hectares	10
0,2	0,2	0,2	0,2	per capita in ha	11
23,4	23,4	23,5	23,5	Forest cover (as of 31 XII) in %	12
405,8	410,8	427,4	600,5	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m^3	13
INDUSTRY					
				Sold production of industry:	
50874,5	55132,4	54226,4	60020,8	in million zlotys (current prices)	14
105,5	109,3	98,4	108,8	previous year = 100 (constant prices[f])	15
159,4	174,2	171,4	186,5	2005 = 100 (constant prices[f])	16
383215	401523	386793	416973	per employee in zl (current prices)	17
24332	26408	26014	28816	per capita in zl (current prices)	18
CONSTRUCTION					
				Sales of construction and assembly production[g] (current prices):	
7444,4	8992,8	6216,6	7931,6	in million zlotys	19
3560	4307	2982	3808	per capita in zl	20
TRANSPORT AND COMMUNICATIONS — as of 31 XII					
				Railway lines operated – standard gauge[n]:	
1196	1196	1199	1200	in kilometres	21
6,7	6,7	6,7	6,7	per 100 km^2 of total area in km	22
				Hard surface public roads (urban and non-urban):	
16962	17263	17677	18343	in kilometres	23
94,4	96,1	98,4	102,1	per 100 km^2 of total area in km	24
				Registered passenger cars[i]:	
1066,5	1103,4	1150,7	1194,3	in thousand units	25
510,3	528,9	552,2	573,4	per 1000 population	26
771,3	904,2	933,1	956,3	Bicycle paths – length in km[k]	27

dzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą ciepłej. d W roku gospodarczym. e W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. f Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. Polskich Kolei Państwowych (PKP), od 2005 r. również innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej.

agricultural activities and owners of less then 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. 2010 data of the Agricultural Census. f See general notes to Yearbook, item 10 on page 24. g Realized by construction 2005 of other entities which are administrators of railway infrastructure. i Since 2010 including cars having temporary

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
					TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ — stan w dniu 31 XII (dok.)
	Placówki pocztowe[a]:				
1	w liczbach bezwzględnych	471	463	466	414
2	na 100 tys. ludności	22,8	22,4	22,2	19,8
	Telefoniczne łącza główne[b]:				
3	w tysiącach	593,2	587,1	379,5	257,3
4	na 1000 ludności	286,9	283,8	180,8	123,0
					HANDEL
	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
5	w milionach złotych	15520,4	15661,2	19797,0	22793,1
6	na 1 mieszkańca w zł	7501	7574	9433	10884
7	Sklepy (stan w dniu 31 XII) w tys.	26,0[c]	20,1	18,1	19,0
8	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep	80[c]	103	116	110
					FINANSE PUBLICZNE
	Budżety gmin[d]				
	Dochody:				
9	w milionach złotych	1479,1	2346,6	3670,1	4148,2
10	na 1 mieszkańca w zł	1176	1844	2798	3150
	Wydatki:				
11	w milionach złotych	1553,5	2327,5	4035,3	4133,1
12	na 1 mieszkańca w zł	1236	1829	3076	3139
	Budżety miast na prawach powiatu				
	Dochody:				
13	w milionach złotych	1418,8	1915,6	2778,6	3497,5
14	na 1 mieszkańca w zł	1748	2409	3530	4500
	Wydatki:				
15	w milionach złotych	1571,2	1972,8	3068,9	3626,8
16	na 1 mieszkańca w zł	1936	2481	3899	4667
	Budżety powiatów				
	Dochody:				
17	w milionach złotych	582,2	682,6	1149,3	1203,9
18	na 1 mieszkańca w zł	463	536	876	914
	Wydatki:				
19	w milionach złotych	580,6	676,7	1222,4	1198,5
	na 1 mieszkańca w zł	462	532	932	910
	Budżet województwa				
	Dochody:				
20	w milionach złotych	180,7	324,5	821,6	755,8
21	na 1 mieszkańca w zł	87	157	391	361
	Wydatki:				
22	w milionach złotych	192,6	370,2	850,8	742,3
23	na 1 mieszkańca w zł	93	179	405	354

a Dane dotyczą operatora wyznaczonego (do 2012 r. operatora publicznego); w 2000 r. placówki pocztowe i placówki w związku ze zmianą w 2004 r. metody badania sklepów. d Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta

a Data concern appointed operator (until 2012 the public operator); in 2000 post offices and telecommunication service 2004 the method of shop survey. d Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities witch powiat status.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
TRANSPORT AND COMMUNICATIONS — as of 31 XII (cont.)					
				Postal offices[a]:	
398	399	402	400	in absolute numbers	1
19,0	19,1	19,3	19,2	per 100 thousands population	2
				Fixed main line[b]:	
237,5	222,5	209,3	169,2	in thousands	3
113,6	106,6	100,4	81,2	per 1000 population	4
TRADE					
				Retail sales (current prices):	
22675,3	23739,7	25747,1	27008,8	in million zlotys	5
10845	11371	12352	12967	per capita in zl	6
19,2	18,5	18,7	19,1	Shops (as of 31 XII) in thousands	7
109	113	112	109	Population (as of 31 XII) per 1 shop	8
PUBLIC FINANCE					
				Budgets of gminas[d]	
				Revenue:	
4425,8	4667,6	5366,0	5871,2	in million zlotys	9
3360	3543	4071	4450	per capita in zl	10
				Expenditure:	
4526,7	4604,1	5160,0	5875,9	in million zlotys	11
3437	3495	3914	4454	per capita in zl	12
				Budgets of cities with powiat status	
				Revenue:	
3639,1	3828,3	3933,3	4138,1	in million zlotys	13
4704	4970	5133	5419	per capita in zl	14
				Expenditure:	
3804,2	3652,9	3804,3	4086,3	in million zlotys	15
4917	4743	4964	5351	per capita in zl	16
				Budgets of powiats	
				Revenue:	
1247,1	1237,9	1227,8	1294,7	in million zlotys	17
947	940	931	981	per capita in zl	18
				Expenditure:	
1253,2	1219,1	1174,2	1276,1	in million zlotys	19
951	925	891	967	per capita in zl	
				Budget of voivodship	
				Revenue:	
843,5	962,9	740,4	690,4	in million zlotys	20
403	461	355	331	per capita in zl	21
				Expenditure:	
834,9	958,7	671,3	688,7	in million zlotys	22
399	459	322	331	per capita in zl	23

usług telekomunikacyjnych. b Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. c Dane nieporównywalne na prawach powiatu.

offices. b Data concern operators of the public telecommunication network. c Data are not comparable due to change in

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
	INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE[a]				
	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
1	w milionach złotych	4800,8	5420,8	10627,1	9285,9
2	na 1 mieszkańca w zł	2320	2622	5064	4434
	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
3	w milionach złotych	62479,5	77411,9	108800,7	135753,4
4	na 1 mieszkańca w zł	30215	37429	51842	64874
	PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON[b] — stan w dniu 31 XII				
5	Ogółem: w tysiącach	168,7	187,2	186,0	191,3
6	na 10 tys. ludności	816	905	886	914
	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
7	w tysiącach	31,5	37,6	43,1	48,1
8	1999 = 100	110,0	131,3	150,3	167,7
	w tym:				
9	spółdzielnie	1,1	1,0	1,0	1,0
10	spółki handlowe	6,5	9,3	11,4	13,5
11	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	1,2	1,4	1,7	1,8
12	spółki cywilne	13,9	12,7	12,8	13,3
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
13	w tysiącach	137,2	149,6	142,9	143,2
14	1999 = 100	106,0	115,7	110,5	110,7
15	na 10 tys. ludności	663	723	681	684
	RACHUNKI REGIONALNE				
	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
16	w milionach złotych	.	.	.	.
17	na 1 mieszkańca w zł	.	.	.	.
18	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) — rok poprzedni = 100	.	.	.	.
	Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
19	w milionach złotych	.	.	.	.
20	na 1 mieszkańca w zł	.	.	.	.
	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
21	w milionach złotych	.	.	.	.
22	na 1 mieszkańca w zł	.	.	.	.
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych — rok poprzedni = 100	.	.	.	.

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzą-
a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS. FIXED ASSETS[a]					
				Investment outlays (current prices):	
11102,0	13971,1	9043,3	9865,8	in million zlotys	1
5310	6692	4338	4736	per capita in zl	2
				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
142610,4	155317,3	162103,1	170451,0	in million zlotys	3
68235	74450	77787	81832	per capita in zl	4
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGON REGISTER[b] — as of 31 XII					
192,1	193,5	194,1	195,7	Total: in thousands	5
919	927	931	940	per 10 thousands population	6
				Legal persons and organizational entities without legal personality:	
49,9	51,5	53,2	54,3	in thousands	7
174,0	179,6	185,4	189,4	1999 = 100	8
				of which:	
1,0	1,0	1,0	1,0	co-operatives	9
14,3	15,5	16,6	17,7	commercial companies	10
1,8	1,8	1,9	2,0	of which with foreign capital participation	11
13,3	13,4	13,5	13,5	civil law partnerships	12
				Natural persons conducting economic activity:	
142,2	142,0	140,9	141,4	in thousands	13
109,9	109,8	109,0	109,3	1999 = 100	14
680	681	676	679	per 10 thousands population	15
REGIONAL ACCOUNTS					
				Gross domestic product (current prices):	
76079	79755	82345	.	in million zlotys	16
36387	38202	39503	.	per capita in zl	17
.	103,5	102,2	.	Gross domestic product (constant prices) — previous year = 100	18
				Gross value added (current prices):	
67450	70758	72737	.	in million zlotys	19
32260	33893	34894	.	per capita in zl	20
				Gross nominal disposable income in the households sector:	
50135	51084	54563	.	in million zlotys	21
23978	24469	26175	.	per capita in zl	22
.	102,8	107,3	.	Gross real disposable income in the households sector — previous year = 100	23

cych gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
private farms in agricultural.

TABL. 1. **POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE**
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach, minutach i sekundach In degrees, minutes and seconds	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				**Extreme points of the voivodship border:**
na północ (szerokość geograficzna północna)	Śliwice	53°46'52''	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	Chodecz	52°19'50''	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Więcbork	17°14'50''	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Górzno	19°45'42''	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość: z południa na północ	x	1°27'02''	161,7	Extent: from south to north
z zachodu na wschód	x	2°30'52''	167,5	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. **POWIERZCHNIA I GRANICE W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
AREA AND BORDERS IN 2017
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km^2	17972	x	Area in km^2
Długość granicy w km	1021	100,0	Length of borders in km
z województwami:			with voivodships:
pomorskim	244	23,9	pomorskie
warmińsko-mazurskim	131	12,8	warmińsko-mazurskie
mazowieckim	209	20,5	mazowieckie
łódzkim	31	3,0	łódzkie
wielkopolskim	406	39,8	wielkopolskie

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3. **UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI**
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt — Czarne Góry	Kamień Krajeński	189	Highest point — Czarne Góry
Najniżej położony punkt — średni poziom Wisły w Nowem	Nowe	13	Lowest point — average level of Wisła in Nowe
Najwyżej położona miejscowość — Dąbrówka	Kamień Krajeński	188	Highest locality — Dąbrówka
Najniżej położona miejscowość — Rozgarty	Grudziądz	26	Lowest locality — Rozgarty

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. **WIĘKSZE SZTUCZNE ZBIORNIKI WODNE**
MAJOR ARTIFICIAL RESERVOIRS

ZBIORNIKI WODNE RESERVOIRS	Rzeka River	Rok uruchomienia Year opened	Pojemność całkowita przy maksymalnym piętrzeniu w hm^3 Total capacity at maximum accumulation in hm^3	Powierzchnia przy maksymalnym piętrzeniu w km^2 Area at maximum accumulation in km^2	Wysokość piętrzenia w m Height of accumulation in m
Włocławek[a].....	Wisła	1970	453,6	75,0	12,7
Koronowo	Brda	1960	81,0	16,0	20,0
Pakość	Noteć Zachodnia	1974	42,6	13,0	4,8
Żur	Wda	1929	16,0	3,0	15,5
Gródek	Wda	1923	5,5	0,6	11,0
Smukała	Brda	1951	2,2	0,9	8,0
Tryszczyn	Brda	1960	2,2	0,9	7,2

a Stopień wodny.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
a Flow reservoir.
S o u r c e: data Ministry of the Environment and Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 5. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie[a] average[a]				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme temperatures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2017	maksimum maximum	minimum minimum	
						1971–2017		
Toruń	69	8,1	8,5	8,7	9,2	37,9	-32,0	69,9

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

TABL. 6. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE**
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznienie w h Insolation in h	Średnie zachmurzenie w oktantach[a] Average cloudiness in octants[a]
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2017			
		średnie[b] average[b]						
Toruń	69	528	526	583	751	2,3	1588	5,7

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE DIVISION OF KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP IN 2017
As of 31 XII

Granica województwa		*Border of voivodship*
Granica powiatu		*Border of powiat*
Granica gminy		*Border of gmina*
Miasto na prawach powiatu	BYDGOSZCZ	*City with powiat status*

PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS) W 2018 R.
Stan w dniu 1 I

DIVISION OF THE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO THE NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICAL PURPOSES (NUTS) IN 2018
As of 1 I

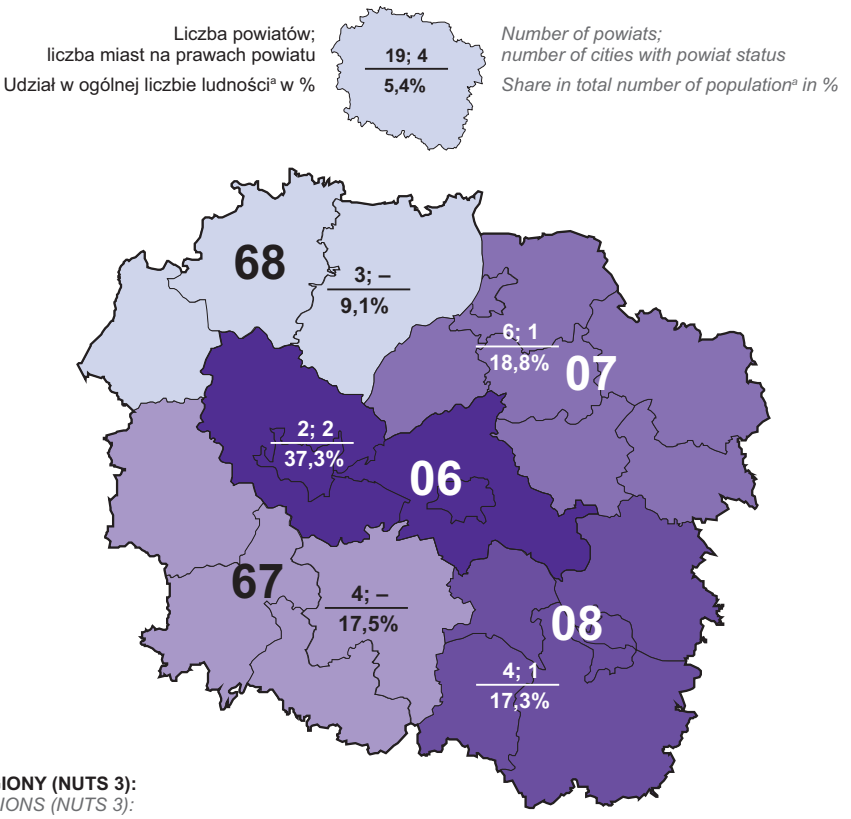

PODREGIONY (NUTS 3):
SUBREGIONS (NUTS 3):

06 bydgosko-toruński

Powiaty *Powiats*:
- bydgoski (8)
- toruński (9)

Miasta na prawach powiatów:
Cities with powiat status:
- Bydgoszcz (1)
- Toruń (1)

67 inowrocławski

Powiaty *Powiats*:
- inowrocławski (9)
- mogileński (4)
- nakielski (5)
- żniński (6)

07 grudziądzki

Powiaty *Powiats*:
- brodnicki (10)
- chełmiński (7)
- golubsko-dobrzyński (6)
- grudziądzki (6)
- rypiński (6)
- wąbrzeski (5)

Miasto na prawach powiatów:
City with powiat status:
- Grudziądz (1)

68 świecki

Powiaty *Powiats*:
- sępoleński (4)
- świecki (11)
- tucholski (6)

08 włocławski

Powiaty *Powiats*:
- aleksandrowski (9)
- lipnowski (9)
- radziejowski (7)
- włocławski (13)

Miasto na prawach powiatów:
City with powiat status:
- Włocławek (1)

W nawiasach podano liczbę gmin.
Number of gminas is given in parentheses.

a Stan w dniu 31 XII 2017 r.; odpowiednio dla województwa — udział w kraju, dla podregionów — udział w województwie.
a As of 31 XII 2017; respectively for voivodship — share in country, for subregions — share in voivodship.

DZIAŁ II
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne

1. Dane o stanie i zmianach w **ewidencyjnym przeznaczeniu gruntów** opracowano na pod-stawie rocznych wykazów gruntów wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity, Dz. U. 2016 poz. 1034, z późniejszymi zmianami). Ewidencja ta wprowadziła od 2002 r. zmiany polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (poprzednio ujmowanych w pozycji „grunty zabudowane i zurbanizowane"), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji „wody śródlądowe stojące") oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity, Dz. U. 2017 poz. 1161). Ustawa ta chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I—III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV—VI wytworzone z gleb organicznych. Od 2010 r. przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych, stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI — najniższą.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)" — jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady

CHAPTER II
ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes

1. Data on the condition and changes in the **registered intended use of land** were developed on the basis of annual reports on land, introduced in the decree is classified according to ownership and register groups of land included in the register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text, Journal of Laws 2016, item 1034, with later amendments). A land register introduced since 2002 changes primarily consisting in the inclusion of built-up agricultural land (which previously was included in the item "built-up and urbanized land"), land under ponds (included in the item "standing inland water") as well as ditches (which accounted for a separate item) in agricultural land.

Data regarding **agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 II 1995 (uniform text, Journal of Laws 2017 item 1161). The Law protects all agricultural land included in quality classes I—III, as well as agricultural land included in quality classes IV—VI, comprised of organic soils. Since 2010 the provisions of the Law do not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined, due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

1) in the item ''for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)''— or-

zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam^3 i więcej wody podziemnej albo 20 dam^3 i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam^3 i więcej ścieków. Dane o poborze wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie obejmują wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych odprowadzonych do odbiornika bez wykorzystania;

2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych" — jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej" — wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

Przez **zamknięty obieg wody** rozumie się układ, w którym woda raz użyta nie jest odprowadzona do odbiornika, lecz zawracana do punktu bezpośredniego podawania wody do obiegu, do powtórnych rotacji i wykorzystania.

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3 pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach cieplnych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

— są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,
— ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
— temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych

ganizational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam^3 or more of underground water, or 20 dam^3 or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam^3 or more of wastewater annually. Data regarding water withdrawal for needs of the national economy and population do not include water coming from irrigation of mines and construction facilities which is discharged to reservoir without further use;

2) in the item ''irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds"— agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;
3) in the item "exploitation of water supply network" — all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

A **closed water cycles system** is understood as a system, in which water that has been used once is not drained to a collector, but recycled to the point where the water is directly fed into the system for subsequent cycles and utilization.

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground, or to sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

— is discharged into waters by a separate sewage system,
— the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
— the temperature of cooling water discharged into lakes and their tributaries does not exceed 26°C and into other waters, except for territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble

i tłuszczów ulegających osadzaniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania ścieków (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Dane o **komunalnych oczyszczalniach ścieków** dotyczą oczyszczalni, które oczyszczają ścieki odprowadzone do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, niezależnie od formy własności zarówno oczyszczalni jak i sieci kanalizacyjnej, na której oczyszczalnia pracuje. Dane nie dotyczą oczyszczalni przydomowych lub oczyszczających ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalni nie pracujących na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególny rodzaj oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

5. Informacje o źródłach i wielkości **emisji zanieczyszczeń powietrza** z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie **wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń** dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami. Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań i może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo

pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation, through the use of grates, filters, grit chambers, grease traps in conjunction with Imhoff tanks.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Data on **municipal wastewater treatment plants** concern those of them, which are used to treat wastewater drained off to treatment plants by sewage systems, regardless of the form of ownership of the plants or sewage systems. Data do not include household sewage plants or treatment plants processing only transported waste water (i.e., wastewater treatment plants not working within sewage network).

Data on **urban and rural population connected to wastewater treatment plants** are presented on the basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. Information regarding the sources and amounts of **air pollutants emission** from plants of significant nuisance to air quality as well as **the possession of system to reduce such pollutants and the effects of their utilization** concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments. The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be in-

uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (tekst jednolity, Dz. U. 2018 poz. 142); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Rezerwaty przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

creased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high threshold scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

The **emission volumes of different pollutant types from various sources** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists in maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, Nature 2000 areas, documentation sites, ecological arable lands, landscape-nature complexes, monuments of nature, plant, animal and fungi species protection.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text, Journal of Laws 2018 item 142); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of the Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

Nature reserves include areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature, having essential value for the environmental, scientific, cultural or landscape reasons.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy itp.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Dane o odpadach zostały opracowane w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1987, z późniejszymi zmianami).

Informacje o **odpadach** opracowane zostały zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. (Dz. U. 2014, poz. 1923).

Dane od 2014 r. dotyczące odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczaso-

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps etc.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exsurgents, stones, ravines, erratic boulders and caves.

7. Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard. Data on waste have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14 XII 2012 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1987, with later amendments.

Information regarding **waste** was compiled with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9 XII 2014 (Journal of Laws 2014, item 1923.

From 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law on Waste dated 14 XII 2012.

Disposal of waste shall mean any operation which is not recovery even where the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Waste storage means a temporary waste, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collet-

we magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów (w tym hałdach, stawach osadowych własnych i innych).

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowej poprzez m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

8. Dane o **nakładach na środki trwałe** służących **ochronie środowiska i gospodarce wodnej** oraz ich **efektach rzeczowych** prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą — prowadzących księgi przychodów i rozchodów) jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne" a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

9. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenia wymagań w zakresie ochrony środowiska — w ujęciu kasowym).

10. Podziału nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

ing waste, storage of waste by the unit processing waste.

Landfilled waste is understood as waste transferred to landfill areas and waste facility (including on own and other heaps, settling ponds).

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed waste disposal sites are territories where exploitation had been finished and where works connected with restoration or assigning utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics or regulating waterways were carried out.

8. Data regarding **outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management** are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

The presented data refer to: legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of individual farmsteads as well as natural persons and partnerships conducting economic activity — keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section "Public administration and defence; compulsory social security" as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

9. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from the payments for use of natural environment (i.e.: payments collected i.a. for: releasing air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.

Data concerning voivodship environmental protection and water management founds are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements — on cash basis).

10. The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management by voivodship is made on the basis of the actual location of the investment.

TABL. 1 (7). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 1 I
GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018		2010	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha			przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do roku 2017 increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2017	na 1000 mieszkańców[a] w ha per 1000 population[a] in ha		
Powierzchnia ogólna[b]	**1797134**	**1797134**	**1797134**	**–**	**868,6**	**862,8**	**Total area**[b]
Użytki rolne	1178568	1169177	1167911[c]	1040	569,6	560,7	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	995940	992398	988750	1286	481,3	474,7	arable land
sady	15848	12122	8627	111	7,7	4,1	orchards
łąki trwałe	84919	84024	83321	177	41,0	40,0	permanent meadows
pastwiska trwałe	48024	47302	46606	243	23,2	22,4	permanent pastures
grunty rolne zabudowane	23591	23398	24637	-172	11,4	11,8	agricultural built-up areas
grunty pod stawami	1972	1979	2165	-36	1,0	1,0	lands under ponds
grunty pod rowami	8274	7954	7903	-21	4,0	3,8	lands under ditches
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	436356	438891	434568	154	210,9	208,6	Forest land as well as woody and bushy land
lasy	426170	428772	429953	-348	206,0	206,4	forests
grunty zadrzewione i zakrzewione	10186	10119	4615	502	4,9	2,2	woody and bushy land
Grunty pod wodami	47739	48174	48238	-23	23,1	23,2	Lands under waters
powierzchniowymi płynącymi	43080	43268	43882	-453	20,8	21,1	surface flowing
powierzchniowymi stojącymi	4659	4906	4356	430	2,3	2,1	surface standing
Grunty zabudowane i zurbanizowane	81969	89218	94800[d]	-1213	39,6	45,5	Built-up and urbanized areas
w tym:							of which:
tereny mieszkaniowe	15862	18706	21206	-193	7,7	10,2	residential areas
tereny przemysłowe	5979	6445	6916	-63	2,9	3,3	industrial areas
tereny inne zabudowane	5803	7432	8446	-59	2,8	4,1	other built-up areas
tereny zurbanizowane niezabudowane	2508	2706	2916	22	1,2	1,4	urbanized non-built-up areas
tereny rekreacji i wypoczynku	3264	3341	3375	13	1,6	1,6	recreational areas
tereny komunikacyjne	48109	50048	51503	1324	23,3	24,7	transport areas
drogi	41363	43137	43982	496	20,0	21,1	roads
kolejowe	6321	6072	5942	50	3,1	2,9	railway
inne[e]	425	839	676	25	0,2	0,3	other[e]
użytki kopalne	444	540	438	11	0,2	0,2	minerals
Użytki ekologiczne	4972	5017	5050	2	2,4	2,4	Ecological arable lands
Nieużytki	42284	42028	41874	14	20,4	20,1	Wasteland
Tereny różne[f]	5246	4629	4693	26	2,5	2,3	Miscellaneous land[f]

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2009 i 2017. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione." d Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. e Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp., patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 55. f Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 December for 2009 and 2017, respectively. b Land area (including inland waters). c Including wood and bushy land on agricultural land classified until 2016 in the items „forest land as well as woody". d Including areas used for public road construction or railways. e Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. see general notes item 1 on page 55. f Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (8). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE**[a]
AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha in ha				
O G Ó Ł E M	**63**	**72**	**143**	**111**	**G R A N D T O T A L**
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	52	48	89	79	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I–II	2	4	5	5	mineral: I–II
III	44	35	59	46	III
IV	–	5	9	8	IV
organiczne: IV	2	2	2	4	organic: IV
V–VI	4	2	4	3	V–VI
Inne grunty rolne	–	6	10	13	Other agricultural land
Grunty leśne	11	18	44	19	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	31	31	55	47	Residential areas
Na tereny przemysłowe	16	21	54	21	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne	2	2	1	–	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	5	3	6	5	Minerals
Pod zbiorniki wodne	–	–	–	–	Water reservoirs
Na inne cele	9	15	17	25	Other purposes

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (9). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	4410	4257	4275	3830	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane	4364	4150	4157	3753	devastated
zdegradowane	46	107	118	77	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	10	84	53	16	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	10	38	29	15	agricultural
leśne	–	23	2	1	forest
zagospodarowane	7	45	16	11	managed

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (10). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm^3 in hm^3				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	**245,3**	**252,2**	**268,0**	**270,2**	**100,0**	**T O T A L**
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych	77,5	86,0	96,2	101,0	37,4	Production (excluding agriculture, forestry and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	68,2	75,3	85,1	89,9	33,3	surface
podziemne	9,2	10,6	11,0	11,1	4,1	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	52,1	49,7	54,9	56,7	21,0	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej[a]	115,7	116,5	116,9	112,5	41,6	Exploitation of water supply network[a]
wody: powierzchniowe	19,3	19,0	19,8	17,5	6,5	waters: surface
podziemne	96,4	97,4	97,2	95,0	35,1	underground

a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.
a Water withdrawal by intakes before entering the water network.

TABL. 5 (11). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm^3 in hm^3				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	**216,9**	**223,4**	**237,4**	**239,3**	**100,0**	**T O T A L**
Przemysł	76,1	81,6	90,7	94,0	39,3	Industry
w tym na cele produkcyjne	71,7	74,3	85,5	89,3	37,3	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo[a]	52,1	49,7	54,9	56,7	23,7	Agriculture and forestry[a]
Eksploatacja sieci wodociągowej[b]	88,7	92,1	91,9	88,5	37,0	Exploitation water supply network[b]

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.
a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (12). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NADOWNIEŃ W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING UP FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych[a] w ha	1773	2548	2902	2575	Area of irrigated agricultural land and forest land[a] in ha
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych[b] w ha	1007	1228	1184	1262	Area of filled fish ponds[b] in ha
Pobór wody[c] w dam^3	52083	49738	54904	56705	Water withdrawal[c] in dam^3
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych	6827	9058	11615	11366	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha	3,9	3,6	4,0	4,4	per 1 ha
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych	45256	40680	43289	45339	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	44,9	33,1	36,6	35,9	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (13). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm^3 in hm^3				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	**127,7**	**124,2**	**133,9**	**141,2**	**100,0**	**T O T A L**
odprowadzone bezpośrednio z zakładów[a]	56,1	60,4	66,9	72,1	51,0	discharged directly by plants[a]
w tym wody chłodnicze	10,4	5,3	6,1	6,3	4,5	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną	71,6	63,8	67,0	69,2	49,0	discharged by sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania	117,3	118,9	127,8	135,0	95,5	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	114,3	116,8	125,8	133,5	94,5	treated
mechanicznie	19,8	18,7	21,8	24,1	17,1	mechanically
chemicznie[b]	1,3	3,7	2,8	4,0	2,8	chemically[b]
biologicznie	38,6	39,8	43,7	46,5	32,9	biologically
z podwyższonym usuwaniem miogenów	54,5	54,6	57,5	58,9	41,7	with increased biogene removal
nieoczyszczane	3,0	2,1	2,0	1,4	1,0	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	2,9	2,1	2,0	1,4	1,0	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	discharged by sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only to industrial wastewater.

TABL. 8 (14). **ZAKŁADY[a] ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
PLANTS[a] DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED
As of 31 XII

JEDNOSTKI	2010	2015	2016	2017	ENTITIES
O G Ó Ł E M	**98**	**124**	**130**	**126**	**T O T A L**
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	50	55	59	57	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnie ścieków	39	46	49	48	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	33	40	45	44	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	6	6	4	4	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	11	9	10	9	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	48	69	71	69	Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewaters treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.
a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (15). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych							**Industrial wastewater treatment plants**
Liczba	2010	50	17	4	28	1	Number
	2015	48	14	3	30	1	
	2016	50	15	2	32	1	
	2017	**51**	**15**	**2**	**33**	**1**	
Przepustowość w dam³/d	2010	404,2	259,9	28,0	109,8	6,5	Capacity in dam³/24h
	2015	449,2	261,7	37,5	132,8	17,2	
	2016	437,7	250,2	37,1	133,1	17,2	
	2017	**438,0**	**250,2**	**37,1**	**133,4**	**17,2**	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych[a]							**Municipal wastewater treatment plants[a]**
Liczba	2010	141	3	–	107	31	Number
	2015	137	–	–	104	33	
	2016	137	–	–	104	33	
	2017	**137**	**–**	**–**	**104**	**33**	
Przepustowość w dam³/d	2010	451,4	0,6	x	112,2[b]	338,6	Capacity in dam³/24h
	2015	443,2	x	x	72,4	370,9	
	2016	440,5	x	x	69,7	370,9	
	2017	**440,6**	**–**	**–**	**69,7**	**370,9**	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania.
a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage system. b Refers to equipment for biological treatment.

TABL. 9 (15). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
WASTEWATER TREATMENT PLANTS (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków komunalnych[a] (dok.)							**Municipal wastewater treatment plants[a](cont.)**
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem[bc]	2010	69,8	0,5	x	23,0	46,3	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population[bc]
	2015	72,1	0,5	x	17,0	54,6	
	2016	72,8	0,5	x	16,9	55,3	
	2017	**72,7**	**0,5**	**x**	**17,1**	**55,1**	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków — dane szacunkowe, ludność ogółem — na podstawie bilansów. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 56.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage system. b Population connected to wastewater treatment plants — estimated data, total population — based on balances. c See general notes, item 4 on page 56.

TABL. 10 (16). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza[a] (stan w dniu 31 XII)	81	92	97	105	Plants of significant nuisance to air quality[a] (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	61	69	70	75	particulates
gazowych	13	14	18	17	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission:
pyłów	22	22	26	32	particulates
gazów	17	18	20	25	gases
imisji	66	78	86	97	imission
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych	4,3	2,6	2,0	2,0	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	3,0	1,6	1,0	1,1	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)	57,1	51,5	53,1	48,6	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	23,1	17,9	15,1	12,5	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	15,7	13,4	15,6	16,2	carbon oxide
tlenki azotu	13,7	12,3	12,4	11,3	nitrogen oxides

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases.

TABL. 10 (16). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	491,7	479,8	376,0	362,2	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	33,0	23,5	24,6	28,2	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	99,1	99,5	99,5	99,5	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	36,6	31,4	31,6	36,7	gases (excluding carbon dioxide)

TABL. 11 (17). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
URZĄDZENIA — stan w dniu 31 XII EQUIPMENT — as of 31 XII							
OGÓŁEM TOTAL	2010	274	49	295	30	122	27
	2015	238	49	317	27	95	83
	2016	240	51	344	42	101	79
	2017	**253**	**52**	**351**	**42**	**98**	**87**
Skuteczność: Efficiency:							
niska low	2010	7	9	13	–	47	x
	2015	4	4	9	–	47	x
	2016	8	3	9	–	47	x
	2017	**9**	**3**	**11**	**–**	**44**	**x**
średnia moderate	2010	71	27	137	9	20	x
	2015	69	24	141	8	10	x
	2016	71	21	148	24	13	x
	2017	**80**	**21**	**147**	**24**	**13**	**x**
wysoka high	2010	196	13	145	21	55	x
	2015	165	21	167	19	38	x
	2016	161	27	187	18	41	x
	2017	**164**	**28**	**193**	**18**	**41**	**x**
PRZEPŁYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam^3/h WASTE GAS FLOW in dam^3/h							
OGÓŁEM TOTAL	2010	4932	1842	3349	5338	2201	564
	2015	3989	1027	3360	4651	1893	1158
	2016	3909	1286	4522	4375	1979	1137
	2017	**3798**	**1304**	**4986**	**4866**	**2377**	**1242**
Skuteczność: Efficiency:							
niska low	2010	362	303	61	–	580	x
	2015	43	32	71	–	433	x
	2016	92	32	71	–	361	x
	2017	**92**	**32**	**131**	**–**	**327**	**x**
średnia moderate	2010	1111	1008	1951	1121	205	x
	2015	1198	746	1975	661	107	x
	2016	1136	712	2140	711	137	x
	2017	**947**	**719**	**2280**	**723**	**168**	**x**
wysoka high	2010	3459	531	1337	4217	1416	x
	2015	2748	249	1314	3990	1353	x
	2016	2681	542	2311	3664	1481	x
	2017	**2759**	**553**	**2575**	**4143**	**1882**	**x**

TABL. 12 (18). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA**[a]
Stan w dniu 31 XII
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
	w ha in ha				w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m^2 per capita in m^2	
O G Ó Ł E M	**571128,7**	**571358,5**	**571390,0**	**569620,1**	**31,7**	**2735**	**T O T A L**
Rezerwaty przyrody	9493,2	9600,9	9628,2	9604,3	0,5	46	Nature reserves
Parki krajobrazowe[b]	223513,0	223470,1	223471,3	223471,3	12,4	1073	Landscape parks[b]
Obszary chronionego krajobrazu[b]	329676,6	329758,0	329764,3	327249,1	18,2	1571	Protected landscape areas[b]
Stanowiska dokumentacyjne	93,6	93,6	93,6	93,6	0,0	0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	3023,7	3037,9	3037,9	4013,4	0,2	19	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	5328,6	5398,0	5394,8	5188,4	0,3	25	Ecological arable lands

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 58. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a See general notes, item 6 on page 58. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13 (19). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 XII

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES
		ogółem total	w tym pod ochroną ścisłą[a] of which strictly protected[a]	
O G Ó Ł E M 2010	94	9493,2	109,4	**T O T A L**
2015	93	9600,9	1463,9	
2016	93	9628,2	1507,0	
2017	**92**	**9604,3**	**1519,9**	
Faunistyczne	6	3166,8	4,1	Fauna
Krajobrazowe	7	2837,0	228,5	Landscape
Leśne	48	2139,9	920,7	Forest
Torfowiskowe	16	963,5	318,9	Peat-bog
Florystyczne	7	85,6	43,6	Flora
Wodne	3	122,5	4,0	Water
Przyrody nieożywionej	1	227,9	–	Inanimate nature
Stepowe	3	59,3	0,2	Steppe
Słonoroślowe	1	1,9	–	Halophyte

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (20). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 XII

LATA YEARS ZESPOŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE[a] SETS AND LANDSCAPE PARKS[a]		Powierzchnia[b] Area[b]			
		ogółem total	w tym of which		
			lasów forest	użytków rolnych agricultural land	wód water
		w ha in ha			
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	232762,8	92103,4	117632,5	12423,3
	2015	232762,9	92103,3	117633,0	12423,1
	2016	232762,9	92103,3	117633,0	12423,1
	2017	**232762,9**	**92103,3**	**117633,0**	**12423,1**
Krajeński		73850,0	19223,0	49373,0	2604,0
Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego		55642,5	9370,9	38370,6	3098,6
Tucholski		25660,0	22240,0	2010,1	617,4
Gostynińsko-Włocławski		22200,0	12310,0	7800,0	875,0
Wdecki		19177,2	13346,9	5212,5	617,8
Górznieńsko-Lidzbarski		13901,5	7927,0	4967,0	607,0
Brodnicki		12349,0	7072,1	2880,2	1653,6
Nadgoplański Park Tysiąclecia		9982,7	613,4	7019,6	2349,7

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków; powierzchnia parków w granicach województwa.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks; area of parks within the area of voivodship.

TABL. 15 (21). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**2622**	**2668**	**2654**	**2663**	**T O T A L**
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	1991	2027	2027	2019	Individual trees
Grupy drzew	433	432	421	435	Tree clusters
Aleje	56	68	67	66	Alleys
Głazy narzutowe	81	81	81	82	Erratic boulders

TABL. 16 (22). **ODPADY[a] WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**
WASTE[a] GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS ITS WASTE LANDFILL AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	77	92	92	103	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	2267,7	3372,4	3182,8	1829,7	Waste generated (during the year) in thous. t
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone[b]; stan w końcu roku) w tys. t	17301,4	20983,8	22378,3	22385,5	Waste landfilled up to now (accumulated[b]; end of year) in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha:					Area of storage yards in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	222,3	253,8	273,8	255,4	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku)	–	–	–	–	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na terenach własnych zakładów.
a Excluding municipal waste. b On own plant grounds.

TABL. 17 (23). **ODPADY[a] WEDŁUG RODZAJÓW W 2017 R.**
WASTE[a] BY TYPE IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						SPECIFICATION
	ogółem grand total	poddane odzyskowi[b] of which recovered[b]	unieszkodliwione disposed		przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	magazynowane czasowo temporarily stored	
			razem total	w tym składowane[c] of which landfilled[c]			
	w tys. t in thousands t.						
O G Ó Ł E M	**1829,7**	**381,2**	**17,3**	**16,7**	**1326,0**	**105,2**	**T O T A L**
w tym:							of which:
Mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	99,1	0,2	7,3	7,3	68,4	23,2	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla	209,5	–	–	–	209,5	–	Coal fly ash
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	68,9	23,7	–	–	23,7	21,5	Slag, furnance ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę, patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 59. c Na terenach własnych i innych zakładów.
a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own, see notes, item 7 on page 59. c On own plant and other grounds.

TABL. 18 (24). **NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ[a] (ceny bieżące)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zl		
Ochrona środowiska	**495407,5**	**807104,0**	**317955,2**	**300927,6**	**Environmental protection**
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	103258,1	116437,8	199176,8	111554,7	Protection of air and climate
w tym wydatki na nowe techniki i technologie spalania paliw	38665,4	3378,3	14198,5	10973,2	of which outlays on new fuel combustion technologies and technigues
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	317062,2	357199,8	72964,9	122207,2	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	47914,9	56469,4	3577,7	15008,5	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	226553,6	239389,6	57906,4	93719,6	sewage network discharging wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	66635,8	237263,8	17870,2	20277,2	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów[b] i ich transport	7831,0	11455,6	7731,4	7968,9	waste collection[b] and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów	3060,2	5636,5	4486,3	6074,6	including selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów[b]	45909,3	200154,9	8020,6	8268,1	removal and treatment of waste[b]
Zmniejszanie hałasu i wibracji	618,0	43042,0	1368,3	–	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	**265304,2**	**125375,1**	**57746,5**	**70796,2**	**Water management**
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	112008,0	44862,9	30043,8	42714,7	Water intakes and pipe systems
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	133222,3	19243,0	11087,2	5432,1	Construction and modernization of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	1570,2	27096,4	48,0	–	Water reservoirs and falls
Regulacja i zabudowa rzek i potoków górskich	16629,5	154,7	6330,6	–	Regulation and management, of rivers and mountain streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych	1874,2	34018,1	10236,9	22649,4	Flood embankments and pump stations behind embankments and in depression areas

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investments locations; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 19 (25). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA					ENVIRONMENTAL PROTECTION
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					**Protection of air and climate**
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r.:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych	1768	7468	424	–	particulates
gazowych	–	161	–	–	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					**Wastewater management and protection of waters**
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki	342,5	206,7	68,6	64,7	wastewater
wody opadowe	45,9	75,8	21,9	21,6	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	2	–	1	2	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	2	–	1	2	of which municipal
mechaniczne	1	–	–	–	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	1	–	1	2	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów[a]	–	–	–	–	with increased biogene removal[a]
przepustowość oczyszczalni w m^3/d	17070	3773[b]	15	62	capacity of treatment plants in m^3/24h
w tym oczyszczalni komunalnych	17070	3473[b]	15	62	of which municipal
mechanicznych	480	x	x	x	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	16590	3390[b]	15	62	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów[a]	x	383[b]	x	x	with increased biogene removal[a]
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	1297	1002	217	687	facilities
przepustowość w m^3/d	3073	2585	613	1556	capacity in m^3/24h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty	1	1	2	–	facilities
przepustowość w m^3/d	250	100	1720	–	capacity in m^3/24h

a W tym chemiczne. b Dotyczy modernizacji istniejących obiektów.
a Of which chemical. b Refers to modernization of existing facilities.

TABL. 19 (25). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.)					ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)
Gospodarka odpadami					**Wastes management**
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	–	1	1	–	facilities
wydajność w t/r	x	3200	4000	x	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	–	–	–	–	facilities
powierzchnia w ha	5,5	–	–	–	area in ha
wydajność w t/r	120000	878	x	x	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów[a] w t/r	x	x	8	23	Capacity of waste utilization systems[a] in t/y
GOSPODARKA WODNA					WATER MANAGEMENT
Wydajność ujęć wodnych[b] w m^3/d	4290	2208	7547	6486	Capacity of water intakes[b] in m^3/24h
Uzdatnianie wody w m^3/d	11262	4351	7280	1862	Water treatment in m^3/24h
Sieć wodociągowa w km	510,3	256,4	166,0	162,7	Water supply network in km
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	9,2	–	23,6	–	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	–	16,6	4,4	0,3	Flood embankments in km

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Bez ujęć w energetyce zawodowej.
a Excluding municipal waste. b Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 20 (26). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zl				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	**141526,1**	**169993,7**	**73598,2**	**106594,4**	**100,0**	**T O T A L**
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	22379,3	42001,6	19319,7	29351,3	42,5	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	92669,2	80396,3	23720,0	45291,9	27,5	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	14205,4	29133,3	10165,6	10678,4	10,0	Waste management
Pozostałe	12272,2	18462,5	20392,9	21272,7	20,0	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 21 (27). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zl				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	**99358,9**	**99565,3**	**93794,8**	**88379,5**	**Payments for use of natural environment**
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	36773,0	44868,8	43663,7	43818,2	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	31599,8	32855,7	30900,6	29753,4	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	29667,3	17502,6	14586,5	10045,0	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	**495,5**	**345,6**	**532,7**	**655,7**	**Fines for not meeting environmental protection regulations**
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	47,1	80,4	51,4	32,1	Norms of discharging wastewater into water or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	123,3	36,3	22,3	38,9	Permissible emission of air pollutants

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

S o u r c e: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Chief Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III
PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2017, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 16 XI 2014 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 227).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna" w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne".

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:
   a) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
      — instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
      — terenowe organy administracji rządowej niezespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III
ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 VII 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election

3. The demographic and occupational characteristic of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 16 XI 2014 elections.

The grouping of councillors of organs of local government entities by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

4. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

1) **State administration** comprises:
   a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
      — principle and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
      — territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

b) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty),
c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:
a) gminy i miasta na prawach powiatu:
— urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
— urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

3) **Samorządowe kolegia odwoławcze** są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

b) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices),
c) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.

2) **Local government administration** comprises:
a) gminas and cities with powiat status:
— gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
— offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
b) powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour office, public road boards);
c) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship self-government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

3) **Local government appeal councils** are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of entities of territorial self-government.

5. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (28). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 31 XII
ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powiaty	19	19	19	19	Powiats
Miasta na prawach powiatu	4	4	4	4	Cities with powiat status
Gminy	144	144	144	144	Gminas
miejskie	17	17	17	17	urban
wiejskie	92	92	92	92	rural
miejsko-wiejskie	35	35	35	35	urban-rural
Miasta	52	52	52	52	Towns
Miejscowości wiejskie	3625	3583	3581	3580	Rural localities
Sołectwa	2258	2286	2287	2288	Village administrator's offices

TABL. 2 (29). **GMINY W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS IN 2017
As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area								
		poniżej below 5,0 km^2	5,0––19,9	20,0––49,9	50,0––99,9	100,0––149,9	150,0––199,9	200,0––249,9	250,0––299,9	300,0 km^2 i więcej and more
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**144**[a]	**1**	**10**	**3**	**37**	**51**	**26**	**9**	**5**	**2**
Poniżej 2500 Below	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–
2500— 4999	40	1	–	1	25	13	–	–	–	–
5000— 7499	33	–	1	–	7	13	7	4	1	–
7500— 9999	23	–	–	–	1	15	6	1	–	–
10000— 14999	26	–	6	–	2	7	8	2	1	–
15000— 19999	7	–	2	–	–	1	2	1	1	–
20000— 39999	9	–	–	1	–	1	2	1	2	2
40000— 99999	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
100000—199999	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej and more	2	–	–	–	–	1	1	–	–	–

a W tym 4 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.
a Of which 4 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 3 (30). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2017
As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							
		poniżej below 50,0 km^2	50,0– –99,9	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	2000,0 km^2 i więcej and more
OGÓŁEM **TOTAL**	**23**	**–**	**2**	**2**	**1**	**9**	**9**	–	–
Poniżej 50000 Below	8	–	–	–	–	7	1	–	–
50000— 74999	4	–	–	–	1	2	1	–	–
75000— 99999	5	–	1	–	–	–	4	–	–
100000—149999	3	–	1	–	–	–	2	–	–
150000—199999	1	–	–	–	–	–	1	–	–
200000 i więcej and more	2	–	–	2	–	–	–	–	–

TABL. 4 (31). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT ENTITIES IN 2017
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin[a] gmina councils[a]	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku województwa voivodship regional council	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	**2253**	**104**	**361**	**33**	**TOTAL**
W tym kobiety	641	24	95	5	Of which women
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
18—29 lat	45	3	1	–	19—29 years
30—39	322	26	34	1	30—39
40—49	522	19	68	8	40—49
50—59	681	23	138	14	50—59
60 lat i więcej	683	33	120	10	60 and more
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe	801	88	267	31	Tertiary
Policealne i średnie	836	14	82	2	Post–secondary and secondary
Zasadnicze (zawodowe)	541	2	11	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	75	–	1	–	Lower secondary and primary

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.
a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.

TABL. 4 (31). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT ENTITIES IN 2017 (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin[a] gmina councils[a]	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku województwa voivodship regional council	
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW[b] BY OCCUPATIONAL GROUPS[b]					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	153	26	143	18	Managers
Specjaliści	496	46	104	12	Professionals
Technicy i inny średni personel	234	9	21	1	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	152	13	32	–	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	227	5	11	1	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	708	1	41	–	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	98	1	–	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	52	–	2	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	33	–	4	–	Elementary occupations
Siły zbrojne	23	–	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 75; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 3 on page 75; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (32). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	przeciętne zatrudnienie average employment				przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto[a] w zł average monthly gross wages and salaries[a] in zl				
O G Ó Ł E M	**21812**	**21363**	**21059**	**21109**	**3465,05**	**4051,07**	**4269,04**	**4441,74**	**T O T A L**
w tym:									of which:
Administracja państwowa	6706	6384	6304	6019	4059,97	4462,58	4759,53	4991,33	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	15052	14926	14701	15037	3188,84	3864,75	4048,69	4211,12	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	10690	10209	10018	10297	3115,91	3817,01	4049,46	4172,16	gminas and cities with powiat status
powiaty	3084	3192	3166	3203	3204,86	3778,52	3889,58	4090,39	powiats
województwo	1278	1525	1517	1537	3761,07	4363,02	4376,08	4724,41	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych", ust. 3 na str. 158.

a See general notes to the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 158.

DZIAŁ IV
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W Roczniku prezentowane są dane statystyczne o:
- przestępstwach stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, na podstawie systemu statystyki Komendy Głównej Policji,
- orzeczeniach sądów powszechnych, na podstawie statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości,
- zarejestrowanej działalności straży pożarnej na podstawie danych z Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

2. Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo — zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. obowiązującym od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1600, z późniejszymi zmianami) — jest to zbrodnia lub występek ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

3. Dane o przestępstwach stwierdzonych opracowano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r. i Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2018, poz. 1958, z późn. zm.) lub innych ustaw szczególnych.

4. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykry-

CHAPTER IV
PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. In the Yearbook, statistical data are presented:
- concerning ascertained crimes in completed preparatory proceedings, on the basis of the criminal statistics system of the National Police Headquarters,
- concerning adjudications of common courts, on the basis of statistics of the Ministry of Justice,
- concerning registered activity of the fire department on the basis of data of the Voivodship State Fire Department Headquarters in Toruń.

2. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, uniform text Journal of Laws 2018 item 1600, with later amendments) crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code — is a fiscal offence.

Until 2012 presented data contained information on crimes ascertained by the Police, as well as ascertained in investigations conducted by the prosecutor's offices. Since 2013 data concern cases conducted by the Police or entrusted by the prosecutor entirely to the Police conduction.

Data about ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which least one suspect was found is **a detected crime**.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information systems.

3. Data concerning ascertained crimes have been prepared in accordance with the classification of the Criminal Code of 1997, the Penal Fiscal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, uniform text Journal of Laws 2018, item 1958, with later amendments) or other specific laws.

4. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resump-

tych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

5. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

6. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

7. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji — odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

Nie wszystkie sądy okręgowe rozpoznają sprawy gospodarcze. Z tego względu w niektórych polach tablicy 4 (36) znaki „x" oznaczają, że dany sąd okręgowy nie jest właściwy do rozpatrywania tego rodzaju spraw, mimo ich występowania; przedmiotowe sprawy rozpatruje sąd okręgowy określony w przepisach rozporządzenia ministra sprawiedliwości.

8. Sprawą załatwioną jest:

1) w sądownictwie administracyjnym — sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie kończące postępowanie, połączono ją z inną sprawą do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, przekazano do innego sądu administracyjnego lub też zakreślono zgodnie z zasadami biurowości. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną z chwilą wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, które dotyczy ostatniej z osób;
2) w sądownictwie powszechnym — sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Liczba spraw do załatwienia (w Sądzie Najwyższym — do rozstrzygnięcia) jest sumą spraw niezałatwionych w latach poprzednich i spraw, które wpłynęły w danym roku.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezałatwione w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
3) wobec nieletnich w zakresie:
   a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
   b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed

tion following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

6. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court con-siders cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

7. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

Not all regional courts try commercial cases. Therefore, in some fields of table 4 (36), the "x" indicates that the given regional court does not hear this type of cases, despite the appearance of such cases; objective cases are heard by the regional court defined in the regulations of the Minister of Justice.

8. A **resolved case** is:

1) in administrative courts — a case in regard to which sentence or an order closing the proceedings has been issued, or combined with another case for joint examination and resolution, or which has been transferred to a different kind of administrative court or marked as resolved according to office administration rules. A case that involves a number of persons is considered resolved when an order closing the proceedings concerning the last of the persons in question is passed;
2) in common courts — a case in regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The **number of pending cases** (in the Supreme Court — cases waiting for decision) is the sum of all unresolved cases from previous years and cases that were brought in the given year.

The resolved cases and completed proceedings in a given year also include the cases unresolved from previous year.

9. Family cases include the following proceedings:

1) family and guardianship law;
2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
3) with respect to juveniles concerning:
   a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
   b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13—16,

ukończeniem 17 lat,
c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
4) w związku z leczeniem narkomanów;
5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018, poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r. zniosły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

10. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu. W przypadku publikowanych danych — w dniu 31 XII.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych — wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

12. Pożar jest to niekontrolowany proces palenia, w miejscu do tego nieprzeznaczonym.

Miejscowe zagrożenie jest to inne niż pożar zdarzenie wynikające z rozwoju cywilizacyjnego, działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska.

Alarmy fałszywe są to wezwania do zdarzeń, które faktycznie nie miały miejsca lub zaistniały, lecz nie wymagały podjęcia działań ratowniczych.

13. Podziału pożarów według wielkości dokonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 VII 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego — Załącznik nr 3 (Dz. U. 2017, poz. 1319).

c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
4) compulsory treatment of drug addicts;
5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018, item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2 I 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

10. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day. In the case of data published — on 31 XII.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

12. Fire is out-of-control burning process in places not suitable for this.

Local threat is event different from fire being a result of civilization development, human activity and forces of nature, creating threat to live, health, property or environment.

False alarms are calls for incidents which actually have not occurred or have occurred but rescue action was not needed.

13. Division of fires by size was completed in accordance with the decree of the Minister of the Interior and Administration, dated 3 VII 2017, on rules of organization of national system of rescue and fire extinguishing — Enclosure No. 3 (Journal of Laws 2017, items 1319).

TABL. 1 (33). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010[a]	2015[b]	2016[b]	2017[b]	SPECIFICATION
OGÓŁEM	**56164**	**38832**	**37144**	**37478**	**TOTAL**
w tym w miastach	42705	29283	27672	28245	of which urban areas
w tym:					of which
Przeciwko życiu i zdrowiu — art. 148 —162 kk	**1392**	**681**	**844**	**823**	**Against life and health —Art. 148—162 Criminal Code**
w tym:					of which
Zabójstwo — art. 148 kk	29	19	23	27	Homicide — Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu — art. 156 i 157 kk	679	428	513	494	Damage to health — Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójce lub pobiciu — art. 158 i 159 kk	555	180	251	229	Participation in violence or assault — Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji — art. 163—180 kk	**8322**	**4423**	**4692**	**4218**	**Against public safety and safety of transport — Art. 163—180 Criminal Code**
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego — art. 178a kk	7666	3345	3335	2900	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant — Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania — art. 189—196 kk	**1458**	**1303**	**1449**	**1472**	**Against freedom, freedom of conscience and religion — Art. 189—196 Criminal Code**
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności — art. 197—205 kk	**182**	**164**	**248**	**204**	**Against sexual freedom and morals — Art. 197—205 Criminal Code**
W tym zgwałcenie — art. 197 kk	60	48	74	69	Of which rape — Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece — art. 206—211 kk	**1561**	**1256**	**1249**	**1746**	**Against the family and guardianship — Art. 206—211 Criminal Code**
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną — art. 207 kk	878	818	880	955	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person — Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej — art. 212—217 kk	**259**	**133**	**158**	**196**	**Against good name and personal integrity — Art. 212—217 Criminal Code**
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego — art. 222—231 kk[c]	**1014**	**1002**	**1049**	**1115**	**Against the activities of state institutions and local government — Art. 222—231 Criminal Code[c]**
w tym:					of which
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego — art. 222 i 223 kk	190	248	284	230	Battery or active assault on a public official — Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych — art. 224 kk	79	89	115	111	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties — Art. 224 Criminal Code

a Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. b Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum" oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu".

a Including crimes ascertained by prosecutor's office. b Excluding punishable acts committed by juveniles. c Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section "Against election and referendum" and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section "Against economic activity".

TABL. 1 (33). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010[a]	2015[b]	2016[b]	2017[b]	SPECIFICATION
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego — art. 222—231 kk[c] (dok.)					**Against the activities of state institutions and local government — Art. 222—231 Criminal Code[c] (cont.)**
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP — art. 226 kk	329	459	530	491	Insulting or belittling a public official or insulting a constitutional body of the Republic of Poland — Art. 226 Criminal Code
Przestępstwa korupcyjne — art. 228—231, 250a, 296a i 296b kk	402	139	84	251	Corruption — Art. 228—231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości — art. 232—247 kk	**1896**	**1395**	**1198**	**1200**	**Against the judiciary — Art. 232—247 Criminal Code**
Przeciwko porządkowi publicznemu — art. 252—264 kk	**233**	**524**	**287**	**283**	**Against public order — Art. 252—264 Criminal Code**
Przeciwko wiarygodności dokumentów — art. 270—277 kk[d]	**2294**	**1239**	**1258**	**2165**	**Against the reliability of documents — Art. 270—277 Criminal Code[d]**
Przeciwko mieniu — art. 278—295 kk[e]	**31812**	**21106**	**19961**	**18548**	**Against property — Art. 278—295 Criminal Code[e]**
w tym:					of which
Kradzież rzeczy — art. 275 kk § 1,278 i 279[f] kk.....	11259	6996	5654	4717	Property theft — Art. 275 § 1,278 and 279[f] Criminal Code
w tym kradzież samochodu	823	482	351	269	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu — art. 289 kk	209	111	91	61	Wilful short-term theft of automobile — Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem — art. 279 kk[g]	7982	5140	4155	3285	Burglary — Art. 279 Criminal Code[g]
Rozbój — art. 280 kk	712	246	260	210	Robbery — Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza — art. 281 kk	50	38	57	37	Theft with assault — Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze — art. 282 kk	337	37	43	30	Criminal coercion — Art. 282 Criminal Code
Oszustwo — art. 286 i 287 kk	4829	4880	5788	6497	Fraud — Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu — art. 296—309 kk[h]	**915**	**569**	**420**	**364**	**Against economic activity — Art. 296—309 Criminal Code[h]**
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi — art. 310—315 kk	**435**	**341**	**417**	**455**	**Against money and securities trading — Art. 310—315 Criminal Code**
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					**Crimes by specific laws:**
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst: Dz. U. 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.)	50	22	17	21	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text: Journal of Laws 2012, item 1356 with later amendments)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz. U. 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.)	62	58	33	639	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631 with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii — ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (jednolity tekst: Dz. U. 2003 r. Nr 24, poz. 198, z późn. zm.) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst: Dz. U. 2012 r., poz. 124)	3350	2721	2798	2743	On Counteracting Drug Addiction — laws dated 24 IV 1997 (uniform text: Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 VII 2005 (uniform text: Journal of Laws 2012, item 124)
Przestępstwa skarbowe — kks	**171**	**120**	**105**	**310**	**Fiscal offences — Penal Fiscal Code**
W tym akcyza	44	59	81	68	Of which excise

a – c Notki patrz na str. 83. d Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). e Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów"). f Wyłącznie z zakresu kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. h Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a – c See notefoods on page 83. d Excluding theft or appropriation or identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). e Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents"). f Exclusively in regard to automobile theft by burglary. g Excluding automobile theft by burglary. h Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (34). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ**
RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010[a]	2015[b]	2016[b]	2017[b]	SPECIFICATION
OGÓŁEM	**66,3**	**66,2**	**68,6**	**74,1**	**TOTAL**
w tym przestępstw[c]:					of which of crimes[c]:
Przeciwko życiu i zdrowiu	85,6	81,3	84,3	85,3	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	99,2	98,6	99,0	98,7	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	93,9	89,1	89,4	88,2	Against freedom, freedom conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	90,8	87,2	85,9	84,3	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	99,9	98,6	97,8	99,7	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej	95,4	75,9	77,2	82,2	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu	45,9	47,4	51,9	57,5	Against property

a Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. b Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 83-84.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Including crimes ascertained by prosecutor's office. b Excluding punishable acts committed by juveniles c See Criminal Code articles table 1 on page 83-84.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (35). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
INCOMING CASES IN COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE — sądy pierwszej instancji					DISTRICT COURTS — courts of first instance
OGÓŁEM	**598835**	**575052**	**557561**	**610843**	**TOTAL**
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	22205	19821	19933	19144	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	39101	35649	25991	22218	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia[a]	68470	67476	64108	65219	Other criminal and concerning petty offences[a]
Cywilne	347742	334364	335568	385334	Civil
w tym wieczysto-księgowe[b]	150506	169745	176488	181041	of which involving real estate registry[b]
Rodzinne	76940	90679	82559	85125	Family
Z zakresu prawa pracy	5234	3973	3155	2823	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2035	3228	2872	2311	Related to social security law
Gospodarcze[c]	18983	19862	23375	28669	Commercial law[c]

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 3 (35). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMING CASES IN COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE — sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS — courts of first instance and appeal					
OGÓŁEM	**44299**	**47307**	**47692**	**46533**	**TOTAL**
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	462	565	465	544	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia[a]	21550	20633	19063	19227	Other criminal and concerning petty offences[a]
Cywilne[bc]	13030	15437	16776	18053	Civil[bc]
Z zakresu prawa pracy	569	539	571	462	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	7553	7565	7893	5350	Related to social security law
Gospodarcze	1733	2568	2924	2897	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Bez spraw rejestrowych. c Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Excluding registry cases. c Including family cases (i.a. divorce).

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 4 (36). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2017 R.**
INCOMING CASES IN COMMON COURTS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		bydgoski	toruński	włocławski	
SĄDY REJONOWE — sądy pierwszej instancji					DISTRICT COURTS — courts of first instance
OGÓŁEM	**610843**	**295621**	**205183**	**110039**	**TOTAL**
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	19144	9002	6138	4004	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	22218	10440	7105	4673	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia[a]	65219	29062	23909	12248	Other criminal and concerning petty offences[a]
Cywilne	385334	189494	128719	67121	Civil
w tym wieczysto-księgowe[b]	181041	84160	64583	32298	of which involving real estate registry[b]
Rodzinne	85125	38600	28274	18251	Family
Z zakresu prawa pracy	2823	1378	1074	371	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2311	1378	510	423	Related to social security law
Gospodarcze[c]	28669	16267	9454	2948	Commercial law[c]
SĄDY OKRĘGOWE — sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS — courts of first instance and appeal					
OGÓŁEM	**46533**	**23413**	**15291**	**7829**	**TOTAL**
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	544	285	161	98	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia[a]	19227	10291	5441	3495	Other criminal and concerning petty offences[a]
Cywilne[cd]	18053	8733	6195	3125	Civil[cd]
Z zakresu prawa pracy	462	240	134	88	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	5350	2400	1927	1023	Related to social security law
Gospodarcze	2897	1464	1433	x	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a. divorce).

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (37). **DOROŚLI SKAZANI PROWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	**22046**	**12870**	**14564**	**12897**	**TOTAL**
w tym mężczyźni	20311	11652	13211	11627	of which males
w tym przestępstwa[a]:					of which for crimes[a]:
Przeciwko życiu i zdrowiu	**1834**	**1457**	**1707**	**1492**	**Against life and health**
w tym:					of which:
Zabójstwo	32	15	12	17	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	738	472	651	568	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	**6869**	**2923**	**3601**	**3143**	**Against safety in transport**
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	6519	2596	2804	2420	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	**517**	**522**	**578**	**576**	**Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals**
W tym zgwałcenie	39	32	42	33	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	**1185**	**919**	**923**	**929**	**Against the family and guardianship**
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	609	567	618	619	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	**7207**	**4415**	**4922**	**4107**	**Against property**
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	2003	1294	1388	1100	Property theft
Kradzież z włamaniem	1059	705	817	566	Burglary
Rozbój	376	196	222	186	Robbery

a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 83-84.
Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 1 on page 83-84.
Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (38). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	**24732**	**17884**	**15276**	**15269**	**TOTAL**
O rozwód	6127	5454	5324	5880	By divorce
O separację	406	225	238	213	By separation
O alimenty	9325	7387	6215	5870	By alimony
Nieletnich[a]:					Concerning juveniles[a]:
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją	1736	x	x	x	demoralization
z czynami karalnymi	4283	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją	1015	x	x	x	demoralization
czynami karalnymi	1840	x	x	x	punishable acts
w postepowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of case in which occur suspicion of:
demoralizacji	x	1902	1590	1496	demoralization
popełnienia czynu karalnego	x	2916	1909	1810	committing punishable act

a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 81.
Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 9 on page 81.
Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (39). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2017 R.**
RESOLVED FAMILY CASES IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		bydgoski	toruński	włocławski	
OGÓŁEM	**15269**	**7018**	**4760**	**3491**	**TOTAL**
O rozwód	5880	2612	1856	1412	By divorce
O separację	213	88	54	71	By separation
O alimenty	5870	2686	1848	1336	By alimony
Nieletnich[a] w postepowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					Concerning juveniles[a] in investigation of case in which occur suspicion of:
demoralizacji	1496	779	407	310	demoralization
popełnienia czynu karalnego	1810	853	595	362	committing punishable act

a Dane dotyczą osób; patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 81.
Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; see general notes, item 9 on page 81.
Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (40). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM**[a]
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sąd Rejonowy w Bydgoszczy Registration Court in Bydgoszcz					
Rejestr Przedsiębiorców					**Register of Entrepreneurs**
Przedsiębiorstwa państwowe	3	3	3	2	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	–	–	–	–	Foreign enterprises
Społeczno-zawodowe organizacje rolników[b]	3	3	3	5	Professional organizations of farmers[b]
Spółdzielnie	265	270	265	271	Cooperatives
Spółki jawne	598	642	641	636	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	3190	4994	5491	6030	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej[c]					**Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities**[c]
Stowarzyszenia[d]	1366	1642	1693	1753	Associations[d]
Związki zawodowe	189	186	186	186	Trade unions
Izby gospodarcze	5	7	7	7	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					**Register of Insolvent Debtors**
Dłużnicy ogółem	9498	21346	24035	24429	Total debtors

a Sądami rejestrowymi prowadzącymi Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa są sądy rejonowe w Bydgoszczy i w Toruniu. b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.
Uwaga: Rejestr obejmuje także inne podmioty.
Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a The courts conducting the National Judicial Register on the territory of the voivodship is Registration Court in Bydgoszcz and Toruń. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.
Note: Register also included other entities.
Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (40). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM[a] (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER[a] (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	Sąd Rejonowy w Toruniu				Registration Court in Toruń
Rejestr Przedsiębiorców					**Register of Entrepreneurs**
Przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	–	–	–	–	Foreign enterprises
Społeczno-zawodowe organizacje rolników[b]	16	17	15	12	Professional organizations of farmers[b]
Spółdzielnie	343	348	341	334	Cooperatives
Spółki jawne	706	722	728	719	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	2809	4462	4957	5267	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej[c]					**Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities[c]**
Stowarzyszenia[d]	1496	1852	1917	1967	Associations[d]
Związki zawodowe	192	196	197	194	Trade unions
Izby gospodarcze	6	6	6	6	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					**Register of Insolvent Debtors**
Dłużnicy ogółem	8259	17403	19358	19154	Total debtors

a Sądami rejestrowymi prowadzącymi Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa są sądy rejonowe w Bydgoszczy i w Toruniu. b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

Uwaga: Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a The courts conducting the National Judicial Register on the territory of the voivodship is Registration Court in Bydgoszcz and Toruń. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

Note: Register also included other entities.

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 9 (41). **ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ[a]**
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE DEPARTMENT[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba zdarzeń	**25192**	**25767**	**24947**	**31324**	**Number of events**
Pożary	6716	8003	6492	5400	Fires
małe	6425	7552	6196	5207	small
średnie	267	403	271	173	middle
duże	20	40	21	16	big
bardzo duże	4	8	4	4	very big

a Łącznie z działalnością innych jednostek ochrony przeciwpożarowej (m.in.: ochotniczych i zakładowych straży pożarnych, zakładowych i terenowych służb ratowniczych).

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

a Including activity of other fire protection entities (among others volunteer and company fire services, company and local rescue services).

Source: data of the Voivodship State Fire Department Headquarters in Toruń.

TABL. 9 (41). **ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ[a] (dok.)**
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE DEPARTMENT[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pożary (dok.)					Fires (cont.)
w tym:					of which:
obiektów użyteczności publicznej	133	140	126	101	general purpose public buildings
obiektów mieszkalnych	1427	1462	1628	1598	residential buildings
obiektów produkcyjnych i magazynowych	193	229	174	188	manufacturing and warehouse facilities
lasów	248	550	333	101	forests
Miejscowe zagrożenia	17700	16612	17078	24236	Local threats
małe	1707	1874	2070	2341	small
lokalne	15885	14638	14897	21716	local
średnie	101	96	109	170	middle
duże	4	4	2	9	big
w tym spowodowane przez:					of which caused by:
katastrofy naturalne	6250	5280	5400	12253	natural catastrophes
awarie techniczne[b]	203	882	833	3330	technical failures[b]
środki transportu[c]	4658	3469	4070	4322	transport equipment[c]
Wyjazdy do fałszywych alarmów	776	1152	1378	1688	False alarms
złośliwych	69	81	110	88	malicious
w dobrej wierze	599	669	762	1009	in good faith
z instalacji wykrywania	108	402	506	591	from detection installation
Wypadki z ludźmi					**Casualities**
ofiary śmiertelne	229	170	205	183	fatalities
ranni i poparzeni	2820	2900	3294	3586	injured and burn victims
w tym ratownicy	35	31	42	44	of which rescue personnel
W tym przy pożarach					Of which during fires
ofiary śmiertelne	13	20	32	16	fatalities
ranni i poparzeni	184	227	238	210	injured and burn victims
w tym ratownicy	22	14	19	17	of which rescue personnel

a Łącznie z działalnością innych jednostek ochrony przeciwpożarowej (m.in.: ochotniczych i zakładowych straży pożarnych, zakładowych i terenowych służb ratowniczych). b Dotyczy: chemicznych, budowlanych, ekologicznych, infrastruktury komunalnej. c Wypadki w komunikacji: drogowej, kolejowej, lotniczej, wodnej.

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

a Including activity of other fire protection entities (among others volunteer and company fire services, company and local rescue services). b Concern: chemical, building, environmental, municipal infrastructure. c Transportation accidents: road, rail, air, water.

Source: data of the Voivodship State Fire Department Headquarters in Toruń.

DZIAŁ V
LUDNOŚĆ

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
1) bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji — o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (od 2006 r. źródłem danych jest rejestr PESEL — Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego — o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
4) sprawozdawczości sądów — o prawomocnie orzeczonych rozwodach.

2. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 VI i 31 XII) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano — jeśli nie zaznaczono inaczej — przyjmując za bazę wyjściową dla lat 2010—2017 — wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, (dla 2010 r. zastosowano podział administracyjny z dnia 31 XII 2011 r.).

3. Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18—64 lata, dla kobiet — 18—59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18—44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni — 45—64 lata, kobiety — 45—59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni — 65 lat i więcej, kobiety — 60 lat i więcej.

4. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

5. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:
— małżeństwa — według miejsca zameldowania męża przed ślubem, a jeśli mąż mieszkał na stałe za granicą — według miejsca zameldowania żony w Polsce przed zawarciem związku małżeńskiego;
— separacje — według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba

CHAPTER V
POPULATION

General notes

1. Chapter's tables were compiled on the basis of:
1) the balances of the size and structure of the population in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division;
2) the registers of the Ministry Digital Affairs — on internal and international migration of population for permanent residence (since 2006 the source of this data is PESEL register — Common Electronic System of Population Register);
3) documentation of Civil Status Offices — regarding registered marriages, births and deaths;
4) documentation of courts — regarding legally valid decisions in actions for divorce.

2. Data about population (as of 30 VI and 31 XII) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled — unless otherwise stated — on the basis for 2010—2017 — of the results of the Population and Housing Census 2011 (for 2010 was applied the administrative of the country obligatory as of 31 XII 2011).

3. The **working age population** refers to males aged 18—64 and females aged 18—59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18—44) and **non-mobility** (i.e. 45—64 for males and 45—59 for females) are distinguished. The **non-working age** population is defined as the **pre-working age** population, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age** population, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

4. Median age of population is a parameter determining border of age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

5. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:
— marriages — according to the husband's place of residence before contracting of a marriage or by the wife's place of residence in Poland if her husband stayed permanently abroad before contracting of a marriage;

wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża);
- rozwody — według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka);
- urodzenia — według miejsca zamieszkania na pobyt stały matki noworodka;
- zgony — według miejsca zamieszkania na pobyt stały osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe ze skutkiem cywilnym mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Do 2014 r. **źródłem danych o urodzeniu żywym i martwym** był, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka". Od 2015 r. źródłem danych:
- medycznych o **urodzeniu żywym** jest dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia", natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru PESEL;
- o **urodzeniach martwych** jest sprawozdanie o działalności szpitala ogólnego (o symbolu MZ-29) zawierające ogólne informacje, tj. dotyczące liczby urodzeń martwych w podziale na ciężar urodzeniowy dziecka i województwo porodu (umiejscowienie szpitala). Prezentowane od 2015 r. dane zostały oszacowane w podziale na miasto i wieś oraz płeć. Brak szczegółowych danych o urodzeniach martwych (medycznych i demograficzno-społecznych o dziecku i matce) wynika z wprowadzenia w 2015 r. nowego dokumentu „Karta martwego urodzenia" niezawierającego danych podstawowych dla statystyki urodzeń.

Uwaga — zmiany, które miały miejsce w 2015 r. w zakresie wzoru karty urodzenia (żywego i martwego) oraz systemu rejestracji aktów stanu cywilnego spowodowały także wzrost liczby nieustalonych cech dotyczących m.in.: stanu cywilnego matki i daty zawarcia małżeństwa, podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie oraz kolejności urodzenia dziecka, daty poprzedniego porodu itd.

- separations — according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing aboard, place of residence of a spouse has been taken; in cases unanimous petition of both of persons — residence of husband is used);
- divorces — according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing aboard, place of residence of a spouse has been taken);
- births — according to the mother's place of permanent residence;
- deaths — according to the place of permanent residence of the deceased.

The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 VII 1998 (Journal of Laws, No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canonic laws marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages with civil law consequences may by contracted in the ten Churches and Religious Associations: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Up to 2014 **the source of data on live birth and still birth** were the document of the Ministry of Health "Notification of birth", which is basic document for civil status acts and is secondarily utilized by national statistics. Since 2015 the source of:
- medical data of **live births** is document of the Ministry of Health "Birth certificate". Sociodemographic data come from the register of civil status and register PESEL;
- data of **still births** is a report on the activities of a general hospital (symbol MZ-29) containing general information, ie. the number of stillbirths in the division of the birthweight and voivodship of delivery (location of the hospital). Since 2015 data have been estimated in the division of the urban and rural areas and sex. Causes of lack of data about still births (medical and socio-demographic of the child and mother) is introduction in 2015 new document "Still birth certificate". This document doesn't contain the basic data for the statistics of births.

Note — the changes that took place in 2015 in certifications of live birth and stillbirth, as well as birth registration system of civil status has also resulted in an increase in the number of missing data relating to, among others, marital status of mother and the date of marriage, division of births on legitimal and illegitimal and birth order of the child, date of previous birth, etc.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15—49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15—19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45—49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

— **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15—49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmienne,

— **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności),

— **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

6. Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

7. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

8. **Prognoza ludności do 2050 r.** opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych. Dane o ludności według **wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego** podano przyjmując górną granicę dla wieku produkcyjnego 59/64 lata oraz dolną granicę dla wieku poprodukcyjnego — 60/65; patrz. ust. 3 na str. 91.

9. Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników spisów z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promałżeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

10. Dane **o migracjach wewnętrznych ludności** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15—49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15—19 and from the mothers in the age 50 and over — to the group 45—49.

Reproduction rates:

— **total fertility rate** refers to the average number of children that would be born to a woman during the course of her entire reproductive period (15—49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., assuming the age-specific fertility rates for this period are treated as constant,

— **gross reproduction rate** refers to the number average of daughters that would be born to a woman assuming that a woman during her reproductive age will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),

— **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

6. Infant is a child under the age of 1.

7. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live on, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

8. Population projection until 2050 was calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 (in administrative division valid as of 1 I 2014) as well as assumptions on fertility, mortality and international migration. Data about population by **working and post-working age** are given assuming the upper limit of the working age 59/64 and the lower limit of the post-working age — 60/65; see item 3 on page 91.

9. The households projection until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

10. Data regarding **internal migration of the population** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

Dane o **migracjach zagranicznych** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

11. Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ — wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

12. Do **ludności rezydującej** (rezydentów) zalicza się:

a) stałych mieszkańców gminy, z wyjątkiem osób przebywających poza gminą zamieszkania przez okres co najmniej 12 miesięcy — bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą);
b) osoby przebywające czasowo w gminie z zamiarem zamieszkania przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez stałego pobytu w Polsce).

13. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI.

Data regarding **international migration** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding the removal from registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

11. The inflow of the population includes registrations of arrivals for permanent residence, outflow — registrations of departures from permanent residence.

12. The **usual residence population** (residents) — comprise the following groups:

a) permanent residents of the gmina, with the exception of persons residing outside the gmina of residence for a period 12 months and more — regardless of their place of residence (in the country or abroad);
b) a person temporarily staying in the gmina with the intention of residence for the period 12 months and more, arrived from another place in the country or from abroad (immigrants who are not registered for permanent residence in Poland).

13. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 VI.

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND AGE IN 2017
As of 31 XII

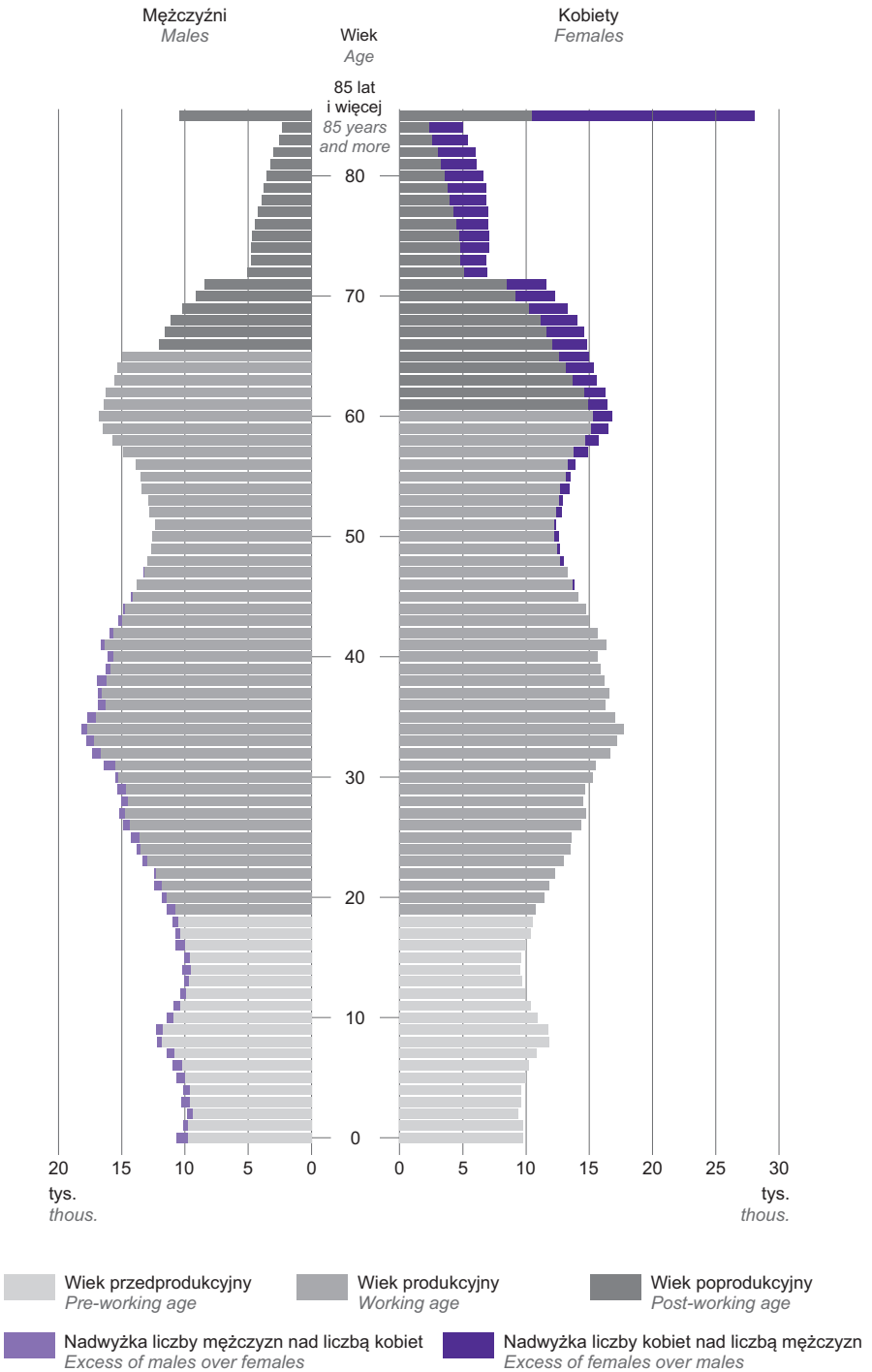

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

VITAL STATISTICS

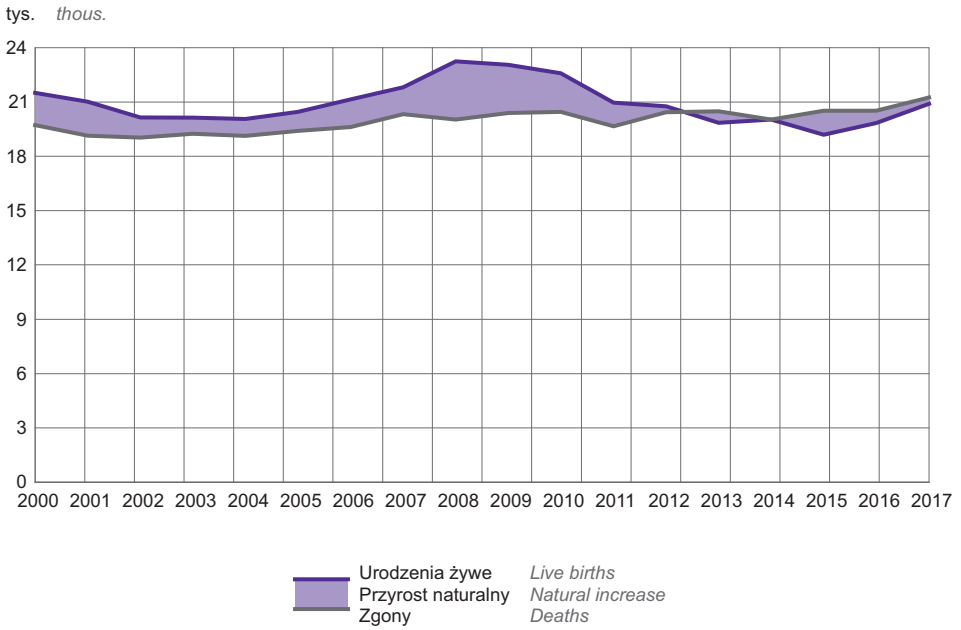

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT

LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

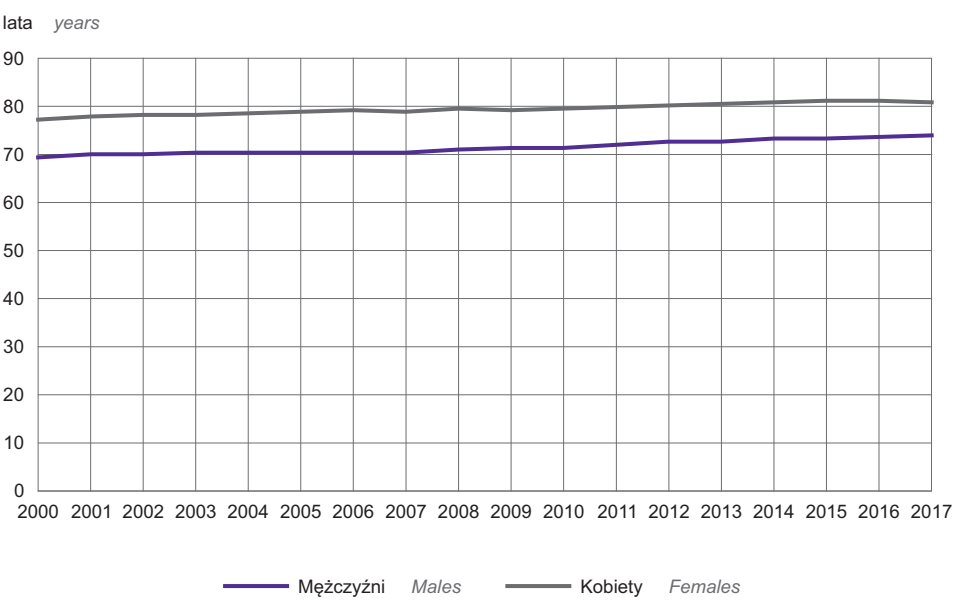

TABL. 1 (42). **LUDNOŚĆ**
POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
		STAN W DNIU 30 VI	AS OF 30 VI		
O G Ó Ł E M: w tys.	**2098,7**	**2087,7**	**2084,5**	**2082,9**	**T O T A L in thous.**
mężczyźni	1017,4	1011,6	1010,1	1009,3	males
kobiety	1081,3	1076,1	1074,4	1073,6	females
Miasta	1273,6	1247,7	1241,7	1237,2	Urban areas
Wieś	825,1	840,0	842,9	845,7	Rural areas
		STAN W DNIU 31 XII	AS OF 31 XII		
O G Ó Ł E M: w tys.	**2098,7**	**2086,2**	**2083,9**	**2082,9**	**T O T A L: in thous.**
na 1 km^2	117	116	116	116	per 1 km^2
w miastach w % ludności ogółem	60,6	59,6	59,5	59,3	in urban areas in % of total population
mężczyźni w tys.	1017,2	1011,0	1009,5	1009,3	males in thous.
kobiety: w tys.	1081,5	1075,2	1074,4	1073,6	females: in thous.
na 100 mężczyzn	106	106	106	106	per 100 males
Miasta w tys.	1271,4	1244,1	1239,3	1235,0	Urban areas in thous.
Wieś w tys.	827,4	842,1	844,6	847,9	Rural areas in thous.

TABL. 2 (43). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**2098711**	**2086210**	**2083927**	**2082944**	**T O T A L**
W wieku przedprodukcyjnym	**406742**	**378825**	**376479**	**376227**	**Pre-working age**
mężczyźni	208157	194537	193135	193236	males
kobiety	198585	184288	183344	182991	females
Miasta	222185	206645	205629	205588	Urban areas
mężczyźni	113455	105776	105119	105218	males
kobiety	108730	100869	100510	100370	females
Wieś	184557	172180	170850	170639	Rural areas
mężczyźni	94702	88761	88016	88018	males
kobiety	89855	83419	82834	82621	females
W wieku produkcyjnym	**1356942**	**1309091**	**1295789**	**1281904**	**Working age**
w tym w wieku mobilnym	840143	823485	815724	806765	of which mobile
mężczyźni	709546	691514	685873	679883	males
w tym w wieku mobilnym	425924	418248	414603	410035	of which mobile
kobiety	647396	617577	609916	602021	females
w tym w wieku mobilnym	414219	405237	401121	396730	of which mobile
Miasta	828294	772703	759915	747257	Urban areas
mężczyźni	424728	401943	396450	390862	males
kobiety	403566	370760	363465	356395	females
Wieś	528648	536388	535874	534647	Rural areas
mężczyźni	284818	289571	289423	289021	males
kobiety	243830	246817	246451	245626	females

TABL. 2 (43). **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	**335027**	**398294**	**411659**	**424813**	**Post-working age**
mężczyźni	99512	124922	130539	136192	males
kobiety	235515	273372	281120	288621	females
Miasta	220878	264781	273747	282154	Urban areas
mężczyźni	64050	81048	84753	88249	males
kobiety	156828	183733	188994	193905	females
Wieś	114149	133513	137912	142659	Rural areas
mężczyźni	35462	43874	45786	47943	males
kobiety	78687	89639	92126	94716	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	**55**	**59**	**61**	**62**	**NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE**
Mężczyźni	43	46	47	48	Males
Kobiety	67	74	76	78	Females

TABL. 3 (44). **LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION BY SEX AND AGE
As of 31 XII

WIEK AGE	2010	2015	2016	2017					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					w tym mężczyźni of which males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mężczyźni of which males	razem total	w tym mężczyźni of which males
OGÓŁEM TOTAL	**2098711**	**2086210**	**2083927**	**2082944**	**1009311**	**1234999**	**584329**	**847945**	**424982**
0— 2 lata ...	70763	58345	58532	59537	30678	34242	17591	25295	13087
3— 6	84159	88164	83727	81491	42080	44950	23162	36541	18918
7—12	124903	127376	131693	134225	68648	72238	36742	61987	31906
13—15	72377	61309	60008	59126	30326	31147	16008	27979	14318
16—18	82891	66812	64613	63327	32491	34786	17670	28541	14821
19—24	186331	160528	154084	148082	75298	78723	39683	69359	35615
25—29	178110	153445	150064	146587	74766	82269	41545	64318	33221
30—34	167047	173767	172115	167606	85272	101304	50832	66302	34440
35—39	150384	164380	164110	166674	84741	100589	50781	66085	33960
40—44	129920	148184	153257	156337	78971	91806	45865	64531	33106
45—49	135425	127609	129936	133010	66275	76872	37549	56138	28726
50—54	163494	132094	128575	126039	62005	73172	34635	52867	27370
55—59	156917	157019	151252	144458	69936	87182	40452	57276	29484
60—64	132728	147474	149641	152048	71632	97175	43565	54873	28067
65—69	70943	121495	125680	129340	57629	85763	36620	43577	21009
70—74	68601	62472	69378	77000	32290	51723	21096	25277	11194
75—79	57796	57190	56759	55899	21144	37488	13941	18411	7203
80 lat i więcej and more	65922	78547	80503	82158	25129	53570	16592	28588	8537

TABL. 4 (45). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31 XII

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność w miastach Urban population	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	52	1252913	60,5
	2015	52	1244129	59,6
	2016	52	1239291	59,5
	2017	**52**	**1234999**	**59,3**
Poniżej 2000 Below		5	8444	0,4
2000— 4999		15	55469	2,7
5000— 9999		11	80298	3,9
10000— 19999		14	200314	9,6
20000— 49999		2	54641	2,6
50000— 99999		2	169206	8,1
100000—199999		1	111752	5,4
200000 i więcej and more		2	554875	26,6

TABL. 5 (46). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy[a] Gminas[a]	Ludność na wsi Rural population	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	127	816630	39,5
	2015	127	842081	40,4
	2016	127	844636	40,5
	2017	**127**	**847945**	**40,7**
Poniżej 2000 Below		1	1184	0,1
2000— 4999		48	197971	9,5
5000— 6999		34	196619	9,4
7000— 9999		25	202126	9,7
10000 i więcej and more		19	250045	12,0

a Wiejskie i miejsko-wiejskie.
a Rural and urban-rural gminas.

TABL. 6 (47). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN POPULATION AGE BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**37,7**	**39,7**	**40,1**	**40,5**	**T O T A L**
mężczyźni	36,0	38,0	38,4	38,8	males
kobiety	39,5	41,4	41,8	42,2	females
Miasta	39,2	41,2	41,6	41,9	Urban areas
mężczyźni	36,9	39,0	39,4	39,8	males
kobiety	41,7	43,5	43,9	44,2	females
Wieś	35,5	37,5	37,9	38,3	Rural areas
mężczyźni	34,6	36,6	37,0	37,4	males
kobiety	36,4	38,5	38,9	39,3	females

TABL. 7 (48). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
		ogółem total	w tym wyznaniowe[a] of which religious[a]				ogółem total	w tym niemowląt of which infants	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	12447	8275	163	4000	22596	20453	131	2143
	2015	10354	6133	110	4097	19190	20523	78	-1333
	2016	10395	6256	104	3743	19840	20525	88	-685
	2017	**10193**	**5988**	**93**	**3877**	**20900**	**21252**	**107**	**-352**
Miasta ..... Urban areas	2010	7415	4638	123	2916	12741	12647	76	94
	2015	6012	3279	72	2838	11015	12882	43	-1867
	2016	6020	3354	71	2544	11446	12788	52	-1342
	2017	**5951**	**3197**	**65**	**2630**	**11865**	**13362**	**57**	**-1497**
Wieś ..... Rural areas	2010	5032	3637	40	1084	9855	7806	55	2049
	2015	4342	2854	38	1259	8175	7641	35	534
	2016	4375	2902	33	1199	8394	7737	36	657
	2017	**4242**	**2791**	**28**	**1247**	**9035**	**7890**	**50**	**1145**
NA 1000 LUDNOŚCI[b] PER 1000 POPULATION[b]									
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	5,93	3,94	7,77	1,91	10,77	9,75	5,80	1,02
	2015	4,96	2,94	5,27	1,96	9,19	9,83	4,06	-0,64
	2016	4,99	3,00	4,99	1,80	9,52	9,85	4,44	-0,33
	2017	**4,89**	**2,87**	**4,47**	**1,86**	**10,03**	**10,20**	**5,12**	**-0,17**
Miasta ..... Urban areas	2010	5,82	3,64	9,66	2,29	10,00	9,93	5,96	0,07
	2015	4,82	2,63	5,77	2,27	8,83	10,32	3,90	-1,50
	2016	4,85	2,68	5,72	2,05	9,22	10,30	4,54	-1,08
	2017	**4,81**	**2,58**	**5,25**	**2,13**	**9,59**	**10,80**	**4,80**	**-1,21**
Wieś ..... Rural areas	2010	6,10	4,41	4,85	1,31	11,94	9,46	5,58	2,48
	2015	5,17	3,40	4,52	1,50	9,73	9,10	4,28	0,64
	2016	5,19	3,47	3,92	1,42	9,96	9,18	4,29	0,78
	2017	**5,02**	**3,30**	**3,31**	**1,47**	**10,68**	**9,33**	**5,53**	**1,35**

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji — na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt — na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations — data are presented per 100 thous. population; infant deaths — per 1000 live births.

TABL. 8 (49). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi[a] Difference between contracted and dissolved marriages[a]
			ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages		
				męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce	
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	12447	12911	6479	2432	4000	26,6	8,2	-903
	2015	10354	11980	5689	2194	4097	24,6	8,4	-2236
	2016	10395	12134	6016	2375	3743	25,0	7,7	-2177
	2017	**10193**	**12508**	**6113**	**2518**	**3877**	**25,9**	**8,0**	**-2665**
Miasta Urban areas	2010	7415	8396	3935	1545	2916	28,8	10,0	-2076
	2015	6012	7773	3534	1401	2838	27,0	9,9	-2783
	2016	6020	7716	3664	1508	2544	27,0	8,9	-2524
	2017	**5951**	**8136**	**3875**	**1631**	**2630**	**28,8**	**9,3**	**-3003**
Wieś Rural areas	2010	5032	4515	2544	887	1084	23,3	5,6	1173
	2015	4342	4207	2155	793	1259	21,1	6,3	547
	2016	4375	4418	2352	867	1199	22,1	6,0	347
	2017	**4242**	**4372**	**2238**	**887**	**1247**	**21,8**	**6,2**	**338**

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych osób pozostających w stanie małżeńskim.
a After considering net internal and international migration of married persons.

TABL. 9 (50). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW W 2017 R.**
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
		O G Ó Ł E M T O T A L							
O G Ó Ł E M G R A N D T O T A L	**10193**	**145**	**2568**	**3898**	**1654**	**728**	**682**	**336**	**182**
19 lat i mniej Under 20 years	24	13	10	1	–	–	–	–	–
20—24	1214	83	918	186	19	8	–	–	–
25—29	3875	40	1295	2238	259	31	12	–	–
30—34	2382	7	287	1156	750	140	41	1	–
35—39	1089	1	43	242	429	268	102	4	–
40—49	893	1	15	71	179	230	353	40	4
50—59	399	–	–	4	15	45	136	172	27
60 lat i więcej and more	317	–	–	–	3	6	38	119	151
W tym małżeństwa wyznaniowe[a] **Of which church or religious marriages[a]**	**5988**	**45**	**1801**	**2868**	**867**	**226**	**93**	**41**	**47**
19 lat i mniej Under 20 years	10	5	5	–	–	–	–	–	–
20—24	808	24	635	139	9	1	–	–	–
25—29	2914	12	955	1779	154	11	3	–	–
30—34	1526	3	186	808	469	59	1	–	–
35—39	441	–	17	125	184	94	20	1	–
40—49	183	1	3	15	49	54	55	5	1
50—59	39	–	–	2	2	6	10	18	1
60 lat i więcej and more	67	–	–	–	–	1	4	17	45

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

TABL. 9 (50). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW W 2017 R. (dok.)**
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
		MIASTA URBAN AREAS							
RAZEM **TOTAL**	**5951**	**61**	**1178**	**2355**	**1063**	**449**	**459**	**240**	**146**
19 lat i mniej Under 20 years	9	5	3	1	–	–	–	–	–
20—24	565	30	409	110	12	4	–	–	–
25—29	2124	20	589	1323	169	16	7	–	–
30—34	1461	6	147	726	476	85	20	1	–
35—39	701	–	19	151	284	176	68	3	–
40—49	575	–	11	42	112	142	240	25	3
50—59	283	–	–	2	9	23	99	125	25
60 lat i więcej and more	233	–	–	–	1	3	25	86	118
W tym małżeństwa wyznaniowe[a] **Of which church or religious marriages**[a]	**3197**	**9**	**764**	**1668**	**514**	**128**	**52**	**26**	**36**
19 lat i mniej Under 20 years	2	–	2	–	–	–	–	–	–
20—24	342	4	262	73	3	–	–	–	–
25—29	1525	3	406	1020	91	4	1	–	–
30—34	889	2	87	484	281	34	1	–	–
35—39	266	–	5	82	115	54	9	1	–
40—49	105	–	2	9	24	33	34	2	1
50—59	19	–	–	–	–	3	5	10	1
60 lat i więcej and more	49	–	–	–	–	–	2	13	34
		WIEŚ RURAL AREAS							
RAZEM **TOTAL**	**4242**	**84**	**1390**	**1543**	**591**	**279**	**223**	**96**	**36**
19 lat i mniej Under 20 years	15	8	7	–	–	–	–	–	–
20—24	649	53	509	76	7	4	–	–	–
25—29	1751	20	706	915	90	15	5	–	–
30—34	921	1	140	430	274	55	21	–	–
35—39	388	1	24	91	145	92	34	1	–
40—49	318	1	4	29	67	88	113	15	1
50—59	116	–	–	2	6	22	37	47	2
60 lat i więcej and more	84	–	–	–	2	3	13	33	33
W tym małżeństwa wyznaniowe[a] **Of which church or religious marriages**[a]	**2791**	**36**	**1037**	**1200**	**353**	**98**	**41**	**15**	**11**
19 lat i mniej Under 20 years	8	5	3	–	–	–	–	–	–
20—24	466	20	373	66	6	1	–	–	–
25—29	1389	9	549	759	63	7	2	–	–
30—34	637	1	99	324	188	25	–	–	–
35—39	175	–	12	43	69	40	11	–	–
40—49	78	1	1	6	25	21	21	3	–
50—59	20	–	–	2	2	3	5	8	–
60 lat i więcej and more	18	–	–	–	–	1	2	4	11

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

TABL. 10 (51). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW W 2017 R.**
MARRIAGES CONTRACTED BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYZN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM **GRAND TOTAL**	**10193**	**8502**	**237**	**1454**
Kawalerowie Single	8489	7832	56	601
Wdowcy Widowers	202	38	68	96
Rozwiedzeni Divorced	1502	632	113	757
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM **TOTAL**	**5893**	**4758**	**147**	**964**
Kawalerowie Single	4744	4335	23	365
Wdowcy Widowers	144	25	52	67
Rozwiedzeni Divorced	1005	401	72	532
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM **TOTAL**	**4213**	**3649**	**89**	**475**
Kawalerowie Single	3677	3414	33	230
Wdowcy Widowers	55	11	16	28
Rozwiedzeni Divorced	481	224	40	217

TABL. 11 (52). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE**[a]
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES[a]

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS		Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM **TOTAL**	2010	8275	4638	3637
	2015	6133	3279	2854
	2016	6256	3354	2902
	2017	**5988**	**3197**	**2791**
Kościół Katolicki		5974	3186	2788
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny		4	3	1
Kościół Ewangelicko-Augsburski		1	1	–
Kościół Chrześcijan Babtystów		1	–	1
Kościół Polskokatolicki		1	1	–
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich		3	3	–
Kościół Zielonoświątkowy		4	3	1

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

TABL. 12 (53). **ROZWODY WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2017 R.**
DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM **GRAND TOTAL**	**3877**	**6**	**146**	**504**	**812**	**766**	**1081**	**410**	**152**
19 lat i mniej Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20—24	42	3	30	8	1	–	–	–	–
25—29	297	3	73	181	34	5	1	–	–
30—34	763	–	38	244	389	78	13	1	–
35—39	794	–	3	59	282	345	103	2	–
40—49	1218	–	2	11	96	318	749	41	1
50—59	536	–	–	1	9	16	197	290	23
60 lat i więcej and more	227	–	–	–	1	4	18	76	128
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM **TOTAL**	**2630**	**3**	**83**	**313**	**549**	**529**	**756**	**286**	**111**
19 lat i mniej Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20—24	21	1	16	4	–	–	–	–	–
25—29	186	2	41	117	22	4	–	–	–
30—34	500	–	23	151	264	55	7	–	–
35—39	537	–	2	34	189	241	69	2	–
40—49	865	–	1	6	69	215	548	25	1
50—59	361	–	–	1	4	11	121	207	17
60 lat i więcej and more	160	–	–	–	1	3	11	52	93
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM **TOTAL**	**1247**	**3**	**63**	**191**	**263**	**237**	**325**	**124**	**41**
19 lat i mniej Under 20 years	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20—24	21	2	14	4	1	–	–	–	–
25—29	111	1	32	64	12	1	1	–	–
30—34	263	–	15	93	125	23	6	1	–
35—39	257	–	1	25	93	104	34	–	–
40—49	353	–	1	5	27	103	201	16	–
50—59	175	–	–	–	5	5	76	83	6
60 lat i więcej and more	67	–	–	–	–	1	7	24	35

TABL. 13 (54). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH DZIECI[a] W MAŁŻEŃSTWIE**
DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN[a] IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**4000**	**4097**	**3734**	**3877**	**T O T A L**
rozwody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1541	1629	1530	1574	Marriages without children
Z dziećmi	2459	2468	2213	2303	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	1564	1511	1268	1375	1
2	713	789	765	788	2
3	143	123	140	114	3
4 i więcej	39	45	40	26	4 and more
Miasta	**2916**	**2838**	**2544**	**2630**	**Urban areas**
rozwody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1193	1176	1087	1129	Marriages without children
Z dziećmi	1723	1662	1457	1501	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	1146	1070	873	930	1
2	473	497	481	489	2
3	89	67	82	68	3
4 i więcej	15	28	21	14	4 and more
Wieś	**1084**	**1259**	**1199**	**1247**	**Rural areas**
rozwody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	348	453	443	445	Marriages without children
Z dziećmi	736	806	756	802	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	418	441	395	445	1
2	240	292	284	299	2
3	54	56	58	46	3
4 i więcej	24	17	19	12	4 and more

a Poniżej 18 lat.
a Below the age of 18.

TABL. 14 (55). **URODZENIA**
BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017[a]			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	**22596**	**19190**	**19840**	**20900**	**11865**	**9035**	**Live births**
chłopcy	11684	9866	10118	10918	6170	4748	males
dziewczęta	10912	9324	9722	9982	5695	4287	females
Małżeńskie	16792	13310	13465	14606	7993	6613	Legitimate
chłopcy	8712	6837	6866	7633	4149	3484	males
dziewczęta	8080	6473	6599	6973	3844	3129	females
Pozamałżeńskie	5804	5880	6375	6294	3872	2422	Illegitimate
chłopcy	2972	3029	3252	3285	2021	1264	males
dziewczęta	2832	2851	3123	3009	1851	1158	females
Urodzenia martwe	**90**	**51**	**60**	**43**	**23**	**20**	**Live still births**
chłopcy	40	.	.	.	.	.	males
dziewczęta	50	.	.	.	.	.	females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane, patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 91.
a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, see general notes, items 5 on page 91.

TABL. 15 (56). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA[a] ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER[a] AND AGE OF MOTHER

LATA / YEARS — WIEK MATKI / AGE OF MOTHER		Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order					
			1	2	3	4	5	6 i dalsze 6 and over
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	22596	11436	7740	2245	719	249	207
	2015	19190	9002	7219	2046	603	208	105
	2016	19840	9092	7539	2203	628	229	149
	2017	**20900**	**8948**	**8436**	**2481**	**649**	**259**	**127**
19 lat i mniej Under 20 years		742	654	82	6	–	–	–
20—24		3526	2260	1079	150	29	8	–
25—29		7029	3575	2730	559	124	33	8
30—34		6475	1938	3215	967	228	99	28
35—39		2636	450	1171	680	197	80	58
40—44		477	68	155	117	66	38	33
45 lat i więcej and more		15	3	4	2	5	1	–
W ODSETKACH IN PERCENT								
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	100,0	50,6	34,3	9,9	3,2	1,1	0,9
	2015	100,0	46,9	37,6	10,7	3,1	1,1	0,5
	2016	100,0	45,8	38,0	11,1	3,2	1,2	0,8
	2017	**100,0**	**42,8**	**40,4**	**11,9**	**3,1**	**1,2**	**0,6**
19 lat i mniej Under 20 years		3,6	7,3	1,0	0,2	x	x	x
20—24		16,9	25,3	12,8	6,0	4,5	3,1	x
25—29		33,6	40,0	32,4	22,5	19,1	12,7	6,3
30—34		31,0	21,7	38,1	39,0	3	38,2	22,0
35—39		12,6	5,0	13,9	27,4	30,4	30,9	45,7
40—44		2,3	0,8	1,8	4,7	10,2	14,7	26,0
45 lat i więcej and more		0,1	0,0	0,0	0,1	0,8	0,4	x

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (57). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność — urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat: **Fertility** — live births per 1000 women aged:						
15—49[ab]	43,5	38,2	39,8	42,2	41,0	43,9
15—19[a]	17,9	14,9	15,3	14,3	13,4	15,4
20—24	64,3	51,5	54,8	55,8	52,3	59,8
25—29	94,4	83,6	90,8	96,5	93,3	100,9
30—34	70,7	67,1	69,5	77,7	76,9	79,1
35—39	27,8	28,2	28,4	32,4	32,3	32,7
40—44	5,2	5,8	6,0	6,2	5,8	6,8
45—49[b]	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Współczynniki: **Rates:**						
Dzietności ogólnej Total fertility	1,392	1,249	1,318	1,411	1,364	1,471
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,672	0,607	0,646	0,674	0,655	0,698
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	1,105	0,935	0,967	0,983	0,888	1,145

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 17 (58). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS / WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED		Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
					razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH / IN ABSOLUTE NUMBERS										
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	20453	10805	9648	12647	6546	6101	7806	4259	3547
	2015	20523	10667	9856	12882	6627	6255	7641	4040	3601
	2016	20525	10783	9742	12788	6522	6266	7737	4261	3476
	2017	**21252**	**10863**	**10389**	**6487**	**3185**	**3302**	**3864**	**1986**	**1878**
0 lat		107	55	52	57	28	29	50	27	23
1— 4 lata		16	9	7	7	5	2	9	4	5
5— 9		10	5	5	7	5	2	3	–	3
10—14		6	1	5	3	–	3	3	1	2
15—19		35	23	12	18	11	7	17	12	5
20—24		70	56	14	36	27	9	34	29	5
25—29		107	92	15	59	49	10	48	43	5
30—34		153	118	35	88	69	19	65	49	16
35—39		203	138	65	126	83	43	77	55	22
40—44		304	225	79	183	135	48	121	90	31
45—49		448	310	138	263	190	73	185	120	65
50—54		737	500	237	453	296	157	284	204	80
55—59		1247	847	400	757	515	242	490	332	158
60—64		2036	1339	697	1265	796	469	771	543	228
65—69		2574	1633	941	1696	1038	658	878	595	283
70—74		2017	1139	878	1362	740	622	655	399	256
75—79		2467	1301	1166	1598	829	769	869	472	397
80—84		3130	1417	1713	1939	859	1080	1191	558	633
85 lat i więcej ..... and more		5585	1655	3930	3445	1029	2416	2140	626	1514
NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU / PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP										
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	975	1062	892	993	1085	911	946	1029	862
	2015	983	1054	916	1032	1122	952	910	959	860
	2016	985	1068	907	1032	1112	960	916	1007	825
	2017	**1020**	**1076**	**968**	**1080**	**1145**	**1021**	**933**	**981**	**885**
0 lat[a]		512	504	521	480	454	509	553	569	537
1— 4 lata		20	22	18	16	22	9	26	23	30
5— 9		9	9	9	11	16	7	6	x	12
10—14		6	2	10	6	x	11	6	4	9
15—19		33	42	23	31	37	25	35	47	21
20—24		55	86	22	53	78	26	57	95	17
25—29		72	122	21	70	116	24	75	130	16
30—34		90	136	42	85	133	37	97	141	50
35—39		123	164	80	126	165	87	118	163	69
40—44		196	288	103	202	298	106	189	274	99
45—49		341	474	209	346	514	187	334	422	241
50—54		579	797	367	611	841	403	535	742	312
55—59		843	1185	524	842	1238	501	845	1112	562
60—64		1350	1886	873	1306	1834	878	1427	1969	862
65—69		2020	2883	1329	2001	2873	1354	2056	2899	1275
70—74		2756	3718	2063	2768	3685	2136	2730	3780	1905
75—79		4385	6143	3324	4245	5959	3241	4668	6494	3499
80—84		7196	9686	5934	6789	8979	5686	7974	11021	6411
85 lat i więcej ..... and more		14873	16320	14337	14242	15258	13849	16014	18428	15192

a Na 100 tys. urodzeń żywych.
a Per 100 thous. live births.

TABL. 18 (59). **ZGONY WEDŁUG PRZYCZYN**[a]
DEATHS BY CAUSES[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Kody Listy kategorii trzyznakowych według X Rewizji[a] Codes of the three-character categories list according to 10 th Revision[a]	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
			na 100 tys. ludności		per 100 thous. population		
O G Ó Ł E M T O T A L	2010		975	1062	892	993	946
	2014		958	1041	880	1011	879
	2015		983	1054	916	1032	910
	2016		**985**	**1068**	**907**	**1030**	**918**
Wybrane choroby zakaźne i pasożytnicze Selection infectious and parasitic diseases		A00-B99	4	5	4	5	3
w tym gruźlica of which tuberculosis		A15-A19	1	1	0	1	0
Nowotwory Neoplasms		C00-D48	292	330	257	318	254
w tym nowotwory złośliwe of which malignant neoplasms		C00-C97	270	307	235	293	236
w tym: of which:							
nowotwór złośliwy żołądka malignant neoplasm of stomach		C16	15	20	11	16	14
nowotwór złośliwy trzustki malignant neoplasm of pancreas		C25	13	12	13	14	10
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung		C33-C34	67	92	44	71	62
nowotwór złośliwy piersi malignant neoplasm of female breast		C50	17	x	34	20	14
nowotwór złośliwy szyjki macicy malignant neoplasm of cervix uteri		C53	4	x	8	5	3
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego malignant neoplasm of prostate		C61	14	28	x	16	11
białaczka leukemia		C91-C95	6	6	6	7	5
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych[Δ] Diseases of blood and blood-forming organs[Δ]		D50-D89	1	1	1	1	1
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemian metabolicznych Endocrine disorders, nutritional, status and metabolism		E00-E90	18	17	19	19	16
w tym cukrzyca of which diabetes mellitus		E10-E14	15	14	16	17	13
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania Mental and behavioural disorders		F00-F99	16	21	11	17	13
Choroby układu nerwowego Diseases of the nervous system		G00-G99	16	15	17	17	14

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), dostępną na stronie: http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf.

a In According to International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (10th Revision), available on the website: http://www.who.int/classifications/icd/en/.

TABL. 18 (59). **ZGONY WEDŁUG PRZYCZYN[a] (dok.)**
DEATHS BY CAUSES[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Kody Listy kategorii trzyznakowych według X Rewizji[a] Codes of the three-character categories list according to 10 th Revision[a]	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
		na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Choroby układu krążenia Diseases of the circulatory system	I00-I99	382	368	395	382	380
w tym: of which:						
nadciśnienie tętnicze hypertension	I10-I15	16	14	18	15	18
choroba niedokrwienna serca ischaemic heart disease	I20-I25	55	67	44	57	53
w tym ostry zawał mięśnia sercowego of which acute myocardial infarction	I21	24	30	19	25	23
choroby naczyń mózgowych cerebrovascular disease	I60-I69	52	48	57	53	52
miażdżyca atherosclerosis	I70	102	79	122	98	107
Choroby układu oddechowego Diseases of the respiratory system	J00-J99	54	65	44	58	48
Choroby układu pokarmowego Gastrointestinal diseases	K00-K93	40	46	34	46	32
w tym zwłóknienie i marskość wątroby of which fibrosis and cirrhosis of liver	K74	5	5	5	7	3
Choroby skóry i tkanki podskórnej Diseases of the skin and subcutaneous tissue	L00-L99	1	1	1	1	1
Choroby układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	M00-M99	1	1	2	1	1
Choroby układu moczowo-płciowego Diseases of the genitourinary system	N00-N99	12	13	10	13	10
Wybrane stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym Selected conditions originating in the perinatal period	P00-P96	2	2	2	2	2
Wady rozwojowe wrodzone[Δ] Congenital malformations[Δ]	Q00-Q99	2	3	2	3	2
Objawy i stany niedokładnie określone[Δ] Symptoms and ill-defined conditions[Δ]	R00-R99	99	111	87	104	91
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu External causes of morbidity and mortality	V01-Y98	45	68	22	41	49
w tym: of which:						
wypadki komunikacyjne transport accidents	V01-V99	10	15	5	8	13
zamierzone samouszkodzenie intentional self-harm	X60-X84	7	13	2	7	8

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), dostępną na stronie: http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf.

a In According to International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (10th Revision), available on the website: http://www.who.int/classifications/icd/en/.

TABL. 19 (60). **ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED		Ogółem Total	Chłopcy Males	Dziewczęta Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
					razem total	chłopcy males	dziewczęta females	razem total	chłopcy males	dziewczęta females
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	131	81	50	76	50	26	55	31	24
	2015	78	52	26	43	25	18	35	27	8
	2016	88	48	40	52	29	23	36	19	17
	2017	**107**	**55**	**52**	**57**	**28**	**29**	**50**	**27**	**23**
0—27 dni 0—27 days		78	41	37	42	21	21	36	20	16
0—6		60	32	28	32	16	16	28	16	12
w tym 0 of which 0		34	22	12	18	12	6	16	10	6
7—13		9	4	5	6	3	3	3	1	2
14—20		5	3	2	2	1	1	3	2	1
21—27		4	2	2	2	1	1	2	1	1
28—29 dni 28—29 days		–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 miesiąc 1 month		7	3	4	3	–	3	4	3	1
2		4	1	3	1	1		3	–	3
3		5	2	3	5	2	3	–	–	–
4		3	1	2	2	1	1	1	–	1
5		3	2	1	2	1	1	1	1	–
6		4	3	1	–	–	–	4	3	1
7		1	–	1	–	–	–	1	–	1
8		–	–	–	–	–	–	–	–	–
9		–	–	–	–	–	–	–	–	–
10		2	2	–	2	2	–	–	–	–
11 miesięcy 11 months		–	–	–	–	–	–	–	–	–
NA 100 TYS. URODZEŃ ŻYWYCH PER 100 THOUS. OF LIVE BIRTHS										
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	580	693	458	596	761	421	558	606	506
	2015	406	527	279	390	444	335	428	638	203
	2016	444	474	411	454	496	411	429	445	413
	2017	**512**	**504**	**521**	**480**	**454**	**509**	**553**	**569**	**537**
0—27 dni 0—27 days		373	376	371	354	340	369	398	421	373
0—6		287	293	281	270	259	281	310	337	280
w tym 0 of which 0		163	202	120	152	194	105	177	211	140
7—13		43	37	50	51	49	53	33	21	47
14—20		24	27	20	17	16	18	33	42	23
21—27		19	18	20	17	16	18	22	21	23
28—29 dni 28—29 days		x	x	x	x	x	x	x	x	x
1 miesiąc 1 month		33	27	40	25	x	53	44	63	23
2		19	9	30	8	16	x	33	x	70
3		24	18	30	42	32	53	x	x	x
4		14	9	20	17	16	18	11	x	23
5		14	18	10	17	16	18	11	21	x
6		19	27	10	x	x	x	44	63	23
7		5	x	10	x	x	x	11	x	23
8		x	x	x	x	x	x	x	x	x
9		x	x	x	x	x	x	x	x	x
10		10	18	x	17	32	x	x	x	x
11 miesięcy 11 months		x	x	x	x	x	x	x	x	x

TABL. 20 (61). **ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN**
INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Kody Listy kategorii trzyznakowych według X Rewizji[a] Codes of the three-character categories list according to 10 th Revision[a]	Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziewczęta Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thous. live births				
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010		131	580	693	458	596	558
	2014		93	464	541	382	483	440
	2015		125	651	892	397	635	673
	2016		**88**	**444**	**474**	**411**	**454**	**429**
w tym: of which:								
Wybrane stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym ..... Conditions originating in the perinatal period		P00-P96	49	247	237	257	262	226
w tym: of which:								
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu ..... disorders related to length of gestation and fetal growth		P05-P08	35	176	178	175	192	155
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe ..... Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities		Q00-Q99	33	166	188	144	183	143
w tym: of which:								
wrodzone wady rozwojowe układu nerwowego ..... congenital malformations of the nervous system		Q00-Q02, Q04, Q06-Q07	2	10	10	10	9	12
wrodzone wady rozwojowe serca ..... congenital malformation of heart		Q20-Q24	7	35	30	41	44	24
inne wady wrodzone ..... congenital malformation of heart		Q10-Q18, Q30-Q89	19	96	119	72	105	83

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), dostępną na stronie: http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf.

a In According to International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (10th Revision), available on the website: http://www.who.int/classifications/icd/en/.

TABL. 21 (62). **ZAMACHY SAMOBÓJCZE[a] ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ**
SUICIDES[a] REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**351**	**385**	**T O T A L**
w tym dokonane			of which committed
Miasta	154	214	Urban areas
Wieś	197	171	Rural areas
Wiek samobójców:			Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	–	–	12 and less
13—18	10	18	13—18
19—24	35	45	19—24
25—29	27	35	25—29
30—49	134	143	30—49
50—69	115	105	50—69
70 lat i więcej	30	38	70 and more

a Usiłowane i dokonane; w dalszym podziale nie uwzględniono samobójców o nieustalonym miejscu dokonania samobójstwa oraz o nieustalonym wieku.

Ź r ó d ł o: dane Krajowego Systemu Informacji Policji (KSIP) wygenerowane w dniu 24.05.2018 r.

a Attempted and committed; continued data exclude suicidal persons for whom place of the suicide is unknown and age is unknown.

S o u r c e: data of the National Police Information System (KSIP) generated on 24.05.2018.

TABL. 22 (63). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
		0	15	30	45	60
		MĘŻCZYŹNI MALES				
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	71,37	57,04	42,75	29,12	17,68
	2015	73,49	59,00	44,68	30,83	18,82
	2016	73,70	59,14	44,77	30,92	18,99
	2017	**73,95**	**59,44**	**45,06**	**31,14**	**19,02**
Miasta Urban areas		74,05	59,53	45,10	31,20	19,24
Wieś Rural areas		73,69	59,22	44,89	30,95	18,63
		KOBIETY FEMALES				
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	79,80	65,31	50,49	36,05	22,89
	2015	81,30	66,62	51,84	37,22	23,81
	2016	81,37	66,83	52,01	37,49	24,05
	2017	**80,96**	**66,51**	**51,71**	**37,19**	**23,77**
Miasta Urban areas		81,00	66,51	51,73	37,23	23,79
Wieś Rural areas		80,82	66,43	51,60	37,06	23,66

TABL. 23 (64). **PROGNOZA LUDNOŚCI**[a]
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
OGÓŁEM TOTAL								
O G Ó Ł E M w tys.	**2065,4**	**2039,0**	**2003,9**	**1959,7**	**1908,8**	**1854,5**	**1799,0**	**G R A N D T O T A L in thous.**
WIEK PRZEDPRODUKCYJNY PRE-WORKING AGE								
R A Z E M w tys.	**365,2**	**349,6**	**318,4**	**299,5**	**282,2**	**270,0**	**260,9**	**T O T A L in thous.**
mężczyźni	187,4	179,5	163,7	154,0	145,1	138,9	134,1	males
kobiety	177,8	170,1	154,7	145,5	137,1	131,2	126,7	females
Miasta	195,5	184,2	163,8	150,9	140,0	132,2	126,1	Urban areas
mężczyźni	100,0	94,3	83,9	77,2	71,6	67,6	64,5	males
kobiety	95,5	89,9	80,0	73,7	68,4	64,6	61,6	females
Wieś	169,7	165,4	154,5	148,6	142,2	137,8	134,8	Rural areas
mężczyźni	87,4	85,3	79,8	76,8	73,5	71,2	69,7	males
kobiety	82,3	80,1	74,7	71,8	68,7	66,6	65,1	females
WIEK PRODUKCYJNY WORKING AGE								
R A Z E M w tys.	**1240,0**	**1186,3**	**1159,7**	**1111,0**	**1043,6**	**960,8**	**879,7**	**T O T A L in thous.**
mężczyźni	659,6	628,0	615,0	596,5	567,4	528,5	483,5	males
kobiety	580,4	558,4	544,7	514,5	476,2	432,4	396,2	females
Miasta	714,4	668,9	643,0	605,9	557,5	500,2	445,7	Urban areas
mężczyźni	374,9	349,2	336,5	321,5	300,3	273,0	242,8	males
kobiety	339,5	319,8	306,5	284,5	257,3	227,2	203,0	females
Wieś	525,6	517,4	516,7	505,0	486,1	460,7	434,0	Rural areas
mężczyźni	284,8	278,8	278,5	275,0	267,2	255,5	240,7	males
kobiety	240,9	238,6	238,2	230,0	218,9	205,2	193,3	females
WIEK POPRODUKCYJNY POST-WORKING AGE								
R A Z E M w tys.	**460,2**	**503,1**	**525,9**	**549,2**	**583,0**	**623,6**	**658,4**	**T O T A L in thous.**
mężczyźni	153,7	180,2	191,6	198,3	212,6	233,8	259,6	males
kobiety	306,4	322,9	334,3	350,9	370,3	389,8	398,8	females
Miasta	302,6	323,6	329,6	335,0	347,2	364,3	377,4	Urban areas
mężczyźni	98,2	112,1	115,6	116,3	121,8	132,1	145,1	males
kobiety	204,4	211,5	214,0	218,7	225,3	232,1	232,3	females
Wieś	157,6	179,5	196,3	214,2	235,8	259,4	281,0	Rural areas
mężczyźni	55,5	68,2	76,0	82,0	90,8	101,7	114,5	males
kobiety	102,0	111,3	120,3	132,2	145,0	157,7	166,5	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE								
O G Ó Ł E M	**66,6**	**71,9**	**72,8**	**76,4**	**82,9**	**93,0**	**104,5**	**T O T A L**
Mężczyźni	51,7	57,3	57,8	59,1	63,0	70,5	81,4	Males
Kobiety	83,4	88,3	89,8	96,5	106,6	120,5	132,6	Females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 93.
a See general notes, item 8 on page 93.

TABL. 24 (65). **PROGNOZA LICZBY GOSPODARSTW DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
HOUSEHOLDS PROJECTION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thous.								
O G Ó Ł E M	**784,5**	**816,9**	**836,2**	**805,0**	**761,9**	**734,2**	**715,5**	**T O T A L**
Miasta	518,4	530,4	530,2	504,8	468,3	443,2	427,4	Urban areas
Wieś	266,1	286,5	306,1	300,2	293,6	291,0	288,0	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOUSEHOLD								
O G Ó Ł E M	**2,616**	**2,480**	**2,381**	**2,419**	**2,490**	**2,510**	**2,499**	**T O T A L**
Miasta	2,320	2,200	2,126	2,146	2,213	2,230	2,203	Urban areas
Wieś	3,192	2,999	2,823	2,879	2,932	2,936	2,939	Rural areas

TABL. 25 (66). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Napływ[a] Inflow[a]				Odpływ[b] Outflow[b]				Saldo migracji Net migration
		ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	23455	13294	9635	526	25138	11651	12721	766	-1683
	2015	.	11273	9130	.	.	10933	11219	.	-2849[c]
	2016	20858	11085	9227	546	22480	10671	11360	449	-1622
	2017	**21563**	**11498**	**9490**	**575**	**22867**	**10790**	**11713**	**364**	**-1304**
Miasta Urban areas	2010	10827	4602	5802	423	14738	5408	8659	671	-3911
	2015	.	3907	5569	.	.	4939	7493	.	-3915[c]
	2016	9679	3789	5529	361	12564	4755	7468	341	-2885
	2017	**9949**	**3980**	**5590**	**379**	**12678**	**4835**	**7598**	**245**	**-2729**
Wieś Rural areas	2010	12628	8692	3833	103	10400	6243	4062	95	2228
	2015	.	7366	3561	.	.	5994	3726	.	1066[c]
	2016	11179	7296	3698	185	9916	5916	3892	108	1263
	2017	**11614**	**7518**	**3900**	**196**	**10189**	**5955**	**4115**	**119**	**1425**
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	11,18	6,33	4,59	0,25	11,98	5,55	6,06	0,36	-0,80
	2015	.	5,40	4,37	.	.	5,24	5,37	.	-1,36[c]
	2016	10,01	5,32	4,43	0,26	10,78	5,12	5,45	0,22	-0,78
	2017	**10,35**	**5,52**	**4,56**	**0,28**	**10,98**	**5,18**	**5,62**	**0,17**	**-0,63**
Miasta Urban areas	2010	8,50	3,61	4,56	0,33	11,57	4,25	6,80	0,53	-3,07
	2015	.	3,13	4,46	.	.	3,96	6,01	.	-3,14[c]
	2016	7,80	3,05	4,45	0,29	10,12	3,83	6,01	0,27	-2,32
	2017	**8,04**	**3,22**	**4,52**	**0,31**	**10,25**	**3,91**	**6,14**	**0,20**	**-2,21**
Wieś Rural areas	2010	15,30	10,53	4,65	0,12	12,97	7,57	4,92	0,12	2,70
	2015	.	8,77	4,24	.	.	7,14	4,44	.	2,91[c]
	2016	13,26	8,66	4,39	0,22	11,76	7,02	4,62	0,13	1,50
	2017	**13,73**	**8,89**	**4,61**	**0,23**	**12,05**	**7,04**	**4,87**	**0,14**	**1,68**

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 26 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Napływ[a] Inflow[a]			Odpływ[b] Outflow[b]		
		ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	z innych województw from other voivodships
		W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS					
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	22929	18322	4607	24372	18322	6050
	2015	20403	16278	4125	22152	16278	5874
	2016	20312	16439	3873	22031	16439	5592
	2017	**20988**	**16774**	**4214**	**22503**	**16774**	**5729**
Miasta Urban areas	2010	10404	7437	2967	14067	10189	3878
	2015	9476	6793	2683	12432	8587	3845
	2016	9318	6857	2461	12223	8621	3602
	2017	**9570**	**6890**	**2680**	**12433**	**8777**	**3656**
Wieś Rural areas	2010	12525	10885	1640	10305	8133	2172
	2015	10927	9485	1442	9720	7691	2029
	2016	10994	9582	1412	9808	7818	1990
	2017	**11418**	**9884**	**1534**	**10070**	**7997**	**2073**
		NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION					
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	10,93	8,73	2,20	11,61	8,73	2,88
	2015	9,77	7,80	1,98	10,61	7,80	2,81
	2016	9,74	7,89	1,86	10,57	7,89	2,68
	2017	**10,08**	**8,05**	**2,02**	**10,80**	**8,05**	**2,75**
Miasta Urban areas	2010	8,17	5,84	2,33	11,05	8,00	3,04
	2015	7,59	5,44	2,15	9,96	6,88	3,08
	2016	7,50	5,52	1,98	9,84	6,94	2,90
	2017	**7,74**	**5,57**	**2,17**	**10,05**	**7,09**	**2,96**
Wieś Rural areas	2010	15,18	13,19	1,99	12,49	9,86	2,63
	2015	13,01	11,29	1,72	11,57	9,16	2,42
	2016	13,04	11,37	1,68	11,64	9,28	2,36
	2017	**13,50**	**11,69**	**1,81**	**11,91**	**9,46**	**2,45**

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW / AGE OF MIGRANTS		Napływ[a] / Inflow[a]			Odpływ[b] / Outflow[b]			Saldo migracji / Net migration		
		ogółem / total	mężczyźni / males	kobiety / females	ogółem / total	mężczyźni / males	kobiety / females	ogółem / total	mężczyźni / males	kobiety / females
OGÓŁEM TOTAL	2010	22929	10585	12344	24372	11312	13060	-1443	-727	-716
	2015	20403	9506	10897	22152	10351	11801	-1749	-845	-904
	2016	20312	9465	10847	22031	10290	11741	-1719	-825	-894
	2017	**20988**	**9864**	**11124**	**22503**	**10530**	**11973**	**-1515**	**-666**	**-849**
0— 4 lata		1973	1006	967	2059	1069	990	-86	-63	-23
5— 9		1569	792	777	1598	823	775	-29	-31	2
10—14		967	500	467	1003	516	487	-36	-16	-20
15—19		789	358	431	815	360	455	-26	-2	-24
20—24		1524	479	1045	1642	511	1131	-118	-32	-86
25—29		3240	1287	1953	3749	1495	2254	-509	-208	-301
30—34		2950	1440	1510	3323	1615	1708	-373	-175	-198
35—39		2166	1139	1027	2393	1273	1120	-227	-134	-93
40—44		1417	779	638	1496	815	681	-79	-36	-43
45—49		970	505	465	976	514	462	-6	-9	3
50—54		618	331	287	651	335	316	-33	-4	-29
55—59		676	324	352	679	329	350	-3	-5	2
60—64		745	363	382	731	347	384	14	16	-2
65 lat i więcej and more		1384	561	823	1388	528	860	-4	33	-37

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 28 (69). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW / AGE OF MIGRANTS		Imigranci / Immigrants			Emigranci / Emigrants			Saldo migracji / Net migration		
		ogółem / total	mężczyźni / males	kobiety / females	ogółem / total	mężczyźni / males	kobiety / females	ogółem / total	mężczyźni / males	kobiety / females
OGÓŁEM TOTAL	2010	526	309	217	766	384	382	-240	-75	-165
	2014	427	241	186	1527	743	784	-1100	-502	-598
	2016	546	270	276	449	238	211	97	32	65
	2017	**575**	**315**	**260**	**364**	**202**	**162**	**211**	**113**	**98**
0— 4 lata		250	132	118	12	7	5	238	125	113
5— 9		62	30	32	26	17	9	36	13	23
10—14		21	13	8	22	15	7	-1	-2	1
15—19		7	3	4	29	23	6	-22	-20	-2
20—24		7	7	–	27	17	10	-20	-10	-10
25—29		26	14	12	37	21	16	-11	-7	-4
30—34		53	31	22	58	26	32	-5	5	-10
35—39		37	20	17	50	28	22	-13	-8	-5
40—44		22	14	8	28	9	19	-6	5	-11
45—49		11	5	6	28	13	15	-17	-8	-9
50—54		12	6	6	11	5	6	1	1	–
55—59		14	9	5	19	12	7	-5	-3	-2
60—64		15	10	5	10	4	6	5	6	-1
65 lat i więcej and more		38	21	17	7	5	2	31	16	15

TABL. 29 (70). **REZYDENCI**[a]
Stan w dniu 31 XII
USUAL RESIDENCE POPULATION[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	**2075,1**	**2062,0**	**2060,6**	**2059,7**	**T O T A L in thous.**
mężczyźni w tys.	1005,4	998,9	998,0	998,0	males in thous.
kobiety: w tysiącach	1069,7	1063,1	1062,6	1061,8	females: in thousands
na 100 mężczyzn	106,4	106,4	106,5	106,4	per 100 males
Miasta: w tysiącach	1254,7	1228,1	1224,2	1220,4	Urban areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	60,5	59,6	59,4	59,2	in % of total usual residence population
Wieś: w tysiącach	820,4	833,9	836,4	839,4	Rural areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	39,5	40,4	40,6	40,8	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 94.
a See general notes, item 12 on page 94.

TABL. 30 (71). **REZYDENCI**[a] **W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M	**2075,1**	**2062,0**	**2060,6**	**2059,7**	**T O T A L**
W wieku przedprodukcyjnym	**403,2**	**375,4**	**373,3**	**373,2**	**Pre-working age**
Miasta	219,6	203,8	203,0	203,1	Urban areas
mężczyźni	112,1	104,3	103,8	103,9	males
kobiety	107,5	99,5	99,2	99,2	females
Wieś	183,6	171,6	170,3	170,0	Rural areas
mężczyźni	94,2	88,4	87,7	87,7	males
kobiety	89,4	83,2	82,6	82,3	females
W wieku produkcyjnym	**1337,3**	**1289,3**	**1276,7**	**1263,1**	**Working age**
w tym w wieku mobilnym	823,9	808,0	801,1	792,6	of which mobile
Miasta	814,6	760,2	748,2	736,0	Urban areas
mężczyźni	418,1	395,6	390,6	385,2	males
w tym w wieku mobilnym	246,0	236,7	233,9	230,5	of which mobile
kobiety	396,5	364,5	357,6	350,8	females
w tym w wieku mobilnym	245,8	234,3	231,0	227,6	of which mobile
Wieś	522,7	529,1	528,5	527,1	Rural areas
mężczyźni	281,6	285,8	285,7	285,3	males
w tym w wieku mobilnym	171,9	173,9	173,5	172,7	of which mobile
kobiety	241,1	243,3	242,8	241,8	females
w tym w wieku mobilnym	160,2	163,1	162,6	161,8	of which mobile
W wieku poprodukcyjnym	**334,5**	**397,3**	**410,6**	**423,5**	**Post-working age**
Miasta	220,5	264,1	273,0	281,3	Urban areas
mężczyźni	64,0	80,9	84,5	88,0	males
kobiety	156,5	183,2	188,4	193,3	females
Wieś	114,0	133,2	137,6	142,3	Rural areas
mężczyźni	35,4	43,8	45,7	47,8	males
kobiety	78,6	89,4	91,9	94,5	females

a Patrz uwagi ogólne, ust.12 na str. 94.
a See general notes, item 12 on page. 94.

TABL. 31 (72). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE**[a]
Stan w dniu 31 XII
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS[a]
As of 31 III

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne[b] church units[b]				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Kościół Katolicki: **Catholic Church:**												
Kościół Rzymskokatolicki[c]	574	577	578	580	1509	1575	1587	1559	1913864	1903010	1900278	189778
Starokatolickie: **Old Catholic:**												
Kościół Polskokatolicki[d]	3	3	3	3	2	2	2	2	415	570	470	470
Polski Narodowy Kościół Katolicki RP	.	–	–	–	.	–	–	–	.	15	17	17
Kościół Starokatolicki Mariawitów[d]	–	–[e]	–	–	–	–[e]	–	–	4	4[e]	4	4
Prawosławne: **Orthodox:**												
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny[df]	12	12	12	12	16	16	14	16	27500	27500	27500	27500
Staroprawosławna Cerkiew Staroobrzędowców	.	–	–	–	.	–	–	–	.	10	10	10
Protestanckie i tradycji protestanckiej: **Protestant and Protestant-tradition:**												
Kościół Ewangelicko-Augsburski[dg]	19[h]	18	18	6	14[h]	15	16	4	2883[h]	2313	2309	543
Kościół Zielonoświątkowy	10	12	12	13	14	17	15	16	721	634	891	900
Kościół Chrześcijan Baptystów[di]	3	3	12	2	2	2	10	2	73	99	712	71
Kościół Ewangelicznych Chrześcijan w RP	10	10	11	11	15	15	15	15	436	406	438	428
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	6	6	6	6	4	3	1	3	365	397	407	404
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny[d]	3	3	3	3	3	3	3	2	303	303	303	303
Nowoapostolski Kościół w Polsce	3	3	3	3	3	2	2	2	154	149	155	162
Kościołów Chrystusowy w RP[k]	1	1	1	1	5	7	5	5	110	100	98	95

a Uszeregowane malejąco według liczny wiernych, wyznawców. b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c Dane dotyczą diecezji: bydgoskiej, toruńskiej, włocławskiej; dane o liczbie wiernych dotyczą osób ochrzczonych. d Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. e Dane dotyczą 2014 r. f Dane dotyczą diecezji łódzko-poznańskiej. g Dane dotyczą diecezji pomorsko-wielkopolskiej. h Dane dotyczą 2009 r. i Dane dotyczą okręgu Gdańskiego. k Do 2010 r. Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. b Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c Data concern diocese: bydgoskiej, toruńskiej, włocławskiej; data on the number of adherents concern baptized persons. d Church associated in the Polish Ecumenical Council. e Data concern 2014. f Data concern łódzko-poznańskiej diocese. g Data concern pomorsko-wielkopolskiej diocese. h Data concern 2009. i Data concern the Gdańsk district. k Until 2010 Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP.

TABL. 31 (72). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE[a] (cd.)**
Stan w dniu 31 XII
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS[a] (cont.)
As of 31 III

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne[b] church units[b]				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Protestanckie i tradycji protestanckiej (dok.): **Protestant and Protestant-tradition (cont.):**												
Kościół Boży w Chrystusie	2	3	3	4	4	8	8	6	53	89	84	118
Świecki Ruch Misyjny "Epifania"	4	3[c]	3	3	15	13[c]	13	12	75	72[c]	70	70
Centrum Chrześcijańskie „Kanaan”	2	2[c]	2	2	3	3[c]	2	3	31	32[c]	48	32
Kościół Chrześcijan Dnia Sobotniego	2	2	2	2	4	1	1	1	45	48	48	48
Kościół „Chrystus dla wszystkich”	.	.	.	1[d]	.	.	.	4[d]	.	.	.	45[d]
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego w RP	2	2	2	2	7	5	5	6	38	36	37	35
Zbór Chrześcijański w RP	1[e]	1	1	1	2[e]	3	3	3	15[e]	25	30	50
Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego	1	1	1	7	7	7	7	7	28	24	24	23
Ewangeliczny Związek Braterski	1	1	1	1	1	1	1	1	20	20	20	20
Zbory Boże Chrześcijan Dnia Siódmego	.	2	2	2	.	2	2	2	.	15	15	16
Kościół Ewangelicko-Reformowany[f]	–	–	–	–	–	–	–	–	10	10	8	8
Kościół Reformowany Adwentystów Dnia Siódmego w Polsce	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	4	4
Islamskie: **Muslim:**												
Islamskie Zgromadzenie AHL-UL-BAYT Najwyższa Rada Islamska[g]	.	.	–	–	.	.	–	–	.	.	200	200
Muzułmański Związek Religijny w RP	1	.	.	1[h]	2	.	.	3[h]	85	.	.	120[h]
Liga Muzułmańska w RP	1	.	.	.	–	.	.	.	100	.	.	.

a Uszeregowane malejąco według liczny wiernych, wyznawców. b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c–e Dane dotyczą: c – 2014 r. d – 2005 r. e – 2009 r . f Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. g Szacunkowa liczebność społeczności szyickiej. h Dane dotyczą 2011 r.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. b Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c–e Data concern: c – 2014. d – 2005. e – 2009. f Church associated in the Polish Ecumenical Council. g Estimated number of Shiites community. h Data concern 2011.

TABL. 31 (72). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE[a] (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS[a] (cont.)
As of 31 III

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne[b] church units[b]				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Dalekiego Wschodu: **Far Eastern Religions:**												
Misja Buddyjska Trzy Schronienia w Polsce	.	.	.	1[c]	.	.	.	1[c]	.	.	.	150[c]
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang[d]	1	1	1	1	–	2	1	–	125	125	135	130
Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	.	.	.	2[e]	.	.	.	–[e]	.	.	.	124[e]
Instytut Wiedzy o Tożsamości „Misja Czaitanii”	–	–	1	1	4	4	4	4	75	80	25	25
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	.	1	2	2	.	5	5	5	.	38	42	42
Kanzeon Związek Buddyjski	.	.	1	1	.	.	1	1	.	.	10	15
Szkoła Zen Kwan Um w Polsce	1	1	1[f]	1[f]	1	1	1[f]	1[f]	8	2	5[f]	6[f]
Związek Ajapa Yoga	–	1	1	1	–	–	–	–	3	3	3	3
Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej	1	1	1	1	1	1	1	1	4	3	3	3
Stowarzyszenie Muzułmańskie AHMADIYYA	.	.	.	–[g]	.	.	.	–[g]	.	.	.	3[g]
Inne: **Others:**												
Świadkowie Jehowy w Polsce	91	67	68	67	–	.	.	443	6281	6085	6041	5946
Kościół Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej	.	.	.	3[h]	.	.	.	8[h]	.	.	.	200[h]
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni)	1	1[i]	1	1	12	11[i]	6	4	96	128[i]	107	107
Chrześcijański Kościół Pełnej Ewangelii „Duchi Moc”	–	1[e]	1	.	–	1[e]	2	.	4	4[e]	4	.
Związek Wyznaniowy „Eckankar” w Polsce.....	.	.	.	–[k]	.	.	.	–[k]	.	.	.	2[k]
Unia Ewangelikalna w Rzeczypospolitej Polskiej.....	.	–	–	–	.	–	–	–	.	1	1	1

a Uszeregowane malejąco według liczny wiernych, wyznawców. b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c Dane dotyczą 2008 r. d Do 2011 r. Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtzang. e Dane dotyczą 2011 r. f Dane dotyczą toruńskiej grupy Zen. g-k Dane dotyczą: g 2009 r. h 2007 r. i 2014 r. k 2013 r.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. b Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c Data concern 2008. d Until 2011 r. Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtzang. e Data concern 2011. f Data concern the Zen group of Toruń. g-k Data concern: g – 2009. h – 2007. i –2014. k – 2013.

DZIAŁ VI
RYNEK PRACY

CHAPTER VI
LABOUR MARKET

Uwagi ogólne

General notes

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane o aktywności ekonomicznej ludności obejmują osoby w wieku 15 lat i więcej będące członkami gospodarstw domowych i prezentowane są na podstawie na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)** – tabl. 1-2. Badanie prowadzone jest metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badanie nie obejmuje osób bezdomnych oraz nieobecnych w gospodarstwie domowym 12 miesięcy i więcej. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie.

Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia.

Od 2010 r. dane uogólniane są na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo w BAEL stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
   - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
   - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych), jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; ponadto w BAEL przyjmuje się, że jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

   Podział na pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy dokonany został na podstawie deklaracji osoby badanej w odniesieniu do głównego miejsca pracy;

Economic activity of the population

1. The data on economic activity of population include persons aged 15 and more, members of households, and they are presented on the basis of the sample survey Labour Force Survey (LFS) – tables 1–2. The survey has been carried out with the appliance of the continuous observation method, i.e. economic activity of population is observed in each week during the whole quarter; the survey does not cover the homeless and persons absent in household for 12 months and more. A household is a group of people, related by blood or marriage or unrelated, living together in a dwelling and maintaining themselves jointly.

Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth.

Since 2010 the data have been generalised on the basis of the population balances compiled with use of the Population and Housing Census 2011 results.

2. The main criterion in dividing the population into the economically active and inactive in LFS is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

1) **employed persons** are individuals who during the reference week:
   - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
   - formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather), if the break in work did not exceed 3 months; moreover in LFS it is accepted that if the break in work exceeded 3 months, the additional criterion in the case of paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

   Breakdown into full-time and part-time employed persons was made on the basis of a declaration of the surveyed person in reference to the main job;

2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15—74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
   — w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
   — w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
   — były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

   Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Nie ujęto w nich pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Do pracujących zalicza się:
1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
   a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin)
   b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
   c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

2) **unemployed persons** are individuals aged 15—74 who simultaneously fulfilled three conditions:
   — within the reference week were not employed,
   — within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
   — were available for work within a fortnight period after the reference week.

   The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-month period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are individuals who are not classified as employed or unemployed.

3. The activity rate is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of unemployed persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income. Data do not include persons employed in budgetary entities conducting activity in the scope of national defence and public safety.

Employed persons are:
1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relationship);
2) employers and own-account workers, i.e.:
   a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers),
   b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
   c) other self-employed persons, e.g. persons practicing learned professions;
3) outworkers;
4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorcy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące **pracujących według stanu w dniu 31 XII** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie** według stanu w dniu 31 XII wyszacowano na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, tj. wszystkich pracujących niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

1) **zatrudnionych według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełne etaty;
2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

8. Informacje zawarte w tabl. 4, 6—9 obejmują podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Dane nie obejmują podmiotów sporządzających sprawozdania z działalności: fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych i duchownych.

9. Informacje o **ruchu zatrudnionych** dotyczą pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy,** a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez zakład pracy lub pracownika (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), na mocy porozumienia stron,

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. a property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, work regularly on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning **employment as of December 31** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees (full-time equivalent), each person being listed once according to the **main job**.

5. Data concerning **employed persons on private farms in agriculture** as of December 31 were estimated on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, i.e. the whole number of employed persons independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing exclusively or mainly for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of employment contracts concern:

1) **the employment, as of December 31**, of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
2) **the average paid employment** — full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees (their full-time equivalent).

7. The data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

8. Information included in tables 4, 6—9 covers economic entities employing over 9 persons. The data do not include entities reporting the activity of foundations, associations, political parties, trade unions, social organisations, employers' organisations, economic and professional self-government, individual farmers as well as clergy.

9. Information regarding **labour turnover** concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). These data concern **the number of hires and the number of terminations,** not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are individuals starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are individuals with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employer or the employee (including group dismissals), by

osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także — ze względów ewidencyjnych — osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

Dane o **absolwentach podejmujących pierwszą pracę** dotyczą pełnozatrudnionych.

10. Źródłem **informacji** o wolnych **miejscach pracy** jest badanie popytu na pracę (sprawozdanie Z-05). Od 2007 r. badanie jest prowadzone metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną, objęte są nim jednostki lokalne osób prawnych, jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba zatrudnionych wynosi 1 lub więcej osób.

Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:
- miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Bezrobocie

1. Dane o liczbie **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2017, poz. 1065, z późn. zm.) określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę (także cudzoziemca — członka rodziny obywatela polskiego), która m.in.: ukończyła 18 lat, nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osobą niepełnosprawną — zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub

agreement of the parties, persons, who have retired or been granted a pension due to inability to work, persons who have left work as well as, for record-keeping purposes — persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include those transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid leaves and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires, less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a surveyed year to the number of full-time paid employees as of December 31 for the year preceding the surveyed year.

Data regarding **school leavers starting work for the first time** concern full-time paid employees.

10. The labour demand survey (the Z-05 report) is the source of information on **job vacancies**. Since 2007, the survey has been carried out as a quarterly sample survey and covers local entities of legal persons, organisational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity in which the number of employees is 1 and more.

Vacancies are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:
- the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

Newly created jobs are the jobs created in the course of organisational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Unemployment

1. Data regarding the number of **registered unemployed persons** include those who, in accordance with the Act of 20 April 2004 on Employment Promotion and Labour Market Institutions, in force since 1 June 2004 (uniform text Journal of Laws 2017, item 1065, with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person (also foreigner — a family member of a Polish citizen) i.a.: who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and is not performing any other kind of paid work, who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or if he/she is a disabled person — capable and ready to take up work comprising not less than half of working time), not attending a school

przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły) lub szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników Spisów.

3. Informacje o **wydatkach Funduszu Pracy** podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2017, poz. 1065, z późn. zm.). Zasiłki i świadczenia przedemerytalne od 1 VIII 2004 r. finansowane są z budżetu państwa (na mocy ustawy z dnia 30 IV 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych — Dz. U. 2017, poz. 2148, z późn. zm.).

Warunki pracy

1. Informacje o **wypadkach przy pracy** obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze Statystycznej karty wypadku przy pracy (Z-KW).

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**.

3. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

— podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;

with the exception of schools for adults (or taking an extramural exam within the scope of the curriculum of this school) or a tertiary school in part–time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, competent for his/her permanent stay, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

The unemployment rate is calculated including employed persons on private farms in agriculture (as a part of the economically active civilian population) estimated on the basis of the results of the census.

3. Information concerning the **Labour Fund expenditures** are given according to the Act of 20 April 2004, on Employment Promotion and Labour Market Institutions, in force since 1 June 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1065, with later amendments). Pre-retirement benefits and allowances since 1 August 2004 are financed from the state budget (on the basis of the Act of 30 April 2004 on Pre-Retirement Benefits — Journal of Laws 2017 item 2148, with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding **accidents at work** includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical reports on accidents at work (Z-KW).

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (KRUS) and these are only the accidents for which one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data by sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method.**

3. Accident at work is understood as a sudden event, leading to injury or death caused by external reason, which occurred in connection with work:

— during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee as well as while performing activities for the employer, even without instructions;

— w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:
— w czasie podróży służbowej;
— podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
— przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:
1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
5) odbywania — na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący — szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
6) wykonania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowana na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

— when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work,** as regards entitlement to benefits defined in the act on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:
— during a business trip;
— during a training session within the scope of national self-defence;
— while performing tasks ordered by trade union organisations functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death**,** which happened within the term of accident insurance in the course of:
1) practising sports during competitions and training sessions by a person receiving a sport scholarship;
2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
3) exercising the mandate of deputy or senator, who receive salaries;
4) exercising the mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
5) participation — on the basis of appointment issueed by a powiat labour office — in training or internship connected with a scholarship received by school-leavers;
6) performance of work, by members of agricultural producers' co-operatives, agri-cultural farmers' co-operatives and by other persons treated equally to members of co-operatives, for the benefit of these co-operatives;
7) performance or co-operation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
10) carrying out supplementary forms of military service;
11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e., loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Fatal accident at work is an accident during which the person injured dies at the site of the accident or within a period of 6 months from the date of the accident.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** bezpośrednio je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy grupowane są zgodnie z zaleceniami Eurostatu.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

1) dane obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo" (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie"; „Przetwórstwo przemysłowe"; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych"; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją"; „Budownictwo" (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle"; „Transport i gospodarka magazynowa"; „Informacja i komunikacja" (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna" (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca" (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzątania); „Edukacja" (w zakresie szkół wyższych), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna" (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa" (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
2) dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracje, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;

6. Accidents at work are classified, i.a., according to the **events** which directly cause them (describing the type of contact of the person injured with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material factors, organization of work, incorrect employee action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact-mode of injury is grouped according to the recommendations of Eurostat.

7. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. For the calculation of the ratio the average number of employed persons was used, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of December 31, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information regarding **persons working in hazardous conditions** caused by factors harmful to health is compiled on the basis of reports, wherein:

1) data concern persons employed by entities included in the sections: 'Agriculture, forestry and fishing' (excluding private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); 'Mining and quarrying', 'Manufacturing', "Electricity, gas, steam and air conditioning supply'; 'Water supply; sewerage, waste management and remediation activities'; 'Construction' (excluding development of building projects); 'Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles'; 'Transportation and storage'; 'Information and communication' (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); 'Professional, scientific and technical activities' (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); 'Administrative and support service activities' (in the scope of rental and leasing activities, travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); 'Education' (only tertiary education); 'Human health and social work activities' (in the scope of human health activities); 'Other service activities' (in the scope of repair of computers and personal and household goods);
2) data concern persons exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimates, etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;

3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenie stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa

10. Za **chorobę zawodową** uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21(93) podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of December 31 in the surveyed year was used for the calculation of the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment risk is a comprehensive estimation of the combination of probability of bodily injury or deterioration of health and their severity, occurring in an emergency situation. It is made in order to choose appropriate safety measures.

10. A disease is deemed **an occupational disease** if it has been caused by the health hazards occurring in the working environment or the nature of performed work.

Occupational diseases presented in table 21(93) since 2009 are listed according to the Regulation of the Council of Ministers of 30 June 2009 (uniform text Journal of Laws 2013, item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of December 31, for the year preceding the surveyed year was used for the calculation of the ratio per 100 thous. paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności
Economic activity of the population

TABL. 1 (73). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	przeciętne w roku annual averages				kwartały quarters			
					I	II	III	IV
LUDNOŚĆ w tys. **POPULATION in thous.**	**1605**	**1662**	**1671**	**1665**	**1666**	**1666**	**1664**	**1664**
Mężczyźni Men	765	798	799	796	796	796	796	795
Kobiety Woman	840	863	872	869	870	870	869	868
Aktywni zawodowo **Economically active persons**	**871**	**915**	**920**	**912**	**921**	**918**	**905**	**903**
mężczyźni men	486	511	514	515	513	517	521	508
kobiety woman	385	404	406	397	409	401	384	395
Pracujący Employed persons	779	843	852	862	867	864	858	859
mężczyźni men	439	475	477	486	478	485	496	485
kobiety woman	340	368	375	376	389	379	362	374
Bezrobotni[a] Unemployed persons[a]	92	73	68	50	54	54	47	44
mężczyźni men	47	37	37	29	34	32	25	23
kobiety woman	45	36	32	21	19	22	22	21
Bierni zawodowo **Economically inactive persons**	**734**	**746**	**751**	**753**	**745**	**747**	**759**	**761**
Mężczyźni Men	279	287	285	281	284	279	275	288
Kobiety Woman	455	459	466	472	461	468	484	473
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOSCI ZAWODOWEJ w % **ACTIVITY RATE in %**	**54,3**	**55,1**	**55,1**	**54,8**	**55,3**	**55,1**	**54,4**	**54,3**
mężczyźni men	63,5	64,0	64,3	64,7	64,4	64,9	65,5	63,9
kobiety woman	45,8	46,8	46,6	45,7	47,0	46,1	44,2	45,5
Miasta Urban areas	54,8	53,5	53,5	53,8	54,3	54,2	53,1	53,7
Wieś Rural areas	53,5	57,3	57,4	56,1	56,7	56,4	56,3	55,0
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w % **EMPLOYMENT RATE in %**	**48,5**	**50,7**	**51,0**	**51,8**	**52,0**	**51,9**	**51,6**	**51,6**
mężczyźni men	57,4	59,5	59,7	61,1	60,1	60,9	62,3	61,0
kobiety woman	40,5	42,6	43,0	43,3	44,7	43,6	41,7	43,1
Miasta Urban areas	48,8	49,3	49,4	51,1	51,0	51,6	50,6	51,2
Wieś Rural areas	48,2	52,7	53,3	52,7	53,7	52,4	53,0	52,2
STOPA BEZROBOCIA w % **UNEMPLOYMENT RATE in %**	**10,6**	**8,0**	**7,4**	**5,5**	**5,9**	**5,9**	**5,2**	**4,9**
mężczyźni men	9,7	7,2	7,2	5,6	6,6	6,2	4,8	4,5
kobiety woman	11,7	8,9	7,9	5,3	4,6	5,5	5,7	5,3
Miasta Urban areas	11,2	7,9	7,7	5,3	6,1	5,0	4,8	4,9
Wieś Rural areas	9,6	8,1	7,0	5,8	5,5	7,4	5,8	4,8

a Osoby w wieku 15—74 lata.
a Persons aged 15—74.

TABL. 2 (74). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2017 R. – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2017 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Population	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawodowo Economically inactive persons	Współczynnik aktywności zawodowej Activity rate	Wskaźnik zatrudnienia Employment rate	Stopa bezrobocia Unemployment rate
		ogółem total	pracujący employed	bezrobotni[a] unemployed[a]				
	w tys. in thous.					w % in %		
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**1664**	**903**	**859**	**44**	**761**	**54,3**	**51,6**	**4,9**
Według wieku: **By age**								
w tym w wieku produkcyjnym[b] of which of working age[b]	1190	872	829	43	318	73,3	69,7	4,9
15–24 lata	214	72	62	10	141	33,6	29,0	13,9
25–34	284	231	218	13	53	81,3	76,8	5,6
35–44	296	245	234	10	51	82,8	79,1	4,1
45–54	245	206	201	5	39	84,1	82,0	2,4
55 lat i więcej and more	626	149	144	5	477	23,8	23,0	3,4
Według poziomu wykształcenia: **By educational level:**								
Wyższe Tertiary	325	265	261	4	60	81,5	80,3	1,5
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	378	236	227	10	141	62,4	60,1	4,2
Średnie ogólnokształcące General secondary	156	79	71	8	77	50,6	45,5	10,1
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	478	267	253	14	211	55,9	52,9	5,2
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	328	56	47	8	273	17,1	14,3	14,3

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.
a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący
Employment

TABL. 3 (75). **PRACUJĄCY**[a]
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	z liczby ogółem – kobiety of total number – women
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**680154**	**707068**	**723036**	**738491**	**343516**
sektor publiczny public sector	159742	150138	150305	150897	98853
sektor prywatny private sector	520412	556930	572731	587594	244663
Rolnictwo[b], leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture[b], forestry and fishing	107567	107683	107590	107681	47328
Przemysł Industry	160130	167366	169766	173142	55499
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	144519	153272	155449	159059	52471
Budownictwo Construction	43588	41008	42918	44415	4598
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles	113020	112315	115856	117387	61865
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	33248	35179	37178	39692	7667
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering	9295	10310	10968	11697	7364
Informacja i komunikacja Information and communication	6115	9826	10539	11415	3642
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	14547	14790	14986	13994	9451
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	11312	12587	13175	13281	8851
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	16677	20144	20993	22474	11246
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	19113	22409	23597	26194	11872
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	32508	33234	33258	33589	20907
Edukacja Education	55961	57698	57692	57938	44819
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	40583	43299	44604	45221	36087
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	6531	6261	6387	6548	3979
Pozostała działalność usługowa Other service activities	9959	12959	13529	13823	8341

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 124.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 124.

TABL. 4 (76). **PRACUJĄCY[a] WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS[a] BY EMPLOYMENT STATUS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which	
			zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contracts	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	396768	390736	4282
	2015	404118	398600	4014
	2016	412874	407467	4005
	2017	**419477**	**414799**	**3430**
sektor publiczny public sector		139492	139492	–
sektor prywatny private sector		279985	275307	3430
w tym of which				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		6881	6289	46
Przemysł Industry		140462	139158	1059
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		130095	128818	1032
Budownictwo Construction		20986	20505	469
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		56218	55281	879
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		18471	18185	286
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		5183	5030	153
Informacja i komunikacja Information and communication		1828	1798	30
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		8808	8405	16
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		9702	9688	14
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		7929	7828	101
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		14967	14888	79
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		32474	#	#
Edukacja Education		55284	55107	177
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		33295	33225	70
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		4952	4938	14
Pozostała działalność usługowa Other service activities		2018	#	#

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a In Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (77). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób[a] of which entities employing more than 9 persons[a]	
O G Ó Ł E M	**448726**	**444666**	**452409**	**462183**	**391866**	**T O T A L**
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10398	10001	9898	9886	4985	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	137886	137745	140540	144224	134547	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	127350	127443	129879	133335	124261	of which manufacturing
Budownictwo	33474	28151	28993	28776	18800	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ]	75023	69890	71771	72807	52267	Trade; repair of motor vehicles[Δ]
Transport i gospodarka magazynowa	16058	18934	20332	23350	17698	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ]	6009	5883	6338	6861	4363	Accommodation and catering[Δ]
Informacja i komunikacja	2731	2824	2704	2605	1651	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7967	9374	9061	8980	8015	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości[Δ]	5253	5809	6090	6163	4585	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9555	10385	10831	11818	7517	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ]	13724	15918	15695	15118	13427	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	32622	31714	31400	31358	31357	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	54289	53941	53821	55109	54545	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	33837	33065	33610	34011	31623	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5487	4740	4908	4899	4583	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	4413	6293	6417	6218	1904	Other service activities

a Bez zatrudnionych za granicą.
a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (78). **PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI**[a]
Stan w dniu 31 XII
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni[b] Full-time employees[b]		Niepełnozatrudnieni Part-time employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	362913	174229	27823	14431
	2015	371519	182356	27081	18556
	2016	380925	186011	26542	18211
	2017	**387966**	**188532**	**26833**	**18404**
sektor publiczny public sector		129178	86916	10314	7325
sektor prywatny private sector		258788	101616	16519	11079
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		4830	1125	1459	1105
Przemysł Industry		135475	44613	3683	1927
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		125386	42431	3432	1802
Budownictwo Construction		19466	2080	1039	295
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		53205	28447	2076	1396
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		17422	2974	763	196
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		4118	2781	912	564
Informacja i komunikacja Information and communication		1690	579	108	45
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		8120	6081	285	196
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		4277	2168	5411	4865
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		7472	3881	356	235
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		13717	5534	1171	850
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		31246	19592	1227	739
Edukacja Education		49700	39213	5407	3830
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		31260	26046	1965	1462
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		4130	2613	808	601
Pozostała działalność usługowa Other service activities		1838	805	144	88

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (79). **PRZYJĘCIA DO PRACY**[a]
HIRES[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %
			kobiety women	podejmujący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powracający z urlopów wychowawczych persons returning from child-care leaves	
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	80593	31819	9902	65841	1457	22,0
	2015	84411	37088	10158	71513	653	23,1
	2016	88211	38463	9993	70266	563	23,7
	2017	**99667**	**43870**	**11550**	**61179**	**657**	**26,5**
sektor publiczny ..... public sector		21786	14120	1818	16303	223	17,2
sektor prywatny ..... private sector		77881	29750	9732	44876	434	31,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		918	209	119	563	3	20,0
Przemysł ..... Industry		30475	9582	3439	19185	186	22,9
w tym przetwórstwo przemysłowe ..... of which manufacturing		28863	9209	3169	18227	185	23,4
Budownictwo ..... Construction		6695	651	538	3910	11	35,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		15785	8853	2642	8575	128	30,1
Transport i gospodarka magazynowa ..... Transportation and storage		5446	707	197	3718	17	31,9
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] ..... Accommodation and catering[Δ]		1896	1193	555	791	17	48,0
Informacja i komunikacja ..... Information and communication		386	129	85	200	–	23,2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		1748	1178	195	1221	49	21,6
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] ..... Real estate activities		566	278	74	362	#	13,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... Professional, scientific and technical activities		2596	1428	686	1432	13	40,9
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		13131	5416	1230	6658	11	107,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		7049	3976	514	5357	82	22,9

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 7 (79). **PRZYJĘCIA DO PRACY[a] (dok.)**
HIRES[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %
		kobiety women	podejmujący pierwszą pracę persons starting work for the first time	osoby poprzednio pracujące persons formerly employed	powracający z urlopów wychowawczych persons returning from child-care leaves	
Edukacja Education	7600	6152	490	5947	65	16,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	4427	3583	651	2674	51	14,5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	598	369	87	344	8	14,5
Pozostała działalność usługowa Other service activities	351	166	48	242	#	16,7

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (80). **ZWOLNIENIA Z PRACY[a]**
TERMINATIONS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number						Współczynnik zwolnień w % Termination rate in %
			kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emeryturę, rentę, z tytułu niezdolności do pracy, rehabilitację; retired or granted pension due to an inability to work or due to rehabilitation	korzystający z urlopów wychowawczych taking child-care	
				przez zakład pracy by employer	przez pracownika by employee			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	77431	30523	14959	7901	2990	1572	21,1
	2015	78832	32012	11753	10317	4644	808	21,5
	2016	79363	34035	8789	10590	4798	978	21,2
	2017	**88314**	**37705**	**8510**	**11239**	**7345**	**1059**	**23,3**
sektor publiczny public sector		18482	10830	2014	1126	3571	304	14,5
sektor prywatny private sector		69832	26875	6496	10113	3774	755	27,8
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		901	205	107	92	130	3	19,6

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (80). **ZWOLNIENIA Z PRACY[a] (dok.)**
TERMINATIONS[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współczynnik zwolnień w % Termination rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przeniesieni na emeryturę, rentę, z tytułu niezdolności do pracy, rehabilitację; retired or granted pension due to an inability to work or due to rehabilitation	korzystający z urlopów wychowawczych taking child-care	
			przez zakład pracy by employer	przez pracownika by employee			
Przemysł Industry	27205	8369	2650	4027	2359	264	20,4
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	25686	8006	2554	3894	2057	256	20,8
Budownictwo Construction	5733	397	423	707	259	10	30,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	14435	8377	1782	2823	497	284	27,2
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	5125	698	412	666	258	#	29,9
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]	1736	1126	77	348	46	24	43,8
Informacja i komunikacja Information and communication	353	147	45	86	#	#	21,0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	1819	1408	204	334	156	70	22,3
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	626	316	52	88	202	9	14,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	1685	791	123	315	105	12	26,5
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	11558	4903	514	658	246	69	93,8
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	6223	3574	194	227	913	113	20,1
Edukacja Education	5837	3623	1580	298	1095	74	12,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	3945	3177	155	455	947	72	12,8
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	592	346	#	65	118	10	14,3
Pozostała działalność usługowa Other service activities	541	248	#	50	#	#	26

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (81). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY**[a]
THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers			
				wyższych tertiary	policealnych i średnich zawodowych post-secondary and secondary vocational	liceów ogólnokształcących general secondary	zasadniczych zawodowych basic vocational
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	7303	3198	2276	1918	1170	1939
	2015	6880	3310	2457	1828	1093	1502
	2016	5935	2827	2045	1572	936	1382
	2017	**7140**	**3418**	**2202**	**1938**	**1188**	**1812**
sektor publiczny ..... public sector		1450	1010	900	241	183	126
sektor prywatny ..... private sector		5690	2408	1302	1697	1005	1686
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		82	31	#	46	#	15
Przemysł ..... Industry		2388	659	417	755	408	808
w tym przetwórstwo przemysłowe ..... of which manufacturing		2158	592	369	672	396	721
Budownictwo ..... Construction		316	23	61	50	8	197
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		1180	720	278	362	255	285
Transport i gospodarka magazynowa ..... Transportation and storage		110	34	35	33	27	15
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] ..... Accommodation and catering[Δ]		459	326	73	#	#	67
Informacja i komunikacja ..... Information and communication		49	#	37	12	–	–
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		161	108	86	#	37	#
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] ..... Real estate activities		41	23	16	4	14	7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... Professional, scientific and technical activities		606	263	169	172	#	#
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		378	188	96	98	78	106
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		417	283	216	66	82	53
Edukacja ..... Education		330	263	248	34	32	16
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..... Human health and social work activities		552	444	410	85	33	24
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją ..... Arts, entertainment and recreation		62	38	38	8	12	4
Pozostała działalność usługowa ..... Other service activities		9	#	#	#	#	#

a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 10 (82). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2017 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone[a] vacancies – newly created jobs[a]		zlikwidowane[a] liquidated[a]	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
O G Ó Ł E M TOTAL	**4127**	**507**	**3102**	**25916**	**14282**	**11685**	**6128**
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	38	21	3	388	65	147	57
Przemysł Industry	1958	267	1676	7281	4705	2385	1072
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	2	–	2	28	16	23	20
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	1893	242	1623	6884	4458	2284	1012
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply	7	1	7	57	14	30	18
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities	56	24	44	312	217	48	22
Budownictwo Construction	358	3	205	3748	2019	2217	1432
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	648	106	322	4477	2399	2994	1143
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	430	–	295	2033	554	298	91
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]	44	–	25	823	229	449	131

a W ciągu roku.
a During the year.

TABL. 10 (82). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2017 R. (dok.)**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone[a] vacancies – newly created jobs[a]		zlikwidowane[a] liquidated[a]	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
Informacja i komunikacja Information and communication	62	5	50	159	51	104	33
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	59	–	47	186	101	274	180
Obsługa rynku nieruchomości[Δ]..... Real estate activities	78	–	72	192	69	171	58
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	18	12	18	1108	311	303	78
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] ..... Administrative and support service activities	75	–	66	1473	648	627	557
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ..... Public administration and defence; compulsory social security	177	37	172	738	734	374	368
Edukacja ..... Education	56	7	56	2033	1618	862	624
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..... Human health and social work activities	98	39	76	870	598	346	228
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją ..... Arts, entertainment and recreation	17	–	8	277	141	113	67
Pozostała działalność usługowa ..... Other service activities	11	10	11	130	40	21	9

a W ciągu roku.
a During the year.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH[a] WEDŁUG SEKCJI
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS[a] BY SECTIONS
As of 31 XII

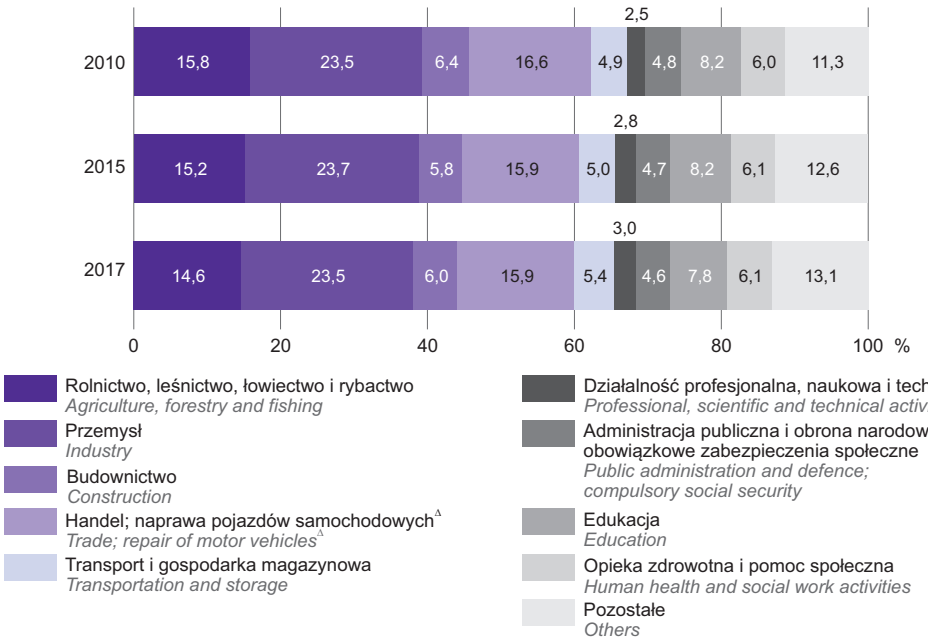

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie — dane szacunkowe.
a By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture — estimated data.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG GRUP WIEKU I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE GROUPS AND EDUCATIONAL LEVEL
As of 31 XII

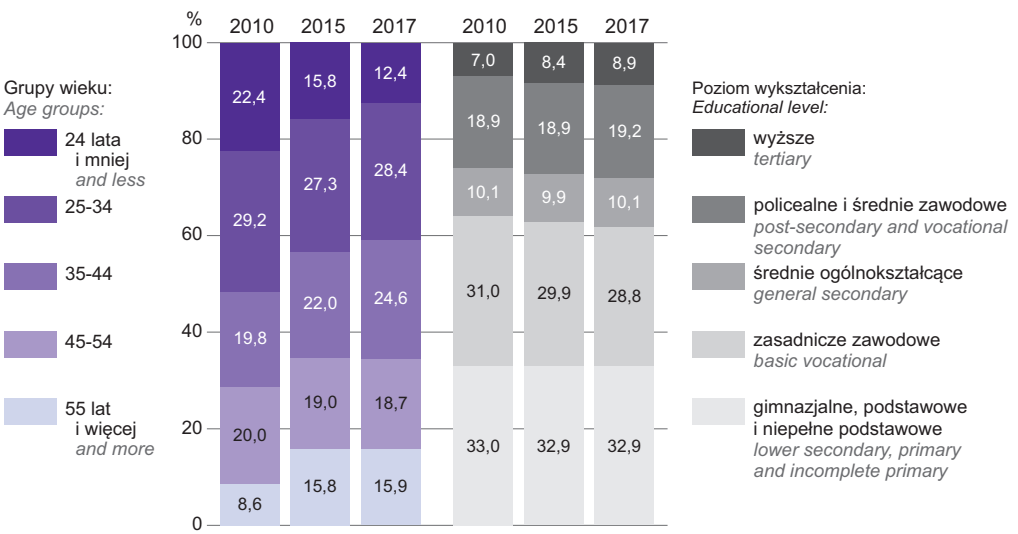

ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W WYBRANYCH SEKCJACH OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE[a]

RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE WAGES AND SALARIES IN SELECTED SECTIONS FROM THE AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP[a]

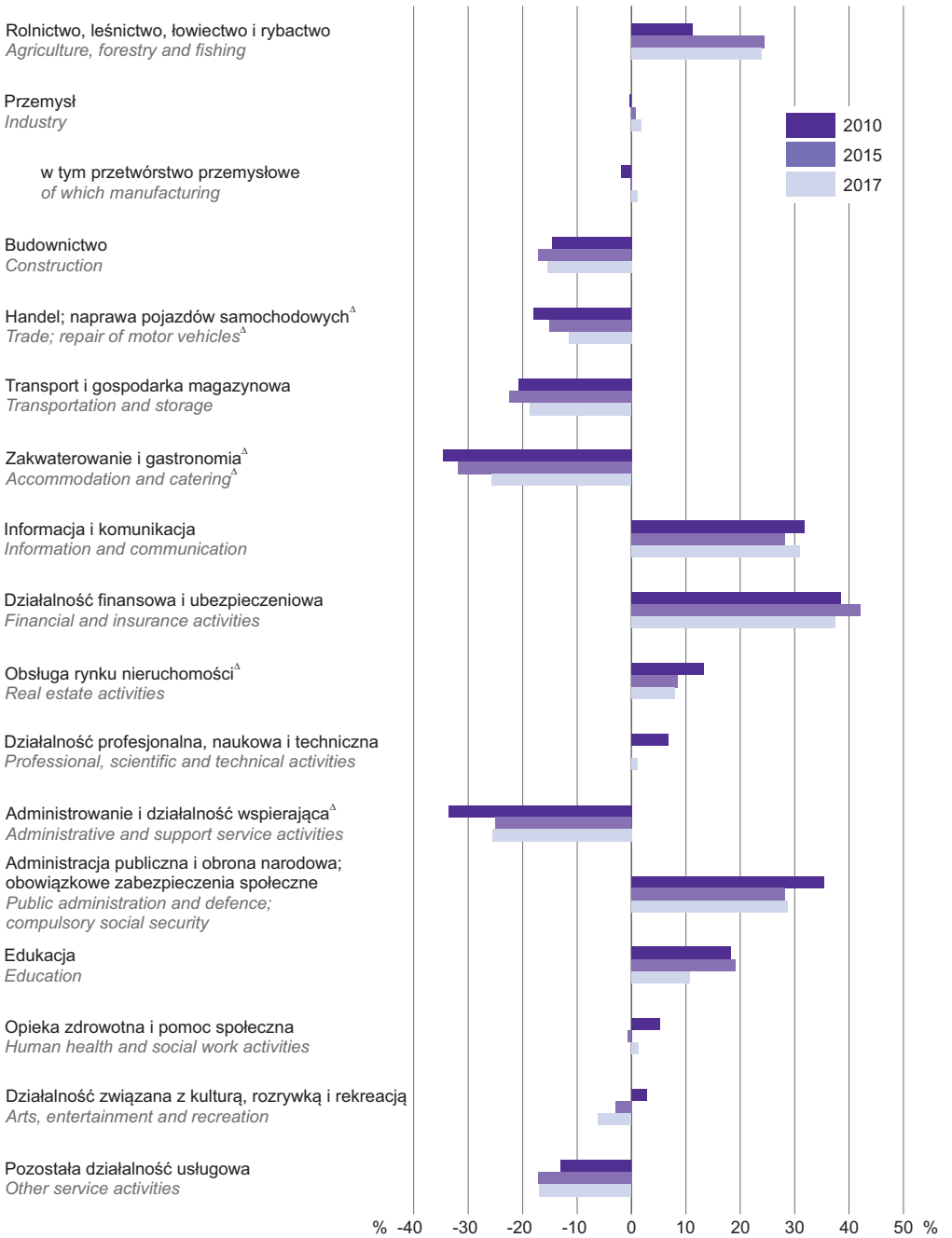

a Dotyczy miesięcznych wynagrodzeń brutto.
a Concern monthly gross wages and salaries.

Bezrobocie
Unemployment

TABL. 11 (83). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	**139401**	**107255**	**98522**	**81543**	**Total registered unemployed persons**
w tym kobiety	75696	60367	56684	48825	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	24830	15648	13371	10535	previously not employed
absolwenci[a]	7556	4352	3525	2367	school-leavers[a]
bez kwalifikacji zawodowych	42057	38264	35388	29488	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	2493	4268	3512	2774	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni[b]	69680	63149	58450	49071	long-term unemployed[b]
posiadający prawo do zasiłku	26416	17143	15267	12912	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	.	18823	19057	17992	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	6260	5080	4561	3595	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego[c] w %	**17,0**	**13,2**	**12,0**	**9,9**	**Registered unemployment rate[c] in %**
Oferty pracy	**1084**	**3012**	**3275**	**3139**	**Job offers**

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego. c Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 123.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training. c See general notes, item 2 on page 123.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 12 (84). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI**[a]
NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED FROM UNEMPLOYMENT ROLLS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani	**203166**	**167762**	**152699**	**130282**	**Newly registered unemployed persons**
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	98364	82251	75734	65023	women
dotychczas niepracujący	41192	25888	20744	16445	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	3378	6622	5180	4175	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani	**198207**	**187618**	**161432**	**147261**	**Persons removed from unemployment rolls**
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	94919	91962	79417	72882	women
z tytułu podjęcia pracy	82187	90603	84830	74885	received jobs

a W ciągu roku.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
a During the year.
S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	**139401**	**75696**	**107255**	**60367**	**98522**	**56684**	**81543**	**48825**
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	31183	17282	16977	9964	14167	8572	10122	6610
25–34	40686	24218	29324	18809	27493	18266	23135	16219
35–44	27560	15617	23629	14208	22697	13919	20044	12795
45–54	27934	14670	20346	10979	18160	9802	15283	8588
55 lat i więcej and more	12038	3909	16979	6407	16005	6125	12959	4613

TABL. 13 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	9743	6618	8968	6249	8591	6163	7297	5335
Policealne oraz średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	26324	17109	20323	13729	18779	12880	15636	11093
Średnie ogólnokształcące General secondary	14061	9672	10580	7486	9733	6946	8239	6028
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	43270	20506	32102	15815	28949	14677	23525	12640
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	46003	21791	35282	17088	32470	16018	26846	13729
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY[ab] BY DURATION OF UNEMPLOYMENT[ab]								
3 miesiące i mniej months and less	48535	23217	32011	14873	27045	12502	22094	10535
3–6	24065	12880	15828	8766	14017	7632	10878	6152
6–12	24904	13579	16648	9174	16184	9530	11702	7027
12–24	23356	13384	16120	9920	16606	10285	13737	9042
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	18541	12636	26648	17634	24670	16735	23132	16069
WEDŁUG STAŻU PRACY[b] BY WORK SENIORITY[b]								
Bez stażu pracy No work seniority	24830	16083	15648	10610	13371	9334	10535	7647
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej and less	20341	12676	18281	11750	17843	11620	14770	10033
1–5	34274	19039	25750	15228	24405	14798	21015	13456
5–10	20595	10419	16499	9000	15583	8677	13338	7783
10–20	21352	10972	16649	8444	15342	7877	12801	6706
20–30	14026	5487	10364	4162	8925	3526	6805	2587
powyżej 30 lat more than 30 years	3983	1020	4064	1173	3053	852	2279	613

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wśród bezrobotnych było 20606 osób (w tym 8751 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 XII 2017 among the unemployed were 20606 persons (of which 8751 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (86). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY**[a]
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					**Unemployed persons who:**
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2576	3593	2992	2908	Undertaking employment in intervention works
w tym kobiety	1531	1895	1640	1606	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	8431	5569	4934	5202	Undertaking employment in public works
w tym kobiety	3530	2750	2363	2523	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	34222	25770	17289	16767	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	20411	15351	10483	10257	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	5256	4152	3543	3354	Started a social useful works
w tym kobiety	3411	2554	2136	2030	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	**67103**	**95290**	**90619**	**95389**	**Number of submitted job offers**

a W ciągu roku.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
a During the year.
S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (87). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY**[a]
EXPENDITURES OF LABOUR FUND[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zl				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	**653,2**	**543,9**	**509,9**	**507,8**	**100,0**	**T O T A L**
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych ze składkami	249,8	194,7	173,9	152,2	30,0	Unemployment benefits with contributions
Dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej oraz refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy	132,6	111,0	78,0	79,0	15,6	Co-funding for starting a business and reimbursement of costs of providing equipment or upgrading equipment for a place of work
Roboty publiczne	53,1	41,4	39,2	45,5	9,0	Public works
Prace interwencyjne	13,6	19,9	20,1	17,7	3,5	Intervention works
Staże[b]	129,9	107,2	92,1	79,5	15,7	Intership[b]

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 123. b Łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne.
U w a g a. W ciągu 2017 r. wydatki na szkolenia wyniosły 9,0 mln zł.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
a See general notes, item 3 on page 123. b Including social security contributions.
N o t e. During 2017 expenditures for trainings amounted 9,0 mln zl.
S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy
Work conditions

TABL. 16 (88). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY**[a] **(poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK[a] (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy[b] Of total number – persons incapable for work[b]			SPECIFICATION
		śmiertelnych fatal	ciężkich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
		OGÓŁEM TOTAL						
OGÓŁEM 2010	5022	29	33	4960	43	1596	3009	**TOTAL**
2015	5091	21	22	5048	97	1960	2800	
2016	4843	3	23	4817	128	2010	2616	
2017	**4905**	**14**	**41**	**4850**	**111**	**1774**	**2882**	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	80	1	1	78	–	25	54	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2100	2	32	2066	36	725	1324	Industry
górnictwo i wydobywanie	1	–	–	1	–	1	–	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	1925	–	32	1893	32	657	1224	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ]	29	1	–	28	1	5	22	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ]	145	1	–	144	3	62	78	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	281	2	4	275	5	90	183	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ]	784	2	1	781	19	344	408	Trade; repair of motor vehicles[Δ]

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.
a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents.

TABL. 16 (88). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY[a] (cd.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy[b] Of total number – persons incapable for work[b]			SPECIFICATION
		śmiertelnych fatal	ciężkich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
	O G Ó Ł E M (dok.) T O T A L (cont.)							
Transport i gospodarka magazynowa	300	4	–	296	3	97	190	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ]	49	–	–	49	1	22	26	Accommodation and catering[Δ]
Informacja i komunikacja	9	–	–	9	–	4	3	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	51	–	–	51	1	21	25	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości[Δ]	32	–	1	31	2	11	17	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	44	–	–	44	1	14	27	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ]	138	–	1	137	2	47	88	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	246	3	–	243	6	89	128	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	251	–	–	251	7	93	126	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	477	–	–	477	28	176	241	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	47	–	1	46	–	14	28	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	16	–	–	16	–	2	14	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.
a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents.

TABL. 16 (88). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY[a] (cd.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy[b] Of total number – persons incapable for work[b]			SPECIFICATION
		śmiertelnych fatal	ciężkich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
NA 1000 PRACUJĄCYCH[c] (wskaźnik wypadkowości)					PER 1000 EMPLOYED PERSONS[c] (incidence rate)			
O G Ó Ł E M 2010	9,03	0,05	0,06	8,92	0,08	2,87	5,41	**T O T A L**
2015	8,47	0,03	0,04	8,40	0,16	3,26	4,66	
2016	7,87	0,00	0,04	7,82	0,21	3,27	4,25	
2017	**7,77**	**0,02**	**0,06**	**7,69**	**0,18**	**2,81**	**4,57**	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10,04	0,13	0,13	9,78	x	3,14	6,77	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	12,25	0,01	0,19	12,05	0,21	4,23	7,72	Industry
górnictwo i wydobywanie	1,07	x	x	1,07	x	1,07	x	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	12,24	x	0,20	12,04	0,20	4,18	7,78	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ]	6,36	0,22	x	6,14	0,22	1,10	4,82	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ]	16,67	0,11	x	16,56	0,34	7,13	8,97	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	6,44	0,05	0,09	6,30	0,11	2,06	4,19	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ]	6,72	0,02	0,01	6,69	0,16	2,95	3,50	Trade; repair of motor vehicles[Δ]

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 16 (88). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY[a] (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy[b] Of total number – persons incapable for work[b]			SPECIFICATION
		śmiertelnych fatal	ciężkich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
	NA 1000 PRACUJĄCYCH[c] (dok.)				PER 1000 EMPLOYED PERSONS[c] (cont.)			
Transport i gospodarka magazynowa	7,81	0,10	x	7,71	0,08	2,52	4,94	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ]	4,32	x	x	4,32	0,09	1,94	2,29	Accommodation and catering[Δ]
Informacja i komunikacja	0,82	x	x	0,82	x	0,36	0,27	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3,52	x	x	3,52	0,07	1,45	1,73	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości[Δ]	2,42	x	0,08	2,34	0,15	0,83	1,29	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2,02	x	x	2,02	0,05	0,64	1,24	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ]	5,54	x	0,04	5,50	0,08	1,89	3,53	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7,36	0,09	x	7,27	0,18	2,66	3,83	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	4,34	x	x	4,34	0,12	1,61	2,18	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10,62	x	x	10,62	0,62	3,92	5,37	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7,27	x	0,15	7,12	x	2,16	4,33	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	1,17	x	x	1,17	x	0,15	1,02	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (89). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY[a] (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK[a] (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which						
			rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] trade; repair of motor vehicles[Δ]	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities
				razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing				
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZ CONTACT-MODE OF INJURY									
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	5022	108	2143	1935	540	733	254	386
	2015	5091	86	2243	2072	307	767	284	500
	2016	4843	76	2179	2004	269	745	312	461
	2017	**4905**	**80**	**2100**	**1925**	**281**	**784**	**300**	**477**
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi .... Contact with electrical voltage, temperature, hazardous substances and chemicals		200	–	121	116	12	14	2	15
w tym z preparatami chemicznymi of which chemicals		56	–	43	39	5	1	–	2
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie ..... Drowned, buried, enveloped		6	–	1	–	2	–	1	–
Zderzenie z lub uderzenie w: Horizontal or vertical impact with or against:									
nieruchomy obiekt ..... a stationary object		1449	23	484	425	90	180	108	188
obiekt w ruchu ..... object in motion		994	16	472	431	68	176	71	43
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt ..... falling object		414	6	211	200	30	80	24	13
poruszający się lub transportowany obiekt ..... moving or transported object		202	2	88	80	13	49	14	14
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym ..... Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent		1054	10	526	498	54	220	16	102
w tym kontakt z przedmiotem ostrym of which contact with sharp material agent		663	6	311	295	25	185	4	61
Uwięzienie, zmiażdżenie ..... Trapped, crushed		447	10	266	259	26	85	17	14
Obciążenie psychiczne lub fizyczne Physical or mental stress		613	9	213	183	27	99	60	80
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego ..... of which physical stress on the muscular-skeletal system		532	6	187	159	26	86	51	65

a Zgłoszone w danym roku.
a Registered in a given year.

TABL. 17 (89). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY[a] (dok.)**
CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which						
			rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] trade; repair of motor vehicles[Δ]	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities
				razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing				
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZ (dok.) CONTACT MODE OF INJURY (cont.)									
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia Bite, kick, etc. (human or animal)		121	10	7	3	1	9	24	35
Pozostałe Others		21	2	10	10	1	1	1	–
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS									
O G O Ł E M **T O T A L**	2010	10333	258	4728	4299	1165	1524	510	610
	2015	10633	177	5103	4748	670	1581	588	662
	2016	10184	166	4908	4547	585	1522	650	810
	2017	**10339**	**156**	**4798**	**4451**	**626**	**1702**	**611**	**812**
Niewłaściwy stan czynnika materialnego Inappropriate condition of material objects/agents		780	2	401	369	42	115	49	43
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy work		476	7	318	299	25	68	12	10
stanowiska pracy workstation		516	8	253	240	40	111	10	31
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym Absence or inappropriate use of material objects/agents		769	14	411	392	53	159	30	33
Nieużywanie sprzętu ochronnego Not using protective equipment		134	–	75	73	12	26	4	3
Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika Inappropriate wilful employee's action		717	7	380	359	35	170	42	29
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika[b] Wrong mental and physical state of an employee[b]		137	2	61	58	6	12	6	12
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika Incorrect employee's action		6311	105	2745	2518	393	958	367	609
Inne Others		499	11	154	143	20	83	91	42

a Zgłoszone w danym roku. b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

a Registered in a given year. b Caused by e.g.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 18 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY[a] W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK[a] ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**1241**	**938**	**872**	**826**	**T O T A L**
w tym wypadki śmiertelne	4	7	1	3	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Events causing injury:
upadek osób	591	394	398	390	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	56	74	59	52	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	24	27	12	27	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	128	105	89	82	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	243	134	148	120	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	3	7	1	5	influence of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	2	1	–	–	influence of hazardous materials
inne wydarzenia	194	196	165	150	other events

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.
Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.
S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (91). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA[a]**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard					
				związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery	
				ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work			
		ogółem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
		na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population							
O G Ó Ł E M	2010	87,1	72,8	56,4	48,0	18,1	16,1	12,6	8,8
T O T A L	2015	74,3	62,6	51,9	44,1	12,0	10,8	10,4	7,7
	2016	69,9	58,5	49,1	41,1	10,3	9,1	10,5	8,3
	2017	**65,9**	**56,3**	**46,9**	**40,2**	**9,0**	**8,5**	**10,0**	**7,7**

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 125.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 125.

TABL. 19 (91). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA[a] (cd.)**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS[a] (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard					
			związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery	
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work			
	ogółem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
	na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population							
sektor publiczny public sector	45,2	39,1	22,6	18,2	14,1	13,5	8,4	7,5
sektor prywatny private sector	70,1	59,8	51,8	44,6	8,0	7,5	10,3	7,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	80,3	53,0	50,4	28,0	8,3	7,2	21,5	17,8
Przemysł Industry	107,6	92,9	79,6	69,1	12,9	12,3	15,0	11,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	43,7	12,5	43,7	12,5	x	x	x	x
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	108,7	94,8	82,5	72,2	11,7	11,0	14,5	11,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply	46,5	46,5	20,8	20,8	25,0	25,0	0,7	0,7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities	117,0	85,7	56,1	41,0	30,2	30,2	30,7	14,6

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 125.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 125.

TABL. 19 (91). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA[a] (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS[a] (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard					
			związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery	
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work			
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
	na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population							
Budownictwo Construction	41,5	33,1	28,7	22,4	5,0	5,0	7,8	5,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	11,1	7,7	5,4	3,9	2,2	1,7	3,4	2,2
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	27,9	27,1	9,7	8,8	9,9	9,9	8,3	8,3
Informacja i komunikacja Information and communication	0,6	0,6	0,6	0,6	x	x	x	x
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	3,5	3,5	3,5	3,5	x	x	x	x
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	31,3	24,6	12,3	5,6	15,6	15,6	3,3	3,3
Edukacja Education	5,0	5,0	1,8	1,8	2,5	2,5	0,6	0,6
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	26,8	22,8	18,1	15,7	7,7	6,6	1,0	0,5

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 125.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 125.

TABL. 20 (92). **ZATRUDNIENI[a] NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO[b] W 2017 R.**
PERSONS[a] WORKING AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK[b] IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or limitation of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
	na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population				
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**275,6**	**126,8**	**42,3**	**59,5**	**81,8**
sektor publiczny public sector	234,4	80,3	28,5	36,2	61,1
sektor prywatny private sector	283,9	136,1	45,0	64,2	86,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	353,3	243,9	91,2	117,8	208,0
Przemysł Industry	304,2	141,2	48,9	57,7	98,5
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	617,8	447,7	393,1	400,9	234,0
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	295,3	137,9	47,1	57,0	96,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply[Δ]	487,7	169,3	82,9	29,8	124,9
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities[Δ]	358,1	159,5	37,7	51,6	117,1
Budownictwo Construction	314,3	148,4	38,2	53,7	99,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	236,2	119,8	25,5	83,9	46,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	188,3	111,0	56,3	33,6	71,8
Informacja i komunikacja Information and communication	271,2	95,5	92,5	95,5	65,8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	80,4	62,9	62,9	62,9	62,9
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	180,8	216,5	x	6,7	214,3
Edukacja Education	75,6	19,1	x	x	19,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	264,3	77,4	38,7	52,1	58,7
Pozostała działalność usługowa Other service activities	914,2	x	x	x	x

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str.125. b Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 126.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 125. b See general notes, item 9 on page 126.

TABL. 21 (93). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employees	
O G Ó Ł E M	2010	151	32,5	**T O T A L**
	2015	82	17,6	
	2016	101	21,3	
	2017	**95**	**19,5**	
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem z azbestu		1	0,2	Diseases of pleura or pericardium induced by asbestos dust
Astma oskrzelowa		3	0,6	Bronchial asthma
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym		30	6,2	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi		2	0,4	Malignant neoplasms induced by human carcinogens present in work environment
Choroby skóry		4	0,8	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy		5	1,0	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy		18	3,7	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is performed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem		6	1,2	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensoneural type
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		26	5,3	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.
S o u r c e: data of the Institute of Occupational Medicine in Łodz.

TABL. 22 (94). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIĄŻLIWYCH**[a]
Stan w dniu 15 XII
PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS[a]
As of 15 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach[b] Entitlements arising from work in special conditions[b]
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	14025	48011	3258	11022	1346	1814	212
	2015	12502	35009	1017	5778	350	280	127
	2016	13237	34135	1464	5908	391	472	135
	2017	**12461**	**27779**	**1415**	**6349**	**390**	**233**	**455**
sektor publiczny public sector		2847	4959	257	2759	69	119	403
sektor prywatny private sector		9614	22820	1158	3590	321	114	52
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		980	767	48	87	7	10	3
Przemysł Industry		7287	20064	1293	4934	311	110	86
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying		182	222	–	–	–	–	10
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		5280	17114	1029	3423	309	107	46
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply		449	591	–	251	–	–	7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities		1376	2137	264	1260	2	3	23
Budownictwo Construction		1998	2985	49	34	1	1	4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		879	1457	25	83	2	15	–
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		1101	769	–	705	2	8	166
Informacja i komunikacja Information and communication		–	2	–	–	3	5	1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		–	–	–	46	–	–	–
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		11	72	–	20	–	–	1
Edukacja Education		58	514	–	–	–	4	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		147	1149	–	440	64	80	194
Pozostała działalność usługowa Other service activities		–	–	–	–	–	–	–

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 125. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 125. b Or particular character.

TABL. 23 (95). **ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHORÓB ZAWODOWYCH**[a]
BENEFITS FOR ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zl per 1 benefit	
		ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work
O G Ó Ł E M ..... TOTAL	2010	1145	1093	2728,6	2619,6
	2015	1295	1285	3799,8	3708,0
	2016	1193	1173	3271,6	3114,7
	2017	**1229**	**1212**	**3487,7**	**3394,4**
sektor publiczny ..... public sector		252	247	3205,6	3042,1
sektor prywatny ..... private sector		977	965	3560,5	3484,6
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ..... Agriculture, forestry and fishing		27	26	3344,4	3184,6
Przemysł ..... Industry		662	650	3689,4	3586,9
górnictwo i wydobywanie ..... mining and quarrying		–	–	–	–
przetwórstwo przemysłowe ..... manufacturing		602	590	3810,8	3700,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] ..... electricity, gas, steam and air conditioning supply		6	6	4683,3	4683,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities		54	54	2225,9	2225,9
Budownictwo ..... Construction		94	93	4171,3	4035,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] ..... Trade; repair of motor vehicles[Δ]		189	189	2864,6	2864,6
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		79	79	3535,4	3535,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... Professional, scientific and technical activities		1	1	3200,0	3200,0
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] ..... Administrative and support service activities		7	7	3328,6	3328,6
Edukacja ..... Education		26	24	3650,0	2779,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		144	143	2913,2	2870,6

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str.125.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 125.

DZIAŁ VII
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

Do **wynagrodzeń osobowych** zalicza się m.in.: wynagrodzenia zasadnicze, premie i nagrody, dodatki (np. za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za staż pracy, za pełnienie funkcji kierowniczych), wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (przestoje płatne, urlopy, choroby), świadczenia deputatowe i odszkodowawcze. Wynagrodzenia osobowe dotyczą osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

— wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
— wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
— dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
— honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

CHAPTER VII
WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Data do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

Components of wages and salaries are as follows: personal wages and salaries, payments from profit and balance surplus in co-operatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities, impersonal wages and salaries, agency commission wages and salaries, fees.

Personal wages and salaries comprise, i.a.: basic wages and salaries, premiums and awards, bonuses (e.g., for working in harmful conditions, for seniority, for serving in management positions), wages and salaries for working overtime, wages and salaries for time off (paid lay-offs, holidays, illness) and allowances and claim benefits. Personal wages and salaries concern employees hired on the basis of an employment contract, persons engaged in outwork as well as apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training.

2. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated on the basis of:

— personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
— payments from profit and balance surplus in co-operatives,
— annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
— fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees (their full-time equivalent).

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income tax and also employee's contributions to compulsory social security system (retirement,

(emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

pension and sickness) paid by an insured employee.

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of the structure of wages and salaries by occupations sample survey for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organisations, trade unions and other organisations. For the calculation of wages and salaries the sum of the following components was taken: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12: of annual awards and premiums, payments from profit and balance surplus in co-operatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu systemów.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

1) pracownicy;
2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
6) duchowni;
7) rolnicy indywidualni;
8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatanci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid within the non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution (ZUS) from the sources of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of the designated subsidy and since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and in the period from 1 January 2009 to 30 June 2014 from the sources gathered in the open pension funds (OFE).

Information regarding **retirement and pension benefits for farmers** concerns benefits paid by the Agricultural Social Insurance Fund (KRUS) from the sources of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the designated subsidy and since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources paid within the non-agricultural social security system, in the case of farmers who are entitled to receiving benefits from both systems simultaneously.

2. Among others, the following persons (including members of their families) are entitled to receiving retirement pays and pensions:

1) employed persons;
2) outworkers;
3) members of agricultural producers' co-operatives and co-operatives established on their basis as well as agricultural farmers' co-operatives;
4) persons employed on the basis of agency agreements or contracts of mandate;
5) persons engaged in non-agricultural economic activity (including self-employed persons, creators, artists);
6) clergy;
7) farmers;
8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. Świadczenia emerytalne i rentowe (wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:
1) emerytury;
2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
3) renty rodzinne.

4. Świadczenia emerytalne i rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

5. Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągania przychodów z pracy.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o przeciętnych świadczeniach emerytalno-rentowych prezentowane są **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

3. Retirement and pension benefits (also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:
1) retirement pays;
2) pensions resulting from inability to work;
3) family pensions.

4. Retirement and pension benefits do not include retirement pays and pensions arising out of international agreements.

5. Retirement and pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

6. Data regarding the **average monthly retirement pay and pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data concerning average retirement and pension benefits are presented **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income tax.

Wynagrodzenia
Wages and salaries

TABL. 1 (96). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which entities employing more than 9 persons	
	w zł in zl					
O G Ó Ł E M	**2759,68**	**3369,85**	**3506,02**	**3717,21**	**3886,20**	**T O T A L**
sektor publiczny	3370,86	4066,05	4195,25	4366,86	4366,86	public sector
sektor prywatny	2470,12	3065,16	3213,46	3445,11	3634,34	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3069,29	4193,95	4327,61	4609,04	4778,79	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2750,35	3392,81	3533,94	3785,52	3865,01	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	2706,27	3361,74	3506,21	3760,81	3842,57	of which manufacturing
Budownictwo	2356,44	2792,83	2915,06	3141,75	3478,13	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ]	2263,66	2863,06	3064,59	3288,62	3561,81	Trade; repair of motor vehicles[Δ]
Transport i gospodarka magazynowa	2186,44	2611,51	2807,32	3023,92	3208,56	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ]	1803,88	2295,75	2458,00	2761,13	2983,95	Accommodation and catering[Δ]
Informacja i komunikacja	3636,44	4320,72	4356,89	4869,85	5160,39	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3818,84	4788,24	4905,73	5107,22	5338,99	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości[Δ]	3123,68	3655,50	3791,72	4014,16	4105,82	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2948,28	3372,01	3471,57	3757,35	4127,96	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ]	1833,19	2528,65	2655,08	2765,55	2757,45	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3737,21	4320,85	4561,30	4783,74	4783,74	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	3263,06	4012,15	4057,68	4115,51	4127,52	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2904,59	3349,41	3487,31	3765,46	3822,86	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2839,39	3268,60	3338,40	3491,55	3541,49	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2400,71	2789,27	2952,47	3088,96	3786,73	Other service activities

TABL. 2 (97). **ZATRUDNIENI[1] WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.[2]**
PAID EMPLOYMENT[1] BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016[2]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. person b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
		ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**a**	**364,3**	**192,0**	**172,3**	**113,7**	**37,4**	**76,3**	**250,6**	**154,6**	**96,0**
	b	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO W KRAJU (PW = 4346,76 ZŁ) DLA GOSPODARKI NARODOWEJ W PAŹDZIERNIKU 2016 R. OUT OF BY WERE DETERMINED ON THE BASIC OF MULTIPLIFICATION OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES IN COUNTRY (PW = 4346,76 ZL) FOR NATIONAL ECONOMY IN OCTOBER 2016										
Do 1850,00 zł zl and less	Do 1850,00 zł zl and less	a	35,3	20,7	14,6	0,6	0,1	0,5	34,7	20,6	14,1
		b	9,7	10,8	8,5	0,5	0,2	0,7	13,8	13,4	14,6
1850,01 – 2173,38	1850,01 zł – 50% PW	a	36,5	18,4	18,1	5,9	1,8	4,1	30,6	16,6	14,0
		b	10,0	9,6	10,5	5,2	4,9	5,3	12,2	10,7	14,7
2173,39 – 2912,33	50– 67% PW	a	84,6	39,2	45,4	23,4	7,6	15,8	61,2	31,6	29,6
		b	23,2	20,5	26,2	20,6	20,4	20,7	24,4	20,5	30,8
2912,34 – 3260,07	67– 75% PW	a	33,3	17,4	15,9	10,0	3,2	6,8	23,3	14,2	9,1
		b	9,1	9,1	9,2	8,8	8,7	8,9	9,3	9,1	9,5
3260,08 – 4346,76	75–100% PW	a	81,7	43,9	37,8	31,4	9,8	21,6	50,3	34,1	16,2
		b	22,4	22,8	21,8	27,6	26,6	28,2	20,1	22,0	16,8
4346,77 – 5433,45	100–125% PW	a	45,7	22,6	23,1	23,1	6,3	16,8	22,6	16,3	6,3
		b	12,5	11,7	13,4	20,3	16,8	22,0	9,0	10,5	6,6
5433,46 – 6520,14	125–150% PW	a	21,1	11,8	9,3	10,2	3,7	6,5	10,9	8,1	2,8
		b	5,8	6,1	5,4	9,0	9,9	8,5	4,3	5,2	2,9
6520,15 – 7606,83	150–175% PW	a	10,1	6,5	3,6	4,1	1,8	2,3	6,0	4,7	1,3
		b	2,8	3,4	2,1	3,6	4,7	3,0	2,4	3,1	1,3
7606,84 – 8693,52	175–200% PW	a	5,5	3,8	1,7	1,9	1,1	0,8	3,6	2,7	0,9
		b	1,5	2,0	1,0	1,7	2,8	1,2	1,4	1,7	0,9
8693,53 – 9780,21	200–225% PW	a	3,0	2,1	0,9	1,0	0,6	0,4	2,0	1,5	0,5
		b	0,8	1,1	0,6	0,9	1,5	0,6	0,8	1,0	0,5
9780,22 – 10866,90	225–250% PW	a	2,0	1,4	0,6	0,6	0,4	0,2	1,4	1,0	0,4
		b	0,6	0,7	0,4	0,5	0,9	0,3	0,6	0,7	0,5
10866,91–11953,59	250–275% PW	a	1,1	0,9	0,2	0,4	0,3	0,1	0,7	0,6	0,1
		b	0,3	0,5	0,2	0,3	0,7	0,2	0,3	0,4	0,1
11953,60–13040,28	275–300% PW	a	1,0	0,7	0,3	0,3	0,2	0,1	0,7	0,5	0,2
		b	0,3	0,4	0,2	0,3	0,6	0,1	0,3	0,3	0,2
13040,29–20000,00	300% PW – –20000,00 zł	a	2,4	1,8	0,6	0,7	0,4	0,3	1,7	1,4	0,3
		b	0,7	0,9	0,4	0,6	1,2	0,3	0,7	0,9	0,4
Od 20000,01 zł zl and more	Od 20000,01 zł and more	a	1,0	0,8	0,2	0,1	0,1	0,0	0,9	0,7	0,2
		b	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1	0,0	0,4	0,5	0,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 157.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 4 on page 157.

TABL. 2 (97). **ZATRUDNIENI[1] WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT[1] BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. in thous. b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
		ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	**a**	**364,3**	**192,0**	**172,3**	**113,7**	**37,4**	**76,3**	**250,6**	**154,6**	**96,0**
	b	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
przedziały wynagrodzeń[2]: ranges of wages and salaries[2]:										
1873,44 zł i mniej (50% PW i mniej zl and less and less)	a	38,1	21,9	16,2	0,8	0,1	0,7	37,3	21,8	15,5
	b	10,5	11,4	9,4	0,6	0,3	0,9	14,9	14,2	16,1
1873,44 – 2510,40 50– 67% PW	a	73,9	35,3	38,6	16,1	4,7	11,4	57,8	30,6	27,2
	b	20,3	18,3	22,4	14,2	12,5	15,0	23,2	19,8	28,4
2510,41 – 2810,15 67– 75% PW	a	34,0	16,1	17,9	9,7	3,6	6,1	24,3	12,5	11,8
	b	9,3	8,4	10,4	8,6	9,7	8,0	9,7	8,0	12,3
2810,16 – 3746,86 75–100% PW	a	84,4	44,9	39,5	27,6	9,0	18,6	56,8	35,9	20,9
	b	23,1	23,3	22,8	24,1	24,1	24,3	22,7	23,3	21,7
3746,87 – 4683,58 100–125% PW	a	58,9	29,9	29,0	26,6	7,7	18,9	32,3	22,2	10,1
	b	16,2	15,6	16,9	23,3	20,7	24,8	12,9	14,3	10,6
4683,59 – 5620,29 125–150% PW	a	32,5	16,7	15,8	16,2	4,7	11,5	16,3	12,0	4,3
	b	8,9	8,7	9,2	14,3	12,5	15,1	6,5	7,8	4,5
5620,30 – 6557,01 150–175% PW	a	16,6	9,5	7,1	7,8	2,9	4,9	8,8	6,6	2,2
	b	4,6	5,0	4,1	6,9	7,8	6,4	3,5	4,3	2,3
6557,02 – 7493,72 175–200% PW	a	9,0	5,8	3,2	3,6	1,6	2,0	5,4	4,2	1,2
	b	2,5	3,0	1,9	3,2	4,2	2,7	2,1	2,7	1,2
7493,73 – 8430,44 200–225% PW	a	5,2	3,6	1,6	1,9	1,0	0,9	3,3	2,6	0,7
	b	1,4	1,9	1,0	1,7	2,7	1,2	1,3	1,7	0,8
8430,45 – 9367,15 225–250% PW	a	3,0	2,0	1,0	1,0	0,6	0,4	2,0	1,4	0,6
	b	0,8	1,1	0,6	0,9	1,5	0,6	0,8	0,9	0,5
9367,16 –10303,87 250–275% PW	a	2,3	1,6	0,7	0,7	0,4	0,3	1,6	1,2	0,4
	b	0,6	0,8	0,4	0,6	1,2	0,3	0,6	0,7	0,5
10303,88–11240,58 275–300% PW	a	1,3	0,9	0,4	0,4	0,2	0,2	0,9	0,7	0,2
	b	0,4	0,5	0,2	0,4	0,6	0,2	0,3	0,4	0,2
11240,59 zł i więcej 300%PW i więcej zl and more and more)	a	5,1	3,8	1,3	1,3	0,9	0,4	3,8	2,9	0,9
	b	1,4	2,0	0,7	1,2	2,2	0,5	1,5	1,9	0,9

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Ustalone na podstawie krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto (3746,86 zł) w województwie kujawsko-pomorskim za październik 2016 r.; w nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1873,44–2510,40 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 Established on the basis of product of gross wages and salaries (3746,86 zl) in the Kujawsko-Pomorskie voivodship for October 2016; the percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 1873,44–2510,40 zl range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (98). **ZATRUDNIENI[a] ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**

PAID EMPLOYMENT[a] AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW[b] OCCUPATIONAL GROUPS[b]	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zl		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**3746,86**	**3916,82**	**3557,42**
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy ..... Managers	7,5	8,0	7,0	7230,06	8037,89	6206,23
Specjaliści ..... Professionals	22,2	13,0	32,2	4605,48	5146,85	4362,68
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych ..... science and engineering professionals	2,2	2,9	1,4	5155,55	5587,44	4139,75
specjaliści do spraw zdrowia ..... health professionals	2,7	0,6	5,1	4297,74	5454,71	4143,91
specjaliści nauczania i wychowania ..... teaching professionals	10,0	4,5	15,9	4516,03	4738,61	4447,73
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania ..... business and administration professionals	5,7	3,5	8,1	4550,83	5188,62	4239,30
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych ..... information and communications technology	0,6	0,9	0,2	5125,98	5234,39	4485,83
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury ..... professionals legal, social and cultural professionals	1,0	0,6	1,5	5130,37	5339,43	5037,93
Technicy i inny średni personel ..... Technicians and associate professionals	12,2	10,0	14,7	3849,22	4374,99	3450,42
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych ..... science and engineering associate professionals	3,1	4,7	1,4	4287,72	4500,01	3506,66
średni personel do spraw zdrowia ..... health associate professionals	1,4	0,8	2,0	3114,06	3521,59	2922,37
średni personel do spraw biznesu i administracji ..... business and administration associate professionals	5,9	3,6	8,4	3965,78	4532,35	3694,12

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

TABL. 3 (98). **ZATRUDNIENI[a] ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (cd.)**
PAID EMPLOYMENT[a] AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW[b] OCCUPATIONAL GROUPS[b]	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zl		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
Technicy i inny średni personel (dok.) Technicians and associate professionals (cont.)						
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny ... legal, social, cultural and related associate professionals	1,5	0,4	2,8	3126,57	3625,11	3054,01
technicy informatycy ... information and communications technicians	0,3	0,5	0,1	4071,11	4049,99	4273,73
Pracownicy biurowi ... Clerks	7,5	5,9	9,4	3185,49	3325,01	3087,52
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni ... general and keyboard clerks	2,3	0,7	4,0	3174,57	3781,00	3049,45
pracownicy obsługi klienta ... customer services clerks	0,8	0,2	1,5	3042,48	4005,60	2880,56
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej ... numerical and material recording clerks	3,6	4,7	2,5	3178,93	3185,78	3164,36
pozostali pracownicy obsługi biura ... other clerical support workers	0,8	0,3	1,4	3389,22	3957,36	3275,59
Pracownicy usług i sprzedawcy ... Service and sales workers	10,6	6,5	15,3	2514,40	2555,69	2494,93
pracownicy usług osobistych ... personal service workers	2,4	2,2	2,7	2429,74	2500,79	2367,22
sprzedawcy i pokrewni ... sales workers	6,3	2,1	11,2	2609,69	2952,65	2537,10
pracownicy opieki osobistej i pokrewni ... personal care workers	0,6	0,1	1,1	2432,76	2515,01	2423,25
pracownicy usług ochrony ... protective services workers	1,3	2,1	0,3	2229,49	2214,08	2335,45
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy ... Skilled agricultural, forestry and fishery workers	0,2	0,3	0,2	2595,06	2629,77	2523,84
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy ... Craft and related trades workers	17,8	29,6	4,3	3231,41	3303,96	2672,55
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków) ... building and related trades workers, excluding electricians	3,6	6,7	0,1	2853,07	2856,94	2378,10

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

TABL. 3 (98). **ZATRUDNIENI[a] ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT[a] AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW[b] OCCUPATIONAL GROUPS[b]	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zl		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (dok.) Craft and related trades workers (cont.)						
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni ..... metal, machinery and related trades workers	7,1	12,8	0,5	3518,62	3546,62	2704,59
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni ..... handicraft and printing workers	0,9	1,2	0,5	3563,39	3822,55	2909,94
elektrycy i elektronicy ..... electrical and electronic trades workers	1,9	3,7	0,0	4033,07	4041,81	2804,51
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni ..... food processing, wood working, garment and other craft and related trades workersand other craft and related trades workers	4,3	5,2	3,2	2641,14	2646,44	2631,53
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators and assemblers	12,5	19,4	4,9	3084,70	3190,53	2620,30
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych ..... stationary plant and machine operators	5,9	7,9	3,7	3104,92	3358,50	2496,72
monterzy ..... assemblers	1,3	1,7	0,8	3032,17	3258,33	2509,28
kierowcy i operatorzy pojazdów ..... drivers and mobile plant operators	5,3	9,8	0,4	3075,25	3043,01	3898,29
Pracownicy przy pracach prostych ..... Elementary occupations	9,5	7,3	12,0	2551,17	2756,23	2412,38
w tym: of which:						
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie ..... agricultural, forestry and fishery labourers	0,2	0,4	0,1	2468,96	2484,09	2337,83
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie ..... labourers in mining, construction, manufacturing and transport	4,2	4,5	3,9	2828,03	2932,29	2692,75

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

TABL. 4 (99). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**[1]
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016[1]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
a – w zł in zl b – ogółem = 100 total = 100		ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
OGÓŁEM TOTAL										
OGÓŁEM TOTAL	a	**3746,86**	**3916,82**	**3557,42**	**4175,11**	**4471,25**	**4030,22**	**3552,53**	**3782,90**	**3181,11**
	b	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL										
Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	a	5085,63	6096,37	4573,50	4828,00	5481,23	4591,44	5513,90	6696,00	4533,45
	b	135,7	155,6	128,6	115,6	122,6	113,9	155,2	177,0	142,5
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	a	4383,51	5085,18	3706,15	4244,95	5143,57	3831,42	4437,17	5072,44	3630,76
	b	117,0	129,8	104,2	101,7	115,0	95,1	124,9	134,1	114,1
Policealne Post-secondary	a	3267,95	3523,87	3142,90	3570,60	3633,18	3548,62	3134,03	3488,79	2935,80
	b	87,2	90,0	88,3	85,5	81,3	88,1	88,2	92,2	92,3
Średnie zawodowe Vocational secondary	a	3513,03	3780,99	3121,02	3729,03	4136,60	3506,00	3458,47	3732,46	2939,01
	b	93,8	96,5	87,7	89,3	92,5	87,0	97,4	98,7	92,4
Średnie ogólnokształcące General secondary	a	3206,03	3548,38	2922,26	3225,92	3486,30	3117,66	3200,02	3559,37	2838,52
	b	85,6	90,6	82,1	77,3	78,0	77,4	90,1	94,1	89,2
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	a	2883,93	3056,65	2462,55	2893,26	3203,07	2466,14	2882,36	3037,11	2461,61
	b	77,0	78,0	69,2	69,3	71,6	61,2	81,1	80,3	77,4
Gimnazjalne Lower secondary	a	2431,81	2491,35	2221,03	2480,95	2512,45	2350,67	2428,53	2489,89	2213,44
	b	64,9	63,6	62,4	59,4	56,2	58,30	68,4	65,8	69,6
Podstawowe i niepełne podstawowe Primary and incomplete primary	a	2696,62	2851,75	2431,83	2751,11	3092,37	2442,55	2682,34	2807,15	2427,34
	b	72,0	72,8	68,4	65,9	69,2	60,6	75,5	74,2	76,3

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (99). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.[1] (dok.)**
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016[1] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
a – w zł in zl b – ogółem = 100 total = 100		ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
WEDŁUG WIEKU BY AGE										
24 lata i mniej and less	a	2631,00	2735,15	2438,17	2795,05	2886,55	2742,55	2614,78	2727,09	2378,89
	b	70,2	69,8	68,5	66,9	64,6	68,0	73,6	72,1	74,8
25–34	a	3341,89	3547,40	3083,10	3429,13	3690,20	3307,91	3317,95	3527,46	2971,26
	b	89,2	90,6	86,7	82,1	82,5	82,1	93,4	93,2	93,4
35–44	a	3994,81	4284,83	3713,25	4333,89	4783,88	4148,05	3844,13	4173,38	3386,40
	b	106,6	109,4	104,4	103,8	107,0	102,9	108,2	110,3	106,5
45–54	a	3947,30	4109,45	3804,02	4372,84	4529,74	4304,34	3652,21	3957,69	3224,01
	b	105,3	104,9	106,9	104,7	101,3	106,8	102,8	104,6	101,3
55–59	a	3906,82	4052,34	3748,75	4237,92	4466,21	4111,07	3691,33	3898,91	3342,30
	b	104,3	103,5	105,4	101,5	99,9	102,0	103,9	103,1	105,1
60–64	a	4025,38	4061,59	3942,91	4453,13	4825,84	4028,76	3775,45	3760,61	3831,27
	b	107,4	103,7	110,8	106,7	107,9	100,0	106,3	99,4	120,4
65 lat i więcej and more	a	5015,49	5042,52	4701,34	5692,88	5995,37	4322,24	4681,98	4646,64	5856,69
	b	133,9	128,7	132,2	136,4	134,1	107,2	131,8	122,8	184,1
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY										
Do 1,9 roku and less	a	2639,28	2715,11	2536,57	2861,78	2897,67	2844,80	2597,42	2697,40	2432,11
	b	70,4	69,3	71,3	68,5	64,8	70,6	73,1	71,3	76,5
2,0– 4,9	a	3093,68	3282,64	2860,75	3212,57	3463,57	3090,92	3067,56	3261,07	2775,27
	b	82,6	83,8	80,4	76,9	77,5	76,7	86,3	86,2	87,2
5,0– 9,9	a	3368,28	3550,05	3153,39	3556,79	3912,72	3387,68	3316,14	3496,42	3042,86
	b	89,9	90,6	88,6	85,2	87,5	84,1	93,3	92,4	95,7
10,0–14,9	a	3773,19	4000,90	3511,57	4136,37	4665,32	3889,04	3648,36	3881,41	3285,52
	b	100,7	102,1	98,7	99,1	104,3	96,5	102,7	102,6	103,3
15,0–19,9	a	4125,84	4502,99	3758,15	4397,17	4827,00	4222,54	4002,03	4430,24	3393,23
	b	110,1	115,0	105,6	105,3	108,0	104,8	112,7	117,1	106,7
20 lat i więcej and more	a	4130,74	4278,52	3974,66	4437,98	4662,50	4321,56	3900,00	4125,38	3494,10
	b	110,2	109,2	111,7	106,3	104,3	107,2	109,8	109,1	109,8

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (100). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH[1] WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW[2] WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) PAID EMPLOYMENT[1] BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS[2] FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – ogółem total b – mężczyźni men c – kobiety women		Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)								
		pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fitht (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziewiątej ninth
		w zł in zl								
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**a** **b** **c**	**1855,00** **1850,00** **1900,00**	**2184,00** **2152,72** **2197,21**	**2500,00** **2520,00** **2463,11**	**2808,00** **2880,00** **2755,98**	**3176,16** **3267,48** **3070,34**	**3600,00** **3683,05** **3502,46**	**4084,75** **4186,00** **4000,18**	**4727,18** **4942,82** **4565,08**	**5892,75** **6373,93** **5460,41**
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Public government representatives senior officials and managers	a b c	2800,00 2850,00	3703,00 3931,20 3551,25	4415,00 4800,00 4163,33	5056,50 5627,08 4651,96	5837,40 6553,43 5211,93	6655,77 7475,00 5811,11	7714,53 8683,66 6593,25	9400,00 10731,07 7700,00	12899,17 14300,00 9931,35
Specjaliści Professionals	a b c	2710,00 2750,00 2701,57	3199,88 3312,50 3156,20	3596,30 3750,00 3540,42	3951,83 4200,00 3870,70	4280,00 4600,00 4174,11	4610,87 5068,60 4482,82	5014,97 5634,60 4811,53	5577,01 6436,68 5273,33	6593,48 8063,08 6000,00
Technicy i inny średni personel Technicians and associate professionals	a b c	2145,00 2164,50 2142,76	2491,00 2787,62 2365,00	2840,00 3161,05 2650,00	3145,08 3509,33 2937,70	3475,00 3881,67 3201,00	3831,48 4326,56 3500,13	4210,68 4890,93 3889,00	4827,08 5640,83 4245,65	5878,97 6758,00 4998,97
Pracownicy biurowi Clerks	a b c	1900,00 1931,03 1900,00	2193,03 2254,22 2170,00	2450,00 2550,00 2380,28	2711,67 2800,00 2653,75	2951,78 3020,00 2883,21	3234,39 3355,00 3165,00	3532,91 3721,48 3418,49	3934,77 4149,35 3802,73	4564,13 4931,26 4374,99
Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	a b c	1850,00 1850,00 1850,00	1850,00 1850,00 1850,00	1930,60 1872,03 1980,00	2081,25 1980,06 2172,98	2276,36 2090,22 2323,52	2463,45 2365,69 2485,52	2665,74 2650,44 2671,39	2932,07 3070,30 2891,86	3506,57 4007,00 3328,13
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	a b c	1850,00 1850,00 2000,09	1993,19 1850,00 2000,30	2001,23 2000,00 2001,23	2260,50 2260,50 2057,97	2480,64 2484,60 2478,38	2654,00 2654,00 2721,60	2772,00 2772,00 2738,40	3010,64 3099,07 3010,64	3495,55 3495,55 3567,00
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	a b c	1850,00 1850,00 1850,00	2022,80 2027,52 2000,00	2352,10 2400,00 2177,28	2641,41 2719,61 2376,18	2931,50 3022,11 2507,44	3247,85 3346,53 2717,40	3605,82 3713,80 2892,48	4083,33 4189,86 3187,94	4969,35 5092,86 3606,74
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators and assemblers	a b c	1850,00 1850,00 1850,00	2000,00 2100,00 1851,47	2305,80 2389,20 1952,39	2550,00 2650,00 2132,06	2845,97 3000,00 2391,68	3172,07 3324,83 2661,77	3543,52 3672,34 2885,98	3934,65 4049,81 3305,36	4584,45 4723,19 3798,64
Pracownicy przy pracach prostych Elementary occupations	a b c	1850,00 1850,00 1850,00	1993,50 1994,94 1993,50	2099,72 2117,67 2084,61	2220,00 2287,26 2193,36	2345,54 2479,38 2288,10	2509,54 2714,00 2412,18	2715,15 2960,48 2606,67	2956,44 3307,69 2782,12	3412,59 3975,73 3064,03

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1 na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general note to the Yearbook, item 7, point 1 on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych
Social security benefits

TABL. 6 (101). **EMERYCI I RENCIŚCI**[a]
RETIREES AND PENSIONERS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**467718**	**457787**	**460915**	**464072**	**T O T A L**
Pobierający emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	383780	381263	383782	387160	Persons receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	244229	250639	256281	262977	retirement pay
renty z tytułu niezdolności do pracy	69797	60977	58221	55337	pensions resulting from an inability to work
renty rodzinne	69754	69647	69280	68846	family pensions
Rolnicy indywidualni	83938	76524	77133	76912	Farmers

a Przeciętne w roku.
Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual averages.
S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (102). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT PAY AND PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M G R A N D T O T A L					
Świadczenia w mln zł	7687,3	9449,0	9671,0	9995,9	Benefits in mln zl
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
R a z e m T o t a l					
Świadczenia w mln zł	6731,4	8354,6	8567,5	8880,5	Benefits in mln zl
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1461,65	1826,08	1860,33	1911,46	Average monthly retirement pay and pension in zl
Emerytury Retirement pay					
Świadczenia w mln zł	4681,0	5913,3	6136,5	6444,9	Benefits in mln zl
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1597,22	1966,09	1995,36	2042,28	Average monthly retirement pay in zl
Renty z tytułu niezdolności do pracy Pensions resulting from an inability to work					
Świadczenia w mln zł	922,4	1040,1	1008,4	993,8	Benefits in mln zl
Przeciętna miesięczna renta w zł	1101,33	1421,42	1443,29	1496,64	Average monthly pension in zl
Renty rodzinne Family pensions					
Świadczenia w mln zł	1127,9	1401,2	1422,7	1441,8	Benefits in mln zl
Przeciętna miesięczna renta w zł	1347,50	1676,52	1711,29	1745,18	Average monthly pension in zl
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH[a] FARMERS[a]					
Świadczenia w mln zł	955,8	1094,4	1103,5	1115,4	Benefits in mln zl
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	948,95	1191,79	1192,24	1208,53	Average monthly retirement pay and pension in zl

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 157.
Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 157.
S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII
BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia oraz wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania, jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama, czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, wyniki z badania budżetów gospodarstw domowych od 2010 r. przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzony jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi (lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące podstawowe grupy społeczno-ekonomiczne ludności ustalone na podstawie kryterium **wyłącznego** lub **głównego** (przeważającego) **źródła utrzymania**, a mianowicie **gospodarstwa: pracowników, rolni-**

CHAPTER VIII
HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption as well as the furnishing of households with durable goods, is a sample survey of **household budgets**. In the survey there are included all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintaining himself/herself, i.e., income is not combined with the income of others, regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets.

In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, results obtained from the household budget survey since 2010 were weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month, different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as on furnishing the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing the basic socio-economic groups of the population, established on the basis of the **exclusive** or **main** (predominate) **source of maintenance**, i.e., **households of: employees, farmers, the self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained**

ków, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

1) do osób pracujących zalicza się:
   a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa z agentem, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
   b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
   c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie) oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także członków spółdzielni produkcji rolniczej;
2) osoby utrzymujące się ze świadczeń społecznych, których głównym źródłem utrzymania jest m.in.: emerytura, renta, zasiłek dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, świadczenia rodzinne, renta socjalna, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia;
3) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego.

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek — rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych — z ubezpieczeń społecznych, pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzą:

1) dochód z pracy najemnej — uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę — który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodze-

from non-earned sources (other than retirement pay and pensions).

3. The categories of persons who are members of households were established on the basis of their main source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

1) employed persons include:
   a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, contract with agent, commission contracts, verbal contracts, etc.),
   b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from private farm work,
   c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) and practicing a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives;
2) persons maintained from social benefits, for whom the main source of maintenance is i.a.: retirement pay, pension, unemployment benefit and other benefits from the Labour Fund, family allowances, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships;
3) dependents (without their own source of maintenance) maintained by other persons being members of the same household.

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid from income (from hired labour, from social benefits — from social security benefits, other social benefits) excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

1) income from hired work — obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement — which includes all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than

nia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenia i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochody z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualnie podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
5) dochód ze świadczeń społecznych, tj.:
   a) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, który obejmuje emerytury, renty, zasiłki (w tym chorobowy — po ustaniu stosunku pracy), świadczenia rehabilitacyjne i jednorazowe odszkodowania powypadkowe oraz od 2005 r. renty strukturalne dla rolników indywidualnych,
   b) dochód z pozostałych świadczeń społecznych, który obejmuje m.in. zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+" — od II kwartału 2016 r., rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz pomoc od instytucji niekomercyjnych (w tym dary);
6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód

company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and care benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);
2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies for agriculture;
3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, that was spent on consumer goods and services for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
4) income from property (interest, shares in company profits, including dividends) and income from rental of real estate (net income i.e. revenues minus investments and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);
5) income from social benefits, i.e.:
   a) income from social security benefits, which includes retirement pensions, other pensions, allowances (of which sickness allowances — after termination of employment), rehabilitation benefits and one-off accident compensations as well as since 2005, structural pensions for farmers,
   b) income from other social benefits, which includesamong others: unemployment benefits, pre-retirement allowances and benefits, family benefits, child-raising benefit "Family 500+" — since the second quarter of 2016, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships and assistance from non-commercial institutions (of which gifts);
6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income reduced by other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary, koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem, alimenty od osób prywatnych, niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości oraz straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne od 2013 r. zagregowano zgodnie z przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), uwzględniając wydatki na ubezpieczenia na życie w pozycji „pozostałe wydatki".

6. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymywane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7. Zagrożenie ubóstwem — gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 — każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 — każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets).

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts, boarding costs of youth and students studying away from home, private alimony, some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate and monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services aggregated since 2013 in accordance with the nomenclature adopted in household budget survey since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item "Other expenditures".

6. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

7. Risk of poverty — a household and thus all its members have been recognized as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) is below the adopted poverty line. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty lines (relative and subsistence minimum). According to this scale weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 — to any other person at that age and weight 0,5 — to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty line for a 4-person household consisting of two adult persons and two children is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of

wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 668 zł, a 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci poniżej 14 lat) — 1802 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 734 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1982 zł dla gospodarstw 4-osobowych, natomiast w IV kwartale 2016 r. progi te wyniosły odpowiednio 770 zł oraz 2080 zł, a w IV kwartale 2017 r. odpowiednio 799 zł i 2157 zł.

„Ustawowa'' granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 poz. 1508) uprawnia do ubiegania się o przyznanie oświadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Od 2010 r., do III kwartału 2012 r. obowiązywały takie same kwoty progowe — 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Od IV kwartału 2012 r. do III kwartału 2015 r. wynosiły 542 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 456 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Natomiast od IV kwartału 2015 r. kwoty te zostały ustalone na poziomie odpowiednio: 634 zł oraz 514 zł.

Minimum egzystencji, szacowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarczego pracowniczego, uznawane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 466 zł, 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci poniżej 14 lat) — 1257 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 545 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1472 zł dla gospodarstw 4-osobowych, natomiast w IV kwartale 2016 r. progi te wyniosły odpowiednio 550 zł oraz 1486 zł, a w IV kwartale 2017 r. — 582 zł i 1571 zł.

2010 the relative poverty threshold was 668 zl for 1-person households and 1802 zl for 4-person households (2 adults with 2 children under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 734 zl for 1-person households and 1982 zl for 4-person households, while in the fourth quarter of 2016: 770 zl and 2080 zl, respectively, in the fourth quarter of 2017 — 799 zł and 2157 zł.

''Legal'' poverty threshold is the amount, which according to the Law on Social Assistance (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance. Since 2010 till third quarter of 2012 the line remained at the same level of 477 zl for 1-person households and 351 zl per 1-person for multi-person households. From the fourth quarter of 2012 to the third quarter of 2015 these sums amounted to 542 zl for 1-person households and 456 zl per 1 person for multi-person households. Since the fourth quarter of 2015, the line of 634 zl and 514 zl, respectively, has applied.

The subsistence minimum, estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a threat to the biological existence and to psychophysical human development. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the extreme poverty threshold was 466 zl for 1-person households and 1257 zl for 4-person households (2 adults with 2 children under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 545 zl for 1-person households and 1472 zl for 4-person households, while in the fourth quarter of 2016: 550 zl and 1486 zl, respectively, in the fourth quarter of 2017 — 582 zł and 1571 zł.

TABL. 1 (103). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba zbadanych gospodarstw domowych	1976	1965	1968	1961	Budgets surveyed
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2,92	2,73	2,79	2,77	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	1,17	1,06	1,13	1,10	employed
pobierających świadczenia społeczne	0,86	0,83	1,08	1,27	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę	0,64	0,63	0,64	0,69	of which retirement pay or pension
pozostających na utrzymaniu	0,83	0,77	0,51	0,34	dependents

Uwaga do tablic 2–5
Dane za 2010 r. przeliczone według wag po NSP 2011, brak informacji o błędzie względnym szacunków.

Note to tables 2–5
Data for 2010 have been recalculated by weights after Population and Housing Census 2011, information about relative error estimates is not available.

TABL. 2 (104). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zl		
Dochód rozporządzalny	1164,09	1245,69	1308,63	1456,55	Available income
w tym dochód do dyspozycji	1126,23	1208,73	1276,27	1417,66	of which disposable income
w tym:					of which:
z pracy najemnej	538,29	639,96	669,48	689,73	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	96,65	65,86[a]	36,60[b]	109,63[c]	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	100,30	80,18	83,49	90,76[d]	from self-employment
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych	263,00	330,35	323,74	361,74	from social security benefits
z pozostałych świadczeń społecznych	62,53	66,21	122,38	141,70	from other social benefits
pozostałe dochody	94,60	54,83	65,95	55,60	other income
w tym dary	89,63	51,12	55,40[e]	52,87	of which gifts

a–e Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 20,31%, b – 16,59%, c – 20,78%, d – 13,31%, e – 10,92%.

a–e Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 20,31%, b – 16,59%, c – 20,78%, d – 13,31%, e – 10,92%.

TABL. 3 (105). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zl				
Wydatki ogółem	**935,13**	**1022,54**	**1050,48**	**1115,51**	**Total expenditures**
w tym towary i usługi konsumpcyjne[a]	897,27	985,58	1018,12	1076,61	of which consumer goods and services[a]
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe	236,72	255,02	262,68	286,14	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	27,92	26,52	27,49	27,09	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	50,35	53,66	57,27	61,12	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	191,80	222,26	221,14	225,71	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	44,62	51,94	59,84	65,65	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	39,66	49,62	49,18	52,61	health
w tym artykuły farmaceutyczne	26,02	29,06	30,71	33,05	of which pharmaceuticals products
transport	96,00	93,47	90,76	103,32	transport
łączność[b]	38,53	52,48	54,27	55,66	communication[b]
rekreacja i kultura	72,00	59,63	66,05	70,57	recreation and culture
edukacja	10,50	9,74[c]	7,84[d]	7,98[e]	education
restauracje i hotele	17,99	31,66	37,99[f]	36,76	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi	57,44	57,99	61,78	68,76	miscellaneous goods and services
w tym higiena osobista	27,88	31,06	32,34	34,76	of which personal care
Pozostałe wydatki	37,86	36,96	32,36	38,90	Other expenditures
w tym dary przekazane innym gospodarstwom domowym	30,84	27,21	21,63	27,43	of which gifts donated to other households

a Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. b Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. c–g Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: c – 14,39%, d – 11,80%, e – 14,93%, f – 12,98%.

a Including pocket money not considered in items by types of expenditures. b From 2013 including expenditures for internet services. c–g Relative error of estimates exceeds 10% and equals: c – 14,39%, d – 11,80%, e – 14,93%, f – 12,98%.

TABL. 4 (106). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe w kg	6,93	6,15	5,85	5,70	Bread and cereals in kg
w tym pieczywo[a]	4,80	3,99	3,61	3,49	of which bread[a]
Mięso w kg	5,96	5,71	5,48	5,69	Meat in kg
w tym:					of which:
mięso surowe	x	3,36	3,18	3,30	raw meat
w tym drób	x	1,72	1,62	1,68	of which raw poultry
wędliny i inne przetwory mięsne[b]	2,31	2,09	2,04	2,13	processed meat and other meat preparations[b]
Ryby i owoce morza[c] w kg	0,50	0,38	0,38	0,35	Fish and seafood[c] in kg
Mleko[d] w l	3,48	3,38	3,23	3,23	Milk[d] in l
Jogurty w kg	0,60	0,58	0,59	0,62	Yoghurt in kg

a Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. b Łącznie z wyrobami garmażeryjnymi, bez przetworów podrobowych. c Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych. Od 2013 r. bez konserw rybnych. d Bez zagęszczonego i w proszku.

a From 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. b Including ready-to-serve food, excluding offal preparations. c Excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products. Since 2013 excluding canned fish. d Excluding condensed and powdered milk.

TABL. 4 (106). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH (dok.)**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sery i twarogi[a] w kg	0,89	0,81	0,81	0,84	Cheese[a] in kg
Jaja w szt.	12,69	12,02	10,97	11,45	Eggs in units
Oleje i tłuszcze w kg	1,33	1,22	1,18	1,17	Oils and fats in kg
w tym masło	0,22	0,23	0,25	0,23	of which butter
Owoce w kg	3,22	3,29	3,34	3,45	Fruit in kg
Warzywa w kg	10,29	8,92	8,48	8,69	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	5,48	4,19	3,69	3,67	of which potatoes
Cukier w kg	1,20	0,97	0,93	0,94	Sugar in kg
Kawa, herbata i kakao w kg	0,32	0,28	0,28	0,28	Coffee, tea and cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l	3,12	4,21	4,45	4,58	Mineral and spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	1,02	0,80	0,92	0,96	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2013 r. bez słodkich serków.
a From 2013 excluding sweet cottage cheese.

TABL. 5 (107). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA[a]**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	98,9	98,9	99,2	99,1	Refrigerator
Zamrażarka	23,3	18,2	17,6	17,6	Freezer
Pralka automatyczna	89,0	95,3	95,1	96,3	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	14,5	20,3	25,5	29,1	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	56,7	58,9	61,6	62,8	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną	8,0	8,8	11,1	12,8	Electric cooker with ceramic or induction cooktop
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku[b]	x	76,1	71,2	74,6	Equipment for reception, recording and reproduction of sound[b]
Odbiornik telewizyjny	99,2	97,8	97,8	98,3	Television set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	72,0	70,4	66,4	64,8	Satellite or cable television equipment
Telefon stacjonarny	52,2	29,2	23,4	21,1	Landline phone
Telefon komórkowy	91,6	96,9	97,3	98,1	Mobile phone
w tym smartfon	x	43,2	52,9	61,0	of which smartphone
Zestaw kina domowego	18,7	12,2	13,7	11,9	Home theatre system
Odtwarzacz DVD	60,0	40,4	34,8	28,5	DVD player
Aparat fotograficzny cyfrowy	50,3	48,4	44,5	44,8	Digital camera
Komputer osobisty	65,1	71,3	75,9	76,0	Personal computer
w tym laptop, tablet	x	58,1	64,9	66,0	of which laptop, tablet

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.
a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 5 (107). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA[a] (dok.)**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Komputer z dostępem do Internetu	58,1	69,5	74,4	74,3	Computer with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopasmowym	57,9	69,4	73,1	74,0	of which broadband access
Drukarka	40,0	33,3	32,5	28,7	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	22,8	24,1	21,6	of which multifunction printer
Rower (bez dziecięcego)	65,3	63,1	65,8	66,5	Bicycle (excl. children's)
Motocykl, skuter, motorower	7,1	8,2	8,7	7,7	Motorcycle, scooter, motorbike
Samochód osobowy	59,3	56,1	60,8	64,3	Passenger car

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.
a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters.

TABL. 6 (108). **SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH**
SUBJECTIVE EVALUATION OF MATERIAL SITUATION OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ocena sytuacji materialnej przez gospodarstwo domowe (w % ogółu):					Household's evaluation of material situation (in % of total)::
bardzo dobra	x	10,9	12,6	14,0	very good
raczej dobra	x	17,8	18,4	18,8	rather good
przeciętna	x	55,4	57,1	56,4	average
raczej zła	x	10,7	7,5	8,1	rather bad
zła	x	5,1	4,3	2,8	bad

TABL. 7 (109). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH[a]**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	18,1	15,9	13,8	14,4	relative poverty threshold
„ustawowej" granicy ubóstwa	8,0	12,5	13,8	11,3	"legal" poverty threshold
minimum egzystencji.....	6,8	6,3	5,4	4,2	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 172.
a See general notes, item 7 on page 172.

DZIAŁ IX
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności,** tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i cieplnej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i od 2003 r. – gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji — z siecią ogólnospławną.

3. Zdrój uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

CHAPTER IX
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method** i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the length of the water supply, the sewerage systems, gas supply system and thermic-line system includes systems servicing households and others.

Information regarding the **length of the water supply and gas supply system** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e. conduits providing water to the distribution network and since 2003– gas.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include channels designed exclusively for draining run-off.

Water supply, sewage and gas supply connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system — with the main drainage system.

3. As **street spring** we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water supply system by facilities installed in building.

4. Data regarding the **users of water supply and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population connected to the water supply system, the sewage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

5. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej dotyczą gospodarstw domowych, od 2005 r.** obejmują również gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

Dane o **zużyciu energii elektrycznej i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych ustalono w oparciu o zaliczkowy system opłat.

6. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejnego do odbiorcy.

Dane w tabl. 4 dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródeł wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

7. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W wyniku zmian w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi (od 1 VII 2013 r. gminy objęły systemem wszystkich właścicieli nieruchomości) od 2014 r. odpady komunalne zebrane obejmują odpady odebrane od wszystkich mieszkańców i uznawane są za odpady wytworzone.

8. Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą — w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

9. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

10. Do kategorii **zieleńce** zaliczono obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

11. Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

5. Data regarding the **number of consumers and the consumption of electricity concern households, from 2005**, include also households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Data regarding the **number of consumers using gas from gas supply** include consumers using collective gas-meters.

Data regarding the **consumption of gas from gas supply**, concern all the households.

Data regarding the **consumption of electricity and gas from the gas supply system** in households is established on the basis of an estimated system of payments.

6. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line — which is considered as a system of connected and collaborating conduits leading heating medium to distribution line.

Data in table 4 apply to the buildings and premises heated by installations operated by communal and housing organizations and by housing co-operatives or enterprises, regardless of the sources supplying the thermal energy (own and other).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

7. Data on **municipal waste** concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste which because of its character and composition is similar to waste from households.

As a result of changes in municipal waste management system (since 1 VII 2013 gminas covered all real estate owners with the system) since 2014 municipal waste collected include waste received from all inhabitants and are considered to be waste generated.

8. Data on **liquid waste** concern waste removed to wastewater treatment plants or dump stations which comes from households, public buildings and buildings of units conducting economic activity — in case they are not discharged by sewage system.

9. Strolling–recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

10. Lawns include areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

11. Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m^2, z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię — jeżeli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o liczbie izb w mieszkaniach uwzględniają także izby użytkowane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Bilanse zasobów mieszkaniowych sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki spisu 2002, od 2010 r. — wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkane i niezamieszkane oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

3. Dane **o zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie: bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

4. Mieszkania według stosunków własnościowych sklasyfikowano według następujących form własności:

1) **spółdzielni mieszkaniowych** — mieszkania własnościowe (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskie (zajmowane na podstawie stosunku najmu);
2) **gmin** (komunalne) — mieszkania stanowiące własność gminy lub powiatu (lokalnej wspólnoty samorządowej), a także mieszkania przekazane

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A room is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m^2, with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the number of rooms in dwellings also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

The useful floor area of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. The balances of dwelling stocks are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002—2009 the basis assumed v/ere the results of 2002 census, since 2010 — the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

3. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of: the balance of dwelling stocks, as of 31 XII, in each administrative division.

4. Dwellings by type type of ownership, were classified according to the following forms of ownership:

1) **housing cooperatives** — member-owned dwellings (occupied on the basis of the cooperative ownership right to a residential premise) and tenant's dwellings (occupied on the basis of a contract of tenancy);
2) **gminas** (municipal) **—** dwellings owned by a gmina or a powiat (local government community) and also dwellings transferred to a gmina, but

gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, jednostki systemu oświaty, instytucje kultury;
3) **zakładów pracy** (sektora publicznego i prywatnego);
4) **Skarbu Państwa** — mieszkania pozostające w zasobie lub zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej oraz organów administracji państwowej, np. ministerstw;
5) **osób fizycznych** — mieszkania, do których prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej), przy czym osoba ta:
   — może być właścicielem całej nieruchomości np. indywidualny dom jednorodzinny,
   — może posiadać udział w nieruchomości wspólnej jako właściciel lokalu mieszkalnego, np. znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym objętym wspólnotą mieszkaniową. Zaliczono tu również mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych dla których na mocy ustawy z dnia 15 XII 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 1222) zostało ustanowione odrębne prawo własności na rzecz osoby fizycznej (osób fizycznych) ujawnione w księdze wieczystej.
   Pojęcie **wspólnoty mieszkaniowej** odnosi się do budynku wielomieszkaniowego, w którym część lub wszystkie lokale stanowią wyodrębnioną własność, potwierdzoną wpisem do księgi wieczystej. Wspólnotę mieszkaniową tworzy ogół właścicieli lokali (mieszkalnych i użytkowych) w danym budynku;
6) **towarzystw budownictwa społecznego**;
7) **innych podmiotów** — mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku — przeznaczone na sprzedaż (ale jeszcze niesprzedane osobom fizycznym) lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji, partii, związków zawodowych itp.

5. Dane o **mieszkaniach, których budowę rozpoczęto** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań** oraz o **izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:
— **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
— **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);

remaining at the disposal of public utilities such as: health care establishments, social aid centres, units of education system, cultural institutions;
3) **companies** (of public and private sector);
4) **State Treasury** — dwellings remaining in the stock or under management of Agricultural Property Agency, Military Housing Agency and organs of state administration, e.g. ministries;
5) **natural persons** — dwellings, which are owned by a natural person (one or more), while this person:
   — can be an owner of a whole real estate, for example an individual detached house,
   — can have a share in the common real estate, as the owner of dwelling, for example located in a block of flats included in a condominium. There are also included dwellings in building of housing cooperatives for which by the law of 15 XII 2000 on housing cooperatives (uniform text Journal of Laws 2013 item 1222) a separate ownership right benefit of a natural person (natural persons) exposed in a real-estate register, was established.
   The notion of **condominium** refers to a block of flats, in which a part or all dwellings constitute separate ownerships, confirmed by an entry in the land and mortgage register. Condominium is created by all owners of dwellings (residential and business premises) in a given building;
6) **public building society**;
7) **other entities** — dwellings owned by institutions, constructing for profit — for sale (but not yet sold to natural persons) or for rental, dwellings owned by religious institutions, associations, foundations, political parties, labour unions etc.

5. Data regarding **dwellings which construction has begun**, concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a result of enlarging building (the enlarged portion), created as a result of adapting non-residential spaces.

6. Information regarding **dwellings, useful floor area of dwellings** as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:
— **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designer for persons being members of these cooperatives;
— **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
— **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and pri-

— **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
— **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
— **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (do 31 V 2009 r. z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego);
— **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalności gospodarczej), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

vate sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
— **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
— **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non profit basis) utilizing credit granted by the Bank of National Economy (since 31 V 2009 from the National Housing Fund);
— **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

Infrastruktura komunalna
Municipal infrastructure

TABL. 1 (110). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWERAGE SYSTEMS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km:					**Distribution network in km:**
Wodociągowa	21782,0	23239,8	23360,1	23596,9	Water supply
miasta	2994,6	3287,7	3275,9	3345,2	urban areas
wieś	18787,4	19952,1	20084,2	20251,7	rural areas
Kanalizacyjna[a]	6365,4	7887,5	8003,5	8085,8	Sewerage[a]
miasta	2886,7	3301,7	3316,8	3350,9	urban areas
wieś	3478,7	4585,8	4686,7	4734,9	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.:					**Connections leading to residential buildings in pcs:**
Wodociągowe	254431	276286	280422	283392	Water supply system
miasta	92589	96594	96766	96763	urban areas
wieś	161842	179692	183656	186629	rural areas
Kanalizacyjne	128778	149031	152135	153704	Sewerage system
miasta	84369	89446	90388	90044	urban areas
wieś	44409	59585	61747	63660	rural areas
Zdroje uliczne	**196**	**169**	**178**	**168**	**Street outlets**
Miasta	82	89	93	84	Urban areas
Wieś	114	80	85	84	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm^3	**68,4**	**70,9**	**71,1**	**68,0**	**Consumption of water from water supply systems in households (during the year) in hm^3**
Miasta:					Urban areas:
w hm^3	42,1	40,4	40,1	38,9	in hm^3
na 1 mieszkańca w m^3	33,1	32,4	32,3	31,5	per capita in m^3
Wieś w hm^3	26,2	30,5	31,0	29,1	Rural areas in hm^3
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm^3	**71,6**	**63,8**	**67,0**	**54,6**	**Wastewater discharged by sewerage system (during the year) in hm^3**
w tym oczyszczane	71,5	63,8	67,0	54,6	of which treated

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

TABL. 2 (111). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	**711,6**	**724,1**	**730,6**	**738,0**	**Consumers (as of 31 XII) in thous.**
Miasta	483,7	489,0	492,9	496,0	Urban areas
Wieś	227,9	235,2	237,6	242,0	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku):					**Consumption** (during the year):
W GW·h	1547,2	1465,8	1489,4	1507,3	In GW·h
miasta	878,1	818,2	824,5	825,0	urban areas
wieś	669,1	647,6	664,9	682,3	rural areas
W kW·h:					In kW·h:
miasta: na 1 mieszkańca	689,5	655,8	664,1	666,8	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę[a]	1815,4	1673,3	1672,8	1663,3	per consumer[a]
wieś – na 1 odbiorcę[a]	2935,9	2753,8	2797,9	2819,6	rural areas – per consumer[a]

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.
S o u r c e: data of the Ministry of Economy.

TABL. 3 (112). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	**3705,0**	**4535,4**	**4640,6**	**4763,8**	**Distribution and transmission network in km**
w tym przesyłowa	1176,9	1376,5	1377,0	1376,7	of which transmission
miasta	131,5	157,9	65,9	65,9	urban areas
wieś	1045,4	1218,7	1311,1	1310,8	rural areas
Miasta	2273,1	2519,8	2453,3	2509,7	Urban areas
Wieś	1431,9	2015,6	2187,3	2254,0	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	**63887**	**71504**	**73109**	**75775**	**Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs**
Miasta	58729	63077	63893	65304	Urban areas
Wieś	5158	8427	9216	10471	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci[a] w tys.	**343,1**	**334,5**	**341,8**	**341,4**	**Consumers of gas from gas supply system[a] in thous.**
Miasta	336,5	324,8	331,4	330,9	Urban areas
Wieś	6,6	9,7	10,4	10,5	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku):					**Consumption of gas from gas supply system[b] (during the year):**
W GWh[b]	139,2	1361,3	1587,1	1549,4	In GWh[b]
miasta	131,1	1249,1	1457,7	1417,6	urban areas
wieś	8,1	112,3	129,4	131,8	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh[c]	66,3	652,1	761,4	743,9	Per capita in kWh[c]
miasta	102,9	1001,1	1174,0	1145,9	urban areas
wieś	9,8	133,6	153,6	155,8	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W roku 2010 w jednostkach naturalnych: b — hm^3, c — m^3.

a Including consumers using collective gas-meter. b, c In 2010 in natural units: b — hm^3, c — m^3.

TABL. 4 (113). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 XII
HOUSE-HEATING
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć cieplna w km	1425,7	1503,4	1427,4	1473,5	1388,3	85,2	Heating network in km
w tym przesyłowa	872,2	1049,7	999,2	1020,8	961,0	59,8	of which transmission
Kotłownie	863	1640	1482	1531	1116	415	Boiler rooms
Sprzedaż energii cieplnej (w ciągu roku) w TJ	11903,2	9458,3	10205,0	10368,7	10152,6	216,0	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam^3	95453	119414	121843	124539	117740	6799	Cubature of buildings with central heating in dam^3
w tym budynków mieszkalnych	56244	63602	64194	65382	64553	828	of which residential buildings

TABL. 5 (114). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWERAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ludność w tys. — korzystająca[a] z:					**Population in thous. — using[a]:**
wodociągu	1904,7	1986,9	1986,0	1985,7	water supply system
miasta	1222,2	1204,6	1199,9	1195,7	urban areas
wieś	682,5	782,3	786,1	790,0	rural areas
kanalizacji	1349,5	1452,9	1455,8	1457,3	sewerage system
miasta	1120,2	1134,5	1131,4	1127,2	urban areas
wieś	229,3	318,4	324,4	330,1	rural areas
gazu	938,8	891,8	894,3	886,7	gas supply system
miasta	914,7	856,6	857,2	849,2	urban areas
wieś	24,1	35,3	37,1	37,5	rural areas
Ludność — w % ogółu ludności[b] — korzystająca[a] z:					**Population — in % of total population[b] — using[a]:**
wodociągu	90,8	95,2	95,3	95,3	water supply system
miasta	96,1	96,8	96,8	96,8	urban areas
wieś	82,5	92,9	93,1	93,2	rural areas
kanalizacji	64,3	69,6	69,9	70,0	sewerage system
miasta	88,1	91,2	91,3	91,3	urban areas
wieś	27,7	37,8	38,4	38,9	rural areas
gazu	44,7	42,7	42,9	42,6	gas supply system
miasta	71,9	68,9	69,2	68,8	urban areas
wieś	2,9	4,2	4,4	4,4	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.
a Estimated data. b Based on balances.

TABL. 6 (115). **ODPADY KOMUNALNE**[a]
MUNICIPAL WASTE[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	
Odpady komunalne zebrane w tys. t	**514,8**	**592,9**	**599,3**	**637,6**	**522,0**	**Municipal waste collected in thous. t**
zmieszane	465,2	464,8	456,8	473,4	374,8	mixed
w tym wysegregowane	58,4	.	.	.	.	of which segregated
miasta	370,7	337,3	319,0	430,8	343,4	urban areas
wieś	94,5	127,5	137,8	206,8	178,6	rural areas
zebrane selektywnie	49,6	128,0	142,5	164,2	147,7	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	8,2	8,1	9,1	7,1	6,2	paper and cardboard
szkło	11,4	25,6	23,9	27,2	24,2	glass
tworzywa sztuczne	7,1	15,1	14,7	16,0	14,5	plastic
metale	0,4	1,0	1,3	0,4	0,4	metals
wielkogabarytowe	2,1	9,8	9,1	13,9	13,0	largesize
biodegradowalne	18,6	52,7	58,0	69,6	62,0	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 179. b Dane szacunkowe.
a See general notes item 7 on page 179. b Estimated data.

TABL. 7 (116). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE**[a]
LIQUID WASTE[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe[b] wywiezione w dam^3	1205,9	1154,9	1098,7	1161,0	Liquid waste[b] removed in dam^3
miasta	391,0	302,6	282,0	261,5	urban areas
wieś	815,0	852,3	816,7	899,5	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	872,2	799,7	771,1	860,5	of which from households
miasta	268,9	196,7	188,4	165,9	urban areas
wieś	603,3	603,0	582,7	694,7	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	107,1	97,6	97,0	96,1	Septic tanks in thous. (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	12,2	24,2	25,4	27,4	Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 XII)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 179. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.
a See general notes, item 8 on page 179. b Sewage stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (117). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba	54	25	25	25	6	19	number
powierzchnia w ha	174,9	156,0	139,4	139,4	29,7	109,7	area in ha
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha	5,0	3,8	11,9	–	–	–	Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha
czynnych	–	3,8	11,9	–	–	–	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamknięte)	5,0	–	–	–	–	–	exploitation completed

TABL. 9 (118). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas
O G Ó Ł E M w ha ..... T O T A L in ha	**3507,4**	**3246,5**	**3540,0**	**3263,3**	**3646,3**	**3343,2**	**3662,0**	**3343,9**
w % powierzchni ogólnej województwa[a] ..... in % of total area space of the voivodship[a]	0,2	3,9	0,2	3,9	0,2	4,0	0,2	4,0
na 1 mieszkańca[b] w m^2 ..... per capita[b] in m^2	16,7	25,5	17,0	26,2	17,5	27,0	17,6	27,1
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej: Generally accessible urban area green belts:								
parki spacerowo-wypoczynkowe strolling-recreational parks	1543,2	1433,6	1553,9	1437,7	1556,5	1440,3	1574,7	1447,8
zieleńce ..... lawns	540,7	485,0	570,0	494,8	571,2	495,6	570,8	490,9
Tereny zieleni osiedlowej ..... Estate green belts	1423,5	1327,9	1416,1	1330,7	1518,6	1407,2	1516,5	1405,1

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.
a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

Mieszkania
Dwellings

TABL. 10 (119). **ZASOBY MIESZKANIOWE**[a]
Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS STOCKS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	703,8	732,7	738,5	745,8	501,1	244,8	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	2634,2	2758,8	2784,2	2813,7	1765,0	1048,8	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m^2	48167,4	51029,2	51616,6	52281,8	30272,5	22009,2	Useful floor area of dwellings in thous. m^2
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	3,74	3,77	3,77	3,77	3,52	4,28	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m^2:							useful floor area in m^2:
1 mieszkania	68,4	69,6	69,9	70,1	60,4	89,9	per dwelling
na 1 osobę	23,0	24,5	24,8	25,1	24,5	26,0	per person
liczba osób[b] na:							number of persons[b]:
1 mieszkanie	3,0	2,8	2,8	2,8	2,5	3,5	per dwelling
1 izbę	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,8	per room

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 12 na str. 25.
a Based on balances of dwelling stocks. b See general notes to the Yearbook, item 12 on page 25.

TABL. 11 (120). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH[a] WYPOSAŻONE W INSTALACJE**
Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS[a] FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with				
		wodociąg water-line system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas--line system	centralne ogrzewanie central heating
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	98,0	94,8	91,4	51,2	81,0
	2015	98,1	95,1	91,7	48,4	81,8
	2016	98,1	95,2	91,8	48,2	82,0
	2017	**98,1**	**95,2**	**91,9**	**47,9**	**82,2**
Miasta ..... Urban areas	2010	99,4	97,6	94,4	73,9	84,5
	2015	99,4	97,8	94,6	70,0	85,1
	2016	99,4	97,8	94,7	69,7	85,2
	2017	**99,4**	**97,9**	**94,7**	**69,4**	**85,4**
Wieś ..... Rural areas	2010	95,0	88,9	84,9	3,3	73,7
	2015	95,3	89,5	85,8	3,8	75,1
	2016	95,4	89,7	86,0	3,9	75,5
	2017	**95,4**	**89,8**	**86,1**	**4,0**	**75,7**

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a Based on balances of dwelling stocks.

TABL. 12 (121). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2017 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zl c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zl		Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					
			gminnych gminas	spółdzielczych cooperatives	wspólnot mieszkaniowych housing community	prywatnych private	towarzystw budownictwa społecznego public building society	innych others
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	**a**	**295946**	**89998**	**73406**	**32826**	**85452**	**3717**	**10547**
	b	**64830,3**	**18662,8**	**13766,8**	**6192,2**	**23410,6**	**801,6**	**1996,2**
	c	**219,1**	**207,4**	**187,5**	**188,6**	**274,0**	**215,7**	**189,3**
Miasta ..... Urban areas	a	248601	77440	61576	27072	72195	3610	6708
	b	56250,3	16491,4	11429,1	5193,8	21086,4	787,6	1262,1
	c	226,3	213,0	185,6	191,9	292,1	218,2	188,1
Wieś ..... Rural areas	a	47345	12558	11830	5754	13257	107,0	3839
	b	8579,9	2171,4	2337,7	998,4	2324,2	14,0	734,1
	c	181,2	172,9	197,6	173,5	175,3	131,1	191,2
W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL								
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	**a**	**100,0**	**30,4**	**24,8**	**11,1**	**28,9**	**1,3**	**3,6**
	b	**100,0**	**28,8**	**21,2**	**9,6**	**36,1**	**1,2**	**3,1**
Miasta ..... Urban areas	a	100,0	31,2	24,8	10,9	29,0	1,5	2,7
	b	100,0	29,3	20,3	9,2	37,5	1,4	2,2
Wieś ..... Rural areas	a	100,0	26,5	25,0	12,2	28,0	0,2	8,1
	b	100,0	25,3	27,2	11,6	27,1	0,2	8,6

MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE[a] W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII

DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS[a] IN 2017
As of 31 XII

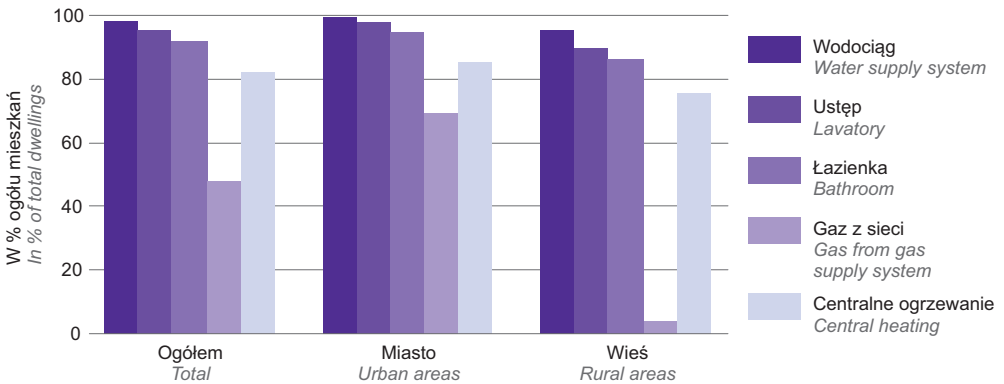

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a Based on balances of dwelling stocks.

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

DWELLING COMPLETED

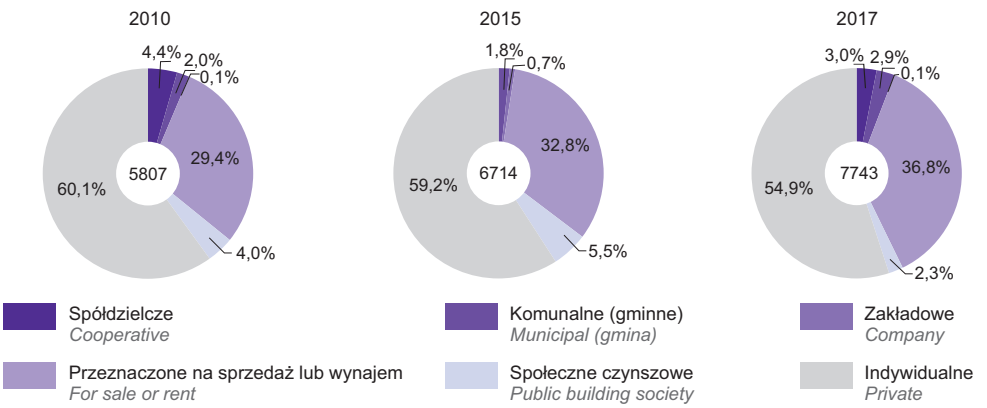

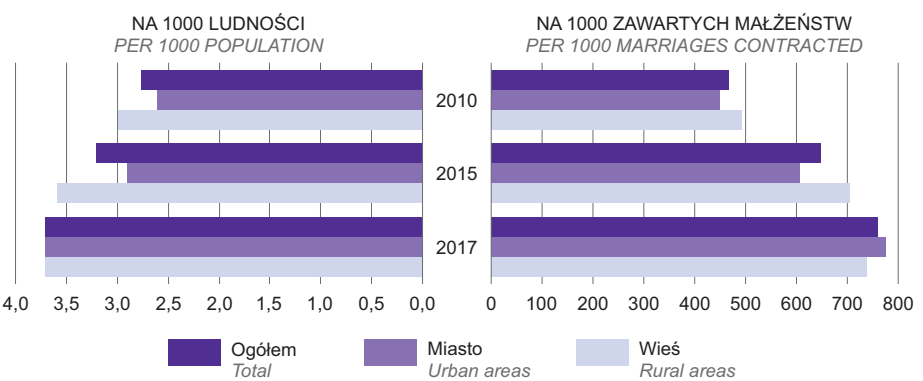

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2017/2018
EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN 2017/2018 SCHOOL YEAR

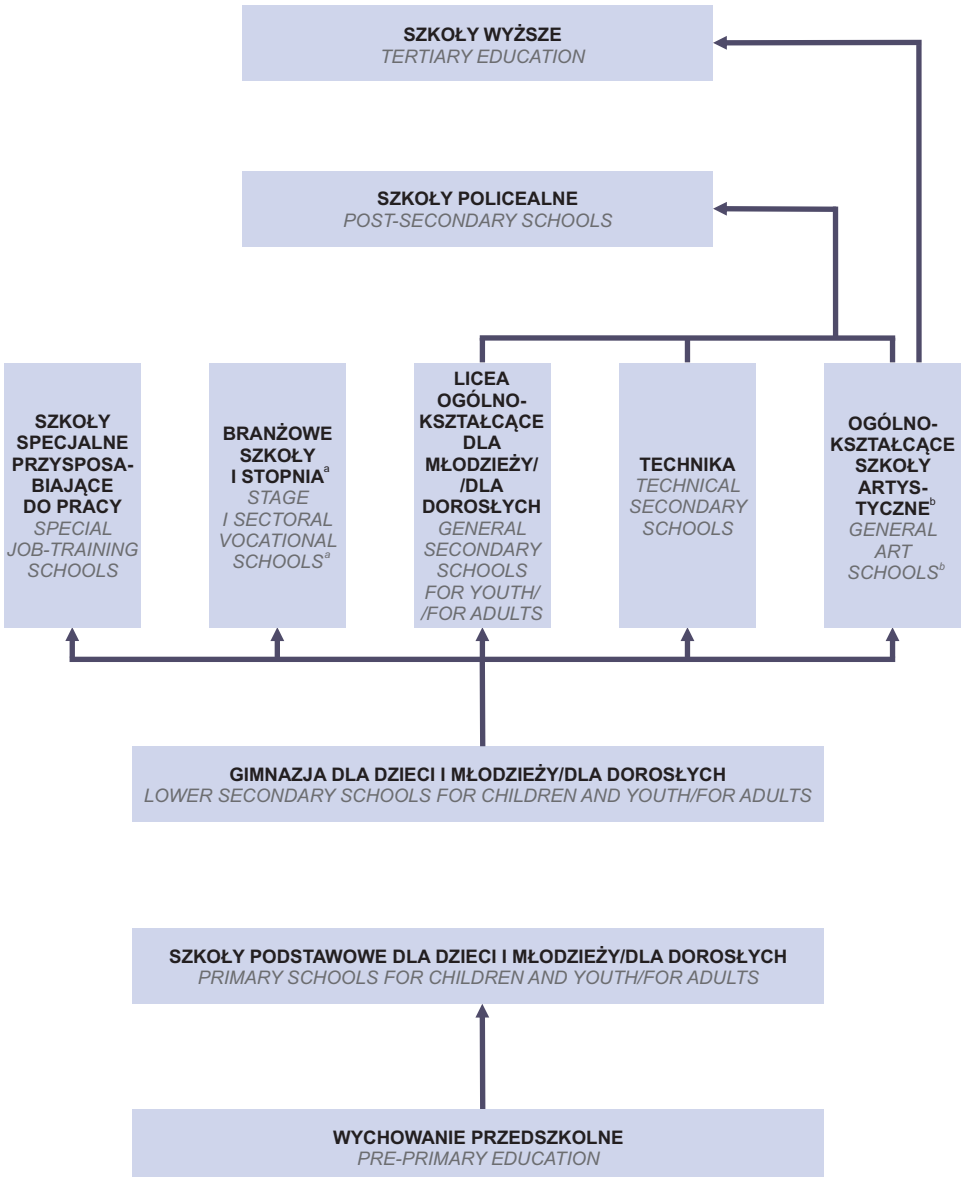

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.
a Including basic vocational schools sections. b Leading to professional certification.

TABL. 13 (122). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo. Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe. Area of grounds in gminas stock for dwelling construction			
		ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
			spółdzielcze co-operatives	osób fizycznych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which developed	razem total	w tym uzbrojone of which developed
		w ha in ha						
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	53,6	–	43,9	182,4	91,2	503,3	219,7
	2015	30,9	3,2	21,2	130,3	79,8	527,9	189,6
	2016	45,5	0,1	31,2	135,1	79,8	510,0	182,8
	2017	**37,0**	**3,2**	**24,0**	**163,2**	**91,7**	**566,2**	**180,3**
Miasta Urban areas	2010	24,8	–	16,6	107,8	80,8	189,0	93,5
	2015	17,2	3,2	8,6	88,2	67,6	188,8	81,4
	2016	24,5	0,1	11,6	92,1	66,6	185,9	77,3
	2017	**24,4**	**3,2**	**12,5**	**114,2**	**72,6**	**266,0**	**92,3**
Wieś Rural areas	2010	28,8	–	27,3	74,6	10,4	314,3	126,2
	2015	13,7	–	12,6	42,1	12,2	339,1	108,2
	2016	21,0	–	19,6	43,0	13,2	324,1	105,5
	2017	**12,6**	**–**	**11,5**	**49,0**	**19,1**	**300,2**	**88,0**

TABL. 14 (123). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**6479**	**6631**	**7523**	**8743**	**T O T A L**
Spółdzielcze	242	–	–	116	Cooperatives
Komunalne (gminne)	260	100	263	36	Municipal (gminas)
Zakładowe	–	–	3	6	Company
Indywidualne	4292	3595	4227	4754	Private
Społeczne czynszowe	244	62	74	177	Public building society
Na sprzedaż lub wynajem	1441	2874	2956	3654	For sale or rent

TABL. 15 (124). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania	**5807**	**6714**	**6262**	**7743**	**Dwellings**
miasta	3323	3651	3040	4612	urban areas
wieś	2484	3063	3222	3131	rural areas
Spółdzielcze	257	–	–	229	Cooperative
Komunalne (gminne)	119	118	71	222	Municipal (gmina)
Zakładowe	4	44	6	8	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1707	2206	2071	2854	For sale or rent
Społeczne czynszowe	230	366	89	178	Public building society
Indywidualne	3490	3980	4025	4252	Private
miasta	1081	1106	1004	1326	urban areas
wieś	2409	2874	3021	2926	rural areas

TABL. 15 (124). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	**467**	**648**	**602**	**760**	**Dwellings per 1000 marriages contracted**
miasta	448	607	505	775	urban areas
wieś	494	705	736	738	rural areas
Izby	**26084**	**28673**	**27588**	**31679**	**Rooms**
miasta	12308	12339	10583	15452	urban areas
wieś	13776	16334	17005	16227	rural areas
Spółdzielcze	806	–	–	627	Cooperative
Komunalne (gminne)	322	259	172	509	Municipal (gmina)
Zakładowe	22	176	40	21	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	5121	6303	6110	8545	For sale or rent
Społeczne czynszowe	644	1015	255	517	Public building society
Indywidualne	19169	20920	21011	21460	Private
miasta	5710	5259	4770	5975	urban areas
wieś	13459	15661	16241	15485	rural areas
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m^2	**598333**	**659598**	**637314**	**717493**	**Usable floor space of dwellings in m^2**
miasta	260630	264736	229947	327366	urban areas
wieś	337703	394862	407367	390127	rural areas
Spółdzielcze	16272	–	–	12569	Cooperative
Komunalne (gminne)	5568	4892	2886	10181	Municipal (gmina)
Zakładowe	708	2813	1247	480	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	93448	119328	119325	165453	For sale or rent
Społeczne czynszowe	10940	17088	4255	7948	Public building society
Indywidualne	471397	515477	509601	520862	Private
miasta	141004	133896	117967	145500	urban areas
wieś	330393	381581	391634	375362	rural areas
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m^2	**103,0**	**98,2**	**101,8**	**92,7**	**Average usable floor space per dwelling in m^2**
miasta	78,4	72,5	75,6	71,0	urban areas
wieś	136,0	128,9	126,4	124,6	rural areas
Spółdzielcze	63,3	–	–	54,9	Cooperative
Komunalne (gminne)	46,8	41,5	40,6	45,9	Municipal (gmina)
Zakładowe	177,0	63,9	207,8	60,0	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	54,7	54,1	57,6	58,0	For sale or rent
Społeczne czynszowe	47,6	46,7	47,8	44,7	Public building society
Indywidualne	135,1	129,5	126,6	122,5	Private
miasta	130,4	121,1	117,5	109,7	urban areas
wieś	137,1	132,8	129,6	128,3	rural areas

TABL. 16 (125). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings					W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings				
			razem total	w % razem — mieszkania o liczbie izb in % of total — dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem — mieszkania o liczbie izb in % of total — dwellings with specified number of rooms			
				1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more
O G Ó Ł E M	2010	5807	3490	0,3	1,6	5,9	92,2	2317	2,2	29,0	43,7	25,1
T O T A L	2015	6714	3980	0,4	4,3	5,3	90,1	2734	2,8	37,3	39,4	20,5
	2016	6262	4025	1,0	3,7	6,1	89,2	2237	2,1	32,4	42,3	23,2
	2017	**7743**	**4252**	**0,9**	**5,8**	**7,5**	**85,8**	**3491**	**4,7**	**32,5**	**38,2**	**24,7**
Miasta	2010	3323	1081	0,9	4,0	10,5	84,6	2242	2,0	29,7	44,8	23,5
Urban areas	2015	3651	1106	0,9	14,2	10,1	74,8	2545	3,0	37,8	40,6	18,7
	2016	3040	1004	3,9	9,8	13,2	73,1	2036	2,3	33,7	44,6	19,4
	2017	**4612**	**1326**	**2,5**	**14,4**	**15,0**	**68,1**	**3286**	**4,8**	**33,1**	**39,0**	**23,1**
Wieś	2010	2484	2409	x	0,5	3,9	95,6	75	10,7	6,7	12,0	70,6
Rural areas	2015	3063	2874	0,1	0,4	3,4	96,0	189	1,1	31,2	23,3	44,4
	2016	3222	3021	0,1	1,7	3,8	94,5	201	x	18,4	19,9	61,7
	2017	**3131**	**2926**	**0,2**	**1,9**	**4,1**	**93,8**	**205**	**3,4**	**22,0**	**23,9**	**50,7**

DZIAŁ X
EDUKACJA I WYCHOWANIE

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2183, z późniejszymi zmianami).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2017/18:

1) w szkołach podstawowych kształci się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 (przejście z 6- na 8 letnią szkołę podstawową),
2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji,
3) rozpoczął się nabór do klasy pierwszej szkół branżowych I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych (istniejących do roku szkolnego 2016/17). W szkołach branżowych I stopnia w roku szkolnym 2017/18 pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

1) placówki wychowania przedszkolnego;
2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
   a) podstawowe,
   b) gimnazja,
   c) ponadgimnazjalne,
3) szkoły policealne;
4) szkoły wyższe;
5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

CHAPTER X
EDUCATION

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the to the Law on School Education of 14 XII 2016 (uniform text Journal of Laws 2017 item 59), the Education System Law of 7 IX 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law of 27 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2183, with later amendments).

The reform of the education system began on 1 IX 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2017/18 school year:

1) the first year of pupils following the seventh grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of the 2016/17 school year graduates (transition from the 6- to 8-year primary school),
2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,
3) stage I sectoral vocational schools transformed from basic vocational schools (operating until the 2016/17 school year), began recruitment to grade 1. The remaining students enrolled in basic vocational school sections pursued their education in stage I sectoral vocational schools in the 2017/18 school year.

2. The presented data include:

1) pre-primary education establishments;
2) schools for children, youth and adults:
   a) primary schools,
   b) lower secondary schools,
   c) upper secondary schools,
3) post-secondary schools;
4) higher education institutions;
5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres,
6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Placówki wychowania przedszkolnego, tj. przedszkola (łącznie ze specjalnymi), oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; od roku szkolnego 2004/05 dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem lat szkolnych 2011/2012––2015/16, w których dotyczyło to dzieci 5-letnich.

6. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
2) **gimnazja** (bez szkół specjalnych);
3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
6) 4-letnie **technika**;
7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
8) funkcjonujące w latach szkolnych:
   — 2002/03—2013/14 — 3-letnie licea profilowane,
   — 2004/05—2013/14 — 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
   — 2004/05—2013/14 — 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

7. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej — obejmują:

1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. Pre-primary education establishments, i.e. nursery schools (including special nursery schools), pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; since the 2004/05 school year 6-year old children have been covered by compulsory 1 year introductory pre-primary education in pre-primary education establishments, with the exception of the 2011/12––2015/16 school years when it concerned children aged 5.

6. Schools for children and youth (including special schools) comprise:

1) **primary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
2) **lower secondary schools** (excluding special schools);
3) 3-year **special job-training schools**;
4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools)**;
5) 3-year **general secondary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
6) 4-year **technical secondary schools**;
7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
8) schools operating in the school years:
   — 2002/03—2013/14 — 3-year specialised secondary schools,
   — 2004/05—2013/14 — 2-year supplementary general secondary schools,
   — 2004/05—2013/14 — 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

7. Post-secondary schools — educating in day, evening and weekend form and full-time — include:

1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year),

ze szkołami specjalnymi;
2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie),
3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

8. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:
1) do roku akademickiego 2015/16 podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadano tytuł licencjata;
2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce;
3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi. Dane nie obejmują szkół resortu obrony narodowej oraz szkół resortu spraw wewnętrznych.

9. Szkoły dla dorosłych – kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:
1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
2) gimnazja dla dorosłych;
3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
4) funkcjonujące w latach szkolnych:
   — 2002/03-2013/14 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły dla dorosłych oraz 4-letnie technika dla dorosłych,
   — 2004/05-2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
   — 2004/05-2014/15 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
   — 2002/03-2012/13 – 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
   — 2002/03-2016/17 – 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych.

10. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

11. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przy-

including special schools;
2) colleges of social work (3-year),
3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the title of Bachelor.

8. Tertiary education (university level) consists of full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:
1) until the 2016/17 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the title of Bachelor;
2) comprise foreigners studying in Poland;
3) do not include Poles studying abroad.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches, branch basic organisational units and branch teaching centres. Data do not include Academies of the Ministry of the National Defence and Academies of the Ministry of the Interior.

9. Schools for adults — educating in full-time, and part-time mode — comprise:
1) primary schools for adults;
2) lower secondary schools for adults;
3) 3-year general secondary schools for adults;
4) schools operating in the school years:
   — 2002/03-2013/14 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 4-year technical secondary schools for adults,
   — 2004/05-2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
   — 2004/05-2014/15 – 3-year supplementary technical schools for adults based on the curriculum of basic vocational school,
   — 2002/03-2012/13 – 3-year specialised secondary schools for adults,
   — 2002/03-2016/17 – 3-year general secondary schools for adults.

10. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

11. Special education care centres are facilities for disabled children and youth, aged 3 and more who, for reasons of their disability, cannot attend regular nursery schools or schools.

12. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

czyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

13. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

14. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

15. Zadaniem **wychowania pozaszkolnego** jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

16. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

17. Dane o **nauczycielach,** poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

18. Studia podyplomowe — forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

19. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

13. Youth social therapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

15. The aim of **extracurricular education** is offering young people favourable conditions to develop interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

16. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

17. Data regarding **teachers**, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement obligatory teaching programmes, i.e. excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

18. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.

19. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

20. Dane dotyczące:

1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z danego roku akademickiego; dane o studiach podyplomowych i doktoranckich oraz o nauczycielach akademickich według stanu w dniu 31 XII.

21. Współczynnik skolaryzacji:

1) **brutto** — jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;
2) **netto** — jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

22. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

23. Dane (poza szkołami wyższymi i dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

20. Data regarding:

1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as since the 2008/09 school year — special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres, extracurricular education as well as boarding-school and dormitories, concern the beginning of the school year; data concerning graduates — the end of the school year;
2) tertiary education - are presented as of 30 XI; students are shown as many times as many courses they take; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; graduates are shown as of a given academic year; data regarding non-degree postgraduate programmes as well as academic teachers as of 31 XII.

21. Enrolment rate:

1) **gross** — is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education;
2) **net** — is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education.

22. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

23. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (126). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
		SZKOŁY SCHOOLS			
Szkoły:					Schools:
podstawowe	703	685	680	725	primary
gimnazja	401	402	401	101	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	25	27	27	30	special job-training
zasadnicze zawodowe	126	119	117	x	basic vocational
branżowe I stopnia[a]	x	x	x	111	stage I sectoral vocational[a]
licea ogólnokształcące	127	122	123	116	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	24	x	x	x	specialised secondary
technika	152	135	138	128	technical secondary
technika uzupełniające	11	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące[b]	7	8	8	8	general art[b]
policealne	173	178	172	171	post-secondary
wyższe	32	28	29	25	tertiary
dla dorosłych	228	144	134	124	for adults
podstawowe	1	1	1	6	primary
gimnazja	13	16	14	8	lower secondary
zasadnicze zawodowe	9	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	68	127	119	110	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	75	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	4	x	x	x	specialised secondary
technika	11	x	x	x	technical secondary
technika uzupełniające	47	x	x	x	supplementary general secondary
		NAUCZYCIELE TEACHERS			
Szkoły:					Schools:
podstawowe[c]	9802	10470	10158	12107	primary[c]
gimnazja[c]	6349	5684	5592	3747	lower secondary[c]
zasadnicze zawodowe[cd]	1322	1157	1096	x	upper secondary[cd]
branżowe I stopnia[ad]	x	x	x	1072	stage I sectoral vocational[ad]
licea ogólnokształcące[ce]	2503	2108	2044	2034	general secondary[ce]
licea profilowane[c]	163	x	x	x	specialised secondary[c]
technika[cef]	2701	2663	2559	2555	technical secondary[cef]
policealne	411	322	319	381	post-secondary
wyższe[g]	4490	4018	4018	4274	tertiary[g]

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe; ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym: 2010/11 – 9 szkół, 2015/16 – 7, 2016/17 – 6, 2017/18 – 6. c—d Łącznie ze szkołami: c — dla dorosłych, d — specjalnymi przysposabiającymi do pracy. e Łącznie ze szkołami uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14) i technikami. f Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. g Nauczyciele akademiccy pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification; there were also art schools providing only art education, in the school year: 2010/11 – 9 schools, 2015/16 – 7, 2016/17 – 6, 2017/18 – 6. c—d Including: c — schools for adults, d — special job-training schools. e Including basic vocational school sections. e Including supplementary respectively: general secondary schools (until the 2013/14 school year) and technical secondary schools. f Including general art schools leading to professional certification. g Full-time and part-time employed academic teachers converted into full-time equivalent units.

TABL. 1 (126). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	UCZNIOWIE I STUDENCI				PUPILS AND STUDENTS
Wychowanie przedszkolne[a]	16693	21494	17033	19041	Pre-primary education[a]
Szkoły:					Schools:
podstawowe	122852	136398	125492	143844	primary
gimnazja	72150	59353	58424	38611	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	663	727	738	699	special job-training
zasadnicze zawodowe	16187	12148	11326	x	basic vocational
branżowe I stopnia[b]	x	x	x	10613	stage I sectoral vocational[b]
licea ogólnokształcące	29841	24589	23334	22377	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	40	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	1751	x	x	x	specialised secondary
technika	32137	29266	29295	29422	technical secondary
technika uzupełniające	405	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące[c]	737	758	782	796	general art[c]
policealne	17128	14637	14085	13754	post-secondary
wyższe	84551	61859	59309	59414	tertiary
dla dorosłych	19954	12735	11594	11099	for adults
podstawowe	7	6	5	64	primary
gimnazja	1256	930	757	599	lower secondary
zasadnicze zawodowe	714	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	7005	11799	10832	10436	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	6723	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	1391	x	x	x	specialised secondary
technika	413	x	x	x	technical secondary
technika uzupełniające	2445	x	x	x	supplementary technical secondary

a Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, natomiast w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 32 na str. 222. b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 433 uczniów, 2015/16 – 337, 2016/17 – 331, 2017/18 – 399.

a Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments also described in table 32 on page 222. b Including basic vocational school sections. c Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 433 students, 2015/16 – 337, 2016/17 – 331, 2017/18 – 399.

TABL. 1 (126). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ABSOLWENCI GRADUATES				
Szkoły:					Schools:
podstawowe	21392	19159	x	.	primary
gimnazja	23289	19211	18606	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	115	169	181	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	5441	3801	3402	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	9880	8227	7836	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	9	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	655	x	x	x	specialised secondary
technika	7288	6529	6580	.	technical secondary
technika uzupełniające	121	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące[a]	107	108	103	.	general art[a]
policealne	4944	4099	4780	.	post-secondary
wyższe	23147	16211	17085	.	tertiary
dla dorosłych	5220	3301	3121	.	for adults
podstawowe	7	3	x	.	primary
gimnazja	361	298	216	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	205	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	1437	3000	2905	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2373	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	272	x	x	x	specialised secondary
technika	95	x	x	x	technical secondary
technika uzupełniające	470	x	x	x	supplementary technical secondary

a Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 39 absolwentów, 2015/16 – 25, 2016/17 – 33.

Ź r ó d ł o: dane — z wyjątkiem szkół wyższych — Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 39 graduates, 2015/16 – 25, 2016/17 – 33.

S o u r c e: data — with the exception of the higher education institutions — of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (127). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools				Uczniowie i studenci Pupils and students				Absolwenci Graduates		
	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
Szkoły podstawowe ..... **Primary schools**	**703**	**685**	**680**	**725**	**122852**	**136398**	**125492**	**143844**	**21392**	**19159**	**x**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	5	3	2	5	263	291	266	269	51	51	x
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	653	616	611	643	119719	131167	120266	137478	20911	18462	x
Organizacje społeczne i stowarzyszenia ..... Social organisations and associations	35	40	40	41	1680	2444	2196	2488	284	356	x
Organizacje wyznaniowe .... Religious organisations	4	7	7	7	898	1510	1470	1783	115	199	x
Pozostałe ..... Others	6	19	20	29	292	986	1294	1826	31	91	x
Gimnazja ..... **Lower secondary schools**	**401**	**402**	**401**	**101**	**72150**	**59353**	**58424**	**38611**	**23289**	**19211**	**18606**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	5	5	4	2	74	50	39	35	34	22	15
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	361	355	354	82	69387	56303	55147	36346	22442	18275	17649
Organizacje społeczne i stowarzyszenia ..... Social organisations and associations	14	18	19	7	515	700	855	761	146	164	312
Organizacje wyznaniowe .... Religious organisations	8	8	8	3	1294	1296	1263	664	413	437	321
Pozostałe ..... Others	13	16	16	7	880	1004	1120	805	254	313	309
Branżowe szkoły I stopnia[ab] ..... **Stage I sectoral vocational schools**[ab]	**151**	**146**	**144**	**141**	**16850**	**12875**	**12064**	**11312**	**5556**	**3970**	**3583**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	8	7	7	6	232	131	121	110	97	44	46
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	136	124	120	118	15799	10480	9641	8958	5166	3311	2913
Organizacje społeczne i stowarzyszenia ..... Social organisations and associations	4	9	9	9	355	961	962	934	137	281	270
Pozostałe ..... Others	3	6	8	8	464	1303	1340	1310	156	334	354

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b Łącznie ze specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b Including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections.

TABL. 2 (127). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools				Uczniowie i studenci Pupils and students				Absolwenci Graduates		
	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
Licea ogólnokształcące[a] **Basic vocational**[a]	**129**	**122**	**123**	**116**	**29881**	**24589**	**23334**	**22377**	**9889**	**8227**	**7836**
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	103	91	91	88	28024	22217	21204	20368	9308	7437	7152
Organizacje społeczne i stowarzyszenia ..... Social organizations and associations	5	8	7	6	192	319	216	212	71	101	91
Organizacje wyznaniowe ... Religious organisations	9	6	6	6	989	772	727	711	320	262	247
Pozostałe ..... Others	12	17	19	16	676	1281	1187	1086	190	427	346
Licea profilowane ..... **Specialized**	**24**	**x**	**x**	**x**	**1751**	**x**	**x**	**x**	**655**	**x**	**x**
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	23	x	x	x	1697	x	x	x	633	x	x
Pozostałe ..... Others	1	x	x	x	54	x	x	x	22	x	x
Technika[b] ..... **Technical**[b]	**170**	**143**	**146**	**136**	**33279**	**30024**	**30077**	**30218**	**7516**	**6637**	**6683**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	8	7	7	7	1527	1387	1375	1353	310	250	314
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	150	105	107	100	31079	26772	26356	26085	7099	6171	6087
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne ..... Associations and other social organisations	−	9	8	8	−	653	751	898	–	92	136
Organizacje wyznaniowe ... Religious organisations	−	1	1	1	−	11	4	4	–	–	–
Pozostałe ..... Others	12	21	23	20	673	1201	1591	1878	107	124	146
Szkoły policealne ..... **Post-secondary schools**	**173**	**178**	**172**	**171**	**17128**	**14637**	**14085**	**13754**	**4944**	**4099**	**4780**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	4	1	1	–	133	42	19	–	46	14	–
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	40	26	24	26	4292	1698	1549	1647	1497	627	609
Organizacje społeczne i stowarzyszenia ..... Social organisations and associations	20	10	9	8	1084	530	387	475	494	199	163
Organizacje wyznaniowe ... Religious organisations	1	–	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Pozostałe ..... Others	108	141	138	137	11615	12367	12130	11632	2907	3259	3989

a—b Łącznie z: a — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), b — technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a—b Including: a — supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), b — supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art school leading to professional certification.

TABL. 2 (127). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools				Uczniowie i studenci Pupils and students				Absolwenci Graduates		
	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
Szkoły wyższe ..... **Tertiary education**	**32**	**28**	**29**	**21**	**84551**	**61859**	**59309**	**57280**	**23147**	**16211**	**17085**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	8	6	6	6	56478	43773	41906	40094	15579	11352	11437
Pozostałe ..... Others	24	22	23	15	28073	18086	17403	17186	7577	4859	5648
Szkoły dla dorosłych ..... **Schools for adults**	**228**	**144**	**134**	**124**	**19954**	**12735**	**11594**	**11099**	**5220**	**3301**	**3121**
Jednostki administracji centralnej (rządowej) ..... Central (government) administration entities	10	6	5	4	591	260	215	103	201	73	38
Jednostki samorządu terytorialnego ..... Local self-government entities	85	48	44	42	7387	4388	4035	3735	2103	1037	1072
Organizacje społeczne i stowarzyszenia ..... Social organisations and associations	23	15	15	14	1365	961	880	759	356	286	301
Organizacje wyznaniowe ... Religious organisations	1	–	–	–	62	–	–	–	4	–	–
Pozostałe ..... Others	109	75	70	64	10549	7126	6464	6502	2556	1905	1710

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (128). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7—13[a] lat	95,2	89,3	91,7	92,3
14—15[b]	95,8	93,1	92,6	92,3
16—18	94,1	92,5	92,6	92,4
19—21 lat	28,6	27,6	27,6	26,1

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7-12 lat, a w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6-12 lat. b W latach szkolnych 2010/11-2016/17 – grupa wieku 13-15 lat.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7-12, in the 2015/16 school year – age group 6-12. b In the 2010/11-2016/17 school years – age group 13-15.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (129). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11 ogółem total	2010/11 mężczyźni males	2010/11 kobiety females	2015/16 ogółem total	2015/16 mężczyźni males	2015/16 kobiety females	2016/17 ogółem total	2016/17 mężczyźni males	2016/17 kobiety females	2017/18 ogółem total	2017/18 mężczyźni males	2017/18 kobiety females
		w % in %											
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe[a] ..... primary[a]	7—13	98,4	98,9	97,8	90,1	89,7	90,4	95,3	95,2	95,4	93,5	93,9	93,1
gimnazja[b] ..... lower secondary[b]	14—15	101,4	103,3	99,5	98,3	99,9	96,6	98,6	99,7	97,5	99,5	100,2	98,7
branżowe szkoły I stopnia[cd] ..... stage I sectoral vocational[cd]	16—18	21,2	28,0	14,1	19,3	24,3	14,0	18,7	23,8	13,3	17,9	22,8	12,7
licea ogólnokształcące i profilowane[e] general and specialized secondary[e]	16—18	56,4	45,2	68,0	54,5	45,3	64,2	52,9	44,0	62,2	51,8	43,1	61,0
technika[f] ..... technical secondary[f]	16—18	43,6	48,9	38,1	44,9	50,1	39,5	46,5	52,0	40,8	47,7	53,4	41,7
policealne ..... post-secondary	19—21	18,9	12,4	25,5	19,4	10,8	28,2	19,5	10,6	28,7	19,7	10,8	29,1
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne[g] ..... Pre-primary education[g]	6	84,3	84,8	83,8	96,3	96,5	96,1	76,5	79,8	73,1	90,1	91,1	88,9
Szkoły: Schools:													
podstawowe[a] ..... primary[a]	7—13	95,1	95,2	95,0	88,9	88,2	89,7	90,6	90,6	90,5	91,3	91,4	91,2
gimnazja[b] ..... lower secondary[b]	14—15	92,2	91,3	93,2	89,8	89,4	90,3	89,3	88,9	89,7	86,7	85,3	88,1
branżowe szkoły I stopnia[cd] ..... stage I sectoral vocational[cd]	16—18	17,7	23,0	12,2	15,4	19,4	11,2	15,0	19,1	10,6	14,3	18,2	10,1
licea ogólnokształcące i profilowane[e] general and specialized secondary[e]	16—18	38,8	27,6	50,5	37,3	27,1	48,1	36,6	26,5	47,4	36,2	26,0	46,9
technika[f] ..... technical secondary[f]	16—18	30,0	32,9	27,0	33,5	37,5	29,3	34,6	38,6	30,3	36,1	40,3	31,6
policealne ..... post-secondary	19—21	6,6	4,2	9,0	6,1	3,4	8,9	5,8	3,0	8,8	5,4	2,9	8,1

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7-12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6-12 lat. b W latach szkolnych 2010/11-2016/17 – grupa wieku 13-15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. d—f Łącznie z: d — specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f — technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. g Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, za wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7-12, in the 2015/16 school year – age group 6-12. b In the 2010/11-2016/17 school years – age group 13-15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. d—f Including: d — special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e — supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f — supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. g Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In distribution by languages, one person may be included more than once.

TABL. 5 (130). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH**
PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools								
			podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia[ab] stage I sectoral vocational[ab]	liceach ogólnokształcących[c] general secondary[c]	liceach profilowanych specialised secondary	technikach[d] technical secondary[d]	policealnych[e] post-secondary[e]
			razem total	miasta urban areas	wieś rural areas						
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION											
Angielski English	2010/11	247435	91,9	94,0	88,7	89,1	45,8	98,8	94,6	95,0	9,6
	2015/16	252058	97,4	97,7	96,9	96,5	58,7	99,5	x	97,8	67,2
	2016/17	239710	97,9	98,1	97,6	96,6	62,0	99,5	x	97,3	61,4
	2017/18	**237767**	**97,6**	**97,7**	**97,4**	**96,1**	**64,3**	**99,8**	**x**	**98,5**	**63,9**
Francuski French	2010/11	6685	0,1	0,2	x	2,4	0,1	12,2	0,4	3,4	x
	2015/16	5583	0,1	0,1	x	3,1	0,7	12,4	x	1,8	x
	2016/17	5022	0,1	0,2	x	2,6	0,9	12,3	x	1,3	x
	2017/18	**4698**	**0,4**	**0,6**	**0,1**	**2,5**	**0,6**	**12,0**	**x**	**1,1**	**x**
Niemiecki German	2010/11	95805	6,8	4,9	9,7	50,0	32,3	70,8	56,3	71,9	3,7
	2015/16	87468	2,5	1,4	4,3	70,0	25,9	67,0	x	75,8	1,7
	2016/17	84761	2,1	1,5	3,1	71,7	22,4	65,8	x	74,5	x
	2017/18	**82987**	**11,3**	**11,5**	**11,1**	**71,9**	**18,5**	**64,1**	**x**	**74,4**	**x**
Rosyjski .. Russian	2010/11	17532	0,2	0,0	0,4	6,6	15,5	9,3	26,0	20,5	x
	2015/16	12358	0,0	0,0	x	6,9	12,7	9,4	x	14,7	x
	2016/17	11140	0,0	0,0	x	5,9	12,3	9,4	x	13,6	x
	2017/18	**10354**	**0,5**	**0,4**	**0,7**	**6,4**	**9,8**	**9,3**	**x**	**13,1**	**x**
Hiszpański Spanish	2010/11	836	x	x	x	0,5	x	1,5	x	0,1	x
	2015/16	2962	0,1	0,1	x	1,7	x	5,7	x	1,6	x
	2016/17	3374	0,1	0,1	x	1,8	x	6,8	x	2,2	x
	2017/18	**3437**	**0,4**	**0,6**	**0,0**	**1,9**	**x**	**7,7**	**x**	**1,5**	**x**
Włoski ..... Italian	2010/11	400	x	x	x	x	x	0,9	1,5	0,3	x
	2015/16	743	x	x	x	x	x	2,5	x	0,4	x
	2016/17	937	x	x	x	x	x	3,5	x	0,4	x
	2017/18	**958**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**3,8**	**x**	**0,4**	**x**
Inne ..... Others	2010/11	2068	x	x	x	0,1	x	6,6	x	x	x
	2015/16	805	0,1	x	0,0	0,2	x	2,2	x	x	0,0
	2016/17	702	x	x	x	0,2	x	2,0	x	x	6,8
	2017/18	**943**	**x**	**x**	**x**	**0,5**	**0,1**	**2,0**	**x**	**x**	**20,4**

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b—d Łącznie z: b — specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d — technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b—d Including: b — special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c — supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d — supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Since 2010/11 school year excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work.

TABL. 5 (130). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)**
PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS (cont.)

LATA YEARS / JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools								
			podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia[ab] I sectoral vocational[ab]	liceach ogólnokształcących[c] general secondary[c]	liceach profilowanych specialised secondary	technikach[d] technical secondary[d]	policealnych[e] post-secondary[e]
			razem total	miasta urban areas	wieś rural areas						
		NAUCZANIE DODATKOWE[f] ADDITIONAL EDUCATION[f]									
Angielski English	2010/11	7950	2,8	1,8	4,3	5,7	x	0,1	1,4	0,5	9,9
	2015/16	1182	0,5	0,2	1,1	0,6	0,0	x	x	0,3	x
	2016/17	614	0,2	0,2	0,3	0,5	x	x	x	0,1	x
	2017/18	**400**	**0,1**	**0,0**	**0,2**	**0,5**	**x**	**0,0**	**x**	**0,1**	**3,1**
Francuski French	2010/11	1748	0,5	0,6	0,4	1,5	x	0,0	x	0,0	x
	2015/16	490	0,2	0,2	0,2	0,3	x	0,1	x	x	x
	2016/17	399	0,2	0,1	0,2	0,3	x	0,1	x	x	x
	2017/18	**401**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**x**	**0,2**	**x**	**x**	**x**
Niemiecki German	2010/11	21645	6,7	6,7	6,7	17,6	x	0,7	12,2	0,0	x
	2015/16	13995	4,7	3,1	7,2	11,5	0,1	1,1	x	1,7	x
	2016/17	13211	4,8	2,3	8,7	10,6	x	1,0	x	2,4	x
	2017/18	**13992**	**5,9**	**3,6**	**9,6**	**10,7**	**0,6**	**0,6**	**x**	**4,0**	**x**
Inne ..... Others	2010/11	7016	2,0	0,9	3,7	4,8	x	3,2	5,3	0,1	2,1
	2015/16	3823	0,7	0,5	1,1	3,0	x	3,6	x	0,4	x
	2016/17	3950	0,8	0,6	1,0	3,4	x	3,6	x	0,6	x
	2017/18	**2723**	**0,5**	**0,5**	**0,7**	**2,0**	**x**	**3,4**	**x**	**1,2**	**3,1**

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b—d Łącznie z: b — specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d — technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b—d Including: b — special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c — supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d — supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Since 2010/11 school year excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (131). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH**[a]
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS[a]

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at schools				
			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia[b] stage I sectoral vocational[b]	liceach ogólnokształcących[c] general secondary[c]	liceach profilowanych specialised secondary	technikach[d] technical secondary[d]
Angielski ..... English	2010/11	22220	68,4	72,3	79,0	68,0	54,8
	2015/16	19333	81,0	x	86,5	x	x
	2016/17	19967	74,1	x	85,2	x	x
	2017/18	**18208**	**28,1**	**x**	**84,7**	**x**	**x**
Francuski .... French	2010/11	106	x	x	x	x	x
	2015/16	–	x	x	x	x	x
	2016/17	4	x	x	x	x	x
	2017/18	**–**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
Niemiecki .... German	2010/11	3678	20,1	16,4	12,2	11,1	21,6
	2015/16	1792	8,6	x	10,5	x	x
	2016/17	1539	11,8	x	9,9	x	x
	2017/18	**1529**	**0,8**	**x**	**8,8**	**x**	**x**
Rosyjski ..... Russian	2010/11	2271	11,7	3,2	8,3	7,8	18,5
	2015/16	848	9,4	x	5,0	x	x
	2016/17	646	12,0	x	4,2	x	x
	2017/18	**714**	**12,5**	**x**	**3,9**	**x**	**x**
Inne ..... Others	2010/11	163	x	x	x	x	x
	2015/16	171	1,1	x	x	x	x
	2016/17	363	0,4	x	0,6	x	x
	2017/18	**1135**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c,d Łącznie ze szkołami: c — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d — technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2014/15).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c, d Including: c — supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d — supplementary technical secondary schools (until the 2014/15 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (132). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI**[a]
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe	4992	4515	4763	5919	989	880	x	Primary schools
w tym specjalne	1703	1505	1486	1834	377	288	x	of which special
Gimnazja	4517	3416	3341	2381	1236	1140	1024	Lower secondary schools
w tym specjalne	2048	1544	1408	979	531	515	406	of which special
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy	663	727	738	699	115	169	181	Special job-training schools
Branżowe szkoły I stopnia[b]	1601	1368	1281	1228	444	166[c]	167[c]	Stage I sectoral vocational schools[b]
w tym specjalne	1483	1071	936	904	423	134	125	of which special
Licea ogólnokształcące[d]	269	299	317	330	78	105	93	General secondary schools[d]
w tym specjalne	77	94	88	63	21	29	34	of which special
Licea profilowane	48	x	x	x	18	x	x	Specialised secondary schools
w tym specjalne	2	x	x	x	–	x	x	of which special
Technika[e]	117	255	295	313	11	46[c]	24[c]	Technical secondary schools[e]
w tym specjalne	36	50	56	56	5	5	1	of which special
Szkoły policealne	39	35	26	34	16	6	6	Post-secondary schools
w tym specjalne	36	35	26	34	14	6	6	of which special

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 194. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d, e Łącznie z: d — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), e — technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz szkołami artystycznym ogólnokształcącymi i dającymi uprawnienia zawodowe.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 10 on page 194. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d, e Including: d — supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), e — supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (133). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATION CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE					SPECIAL EDUCATION CENTRES
Ośrodki	18	19	19	19	Centres
Miejsca	1175	1158	1104	1105	Places
Wychowankowie	1033	878	809	778	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabowidzący	95	78	61	62	blind and sight impaired
niesłyszący i słabosłyszący	122	87	74	57	deaf and hearing impaired
z niepełnosprawnością ruchową[a]	–	–	–	1	with impaired motor skills[a]
niepełnosprawni intelektualnie[b]	662	542	499	475	with intellectual disability[b]
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	7	20	19	24	socially maladjusted
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE					YOUTH EDUCATION CENTRES
Ośrodki	5	5	5	5	Centres
Miejsca	322	322	322	310	Places
Wychowankowie	305	282	251	248	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII					YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES
Ośrodki	1	1	1	1	Centres
Miejsca	55	30	35	30	Places
Wychowankowie	55	24	31	24	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE					REHABILITATION-EDUCATION CENTRES
Ośrodki	2	4	7	7	Centres
Miejsca	44	95	236	325	Places
Wychowankowie	12	53	75	88	Residents
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim[b]	2	9	15	17	with a profound intellectual disability[b]
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	10	44	60	71	with multiple disability

a Od 2013 r. dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową i afazją. b Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Since 2013, data have concerned residents with impaired motor skills and with aphasia. b Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (134). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS		Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć[a] Participants in permanent and temporary forms of activities[a]							
			ogółem total	informatycznych computing	technicznych technical	przedmiotowych subjects	artystycznych arts	sportowych sports	turystyczno-krajoznawczych tourism and sightseeing	innych others
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	26	69886	1250	306	4696	43129	9753	376	10376
	2015	20	117658	720	420	5691	91872	9718	769	8468
	2016	21	90149	951	420	4483	62494	9466	1065	11270
	2017	**22**	**97826**	**1076**	**309**	**6446**	**65904**	**8956**	**1620**	**13515**
Pałace młodzieży Youth centres		1	23171	146	–	3320	13744	2430	–	3531
Młodzieżowe domy kultury Youth community centres		8	69267	665	192	2762	49920	5665	1462	8601
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracurricular interest groups		3	2807	237	83	–	1503	397	158	429
Inne placówki[b] Other institutions[b]		10	2581	28	34	364	737	464	–	954

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X roku poprzedzającego rok badany do 30 IX roku badanego. b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities in period from 1 X of the year preceding the surveyed year to 30 IX of the surveyed year. b Specialised institutions and non-public institutions.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (135). **INTERNATY I BURSY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING-SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2010/11	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATIONS
	placówki establishments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total				na 100 miejsc per 100 beds	
O G Ó Ł E M	**39**	**4253**	**3925**	**3787**	**3484**	**3520**	**83**	**T O T A L**
Internaty	29	2965	2591	2713	2421	2376	80	Boarding schools
szkoły podstawowe i gimnazja	1	50	44	97	46	40	80	primary and lower secondary schools

TABL. 10 (135). **INTERNATY I BURSY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (dok.)**
BOARDING-SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2010/11	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATIONS
	placówki establishments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total				na 100 miejsc per 100 beds	
Internaty (dok.)								Boarding schools (cont.)
branżowe szkoły I stopnia[a] i technika[b]	20	1954	1718	1738	1636	1458	75	stage I sectoral vocational schools[a] and technical secondary schools[b]
licea ogólnokształcące	8	961	776	878	739	878	91	general secondary schools
Bursy	10	1288	1334	1074	1063	1144	89	Dormitories

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Łącznie ze szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi, policealnymi oraz kolegiami pracowników służb społecznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Including general art schools, post-secondary schools and colleges of social work.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (136). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE					STUDENT DORMITORIES
Domy	26	25	23	22	Dormitories
Miejsca	6167	6203	6109	5633	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	5594	5264	5193	4955	students
w % ogółu studentów	6,6	8,5	8,8	8,7	in % of total students
doktoranci	74	56	53	42	doctoral studies
w % ogółu doktorantów	6,4	4,3	4,2	3,4	in % of total
STOŁÓWKI STUDENCKIE					STUDENT CANTEENS
Stołówki	3	3	3	2	Canteens
Miejsca	579	579	579	490	Places

TABL. 12 (137). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA**[a]
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS[a]

SZKOŁY	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18				SCHOOLS
				ogółem[b] total[b]	w tym otrzymujący stypendia of which recipients of		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarships recipients in % of total students of a given group of schools	
					socjalne social grant	rektora dla najlepszych studentów scholarship for outstanding students awarded by the rectors		
O G Ó Ł E M	**23049**	**14313**	**14060**	**12582**	**6643**	**3539**	**22,0**	**T O T A L**
w tym:								of which:
Uniwersytety	12569	8515	8253	7376	4231	1844	23,9	Universities
Wyższe szkoły techniczne	271	–	–	–	–	–	x	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	2452	1857	1767	1603	764	554	21,3	Higher schools of agricultural
Wyższe szkoły ekonomiczne	1193	893	916	639	252	175	38,9	Higher schools of economics
Wyższe szkoły artystyczne	173	126	128	133	83	32	23,2	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe	6391	2922	2996	2831	1313	934	17,2	Other higher education institutions

a Od roku akademickim 2010/11 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Since the 2010/11 academic year excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European founds. b In distribution by type of scholarships, one person may be included more than once.

TABL. 13 (138). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły Schools	660	197	463	641	206	435	637	206	431	679	242	437
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	7	7	–	7	7	–	7	7	–	6	6	–
filialne branch	14	1	13	19	–	19	17	–	17	18	–	18
artystyczne[a] arts[a]	3	3	–	3	3	–	3	3	–	3	3	–

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

TABL. 13 (138). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (dok.)**
PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Oddziały ... Sections	6472,5	3286,0	3186,5	7121,2	3816,0	3305,2	6751,0	3603,0	3148,0	7808,5	4204,0	3604,5
Uczniowie ... Pupils	121149	72094	49055	134893	81904	52989	124006	75455	48551	142010	86880	55130
w tym kobiety ... of which females	58711	35047	23664	66415	40480	25935	60939	37212	23727	69369	42625	26744
w tym I klasa ... of which grade 1	20031	12029	8002	29286	18260	11026	10820	6302	4518	18078	11323	6755
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego ... sports and athletic	3868	3868	–	4286	4286	–	4438	4438	–	4726	4726	–
filialne ... branch	401	12	389	560	–	560	462	–	462	492	–	492
artystyczne[a] ... arts[a]	716	716	–	801	801	–	755	755	–	767	767	–
Absolwenci ... Graduates	21015	12423	8592	18871	11232	7639	x	x	x	x	x	x
w tym kobiety ... of which females	10174	6050	4121	9242	5523	3719	x	x	x	x	x	x
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego ... sports and athletic	701	701	–	701	701	–	x	x	x	x	x	x
filialne ... branch	54	–	54	36	–	36	x	x	x	x	x	x
artystyczne[a] ... arts[a]	115	115	–	126	126	–	x	x	x	x	x	x
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę ... school	184	366	106	210	398	122	195	366	113	209	359	126
1 pomieszczenie szkolne ... classroom	13	16	10	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1 oddział ... section	19	22	15	19	21	16	18	21	15	18	21	15

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (139). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja ..... Lower secondary	355	185	170	357	186	171	356	185	171	78	48	30
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego ..... sports and athletic	8	7	1	12	11	1	11	11	–	–	–	–
z oddziałami przysposabiającymi do pracy[a] .... with job-training sections[a]	4	4	–	1	1	–	3	3	–	2	2	–
Oddziały..... Sections	3093,0	1885,0	1208,0	2619,0	1634,0	985,0	2600,0	1624,0	976,0	1727,0	1072,0	655,0
Uczniowie ..... Pupils	70102	44456	25646	57809	37471	20338	57016	37170	19846	37632	24511	13121
w tym kobiety ..... of which females	34067	21657	12410	27953	18210	9743	27557	18010	9547	18333	12006	6327
w tym I klasa ..... of which grade1	23153	14609	8544	19339	12528	6811	19379	12669	6710	x	x	x
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego ..... sports and athletic	1839	1652	187	2401	2287	114	2311	2311	–	x	x	x
z oddziałami przysposabiającymi do pracy[a] .... with job-training sections[a]	1072	1072	–	117	117	–	337	337	–	198	198	–
Absolwenci ..... Graduates	22758	14530	8228	18696	12011	6685	18200	11832	6368	.	.	.
w tym kobiety ..... of which females	11410	7275	4135	9276	6016	3260	8870	5727	3143	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego ..... sports and athletic	757	757	–	709	709	–	x	x	x	.	.	.
z oddziałami przysposabiającymi do pracy[a] .... with job-training sections[a]	219	219	–	85	85	–	63	63	x	.	.	.
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę ..... school	197	240	151	162	201	119	160	201	116	482	511	437
1 pomieszczenie szkolne classroom	16	17	15	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1 oddział ..... section	23	24	21	22	23	21	22	23	20	22	23	20

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (140). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA[a] DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS[a] FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	96	92	90	86	Schools
Oddziały	642,0	539,2	538,0	558,0	Sections
Uczniowie	14686	11068	10367	9715	Students
w tym kobiety	4601	3725	3452	3233	of which females
w tym I klasa	6091	3809	3701	3382	of which grade 1
Absolwenci	5001	3495	3137	.	Graduates
w tym kobiety	1781	1237	1043	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (141). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA[a] DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS[a] FOR YOUTH (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA[b]	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17[c]	NARROW FIELDS OF EDUCATION[b]
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	**11068**	**10367**	**9715**	**1812**	**T O T A L**
Artystyczna	97	101	115	13	Arts
Biznesu i administracji	1566	1451	1297	401	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna	4376	4121	3876	567	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	1217	1146	1031	184	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	1004	904	862	125	Architecture and construction
Rolnicza	61	68	74	13	Agriculture
Usług dla ludności	2747	2576	2460	509	Personal services

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In distribution by narrow fields of education, data concern graduates who passed exam certifying professional qualification or qualification to perform a job.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (142). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY[a] (bez szkół specjalnych)**
GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH[a] (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	125	117	117	110	Schools
Oddziały	1073,0	894,0	853,0	826,0	Sections
Uczniowie	29804	24495	23246	22314	Students
w tym kobiety	19070	15359	14627	14138	of which females
w tym I klasa	9821	7770	7580	7490	of which grade 1
Absolwenci	9868	8198	7802	.	Graduates
w tym kobiety	6366	5169	4889	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Ź r ó d ł o: Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

S o u r c e: Data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (143). **TECHNIKA[a] DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS[a] FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	160	133	136	126	Schools
Oddziały	1316,0	1227,0	1241,0	1263,5	Sections
Uczniowie	32497	29216	29239	29366	Students
w tym kobiety	14077	12215	12184	12190	of which females
w tym I klasa	9243	8357	8348	8268	of which grade 1
Absolwenci	7395	6514	6566	.	Graduates
w tym kobiety	3248	2778	2789	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (144). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA[a]	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17[b]	NARROW FIELDS OF EDUCATION[a]
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	**29216**	**29239**	**29366**	**4414**	**T O T A L**
Artystyczna	63	134	221	–	Arts
Społeczna	2964	2759	2597	561	Social and behavioural science
Biznesu i administracji	4046	4417	4984	608	Business and administration
Nauk o środowisku	122	–	–	–	Environment
Technologii teleinformacyjnych	4447	4602	4883	628	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynieryjno-techniczna	6334	6408	6245	872	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	567	522	464	74	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	2027	1885	1717	268	Architecture and construction
Rolnicza	1268	1149	1044	157	Agriculture
Leśna	338	315	324	83	Forestry
Weterynaryjna	550	634	682	74	Veterinary
Usług dla ludności	5676	5620	5366	992	Personal services
Ochrony i bezpieczeństwa	–	–	11	–	Security services
Usług transportowych	814	794	828	97	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (145). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH LEVEL ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	26	27	27	26	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	23	24	24	23	of which educating only in art subjects
Uczniowie	1905	2656	2599	3528	Pupils
w tym kobiety	1233	1740	1708	2325	of which females
Absolwenci	228	280	346	.	Graduates
w tym kobiety	149	177	213	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	16	15	14	14	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	9	7	6	6	of which educating only in art subjects
Uczniowie	1170	1095	1113	1195	Students
w tym kobiety	810	771	797	880	of which females
Absolwenci	146	133	136	.	Graduates
w tym kobiety	105	98	97	.	of which females
W tym ogólnokształcące szkoły artystyczne Of which general art schools					
Szkoły	7	8	8	8	Schools
Uczniowie	737	758	782	796	Students
w tym kobiety	554	589	620	639	of which females
Absolwenci	107	108	103	.	Graduates
w tym kobiety	77	87	77	.	of which females

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (146). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	171	176	170	169	Schools
Oddziały	774,0	725,0	725,0	708,0	Sections
Uczniowie	17092	14602	14059	13720	Students
w tym kobiety	11410	10486	10189	9870	of which females
Absolwenci	4930	4079	4768	.	Graduates
w tym kobiety	3522	3228	3631	.	of which females

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (147). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA[a]	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17[b]	NARROW FIELDS OF EDUCATION[a]
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	**14602**	**14059**	**13720**	**2814**	**T O T A L**
Artystyczna	733	608	447	45	Arts
Społeczna	315	257	386	65	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	129	173	142	6	Journalism and information
Biznesu i administracji	3164	3278	2977	323	Business and administration
Technologii teleinformacyjnych	983	907	774	24	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynieryjno-techniczne	47	20	–	19	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa	70	53	49	–	Architecture and construction
Weterynaryjna	297	352	335	149	Veterinary
Medyczna	3765	3585	2956	1336	Health
Opieki społecznej	658	545	482	103	Welfare
Usług dla ludności	1770	1892	1800	420	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	1864	1600	1490	175	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	371	382	386	85	Security services
Usług transportowych	89	76	72	–	Transport services
Pozostałe podgrupy	347	331	424	64	Other narrow fields

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (148). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademiccy[a] Academic teachers[a]	Studenci Students	Absolwenci[b] Graduates[b]	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M 2010/11	32	4490	84551	23147	**T O T A L**
2015/16	28	4018	61859	16211	
2016/17	29	4018	59309	17085	
2017/18	**21**	**4274**	**57280**	**.**	
Uniwersytety	3	2721	30897	9086	Universities
Wyższe szkoły techniczne	1	–	179	13	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	1	599	7534	1927	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	2	195	1641	1068	Higher schools of economics
Wyższe szkoły artystyczne	1	161	573	177	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe	13	598	16456	4814	Other higher education institutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 195. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2016/17.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 195. b According to type of school – from the 2016/17 academic year.

TABL. 24 (149). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2017/18**

BRANCHES, BRANCH BASIC ORGANISATIONAL UNITS AND BRANCH TEACHING CENTRES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY LOCATION IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branches and branch basic organisational units	Studenci[a] Students[a]				Absolwenci[ab] Graduates[ab]			
		ogółem total	w tym kobiety of which females	z liczby ogółem na studiach of total number, in		ogółem total	w tym kobiety of which females	z liczby ogółem na studiach of total number, in	
				stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes			stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	**4**	**9499**	**6570**	**5949**	**3550**	**1822**	**1482**	**1385**	**437**
lokalizacja według województw: location by voivodships:									
Kujawsko-pomorskie	2	7365	5458	5281	2084	1785	1464	1385	400
Pomorskie	2	2134	1112	668	1466	37	18	–	37

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Z roku akademickiego 2016/17.

U w a g a. Ponadto na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 5 filii i zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych szkół wyższych (333 studentów i 56 absolwentów), mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem kujawsko-pomorskim.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b From 2016/17 academic year.

N o t e. In Kujawsko-Pomorskie voivodship there were 5 branches and branch basic organisational units of higher education institutions (333 students and 56 graduates) seated outside Kujawsko-Pomorskie voivodship.

TABL. 25 (150). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**

STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M.....2010/11	84551	52823	43483	27786	41068	25037	**T O T A L**
2015/16	61859	38184	38300	24762	23559	13422	
2016/17	59309	36580	36858	23685	22451	12895	
2017/18	**57280**	**35268**	**34849**	**22290**	**22431**	**12978**	
Uniwersytety	30897	20982	26303	17960	4594	3022	Universities
Wyższe szkoły techniczne	179	16	–	–	179	16	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	7534	3012	5449	2576	2085	436	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	1641	903	288	103	1353	800	Higher schools of economics
Wyższe szkoły artystyczne	573	314	573	314	–	–	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe	16456	10041	2236	1337	14220	8704	Other higher education institutions

TABL. 26 (151). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M 2010/11	23147	16010	11554	7729	11593	8281	**T O T A L**
2014/15	17590	12060	10445	7342	7145	4718	
2015/16	16211	11116	9767	6907	6444	4209	
2016/17	**17085**	**11571**	**10169**	**7126**	**6916**	**4445**	
Uniwersytety	9086	6668	7714	5708	1372	960	Universities
Wyższe szkoły techniczne	13	1	3	–	10	1	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	1927	940	1485	822	442	118	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	1068	638	215	137	853	501	Higher schools of economics
Wyższe szkoły artystyczne	177	96	177	96	–	–	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe	4814	3228	575	363	4239	2865	Other higher education institutions

TABL. 27 (152). **NAUCZYCIELE AKADEMICCY[a] W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS[a] IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
O G Ó Ł E M	**4490**	**4018**	**4018**	**4274**	**1958**	**1799**	**1829**	**1942**	**T O T A L**
Profesorowie	1149	1110	1161	1141	229	269	292	290	Professors
w tym z tytułem naukowym	532	546	532	521	80	103	104	104	of which with academic title of professor[b]
Docenci	38	23	17	10	11	8	6	3	Assistant professors
Adiunkci	1836	1708	1691	1708	866	855	855	851	Tutors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	148	275	283	301	49	103	111	127	of which with degree of habilitated doctor[b]
Asystenci	523	529	525	664	360	291	302	381	Assistant lecturers
Pozostali	844	648	624	751	492	376	374	417	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 195.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 195. b The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 28 (153). **CUDZOZIEMCY[a] — STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
FOREIGNERS[a] — STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci Students		Absolwenci[b] Graduates[b]		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M 2010/11	317	184	36	20	**T O T A L**
2015/16	1053	575	192	111	
2016/17	1270	668	251	144	
2017/18	**1179**	**635**	**.**	**.**	
studia: stacjonarne	1073	581	240	138	full-time programmes
niestacjonarne	106	54	11	6	part-time programmes
Uniwersytety	620	361	77	40	Universities
Wyższe szkoły rolnicze	101	44	2	1	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	238	114	141	82	Higher schools of economics
Wyższe szkoły artystyczne	41	21	6	3	Higher schools of arts
Pozostałe szkoły wyższe	179	95	25	18	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według form studiów i typów szkół — z roku akademickiego 2016/17.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. b According to study forms and type of school — from the 2016/17 academic year.

TABL. 29 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	słuchacze[a] postgraduate students[a]				wydane świadectwa słuchaczom certificates issued to postgraduate students			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**6378**	**7136**	**7460**	**8205**	**5111**	**5507**	**6257**	**1149**	**1290**	**1273**	**1244**
w tym kobiety of which females	4773	5486	5825	6489	3595	4250	4946	641	741	775	754
Uniwersytety Universities	2712	1815	1760	1745	1938	1262	1236	1026	1127	1131	1110
Wyższe szkoły techniczne Higher schools of technology	173	–	–	–	165	–	–	–	–	–	–
Wyższe szkoły rolnicze Higher schools of agriculture	394	163	102	78	136	145	101	117	147	125	115
Wyższe szkoły ekonomiczne Higher schools of economics	1145	1265	1357	1750	823	1129	1455	–	–	–	–
Wyższe szkoły artystyczne Higher schools of arts	93	62	49	51	5	54	17	6	16	17	19
Pozostałe szkoły wyższe Other higher education institutions	2221	3831	4192	4581	2044	2917	3448	–	–	–	–

a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 XII.

TABL. 30 (155). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2017/18**
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA[a]	Słuchacze Students	Wydane świadectwa[b] Certificates issued[b]	NARROW FIELD OF EDUCATION[a]
O G Ó Ł E M	**8205**	**6257**	**T O T A L**
Pedagogiczna	3118	2629	Education
Artystyczna	82	48	Arts
Humanistyczna (z wyłączeniem języków)	132	82	Humanities (except languages)
Językowa	60	26	Languages
Społeczna	100	80	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	82	60	Journalism and information
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z naukami społecznymi	17	22	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving social sciences
Biznesu i administracji	2469	1747	Business and administration
Prawna	116	106	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem	98	96	Inter-disciplinary programmes or qualifications related to conducting economic activity administration and law
Biologiczna	41	20	Biological and related sciences
Nauk o środowisku	83	112	Environment
Fizyczna	40	–	Physical sciences
Technologii teleinformacyjnych	150	74	Information and Communication Technologies (ICTs)
Techniki, przemysłu i budownictwa	19	–	Engineering, industry and construction
Inżynieryjno-techniczna	–	21	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa	98	41	Architecture and construction
Rolnicza	45	44	Agriculture
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i weterynarię	–	14	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving agriculture, forestry, fisheries and veterinary
Medyczna	681	565	Health
Opieki społecznej	321	195	Welfare
Usług dla ludności	94	44	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	265	159	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	94	72	Security services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b Z poprzedniego roku akademickiego.
a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b From the previous academic year.

TABL. 31 (156). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
				ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoły podstawowe Primary schools	2010/11	1	2,0	7	–	7	–
	2015/16	1	2,0	6	–	3	–
	2016/17	1	1,0	5	–	3	–
	2017/18	**6**	**5,0**	**64**	**10**	**.**	**.**
Gimnazja Lower secondary schools	2010/11	13	54,0	1256	315	361	114
	2015/16	16	54,0	930	265	298	97
	2016/17	14	46,0	757	232	216	73
	2017/18	**8**	**34,0**	**599**	**187**	**.**	**.**
Zasadnicze szkoły zawodowe Basic vocational schools	2010/11	9	38,0	714	162	205	61
Licea ogólnokształcące[a] General secondary schools[a]	2010/11	143	521,6	13728	6783	3810	2091
	2015/16	127	482,0	11799	5430	3000	1530
	2016/17	119	436,0	10832	4902	2905	1467
	2017/18	**110**	**397,0**	**10436**	**4625**	**.**	**.**
Licea profilowane Specialised secondary schools	2010/11	4	112,0	1391	717	272	177
Technika[b] Technical secondary schools[b]	2010/11	58	171,4	2858	877	565	186

a, b Łącznie z: a — uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b — technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2014/15).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a — supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b — supplementary technical secondary schools (until the 2014/15 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 32 (157). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Placówki	**937**	**1040**	**1059**	**1064**	**Establishments**
miasta	382	476	500	501	urban areas
wieś	555	564	559	563	rural areas
Przedszkola	341	474	498	510	Nursery schools
w tym specjalne	7	6	8	10	of which special
miasta	247	334	353	359	urban areas
wieś	94	140	145	151	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	501	471	467	470	Pre-primary sections of primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	90	3	3	1	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	5	92	91	83	Pre-primary points

TABL. 32 (157). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE (dok.)**
PRE-PRIMARY EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Miejsca	**39264**	**50464**	**54118**	**56976**	**Places**
Przedszkola	37247	48405	51916	54882	Nursery schools
w tym specjalne	122	101	151	196	of which special
miasta	31097	38391	41037	42888	urban areas
wieś	6150	10014	10879	11994	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	81	47	47	16	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	1936	2012	2155	2078	Pre-primary points
Dzieci	**51796**	**55813**	**63319**	**66616**	**Children**
miasta	36260	37525	42841	44471	urban areas
wieś	15536	18288	20478	22145	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	16693	4248	17033	19041	of which aged: 6 years
5 lat	14381	21494	17812	17995	5 years
Przedszkola	37336	41595	47803	49925	Nursery schools
w tym specjalne	92	80	120	165	of which special
miasta	31100	33112	38019	39337	urban areas
wieś	6236	8483	9784	10588	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	9058	2129	10210	11693	of which aged: 6 years
5 lat	10163	13713	13446	13536	5 years
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	12870	12670	13734	14979	Pre-primary sections of primary schools
w tym w wieku 6 lat	7635	2102	6750	7263	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkolnego	70	39	45	14	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	1520	1509	1737	1698	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					**Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:**
3—6 lat	601	.	738	797	3—6
3—5	527	776	728	760	3—5
6 lat	843	.	765	901	6
5 lat	706	963	844	870	5
Dzieci w przedszkolach na:					**Children attending nursery schools per:**
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3—6 lat	435	592	556	597	3—6
6 lat	457	.	459	553	6
1 przedszkole	109	88	96	98	Nursery school
100 miejsc	100	86	92	91	100 places

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI
OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia — jeśli nie zaznaczono inaczej — od 2005 r. podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. — Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 160), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej. Ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

   Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

   a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
   b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale — ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe oraz ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, sanatoria i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej).

   Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) — lekarzy, lekarzy dentystów oraz pielęgniarek lub położnych;
2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1251);
3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 125);
4) ustawa z dnia 25 IX 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz. U. 2015 poz. 1994);
5) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1793, z późniejszymi zmianami), która reguluje warunki udzielania i zakres świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ);
6) ustawa z dnia 28 VII 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony

CHAPTER XI
HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care — since 2005 unless otherwise stated — are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration and until 2011 — the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. The basis of data presented in this chapter of the health care are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15 IV 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 160), replacing the Law on Care Health Facilities. The law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

   Data presented in the chapter concerns the units performing health care activities in the following areas:

   a) out-patient health care (out-patients departments including: health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
   b) in-patient health care (hospitals — general, psychiatric and health resorts as well as detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, sanatoria and since 2014 palliative care wards).

   Under that said law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) — doctors, dentists and nurses or midwives;
2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 VII 2011 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1251);
3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 XII 1996 (uniform text Journal of Laws 2017 item 125);
4) the Law on the Physiotherapist Profession (Journal of Laws 2015 item 1994);
5) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 VIII 2004 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1793 with later amendments), governing the provision conditions and the scope of health services, the rules and the method of their financing and the activities of the National Health Fund (NFZ);
6) the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dated 28 VII 2005

uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 1056);
7) ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. 2017, poz. 2195), która określa zasady organizacji, funkcjonowania i finansowania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne;
8) ustawa z dnia 6 IX 2001 r. prawo farmaceutyczne (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2211 z późniejszymi zmianami).

3. Informacje o **pracownikach medycznych** dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych — od 2006 r., aptekach oraz od 2005 r. — domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywających staż.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniarza, a przez położną — również położnego.

4. Dane o lekarzach specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentystów ze specjalizacją II stopnia oraz od 2005 r. posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 I 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystów (Dz. U. 2013 poz. 26).

5. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentystów podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

6. Dane o **szpitalach** obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

7. Dane o **łóżkach** w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

8. Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. 2012 poz. 594 z późniejszymi zmianami). Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczękową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów chorób wewnętrznych** — oddziały kardiologiczne; do **oddziałów zakaźnych** — oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy i chorób płuc** — oddziały pulmonologiczne; do **oddziałów psychiatrycznych** — oddziały leczenia uzależnień.

(uniform text Journal of Laws 2017, item 1056);
7) the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 IX 2006 (uniform text Journal of Laws 2017, item 2195), specifying the organizational rules, the functioning and financing of the State Emergency Medical Services;
8) the Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2211 with later amendments).

3. Information regarding **medical personnel** concerns persons employed in: units performing health care activities, professional practices — since 2006, pharmacies and since 2005 — social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and the National Health Fund.

Data includes persons full-time employed persons, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including traineers.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife — also as a male midwife.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concern doctors with grade II specialization and since 2005 with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 2 I 2013 on Doctors and Dentist Specialisations (Journal of Laws 2013 item 26).

5. Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

6. Data on **hospitals** comprises health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

7. Data regarding **beds** in in-patient health care units concern permanent beds in-patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

8. Data regarding **beds in general hospitals** do not include day-time places in hospital wards and until 2007 — places (beds and incubators) for newborns.

In general hospitals (table 5), types of wards are elaborated in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 17 V 2012 (Journal of Laws 2012 item 594 with later amendments). **Surgical wards** include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillo-facial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **internal wards** — cardiology wards; in **communicable diseases wards** — observation communicable diseases wards; in **tubercular and pulmonary wards** — pulmonology wards; in **psychiatric wards** — addiction recovery wards.

Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

9. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i **zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze** udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i wyroby medyczne.

10. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

11. Dane dotyczące **ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej** obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, izby przyjęć, lotnicze pogotowie ratunkowe).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz. U. 2016 poz. 2131); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

12. Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony i są głównie usytuowane na terenach wiejskich.

13. Dane o **zachorowaniach** podaje się według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), obowiązującej od 1997 r.

14. Dane o **opiece nad dziećmi do lat 3** prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 603 z późniejszymi zmianami), na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka oraz od 2011 r. — klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

15. Dane dotyczące **wspierania rodziny** oraz **pieczy zastępczej** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 697, z późniejszymi zmianami).

Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie usług asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinom m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej, przez rodzinę wspierającą, placówkę wsparcia dziennego lub w formie poradnictwa specjalistycznego.

16. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „**Rodzina 500+**" prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 2134).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

17. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia

Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

9. Chronic medical care homes and **nursing homes** provide 24-hour health services in scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medicinal products and medical devices.

10. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

11. Data concerning **emergency medical services and first-aid** includes units covered by the State Emergency Medical Services system (emergency rescue teams, hospital emergency wards, admission rooms, medical air rescue).

Hospital emergency wards since 8 XI 2011 have operated on the basis of decree of the Ministry of Health, dated 3 XI 2011 (Journal of Laws 2016 item 2131); earlier operated on the basis of the regulation on health care facilities.

12. Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined and are located in rural areas.

13. Data regarding **disease incidence** are presented according to the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision), valid since 1997.

14. Data on **childcare for children up to the age of 3** are presented according to the law dated 4 II 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 603 with later amendments). Childcare can be organized in the form of nurseries as well as since 2011 — children's clubs or provided by day carer and nanny.

15. Data concerning **family support** and **foster care** are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9 VI 2011 (uniform text Journal of Laws 2017 item 697 with later amendments).

Family support shall be provided in the form of family assistant's services, who assists in: improvement of family life situation, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job, as a supporting family, day-support centre or a specialist guidance.

16. Data on benefits and supplements under "**Family 500+**" programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11 II 2016 (Journal of Law 2018 item 2134).

Benefit is financed from the state budget.

17. Large Family Card basis on the law dated 5 XII 2014 of Large Family Card (uniform text Jour-

5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1832, z późniejszymi zmianami) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

1) poniżej 18 lat,
2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

18. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

1) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych — zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
2) specjalistycznej — organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,
3) pracy podwórkowej (od 2012 r.) — realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych,
4) w połączonych formach (od 2012 r.), tj. łączących zadania placówek opiekuńczych, specjalistycznych i pracy podwórkowej.

19. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe — dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) **rodziny zastępcze**:
   a) spokrewnione,
   b) niezawodowe — umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),
   c) zawodowe — umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa), wśród których funkcjonują również:
      — zawodowe specjalistyczne — umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz.

nal of Laws 2017 item 1832, with later amendments). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

1) up to the age of 18,
2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and Foster home) meeting the conditions specified. The olders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

18. Day-support centre supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

1) care centre, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres — provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests,
2) specialist centre — organizes sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy,
3) street work (since 2012) — carries out motivating and sociotherapeutic activities, conducted by a streetworker,
4) in a combination of the forms (since 2012) i.e. combining tasks of the general care, specialized and street work centres.

19. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibilityfor a child to return to its family, or when it is impossible — efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

1) **foster family**:
   a) related,
   b) non-professional — placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings),
   c) professional — placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings) — among which there are also:
      — professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 No. 969), under-

U. 2018 Nr 969), małoletnie matki z dziećmi,
— zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego — przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. 2015, poz. 1390);

2) **rodzinne domy dziecka** — w tym samym czasie może w nich przebywać nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).

20. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
   a) interwencyjnego — zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
   b) rodzinnego — wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
   c) socjalizacyjnego — zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
   d) specjalistyczno-terapeutycznego (od 2012 r.) — sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka, zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej**

age mothers with children,
— professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2015, item 1390);

2) **fosters homes** — placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

20. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

1) **care and education centre**, shall be run as:
   a) an intervention — provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
   b) a family — educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant,
   c) a socialization — provides a child with full-time care and education, and fulfill its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
   d) a specialist therapy (since 2012) — provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;
2) **regional care and therapy centre** (since 2012) — a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family

(od 2012 r.) — umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;

3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** (od 2012 r.) — umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

21. Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, inne osoby prawne i osoby fizyczne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508).

22. Dane o **świadczeniach pomocy społecznej** prezentuje zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu m.in.: zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;

3) **pre-adoptive intervention centre** (since 2012) — a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster care. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

21. Data concerning **social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, other legal persons as well as natural persons.

Types of social welfare homes and facilities are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508).

22. Data on **social benefits** are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfill a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, covering burial costs. It may be given to a person or a family which incurred losses as a result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (158). **PRACOWNICY MEDYCZNI**[a]
Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Lekarze	4813	5093	5149	Doctors
w tym kobiety	2527	2722	2799	of which women
Lekarze dentyści	733	746	792	Dentists
w tym kobiety	544	553	585	of which women
Farmaceuci	1367	1396	1432	Pharmacists
w tym kobiety	1079	1094	1138	of which women
Pielęgniarki	10690	10741	10693[b]	Nurses
Położne	1245	1254	1274[c]	Midwives
Fizjoterapeuci	1560	1618	1727[d]	Physiotherapists and rehabilitants
Diagności laboratoryjni[e]	697	658	652	Laboratory diagnosticians[e]

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 225. b–d W tym magistrzy: b – pielęgniarstwa – 2053, c – położnictwa – 170, d – fizjoterapii i rehabilitacji – 1172. e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a See general notes, item 3 on page 225. b–d Of which masters: b – of nursing – 2053, c – of midwifery – 170, d – of physioterapy and rehabilitation – 1172. e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of Interior and Administration and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (159). **LEKARZE SPECJALIŚCI**[a]
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE ZE SPECJALIZACJĄ OGÓŁEM	**3485**	**3648**	**3669**	**DOCTOR SPECIALISTS TOTAL**
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	197	214	241	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii[b]	531	528	531	Surgery[b]
Chorób płuc	69	70	66	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	380	385	400	Internal diseases
Dermatologii[c] i wenerologii	57	61	60	Dermatology[c] and venereology
Kardiologii[c]	136	158	162	Cardiology[c]
Medycyny rodzinnej	352	352	360	General practitioners
Medycyny pracy[d]	37	42	50	Occupational medicine[d]
Neurologii[ce]	125	127	129	Neurology[ce]
Okulistyki	118	125	114	Ophthalmology
Onkologii[f]	42	46	45	Oncology[f]
Otolaryngologii[cg]	79	81	80	Otolaryngology[cg]
Pediatrii	232	242	235	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	203	230	232	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii[c]	143	144	142	Psychiatry[c]
Radiologii i diagnostyki obrazowej[h]	145	149	155	Radiology and diagnostic imaging[h]

a Ze specjalizacją II stopnia i z tytułem specjalisty; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 225. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d Razem z lekarzami medycyny przemysłowej, medycyny morskiej i tropikalnej oraz medycyny transportu. e–h Również: e – neuropatologii, f – patologii onkologicznej oraz onkologii i hematologii, g – otorynolaryngologii, h – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a With grade II specialization or with title of specialist; see general notes, item 4 on page 225. b General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedic and traumatology, orthopaedic and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d Including physicians of occupational medicine, marine and tropical medicine and transport medicine. e–h Also: e – neuropathology, f – oncological pathology, children's oncology and haematology, g – oto-rhino-laryngology, h – oncological radiotherapy and children's radiology.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior and Administration.

TABL. 2 (159). **LEKARZE SPECJALIŚCI[a] (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS[a] (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI w % ogółu lekarzy ...	**72,4**	**71,6**	**71,3**	**SPECIALISTS in % of total doctors**
LEKARZE DENTYŚCI OGÓŁEM	**177**	**176**	**187**	**DENTISTS OF TOTAL**
w tym lekarze dentyści ze specjalizacją:				of which dentists with specialization:
Chirurgii stomatologicznej	25	26	25	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	12	10	14	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	38	40	40	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	9	10	12	Periodiontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	43	42	44	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	14	14	14	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	35	34	38	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ (w % ogółu lekarzy dentystów)	**24,1**	**23,6**	**23,6**	**DENTAL SPECIALISTS (in % of total dentist)**

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 225.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.
a See general notes, item 4 on page 225.
S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior and Administration.

TABL. 3 (160). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA[a]**
OUT-PATIENT HEALTH CARE[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	818	834	862	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta	601	612	637	urban areas
wieś	217	222	225	rural areas
Praktyki lekarskie[b] (stan w dniu 31 XII)	345	332	323	Medical practices[b] (as of 31 XII)
miasta	272	264	257	urban areas
wieś	73	68	66	rural areas
Porady udzielone[c] w tys.	17023,3	17108,6	17345,1	Consultations provided[c] in thous.
miasta	14215,8	14251,1	14491,4	urban areas
wieś	2807,4	2857,6	2853,7	rural areas
lekarskie	15411,2	15476,3	15695,2	doctors
w tym specjalistyczne	5828,2	5861,4	5775,8	of which specialized
stomatologiczne	1612,0	1632,3	1649,9	stomatological

a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 224. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.
a See general notes, item 1 on page 224. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departaments. c Including consultations paid by patients (non-public funds).
S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of Interior and Administration and the Central Statistical Office.

TABL. 4 (161). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA**[a]
IN-PATIENT HEALTH CARE[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
ZAKŁADY — stan w dniu 31 XII FACILITIES — as of 31 XII				
Szpitale ogólne[b]	43	40	41	General hospitals[b]
Szpitale psychiatryczne	1	1	1	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	1	1	1	Detoxification cenres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze[c]	24	25	26	Chronic medical care homes[c]
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze[c]	11	11	12	Nursing homes[c]
Hospicja	2	2	2	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	7	7	3	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:				Health resort treatment:
sanatoria	24	22	21	sanatoria
szpitale	8	7	8	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH — stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES — as of 31 XII				
Szpitale ogólne[d]	9846	9860	9794	General hospitals[d]
Szpitale psychiatryczne	475	475	475	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	128	128	128	Detoxification cenres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze[c]	1153	1190	1210	Chronic medical care homes[c]
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze[c]	458	450	460	Nursing homes[c]
Hospicja	52	52	52	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	100	106	43	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:				Health resort treatment:
sanatoria	5036	5486	5376	sanatoria
szpitale	1920	1879	2382	hospitals
LECZENI IN-PATIENTS				
Szpitale ogólne[e]	384013	388856	387614	General hospitals[e]
Szpitale psychiatryczne	5344	5291	5061	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	840	772	770	Detoxification cenres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze[c]	2257	2217	2342	Chronic medical care homes[c]
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze[c]	1173	1032	1114	Nursing homes[c]
Hospicja	642	643	649	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	1742	1570	552	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze[f]:				Health resort treatment patients[f]:
w sanatoriach	99377	108395	107091	in sanatoria
w szpitalach	30407	30752	37883	in hospitals

a Patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 224. b Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 225. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. f Ponadto 11843 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym.

Ź r ó d ł o: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a Excluding See general notes, item 1 on page 224. b See general notes, item 6 on page 225. c Including psychiatric types facilities. d Including beds and incubator for newborns. e Excluding inter-ward patient transfer. f Moreover 11843 health resort patients were treated as out-patient.

S o u r c e: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior and Administration, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health and Ministry of Interior and Administration; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (162). **SZPITALE OGÓLNE**[a]
GENERAL HOSPITALS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Szpitale ogólne (stan w dniu 31 XII)	43	40	41	Hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	9846	9860	9794	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	47,2	47,3	47,0	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych	1612	1671	1640	Internal diseases
w tym kardiologicznych[b]	545	570	570	of which cardiological[b]
Chirurgicznych	2280	2269	2251	Surgical
Pediatrycznych	719	684	644	Paediatric
Ginekologiczno-położniczych	1030	1026	1048	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych	251	226	209	Oncological
Intensywnej terapii	185	193	181	Intensive therapy
Zakaźnych	239	276	253	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc	463	463	436	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych	91	95	95	Dermatological
Neurologicznych	399	404	410	Neurological
Psychiatrycznych	653	566	599	Psychiatric
Leczeni w tys.	406,4	413,9	411,3	In-patients in thous.
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
chorób wewnętrznych	77,3	80,1	79,9	internal diseases
w tym kardiologicznych[b]	30,9	31,6	32,0	of which cardiological[b]
chirurgicznych	103,1	105,4	105,2	surgical
pediatrycznych	29,9	27,4	25,7	paediatrical
ginekologiczno-położniczych	51,1	49,6	51,6	gynaecological-obstetric
onkologicznych	16,8	17,7	17,6	oncological
intensywnej terapii	4,5	5,5	4,9	intensive therapy
zakaźnych	9,9	11,4	11,0	communicable
gruźlicy i chorób płuc	17,7	17,5	17,2	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	3,3	3,8	3,6	dermathological
neurologicznych	17,2	17,5	17,1	neurological
psychiatrycznych	7,4	6,2	6,3	psychiatric
Wypisani w tys.	371,1	375,2	373,0	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	8,7	9,0	9,7	Deaths in thous.
Leczeni[c] na: 10 tys. ludności	1839	1865	1861	In-patients[c] per: 10 thous. population
1 łóżko[d]	39,6	40,0	40,2	bed[d]
Przeciętny pobyt chorego w dniach	5,6	5,4	5,6	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	230	228	234	Average bed use in days

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 225 oraz ust. 8 na str. 225. b Łącznie z oddziałami intensywnego nadzoru kardiologicznego. c Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. d Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 6 on page 225 and item 9 on page 225. b Including intensive cardiological care wards. c Excluding inter-ward patient transfer. d Excluding beds and incubators for newborns on neonathology wards.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior and Administration.

TABL. 6 (163). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŹNA**[a]
Stan w dniu 31 XII
EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	88	87	87	88	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	53	56	56	60	basic
specjalistyczne	35	31	31	28	specialization
Szpitalne oddziały ratunkowe	13	10	10	10	Hospital emergency wards
Izby przyjęć[b]	11	13	13	12	Admission rooms[b]
Lotnicze pogotowie ratunkowe[c]	1	1	1	1	Medical air rescue[c]
Wyjazdy na miejsce zdarzenia[d]:					Calls to the occurrence places[d]:
w tysiącach	170,0	187,6	183,8	184,1	in thousands
na 1000 ludności	81,0	89,9	88,2	88,4	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia[d]:					Person who received health care benefits in the place of occurrence[d]:
w tysiącach	172,5	188,8	185,8	185,4	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	12,8	13,8	13,6	13,2	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	72,2	77,3	76,0	78,5	aged 65 and more
na 1000 ludności	82,2	90,5	89,1	89,0	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 226. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 11 on page 226. b Organizational cells of hospitals applied to co-operate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (164). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE**[a]
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Apteki	527	607	630	648	Pharmacies
w tym prywatne	525	605	627	645	of which private
w tym na wsi	85	92	94	98	of which in rural areas
Punkty apteczne	76	87	84	85	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	75	86	84	85	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3480	3006	2919	2842	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5171	4731	4745	4634	of which in rural areas
1 aptekę	3982	3437	3308	3214	pharmacy
w tym na wsi	9734	9153	8985	8653	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	999	1248	1280	1314	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 226.

a See general notes, item 12 on page 226.

TABL. 8 (165). **KRWIODAWSTWO**[a]
BLOOD DONATION[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII) ..	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	5	5	5	5	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	36,6	35,3	34,4	34,9	Blood donors in thous.
w tym honorowi	36,6	35,3	34,4	34,9	of which honorary blood donors
Liczba donacji[b] krwi pełnej w tys.	65,7	67,5	67,0	68,7	Number of collected donations[b] of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP)[c] w tys.	73,3	76,1	77,4	80,0	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP)[c] in thous.

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (166). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	386	297	279	239	18,4	14,2	13,4	11,5	Tuberculosis
Tężec	–	–	–	–	x	x	x	x	Tetanus
Krztusiec	43	450	559	331	2,0	21,6	26,8	15,9	Whooping cough
Odra	–	1	1	–	x	0,05	0,05	x	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	5	2	3	107	0,24	0,1	0,1	5,1	type A
typ B	113	332	273	259	5,4	15,9	13,1	12,4	type B
typ C	190	469	417	385	9,1	22,5	20,0	18,5	type C
Różyczka	208	143	59	24	9,9	6,8	2,8	1,2	Rubella
AIDS [a]	5	3	1	–	0,24	0,14	0,05	x	AIDS [a]
Salmonellozy	622	451	509	439	29,6	21,6	24,4	21,1	Other salmonella infections

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

a Preliminary data because of specific features of the disease.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 9 (166). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA (dok.)**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Czerwonka bakteryjna	11	2	–	1	0,52	0,1	x	0,05	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	22	41	25	40	1,0	2,0	1,2	1,9	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2[a]	1306	2205	1699	2132	274,3	569,0	441,5	538,8	Acute diarrhoea in children under 2 years[a]
Szkarlatyna (płonica)	920	2060	1252	870	43,8	98,7	60,1	41,8	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	57	56	61	35	2,7	2,7	2,9	1,7	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	52	52	44	68	2,5	2,5	2,1	3,3	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu	10	10	16	8	0,48	0,48	0,77	0,38	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyuszznicy nagminne)	174	190	104	92	8,3	9,1	5,0	4,4	Mumps
Włośnica	–	–	–	–	x	x	x	x	Trichinellosis
Grypa[b]	15647	252920	280272	294145	745,5	12114,7	13445,4	14121,7	Influenza[b]
Choroby weneryczne	83	87	81	87	4,0	4,2	3,9	4,2	Venereal diseases
Szczepieni przeciw wściekliźnie	398	455	456	427	19,0	21,8	21,9	20,5	Rabies vaccinations

a Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2. b Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

a Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2. b Including influenza-like illness.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (167). **ŻŁOBKI[a] I KLUBY DZIECIĘCE**
Stan w dniu 31 XII
NURSERIES[a] AND CHILDREN'S CLUBS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Żłobki	17	60	68	83	Nurseries
w tym publiczne	17	22	24	26	of which public
Oddziały żłobkowe w przedszkolach	5	4	3	4	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	16	23	22	Children's clubs
w tym publiczne	x	1	2	2	of which public
Miejsca w tys.					Places in thous.
w żłobkach	1,3	2,7	3,0	3,7	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	0,3	0,4	0,4	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.					Children staying (during the year) in thous.
w żłobkach	2,4	4,2	4,5	5,3	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	0,3	0,4	0,5	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	31,6	86,1	95,6	108,8	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	19,2	48,8	55,9	65,4	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	107,8	90,5	92,4	93,4	per 100 places

a Miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a Places and children – including nursery wards.

TABL. 11 (168). **WSPIERANIE RODZINY W 2017 R.**
FAMILY SUPPORT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze[a]:		Child-raising benefit[a]:
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	139458	average monthly number of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	213658	average monthly number of children to which families receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	1292915,3	benefit payments in thous. zl
Dodatek wychowawczy[a]:		Child-rising supplement[a]:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek	3026	average monthly number of children to which foster families and foster homes receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	15791	benefit payments in thous. zl
Dodatek do zryczałtowanej kwoty[a]:		Lump sum supplement[a]:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek	46	average monthly number of children to which family care and education centres receive benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	294	benefit payments in thous. zl
Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny	19693	Family Large Family Card holder

a W ramach programu "Rodzina 500+".
a Within the "Family 500+" programme.

TABL. 12 (169). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 XII)				wychowankowie w tys. residents in thous.				
O G Ó Ł E M	**251**	**238**	**210**	**189**	**11,6**	**9,1**	**5,1**	**4,6**	**T O T A L**
Opiekuńcze	198	178	164	146	8,2	6,5	4,1	3,6	General care
Specjalistyczne	53	40	32	29	3,5	1,5	0,8	0,7	Specialized
Praca podwórkowa	–	1	1	3	–	0,0	0,0	0,0	Street work
W połączonych formach	–	19	13	11	–	1,1	0,2	0,2	In a combination of the forms

TABL. 13 (170). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA**
Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015[a]	2016[a]	2017[a]	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	**2118**	**2118**	**2136**	**2124**	**Foster families**
Spokrewnione	1786	1373	1371	1333	Related
dzieci[b]	2262	1741	1752	1719	children[b]
Niezawodowe	256	632	654	675	Non-professional
dzieci[b]	349	848	892	911	children[b]
Zawodowe[c]	76	113	111	72	Professional[c]
dzieci[b]	277	311	306	229	children[b]
Rodzinne domy dziecka	**–**	**28**	**35**	**39**	**Foster homes**
dzieci[d]	–	167	219	251	children[d]

a Niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b Do 2011 r. – w wieku do 18 lat, od 2012 r. – w wieku do 25 lat. c Do 2011 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b Until 2011 up to the age of 18, since 2012 up to the age of 25. c Until 2011 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 14 (171). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA**[a]
INSTITUTIONAL FOSTER CARE[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers			
	stan w dniu 31 XII as of 31 XII											
Placówki opiekuńczo-wychowawcze ..... Care and education centres	46	69	69	71	1281	1235	1143	1088[b]	138	134	88	92
interwencyjne ..... intervention	–	4	4	4	–	90	76	82	–	29	14	20
rodzinne ..... family	16	13	11	10	119	89	72	64	–	1	1	–
socjalizacyjne ..... socialization	21	48	51	53	673	942	914	850	57	62	44	51
łączące zadania placówek[c] ..... combining tasks of the centres[c]	9	4	3	4	489	114	81	92	81	42	29	21

a Patrz uwagi ogólne, ust. 20 na str. 228. b W tym 49 wychowanków w wieku 0–3 lata i 65 w wieku 4–6 lat oraz 16 sierot i 126 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 20 on page 228. b Of which 49 residents at age 0–3 and 65 at age 4–6, 16 orphans and 126 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres.

TABL. 15 (172). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA**[a]
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	70	70	68	71	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca[b]:					Places[b]:
ogółem	5133	5226	4973	5326	total
na 10 tys. ludności	24,5	25,1	23,9	25,6	per 10 thous. population
Mieszkańcy[b]:					Residents[b]:
ogółem	4945	5044	4788	5031	total
w tym kobiety	2133	2170	1979	2099	of which women
w tym do 18 lat	204	172	111	116	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku	1566	1613	1387	1368	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	23,6	24,2	23,0	24,2	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	303	355	406	508	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 16 (173). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ**[a] **WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES[a] BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)[b]	**70**	**70**	**68**	**71**	**Homes and facilities (excluding branches)**[b]
w których mogą przebywać:					in which may be:
osoby w podeszłym wieku	10	12	12	17	aged persons
przewlekle somatycznie chorzy	14	13	12	15	chronically ill with somatic disorders
dorośli niepełnosprawni intelektualnie	11	11	11	12	mentally retarded
dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	4	4	4	4	children and young mentally retarded

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 16 (173). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ[a] WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES[a] BY GROUPS OF RESIDENTS (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)[b] (dok.)					**Homes and facilities (excluding branches)[b] (cont.)**
przewlekle psychicznie chorzy	11	12	12	12	chronically mentally ill
niepełnosprawni fizycznie	1	2	3	3	physically handicapped
matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	3	4	3	3	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomni	17	15	15	14	homeless
inne osoby	2	2	2	2	other persons
Mieszkańcy w domach i zakładach[c] dla:	**4945**	**5044**	**4788**	**5031**	**Residents in homes and facilities[c]** for:
osób w podeszłym wieku	713	883	691	823	aged persons
przewlekle somatycznie chorych	986	950	791	959	chronically ill with somatic disorders
dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	869	829	831	840	mentally retarded
dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	213	217	215	215	children and young mentally retarded
przewlekle psychicznie chorych	1023	1010	1150	1142	chronically mentally ill
niepełnosprawnych fizycznie	80	88	88	90	physically handicapped
matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	22	43	18	18	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomnych	1030	1014	997	917	homeless
innych osób	9	10	7	27	other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 17 (174). **ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ[a]**
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE		Korzystający Beneficiaries	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zl	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2010	157492	243307,2	**T O T A L**
	2015	135570	287940,0	
	2016	121938[b]	283639,7	
	2017	**111332[b]**	**333798,1**	
Pomoc pieniężna		**116370**	**253459,7**	**Material assistance**
w tym:				of which:
Zasiłek stały		12175	59359,3	Permanent benefit
Zasiłek okresowy		37414	85420,5	Temporary benefit
Zasiłek celowy		66425	107471,1	Appropriated benefit
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki		127	493,9	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Pomoc niepieniężna		**51157**	**80338,4**	**Non-monetary assistance**
w tym:				of which:
Schronienie		1243	3468,3	Shelter
Posiłek		40410	23285,0	Meals
Ubranie		232	47,5	Clothing
Sprawienie pogrzebu		242	536,2	Burial
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze		8893	52940,9	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie		130	55,3	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household

a Patrz uwagi ogólne, ust. 22 na str. 229. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Ź r ó d ł o: dane Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego.

a See general notes, item 22 on page 229. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.
S o u r c e: data of Kujawsko-Pomorskie Voivodship Office.

DZIAŁ XII
KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. Książka jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** — o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne — fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) — to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

5. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** oraz **przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:
— działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
— działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów (przedstawienia baletowe i musicalowe podano łącznie z operetkowymi),
— działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**,
— działalność sceniczną **zespołów pieśni i tańca**,
— działalność **rozrywkową estradową**.

6. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo; nośnik cyfrowy).

Wśród kin stałych wyróżnia się: **minipleksy** — posiadające od 3 do 7 sal projekcyjnych i **multipleksy** — posiadające 8 sal projekcyjnych i więcej.

CHAPTER XII
CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. A book is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialised and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute **the collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) — a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

5. Information regarding **theatres and music institutions** as well as **entertainment enterprises** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, distinguished in terms of their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped, comprising:
— the activity of **dramatic and puppet theatres**,
— the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances (ballet and musical performances are presented together with operettas),
— the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**,
— the concert activity of **song and dance ensembles**,
— **entertainment** activities.

6. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive or magnetic tape or a digital carrier).

Among indoor cinemas one can distinguish **miniplexes** — equipped with 3 to 7 screens and **multiplexes** — equipped with 8 screens and more.

7. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających — na mocy szczególnych przepisów — z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

7. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions, which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g. disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Turystyka

1. Termin **turystyka** — zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. — oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż 1 rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka" są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

Do obiektów hotelowych zaliczamy hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (np. zajazdy, gościńce).

Pozostałe obiekty obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne, kwatery agroturystyczne i pozostałe niesklasyfikowane (np. domy studenckie, internaty, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp.).

3. W informacjach o **obiektach** i **miejscach noclegowych turystyki** nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub **pokoi** jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclego-

Tourism

1. Tourism — in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012 — means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travelers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who did not spend the night at the place visited.

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

Hotels and similar facilities covers hotels, motels, boarding houses and other hotel facilities (e.g. road houses, inns).

Other facilities covers: excursion hostels, shelters, youth hostels, school youth hostels, holiday centres, holiday youth centres, training-recreational centres, creative arts centres, complexes of tourist cottages, camping sites, tent camp sites, hostels, health establishments, rooms for rent, agrotourism lodgings and other non-classified (e.g. student dormitories, boarding schools and recreational centres, etc.).

3. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists.**

4. Occupancy rate of bed places or **rooms** is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a

wych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie itp.; do punktów gastronomicznych — także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Informacje o klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

2. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start", Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe") i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start" — rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

Informacje dotyczące **klubów sportowych** (tabl. 16 i 17) podaje się łącznie z uczniowskimi i wyznaniowymi klubami sportowymi.

3. W kategoriach ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 16) oraz ćwiczących, trenerzy i instruktorzy sportowi według dziedziny i rodzaju sportu w klubach sportowych (tabl. 17) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia, bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

4. Dane dotyczące ścieżek rowerowych obejmują ścieżki rowerowe służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie) czyli: samodzielnych dróg dla rowerów (położonych w pasie drogi); dróg wydzielonych z jezdni; dróg wydzielonych z chodnika; dróg zawartych w ciągach pieszo-rowerowych. Uwzględniają one łączną długość ścieżek rowerowych będących w obszarze właściwości gminy, starostwa i urzędu marszałkowskiego.

facility's operation.

5. Foreign tourists using tourist accommodation establishments are registered according to the country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Catering facilities also include cafes, wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets — also include fry houses, drink bars, ice cream parlours and snack-bars.

Sport

1. Information regarding sports clubs has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

2. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled "Start", the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of "Rural Sports Clubs") and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled "Start" — rehabilitation activity for the persons with disabilities.

Information concerning **sports clubs** (tables 16 and 17) are given together with student and religious sports clubs.

3. In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 16) as well as persons practising sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports in sports clubs (table 17) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practised or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors; depending on age various age groups are applied for individual sports.

4. Data concerning cycle paths include bike paths mainly used for communication purposes, without tourist bike trails (eg. located in the forest), namely: self-roads for bicycles (located on the waysides); paths separated from the roadway; roads separated from the sidewalk; roads included in passageways for pedestrians and cyclists. The total length of cycle paths which are respectively in the area of competence of gminas, powiats and the marshal's office is taken into account.

Kultura
Culture

TABL. 1 (175). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE**[a]
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów number of titles				
O G Ó Ł E M	**1120**	**1101**	**1003**	**1283**	**T O T A L**
Wydawnictwa naukowe	622	516	451	513	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych	36	23	29	25	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe	21	27	32	45	Professional publications
Podręczniki szkolne	40	18	21	120	School textbooks
Wydawnictwa popularne	222	273	190	282	Popular science
Literatura piękna	179	244	280	298	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży	13	89	104	118	of which for children and youth

a Według miejsca wydania.
Ź r ó d ł o: Biblioteka Narodowa.
a According to published place.
S o u r c e: National Library.

TABL. 2 (176). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE**[a]
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów number of titles				
O G Ó Ł E M	**289**	**264**	**272**	**266**	**T O T A L**
ukazujące się:					published as specified:
w tygodniu:					weekly:
6–2 razy	3	3	4	4	6–2 times
1 raz	15	16	25	21	once
w miesiącu:					monthly:
3–2 razy	5	6	5	1	3–2 times
1 raz	50	53	54	49	once
1 raz:					once:
na 2 miesiące	28	19	18	17	bimonthly
w kwartale	82	66	70	70	quarterly
w półroczu	24	24	25	17	half-yearly
w roku	44	33	28	36	yearly
nieregularnie	38	44	43	51	irregularly

a Według miejsca wydania.
Ź r ó d ł o: Biblioteka Narodowa.
a According to place of publication.
S o u r c e: National Library.

TABL. 3 (177). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	443	421	414	408	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	277	263	258	258	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	142	126	133	128	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	65	39	43	34	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	7609,8	7307,7	7273,4	7278,1	Collection (as of 31 XII) in thous. vol.
w tym na wsi	3053,3	2882,7	2856,7	2834,3	of which in rural areas
Czytelnicy[a] w tys.	303,5	272,8	259,8	252,6	Borrowers[a] in thous.
w tym na wsi	85,0	81,4	79,8	77,5	of which in rural areas
Wypożyczenia[ab]:					Loans[ab]:
w tysiącach woluminów	5569,2	5326,8	5213,3	4908,0	in thousands volumes
w tym na wsi	1629,4	1531,4	1500,8	1404,9	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	18,4	19,5	20,1	19,4	per borrower in vol.
w tym na wsi	19,2	18,8	18,8	18,1	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi, które w latach 2015 i 2016 przyporządkowano w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.
a Including library service points which in 2015 and 2016 assignated with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (178). **MUZEA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne[a]	29	38	40	42	Museums with branches[a]
Muzealia[a] w tys.	757,1	808,3	812,6	580,9	Museum exhibits[a] in thous.
Wystawy czasowe:					Temporary exhibitions:
własne[b]	147	191	180	206	own[b]
obce[c]	88	89	83	65	exterior[c]
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	797,4	1065,2	1222,8	1189,9	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym młodzież szkolna[d]	224,5	192,8	301,9	309,2	of which primary and secondary school students[d]

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.
a As of 31 XII. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (179). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	12	13	14	15	11	4	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy[a]	203	273	242	259	195	64	Exhibitions[a]
w tym z zagranicy	13	18	13	33	31	2	of which foreign
Ekspozycje[a]	206	280	248	277	209	68	Expositions[a]
Zwiedzający w tys.	167,5	159,9	192,1	184,5	180,0	4,6	Visitors in thous.

a W kraju.
a In Poland.

TABL. 6 (180). **TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE**
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje[a] Institutions[a]	Miejsca na widowni w stałej sali[a] Seating in fixed halls[a]	Przedstawienia i koncerty[b] Performances and concerts[b]	Widzowie i słuchacze[b] w tys. Audience[b] in thous.	SPECIFICATION
Teatry i instytucje muzyczne 2010	9	4791	3291	662,9	**Theatres and music institution**
2015	9	5262	3139	671,2	
2016	10	5202	3590	714,7	
2017	**10**	**5032**	**3511**	**705,6**	
Teatry	8	3272	1473	333,8	Theatres
dramatyczne	4	1656	765	175,7	dramatic
lalkowe	3	813	576	72,7	puppet
Teatry muzyczne	1	803	132	85,4	Music theatres
Filharmonie	1	880	1493	241,3	Philharmonic halls
Orkiestry symfoniczne i kameralne, chóry	1	880	537	122,6	Symphonic and chamber orchestras, choirs
Zespoły pieśni i tańca	–	–	8	7,9	Song and dance ensembles
Przedsiębiorstwa estradowe 2010	–	x	–	–	**Entertainment enterprises**
2015	1	x	350	53,5	
2016	1	x	250	50,3	
2017	**2**	**x**	**293**	**44,7**	

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa; łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31 XII. b Data concern activity performed in voivodship area; including outdoor events.

TABL. 7 (181). **CENTRA KULTURY**[a], **DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**
Stan w dniu 31 XII
CENTRES OF CULTURE[a], CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS, COMMUNITY CENTRES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2016	2017 ogółem total	2017 miasta urban areas	2017 wieś rural areas	SPECIFICATION
Instytucje	199	221	215	228	74	154	Institutions
centra kultury	.	21	23	24	19	5	centres of culture
domy kultury	47	33	32	35	18	17	cultural establishments
ośrodki kultury	73	70	67	66	20	46	cultural centres
kluby	16	16	16	16	15	1	clubs
świetlice	63	81	77	87	2	85	community centres
Pracownie specjalistyczne	252	351	374	409	236	173	Specialised workshops
Imprezy[b]	9951	10394	10969	10999	7254	3745	Events[b]
Uczestnicy imprez[b] w tys.	1416,3	1583,5	1512,3	1512,2	1191,9	320,3	Event participants[b] in thous.
Kursy[b]	202	308	292	258	163	95	Courses[b]
Absolwenci kursów[b]	2953	4130	4567	3909	2781	1128	Course graduates[b]
w tym dzieci i młodzież szkolna[c]	1537	2893	2956	2439	1639	800	of which primary and secondary school students[c]
Grupy (zespoły) artystyczne	947	694	728	753	503	250	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	13655	10594	11404	11869	7919	3950	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna[c]	8236	7145	7985	7891	5250	2641	of which primary and secondary school students[c]
Koła (kluby/sekcje)	995	1123	1149	1238	635	603	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji)	17452	24677	25403	26559	15350	11209	Members of groups (clubs/sections)
w tym dzieci i młodzież szkolna[c]	8146	9818	10152	10971	6888	4083	of which primary and secondary school students[c]

a W 2009 r. ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b W ciągu roku. c Do 2013 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat.

U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a In 2009 presented among cultural establishments and cultural centres. b During the year. c Until 2013 children and youth bellow the age of 15.

N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 8 (182). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	17	17	17	18[a]	Cinemas (as of 31 XII)
w tym w miastach	17	17	17	18	of which urban areas
w tym multipleksy	3	4	4	4	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII)	55	72	72	74	Screens (as of 31 XII)
w tym w miastach	55	72	72	74	of which urban areas
w tym multipleksy	35	42	43	43	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII) w tys.	11860	14156	14246	14478	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) in thous.
w tym w miastach	11860	14156	14246	14478	of which urban areas
w tym multipleksy	6927	8014	8154	8119	of which multiplexes
Seanse	80972	108978	118564	111428	Screenings:
w tym w miastach	80972	108978	118564	111428	of which urban areas
w tym multipleksy	65602	71843	73515	67297	of which multiplexes
na 1 kino	4763	6410	6974	6190	per cinema
Widzowie	1761544	2195164	2557276	2834842	Audience:
w tym w miastach	1761544	2195164	2557276	2834842	of which urban areas
w tym multipleksy	1447339	1328113	1534147	1675208	of which multiplexes
na 1 kino	103620	129127	150428	157491	per cinema
na 1 seans	22	20	22	25	per screening

a W tym 4 minipleksy.
a Of which 4 miniplexes.

TABL. 9 (183). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	308654	283212	245338	255669	T O T A L
Na 1000 ludności	147	136	118	123	Per 1000 population

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
S o u r c e: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 10 (184). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 XII
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓL-NIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tysiącach in thousands				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	413,0	409,2	407,6	407,0	197	196	196	195	Radio subscribers
miasta	290,6	287,6	286,1	285,4	229	231	231	231	urban areas
wieś	122,4	121,7	121,5	121,6	148	144	144	143	rural areas
Abonenci telewizyjni	400,0	395,0	393,3	392,7	191	189	189	189	Television subscribers
miasta	280,3	276,3	274,8	274,1	221	222	222	222	urban areas
wieś	119,6	118,7	118,4	118,6	145	141	140	140	rural areas

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.
S o u r c e: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka
Tourism

TABL. 11 (185). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015[a]	2016[a]	2017[a]	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	**316**[b]	**367**	**392**	**406**	**Facilities (as of 31 VII)**
w tym całoroczne	213	285	322	337	of which open all year
Obiekty hotelowe	145	164	186	196	Hotels and similar facilities
hotele	92	112	121	132	hotels
motele	5	7	9	7	motels
pensjonaty	7	4	8	9	boarding houses
inne obiekty hotelowe	41	41	48	48	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	171[b]	203	206	210	Other facilities
domy wycieczkowe	2	2	2	2	excursion hostels
schroniska	1	1	1	1	shelters
schroniska młodzieżowe	2	1	2	2	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	10	9	7	6	school youth hostels
kempingi	3	4	4	4	camping sites
pola biwakowe	14	16	10	10	tent camp sites
ośrodki wczasowe	50	37	39	40	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	21	16	14	13	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych	19	12	9	6	complexes of tourist cottages
hostele	2	3	6	9	hostels
zakłady uzdrowiskowe	20	33	31	30	health establishments
pokoje gościnne	.	24	30	36	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	23	24	25	agrotourism lodgings
inne obiekty	27	22	27	26	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	**24843**[b]	**28515**	**29841**	**32322**	**Bed places (as of 31 VII)**
w tym całoroczne	16595	21317	23556	26073	of which open all year
Obiekty hotelowe	8586	11217	12813	14320	Hotels and similar facilities
hotele	6812	9067	10088	11245	hotels
motele	145	278	319	255	motels
pensjonaty	250	218	416	398	boarding houses
inne obiekty hotelowe	1379	1654	1990	2422	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	16257[b]	17298	17028	18002	Other facilities
domy wycieczkowe	134	130	131	127	excursion hostels
schroniska	138	146	143	147	shelters
schroniska młodzieżowe	42	12	46	45	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	600	564	489	421	school youth hostels
kempingi	360	492	490	490	camping sites
pola biwakowe	2045	2350	1300	1320	tent camp sites
ośrodki wczasowe	3426	2901	3245	3137	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	2671	1696	1852	1797	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych[c]	1036	911	557	466	complexes of tourist cottages[c]
hostele	43	69	232	328	hostels
zakłady uzdrowiskowe	4576	6053	6034	7135	health establishments
pokoje gościnne	.	433	550	723	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	440	477	564	agrotourism lodgings
inne obiekty	1186	1101	1482	1302	miscellaneous facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 11 (185). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015[a]	2016[a]	2017[a]	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	**793920**[b]	**1055530**	**1193183**	**1293982**	**Tourists accommodated**
w tym turyści zagraniczni	79489	105118	120510	120711	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	533260	750485	851457	919437	Hotels and similar facilities
hotele	452461	668236	750847	789330	hotels
motele	17203	18038	20868	17492	motels
pensjonaty	6075	8532	13506	17628	boarding houses
inne obiekty hotelowe	57521	55679	66236	94987	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	260660[b]	305045	341726	374545	Other facilities
domy wycieczkowe	#	#	#	#	excursion hostels
schroniska	#	#	#	#	shelters
schroniska młodzieżowe	#	#	#	#	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	16700	15631	15412	15177	school youth hostels
kempingi	5735	8504	9823	9621	camping sites
pola biwakowe	5940	5742	2930	2486	tent camp sites
ośrodki wczasowe	39475	30755	35297	37772	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	45423	46762	57433	63788	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych[c]	7974	8778	10863	9407	complexes of tourist cottages[c]
hostele	#	9616	18776	22218	hostels
zakłady uzdrowiskowe	93395	123777	125612	135984	health establishments
pokoje gościnne	.	9168	8494	11002	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	4370	6993	6579	agrotourism lodgings
inne obiekty	24019	27398	38249	44715	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	**2668695**[b]	**3625536**	**3910454**	**4271410**	**Nights spent (overnight stay)**
w tym turystom zagranicznym	176867	239561	282924	290642	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	884413	1330856	1506588	1639137	Hotels and similar facilities
hotele	723278	1160780	1301833	1364699	hotels
motele	21978	23046	29489	26257	motels
pensjonaty	12267	26528	46966	56486	boarding houses
inne obiekty hotelowe	126890	120502	128300	191695	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	1784282[b]	2294680	2403866	2632273	Other facilities
domy wycieczkowe	#	#	#	#	excursion hostels
schroniska	#	#	#	#	shelters
schroniska młodzieżowe	#	#	#	#	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	40640	30818	32182	28503	school youth hostels
kempingi	9645	12803	20020	15121	camping sites
pola biwakowe	15151	14000	8417	8826	tent camp sites
ośrodki wczasowe	156971	134377	158897	149464	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	148030	113768	150633	134089	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych[c]	32092	29556	28612	21145	complexes of tourist cottages[c]
hostele	#	12641	25808	42364	hostels
zakłady uzdrowiskowe	1251825	1822846	1826800	2054822	health establishments
pokoje gościnne	.	21056	23707	29112	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	15633	26236	34472	agrotourism lodgings
inne obiekty	95066	67787	84847	92559	miscellaneous facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (186). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015[a]	2016[a]	2017[a]	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	**79489**[b]	**105118**	**120510**	**120711**	**Tourists accommodated**
Obiekty hotelowe	72026	93908	107338	106613	Hotels and similar facilities
hotele	70420	90836	103413	102619	hotels
motele	66	723	1001	943	motels
pensjonaty	133	227	690	693	boarding houses
inne obiekty hotelowe	1407	2122	2234	2358	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	7463[b]	11210	13172	14098	Other facilities
domy wycieczkowe	#	#	#	#	excursion hostels
schroniska	–	#	#	#	shelters
schroniska młodzieżowe	–	#	#	#	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	661	1121	1549	1633	school youth hostels
kempingi	3644	5144	5557	5000	camping sites
pola biwakowe	633	534	300	414	tent camp sites
ośrodki wczasowe	96	135	232	205	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	87	515	574	497	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych[c]	217	507	590	547	complexes of tourist cottages[c]
hostele	#	798	1697	1930	hostels
zakłady uzdrowiskowe	1150	1209	1295	1854	health establishments
pokoje gościnne	.	258	186	319	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	18	29	10	agrotourism lodgings
inne obiekty	313	537	744	1256	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	**176867**[b]	**239561**	**282924**	**290642**	**Nights spent (overnight stay)**
Obiekty hotelowe	152697	207617	242101	244302	Hotels and similar facilities
hotele	148350	199592	232826	234536	hotels
motele	73	1048	1780	1622	motels
pensjonaty	442	591	1552	1544	boarding houses
inne obiekty hotelowe	3832	6386	5943	6600	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	24170[b]	31944	40823	46340	Other facilities
domy wycieczkowe	#	#	#	#	excursion hostels
schroniska	–	#	#	#	shelters
schroniska młodzieżowe	–	#	#	#	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	1609	2180	4268	4907	school youth hostels
kempingi	5224	7734	7970	7347	camping sites
pola biwakowe	1127	630	465	577	tent camp sites
ośrodki wczasowe	357	615	1227	551	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	193	3060	2803	3551	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych[c]	479	1047	1490	1824	complexes of tourist cottages[c]
hostele	#	1487	3197	5237	hostels
zakłady uzdrowiskowe	13224	11964	12502	15739	health establishments
pokoje gościnne	.	998	987	1669	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	.	116	105	63	agrotourism lodgings
inne obiekty	440	1488	4156	4242	miscellaneous facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (187). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**[a]
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe	28,4	33,3	33,2	33,1	36,7	43,0	43,0	43,5	Hotels and similar facilities
hotele	29,0	35,5	35,8	35,0	38,0	45,5	45,9	46,2	hotels
motele	37,8	24,5	26,5	27,2	41,5	38,6	37,2	41,3	motels
pensjonaty	14,4	33,8	31,0	36,1	18,7	40,5	36,8	40,3	boarding houses
inne obiekty hotelowe	26,7	21,7	19,8	24,0	30,4	25,7	25,4	27,7	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	49,8	54,7	54,0	54,5	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 241.
a See general notes, item 4 on page 241.

TABL. 14 (188). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 VII
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS
As of 31 VII

RODZAJE OBIEKTÓW		Restauracje Restaurants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastronomiczne Food stands	TYPE OF FACILITIES
O G Ó Ł E M	2010	119	104	76	19	**T O T A L**
	2015	150	105	69	11	
	2016	159	96	74	16	
	2017	**172**	**109**	**69**	**24**	
Obiekty hotelowe		137	79	13	10	Hotels and similar facilities
hotele		109	61	8	10	hotels
motele		5	2	–	–	motels
pensjonaty		4	4	–	–	boarding houses
inne obiekty hotelowe		19	12	5	–	other hotel facilities
Pozostałe obiekty		35	30	56	14	Other facilities
domy wycieczkowe		1	–	–	1	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe		–	–	1	–	school youth hostels
kempingi		1	1	–	–	camping sites
ośrodki wczasowe		6	8	15	5	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe		7	4	6	2	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych[a]		2	2	1	–	complexes of tourist cottages[a]
hostele		3	–	–	–	hostels
zakłady uzdrowiskowe		5	10	21	2	health establishments
pokoje gościnne		4	1	2	1	rooms for rent
kwatery agroturystyczne		–	–	5	1	agrotourism lodgings
inne obiekty		6	4	5	2	miscellaneous facilities

a Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.
a Including camping sites if they exist in the territory of the complexes tourist cottages.

TABL. 15 (189). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Kategorie Categories					
			*****	****	***	**	*	w trakcie kategoryzacji in the process of the categorisation
O G Ó Ł E M[a] TOTAL[a]	2010	92	1	10	38	29	5	9
	2015	112	1	19	49	35	3	5
	2016	121	1	19	52	38	4	7
	2017	**132**	**1**	**20**	**60**	**39**	**5**	**7**
Pokoje[a] Rooms[a]	2010	3636	35	802	1480	815	223	281
	2015	4699	24	1575	1904	933	152	111
	2016	5169	24	1589	2066	1065	201	224
	2017	**5703**	**24**	**1609**	**2397**	**1249**	**220**	**204**
Miejsca noclegowe[a] Bed places[a]	2010	6812	49	1400	2730	1559	479	595
	2015	9067	41	2880	3663	1879	352	252
	2016	10088	41	2921	3969	2233	447	477
	2017	**11245**	**55**	**3047**	**4710**	**2538**	**462**	**433**
Korzystajacy z noclegów Tourists accommodated	2010	452461	95467		178164	118696	36612	23522
	2015	668236	246068		250772	135051	27630	8715
	2016	750847	269256		277476	142438	34315	27362
	2017	**789330**	**264213**		**312828**	**149610**	**35502**	**27177**
w tym turyści zagraniczni of which foreign tourists	2010	70420	27219		29167	9807	2592	1635
	2015	90836	50340		27055	11002	1645	794
	2016	103413	55837		29589	12977	1750	3260
	2017	**102619**	**50872**		**31886**	**14847**	**1981**	**3033**
Stopień wykorzystania w %: Occupancy rate in %:								
miejsc noclegowych bed places	2010	29,0	#	32,2	27,9	28,7	37,3	20,4
	2015	35,5	#	39,8	33,5	36,6	29,8	16,2
	2016	35,8	#	41,9	34,2	33,2	30,8	28,2
	2017	**35,0**	**#**	**39,5**	**33,2**	**34,9**	**31,3**	**26,5**
pokoi rooms	2010	38,0	#	42,2	37,1	35,5	52,4	25,6
	2015	45,5	#	50,9	42,5	44,1	52,2	26,7
	2016	45,9	#	53,9	42,8	41,2	45,2	40,6
	2017	**46,2**	**#**	**53,9**	**42,7**	**44,0**	**42,5**	**39,4**

a Stan w dniu 31 VII.
a As of 31 VII.

Sport
Sport

TABL. 16 (190). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
Stan w dniu 31 XII
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2014	2016	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS					
Jednostki organizacyjne	382	344	305	220	Organizational entities
Członkowie	14459	13778	12283	10811	Members
Ćwiczący[a]	69358	66689	10742	10103	Persons practising sports[a]
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS					
Jednostki organizacyjne	649	803	795	857	Organizational entities
Członkowie	44864	52392	52522	55655	Members
Ćwiczący	41174	51190	51995	58866	Persons practising sports
mężczyźni	30238	37474	38172	42391	males
kobiety	10936	13716	13823	16475	females
w tym do 18 lat	30779	38004	37494	43346	aged up to 18
Sekcje sportowe	1339	1499	1459	1486	Sports sections
Trenerzy	617	871	914	1402	Coaches
Instruktorzy sportowi	1225	1485	1483	1329	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	554	558	520	486	Other persons conducting sports activities

a Dane szacunkowe.
a Estimated data.

TABL. 17 (191). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2016
As of 31 XII

RODZAJE SPORTÓW	Sekcje Sections	Ćwiczący Excercises			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	TYPES OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Akrobatyka[a]	5	871	643	844	11	6	Acrobatics[a]
Alpinizm[a]	5	417	116	18	5	23	Mountaineering[a]
Badminton	7	176	101	122	2	5	Badminton
Boks	14	414	111	308	8	20	Boxing
Brydż sportowy	12	181	21	–	–	3	Bridge

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).
a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

TABL. 17 (191). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2016 (cont.)
As of 31 XII

RODZAJE SPORTÓW	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	TYPES OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Fitness	9	196	192	64	1	7	Fitness
Gimnastyka sportowa	3	191	106	191	9	1	Artistic gymnastics
Hokej na lodzie	5	166	4	30	3	2	Ice hockey
Hokej na trawie	11	638	233	484	12	13	Field hockey
Jeździectwo[a]	33	456	341	220	19	45	Equestrian sport[a]
Judo	15	1006	259	861	21	13	Judo
Ju jitsu	9	306	119	259	5	12	Ju jitsu
Kajakarstwo klasyczne	7	532	231	512	11	18	Classic canoeing
Karate[a]	42	3167	963	2604	25	91	Karate[a]
Kick-boxing	9	405	63	136	3	11	Kick-boxing
Kolarstwo szosowe	22	691	174	560	21	26	Road cycling
Kolarstwo torowe	9	175	61	150	7	8	Track cycling
Koszykówka	89	3405	1558	2968	97	77	Basketball
Kręglarstwo	2	48	22	28	2	2	Bowling
Lekkoatletyka	72	2643	1214	2156	61	71	Athletics
Łucznictwo	10	239	86	196	12	2	Archery
Łyżwiarstwo figurowe	2	200	140	142	7	8	Figure skating
Muaythai	4	206	30	39	1	5	Muaythai
Piłka nożna	403	23752	1760	18204	652	254	Football
Piłka ręczna	57	2273	1076	1932	47	42	Handball
Piłka siatkowa	165	5307	3034	4449	97	147	Volleyball
Pływanie	43	3187	1514	3010	78	64	Swimming
Podnoszenie ciężarów	10	222	37	162	7	11	Weight lifting
Rugby	6	171	9	51	7	4	Rugby
Sport lotniczy[a]	22	797	56	174	5	51	Air sport[a]
Sport motorowy[a]	25	540	38	103	15	26	Motorsport[a]
Strzelectwo sportowe[a]	24	539	150	203	8	28	Sport shooting[a]
Szachy	29	750	156	506	14	17	Chess
Szermierka	5	201	109	196	10	5	Fencing
Taekwon-do ITF	4	190	81	178	2	6	Taekwon-do ITF
Taekwon-do WTF	5	243	90	207	5	7	Taekwon-do WTF
Taniec sportowy	3	749	678	601	2	20	Sport dance
Tenis	26	930	327	596	16	28	Tennis
Tenis stołowy	75	1752	510	1176	23	48	Table tennis
Unihokej	20	484	152	484	7	15	Unihockey
Warcaby	5	76	28	65	–	2	Draughts
Wędkarstwo	5	111	8	7	1	–	Fishing
Wioślarstwo	15	707	309	571	28	20	Rowing
Zapasy w stylu wolnym	7	224	48	195	2	14	Free style wrestling
Żeglarstwo[a]	21	513	119	264	14	39	Sailing[a]

a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).
a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

DZIAŁ XIII
NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

CHAPTER XIII
SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

Uwagi ogólne

Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) i innowacyjna

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

— **badania podstawowe,** tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
— **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
— **prace rozwojowe,** tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się, zgodnie z metodyką stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych.**

1. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:
   a) **instytuty naukowe Polskiej Akademii**

General notes

Research and development (R&D) and innovation activity

Research and development experimental (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development experimental (R&D) includes:

— **basic research,** i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
— **applied research** (of which industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes and services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
— **experimental development,** i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical classification of economic activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

1. Information regarding research and development covers:

1) **dedicated research entities**, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:

Nauk, działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 572, z późn. zm.);
   b) **instytuty badawcze** działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 736);
   c) **szkoły wyższe**;
   d) **pozostałe,** tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 ,,Badania naukowe i prace rozwojowe'' oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe".

2) **podmioty gospodarcze** (niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe"), które obok swojej podstawowej działalności prowadzą lub finansują prace badawczo-rozwojowe.

2. Do **pracujących** w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych:**
   a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynieryjnych i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,
   b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe,
2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** — pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;
3) w kategorii **pozostały personel** — pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczych i rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

3. Dane o **pracujących** dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podawane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1 i 4).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby faktycznie pracujących w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Dane o **pracujących — personelu wewnętrznym** (w osobach i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy) obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy.

Osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów

   a) **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, operating on the basis of the Law on the Polish Academy of Sciences, dated 30 IV 2010 (uniform text Journal of Laws of 2016 item 572, with later amendments);
   b) **research institutes** operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30 IV 2010 (uniform text Journal of Laws of 2018, item 736);
   c) **higher education institutions**;
   d) **other,** i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 'Scientific research and development' or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 'Scientific research and development'.

2) economic entities (not classified into NACE Rev. 2 division 72 'Scientific research and development') which apart from their main activity perform or fund research and development.

2. Persons employed in R&D include:

1) **researchers (RSE):**
   a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research units and students of doctoral studies conducting R&D,
   b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D,
2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;
3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **persons employed** cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two units, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (tables 1 and 4).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually employed in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Data on **persons employed — internal personnel** (in persons and full-time equivalents) covered persons employed in a given unit under employment contracts and civil law contracts.

Persons not employed in a given unit but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) were included in **external personnel.**

cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne,** ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania, a w przypadku nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle (tabl. 10) obejmują również nakłady zewnętrzne, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych w danej jednostce nabytych od innych jednostek (krajowych i zagranicznych).

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. obejmują także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe wykorzystywane w działalności B+R przez okres dłuższy niż 1 rok, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydatkujące środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

1) **sektor rządowy** — podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych;
2) **sektor przedsiębiorstw** — krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych;
3) **sektor szkolnictwa wyższego** — krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** — krajowe klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych;
5) **zagranica** — wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz or-

4. Expenditures on research and development include **intramural expenditures,** including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing, as well as in case of expenditures on innovation activities in industry (table 10) include extramural expenditures, including the value of research and development works of given entity purchased from other (national and foreign) entities.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they included, i.a. expenditures on intangible assets and software which up to 2015 were included in current expenditures.

5. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors,** on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

1) **government sector** — entities of government and local self- government institutions sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions;
2) **business enterprise sector** — national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding public higher education institutions;
3) **higher education sector** — national higher education institutions and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies;
4) **private non-profit sector** — entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding ecclesiastical academies;
5) **rest of the world** — only distinguished among financing sectors — covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

ganizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działu wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin nauk zgodnie z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. Działalność innowacyjna obejmuje szereg działań o charakterze badawczym (naukowym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i komercyjnym, których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Prezentowane w dziale dane (tabl. 10) obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowywania i wdrażania (wprowadzania na rynek) nowych lub istotnie ulepszonych, w zakresie swoich cech i zastosowań, produktów (wyrobów, usług) — **innowacja produktowa** oraz zastosowania nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, a także z zakresu logistyki, zaopatrzenia, dystrybucji i wspierających procesy w przedsiębiorstwie — **innowacja procesowa**, przy czym te produkty i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa.

8. Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: badania naukowe i prace rozwojowe (B+R), zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw — patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), zakup oprogramowania komputerowego, nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia, środki transportu, budynki, budowle oraz grunty), szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe przygotowania do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych.

9. Produkt nowy jest to produkt (wyrób lub usługa), który różni się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczasowych.

10. Produkt istotnie ulepszony jest to produkt (wyrób lub usługa) już istniejący, który został znacząco udoskonalony poprzez zastosowanie nowych materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie produktu.

11. Wynalazek podlegający opatentowaniu — bez względu na dziedzinę techniki — jest to nowe rozwiązanie posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

12. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

Społeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezenta-

6. Six main fields of science were listed in the chapter tables according to Fields of Science and Technology Classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities, including the arts.

7. Innovation activity comprises many different scientific, technological, organisational, financial and commercial actions aimed at developing and implementing innovations. Data presented in the chapter (table 10) include innovation activity in industry and concern the development and implementation (introduction on the market) of new or significantly improved products (goods and services) with regard to their features and applications — **product innovation** and applications of new or significantly improved production methods and those in the area of logistics, supply, distribution and methods supporting processes in enterprises — **process innovation** in which this products and processes are novel at least for the enterprise.

8. Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, acquisition of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights — patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of computer software, capital expenditures on fixed assets required for introduction of innovations (machinery, technical equipment, tools, transport equipment, buildings, structures and land), personnel training connected with innovation activity, marketing connected with new or significantly improved products and other preparations for the implementation of product and process innovations.

9. A new product is a product (good or service) that differs significantly in its characteristics or intended uses from the previous products.

10. A significantly improved product is an existing product (good or service) which has been significantly improved through the use of new materials, components and other characteristics that enhance the performance of this product.

11. A patentable invention — regardless of the field of technology — is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

12. An utility model eligible for protection — a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object of permanent form.

Information society

1. The presented information has been compiled on the basis of the generalized results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in

cyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o przedsiębiorstwach dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do wybranych sekcji: przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja, budownictwo, handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, obsługa rynku nieruchomości, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), administrowanie i działalność wspierająca, pozostała działalność usługowa — naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego.

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. Handel elektroniczny prowadzony przez przedsiębiorstwa polega na składaniu zamówienia (zakup) lub przyjmowaniu przez przedsiębiorstwo zamówienia (sprzedaż) za pośrednictwem sklepu internetowego, formularzy elektronicznych na stronie internetowej przedsiębiorstwa, sieci extranet innego przedsiębiorstwa lub wiadomości typu EDI (wiadomości w uzgodnionym formacie, np. EDIFACT, XML posiadające strukturę umożliwiającą ich automatyczne przetwarzanie). Nie uwzględnia się zamówień przyjmowanych lub składanych za pośrednictwem poczty elektronicznej.

the European Union according to a harmonized methodology.

2. Data on **enterprises** concern economic entities employing more than 9 persons and included in the selected sections according to the NACE Rev.2: Manufacturing; Electricity, gas, steam and air conditioning supply; Water supply, sewerage and waste management and remediation activities; Construction; Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles; Transportation and storage; Accommodation and food service activities; Information and communication; Real estate activities; Professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities); Administrative and support service activities; Other service activities (repair of computers and communication equipment).

3. Public authorities refer to both public services and administration activities, e.g. tax, customs, business registration, social security, public health, environment of commune administrations. Public authorities can be at local, regional or national level.

4. E-commerce conducted by enterprise: type of trade where orders are received or sent via web shop, web forms on a enterprises website, an extranet of another enterprise or via EDI-type messages (which means messages in an agreed format, e.g. EDIFACT, XML allowing their automatic processing), without the email messages typed manually.

Nauka i technika
Science and technology

TABL. 1 (192). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**76**	**190**	**230**	**252**	**T O T A L**
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	26	22	30	29	of which R&D dedicated entities
instytuty badawcze	#	#	#	#	research institutes
szkoły wyższe	#	8	8	8	higher education institutions
pozostałe	14	#	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	4	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	41	109	138	151	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	41	106	136	148	of which manufacturing
Budownictwo	#	5	#	#	Construction
Usługi[a]	31	72	85	91	Services[a]

B. PRACUJĄCY[b]
INTERNAL PERSONNEL[b]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
	ogółem total			ogółem total	pracownicy naukowo-badawczy researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff	pozostały personel other supporting staff	
	w EPC in FTE							
O G Ó Ł E M	**2736,0**	**3350,4**	**3352,5**	**3530,4**	**2801,0**	**453,6**	**275,8**	**T O T A L**
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	2254,4	2235,1	2025,9	1786,1	1593,7	125,6	66,8	of which R&D dedicated entities
instytuty badawcze	#	#	#	#	37,5	#	#	research institutes
szkoły wyższe	#	2166,5	1931,5	1674,8	1514,0	104,6	56,2	higher education institutions
pozostałe	#	#	#	#	42,2	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	11,5	#	#	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	463,4	913,9	1097,6	1409,3	957,1	273,4	178,8	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	463,4	912,9	1097,1	1409,1	956,9	273,4	178,8	of which manufacturing
Budownictwo	#	21,5	#	#	#	#	#	Construction
Usługi[a]	2258,4	2403,5	2241,3	2105,8	1833,1	176,5	96,2	Services[a]

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U). b W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni.
a Concern other sections of activity (G-U). b In 2010 and 2015 – paid employees.

TABL. 2 (193). **PRACUJĄCY[a] W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
Stan w dniu 31 XII
INTERNAL PERSONNEL[a] IN RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY EDUCATIONAL LEVEL
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z wykształceniem Education				
			wyższym higher				pozostałym others
			z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		innym others	
				doktora habilitowanego habilitated doctor[b] (HD)	doktora doctor (PhD)		
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	4179	#	#	#	1279	224
	2015	4995	470	739	1673	1820	293
	2016	5513	469	815	1723	2026	480
	2017	**6419**	**446**	**829**	**1700**	**2440**	**1004**
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo ..... of which R&D dedicated entities		3840	431	816	1630	865	98
instytuty badawcze ..... research institutes		#	#	#	#	#	#
szkoły wyższe ..... higher education institutions		3643	429	809	1596	754	55
pozostałe ..... others		#	#	#	#	#	#
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		#	–	–	#	#	#
Przemysł ..... Industry		1966	4	5	#	1139	#
w tym przetwórstwo przemysłowe ..... of which manufacturing		#	4	5	#	#	#
Budownictwo ..... Construction		#	–	–	–	#	#
Usługi[c] ..... Services[c]		4425	442	824	1667	1283	209

a W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a In 2010 and 2015 – paid employees. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 3 (194). **NAKŁADY[a] NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES[a] ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017			
	ogółem grand total			nakłady expenditures			
				bieżące current		inwestycyjne capital expenditures	
				razem total	w tym osobowe of which labour costs	razem total	w tym maszyny, urządzenia techniczne[b] of which machinery, technical equipment[b]
	w mln zł in mln zl						
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**204,2**	**364,4**	**289,9**	**437,1**	**318,1**	**183,8**	**119,0**	**79,8**
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo of which R&D dedicated entities	163,1	127,2	112,2	186,8	144,9	79,7	41,9	31,0
instytuty badawcze research institutes	#	13,9	9,9	11,9	#	#	#	#
szkoły wyższe higher education institutions	#	110,5	96,7	143,7	127,8	72,9	15,9	13,2
pozostałe others	1,2	2,8	5,6	31,2	#	#	#	#
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	#	1,4	#	#	#	#	#	#
Przemysł Industry	39,9	159,7	151,3	195,4	139,6	84,5	55,8	38,1
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	39,9	159,4	151,3	#	#	#	#	#
Budownictwo Construction	#	3,2	#	0,5	0,5	#	–	–
Usługi[c] Services[c]	163,3	200,3	137,1	#	#	98,4	#	#

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy „maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi" oraz „środków transportu". c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concerns "machinery, technical equipment and tools" as well as "transport equipment". c Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 4 (195). **NAKŁADY[a] W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG DZIEDZIN B+R**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES[a] IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY FIELD OF R&D

DZIEDZINY B+R FIELDS OF R&D	2010	2015	2016	2017
	w mln zł in mln zl			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**204,2**	**364,4**	**289,9**	**437,1**
Nauki przyrodnicze Natural sciences	52,6	92,5	40,2	66,9
Nauki inżynieryjne i techniczne Engineering and technology	76,6	218,5	181,6	272,9
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu Medical and health sciences	7,2	17,8	22,0	32,7
Nauki rolnicze i weterynaryjne Agricultural and veterinary sciences	#	6,6	9,4	10,1
Nauki społeczne Social sciences	29,5	14,2	17,5	27,3
Nauki humanistyczne i sztuki Humanities and the arts	#	14,8	19,2	27,2

a Wewnętrzne, w cenach bieżących, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, in current prices, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (196). **NAKŁADY[a] NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES[a] ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY INSTITUTIONAL SECTOR (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zl				
O G Ó Ł E M	**204,2**	**364,4**	**289,9**	**437,1**	**T O T A L**
sektor:					sector:
Rządowy	121,6	126,4	103,2	144,0	Government
Przedsiębiorstw	38,8	196,3	169,6	231,9	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	#	12,3	10,0	39,9	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	#	0,6	#	0,4	Private non-profit
Zagranica	38,6	28,8	#	21,0	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (197). **NAKŁADY BIEŻĄCE[a] NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**
CURRENT EXPENDITURES[a] ON RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY BY TYPE OF ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe Experimental development	SPECIFICATION
			podstawowe basic	stosowane applied		
		w mln zł in mln zl				
O G Ó Ł E M	2010	93,3	35,5	22,1	35,7	**T O T A L**
	2015	294,5	64,0	35,9	194,6	
	2016	248,3	67,1	42,4	138,8	
	2017	318,1	112,0	42,7	163,4	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		144,9	105,5	16,4	23,0	of which R&D dedicated entities
instytuty badawcze		9,7	#	#	#	research institutes
szkoły wyższe		127,8	101,1	11,7	15,1	higher education institutions
pozostałe		7,4	#	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		#	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		139,6	2,1	23,4	114,1	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe		139,6	2,1	23,4	114,1	of which manufacturing
Budownictwo		#	#	#	#	Construction
Usługi[b]		176,9	109,9	18,9	48,2	Services[b]

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).
a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 7 (198). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % in %				
O G Ó Ł E M	**73,0**	**76,9**	**78,9**	**84,7**	**T O T A L**
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	72,9	84,2	83,1	90,1	of which R&D dedicated entities
instytuty badawcze	#	96,3	99,0	99,1	research institutes
szkoły wyższe	#	84,0	82,3	95,3	higher education institutions
pozostałe	6,6	#	64,9	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	x	x	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	76,4	47,4	58,9	49,5	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	76,4	47,4	58,9	49,5	of which manufacturing
Budownictwo	#	#	#	#	Construction
Usługi[a]	72,9	78,1	79,9	87,2	Services[a]

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).
a Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 8 (199). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYŚLE [a] W 2017 R.**
SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY [a] IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty — w % — wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products — in % — introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem total	z tego produkty nowe lub istotnie ulepszone of which new or significantly improved product		w tym eksport ogółem of which export total
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**7,7**	**4,4**	**3,3**	**3,2**
sektor publiczny public sector	4,1	0,8	3,3	0,4
sektor prywatny private sector	8,1	4,7	3,3	3,4
W tym przetwórstwo przemysłowe **Of which manufacturing**	**7,8**	**4,5**	**3,3**	**3,3**
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	5,4	5,2	0,2	1,9
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	46,5	46,2	0,3	0,1
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	1,6	1,6	x	1,3
Produkcja skór i wyrobów skórzanych[Δ] Manufacture of leather and related products	40,2	x	40,2	7,7
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	2,3	0,5	1,8	0,5
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji Printing and reproduction of recorded media	8,5	x	8,5	2,4
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	11,2	7,0	4,2	5,3
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]	7,7	2,0	5,8	2,9
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	19,9	0,9	19,0	18,5
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	22,3	4,8	17,5	8,9
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3,3	2,3	1,1	1,7
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego Manufacture of other transport equipment	58,8	55,2	3,6	32,3
Produkcja mebli Manufacture of furniture	3,8	1,3	2,4	2,2

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices, applies to products introduced into the market during 2015–2017.

TABL. 9 (200). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYŚLE[a] WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY[a] BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2015–2017 Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2015–2017			
	ogółem total	nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved products		nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**36,7**	**24,4**	**11,8**	**30,2**
sektor publiczny public sector	32,7	16,3	8,2	32,7
sektor prywatny private sector	37,1	25,1	12,2	29,9
W tym przetwórstwo przemysłowe **Of which manufacturing**	**37,7**	**26,1**	**12,8**	**30,6**
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	28,9	22,9	12,0	18,1
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	36,4	27,3	9,1	33,3
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	68,8	50,0	18,8	56,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	50,8	37,7	21,3	45,9
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]	39,8	23,7	10,8	33,3
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	69,2	38,5	23,1	46,2
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	45,7	37,1	28,6	45,7

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (201). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYŚLE[a] (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures					
			na działalność badawczą i rozwojową[b] on research and development activity[b]	na zakup on the acquisition		inwestycyjne na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu[c] capital on machinery and technical equipment, tools and transport equipment[c]	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on staff training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products
				wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw) of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights)	oprogramowania of the software			
		w tys. zł in thous. zl						
O G Ó Ł E M	2010	1012859	52581	13666	8748	620957	2747	4782
T O T A L	2015	928168	200506	4954	11088	435573	2064	8572
	2016	782735	168588	2292	19127	405754	4416	9335
	2017	**842346**	**222900**	**6186**	**10007**	**455333**	**2128**	**8168**
W tym przetwórstwo przemysłowe **Of which manufacturing**		**829846**	**222636**	**#**	**#**	**444727**	**#**	**#**
w tym: of which:								
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products		63125	32897	#	266	16370	#	#
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products		#	4801	#	3075	#	–	–
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji Printing and reproduction of recorded media		#	#	#	–	#	#	#
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products		64294	9668	#	#	#	#	#
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products		91009	8936	#	1897	66470	77	#
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]		63982	14076	162	1074	27719	#	717
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment		32686	13939	–	#	#	#	#
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.		23529	8470	#	342	#	#	#
Produkcja mebli Manufacture of furniture		5557	#	–	#	#	–	–

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne ogółem. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (202). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYŚLE[a] WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY[a] BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z tego środki Of which funds			
			własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe[b] others[b]
		w tys. zł in thous. zl				
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	1012859	789300	105396	91444	26718
	2015	928168	489115	152901	116542	169609
	2016	782735	632127	12433	102451	35724
	2017	**842346**	**535259**	**21342**	**#**	**#**
W tym przetwórstwo przemysłowe **Of which manufacturing**		**829846**	**522759**	**21342**	**#**	**#**
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products		63125	#	–	–	#
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products		#	#	#	#	–
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products		64294	60590	2386	#	#
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products		91009	65257	#	17497	#
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]		63982	53802	#	6150	#
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.		23529	14323	#	#	#
Produkcja mebli Manufacture of furniture		5557	5557	–	–	–

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b The others consist budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (203). **WYNALAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE[a]**
DOMESTIC INVENTIONS AND UTILITY MODELS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	124	163	169	140	patent applications
udzielone patenty	35	80	105	90	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	45	32	79	49	utility model application
udzielone prawa ochronne	29	34	29	28	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
Ź r ó d ł o: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Społeczeństwo informacyjne
Information society

TABL. 13 (204). **PRZEDSIĘBIORSTWA[a] WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO--TELEKOMUNIKACYJNE**
ENTERPRISES[a] USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery[b]	**98,0**	**93,0**	**95,1**	**96,3**	**Computers[b]**
Dostęp do Internetu	96,5	92,1	94,3	96,0	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe[c]	66,0	83,8	92,6	96,0	Internet access via broadband connection[c]
w tym mobilne łącze szerokopasmowe	21,3	55,0	58,8	70,3	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	65,1	67,6	64,6	66,1	Own Website
Media społecznościowe[d]	.	22,0	20,5	25,2	Social media[d]

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; do 2013 r. stan w styczniu. b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); od 2011 r. również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych z innymi urządzeniami na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. c Od 2010 r. obejmuje także mobilne łącze w technologii co najmniej 3G. d Serwisy społecznościowe, blogi, strony umożliwiające udostępnianie multimediów i narzędzi wymiany informacji Wiki.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; until 2013 as of January. b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); since the year 2011 also smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. c Since year 2010 includes mobile connection via at least 3G technology. d Social networks, blogs, multimedia content sharing website, Wiki based knowledge sharing tools.

TABL. 14 (205). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH[a]**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną[b]	95,6	94,1	94,9	94,5	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration[b]
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	6,3	9,8	10,1	13,8	Enterprises which received orders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące zakupów przez sieci komputerowe	15,5	32,0	31,2	31,5	Enterprises which sent orders via computer networks

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Głównie w celu: pozyskiwania informacji, pobierania i wysyłania wypełnionych formularzy, obsługi procedur administracyjnych oraz składania ofert dotyczących zamówień publicznych.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Mainly for: obtaining information, downloading and submitting filled forms, treating an administrative procedure, submitting a proposal in a public electronic tender system.

DZIAŁ XIV
CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług (ok.**1400-1800** w różnych latach).

Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) poszczególnych grup gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych.

Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. — COICOP/HICP). Dodatkowo wyodrębniono „towary konsumpcyjne" i „usługi konsumpcyjne".

2. Informacje **o cenach detalicznych** są wynikiem badania cen prowadzonego w zakresie:

— towarów i usług konsumpcyjnych,
— towarów i usług niekonsumpcyjnych nabywanych przez ludność na cele produkcyjno-inwestycyjne związane głównie z rolnictwem.

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są notowania cen dokonywane przez ankieterów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankieterów na celowo wytypowanych targowiskach. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV
PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and services (about **1400-1800** in various years).

The consumer price indices have been calculated applying the weights system based on the structure of expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) of particular groups of households on purchasing consumer goods and services from the year preceding the surveyed year, derived from the household budget survey.

The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the European Classification of Individual Consumption by Purpose (ECOICOP, until 2013 — COICOP/HICP). Additionally, "consumer goods" and "consumer services" are distinguished.

2. Information about **retail prices** comes from the following price surveys:

— consumer goods and services,
— non-consumer goods and services purchased for production and investment purposes, mainly with agriculture.

The sources of information on retail prices of goods and services are the following quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices have been computed as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of selected goods, which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers. Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from the monthly price quotations of agricultural products, provided every month by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces. Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (206). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
OGÓŁEM	**102,6**	**99,1**	**99,5**	**102,0**	**TOTAL**
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	103,1	98,3	101,0	104,4	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,4	101,3	100,7	101,8	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	92,4	96,0	96,5	95,1	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,4	100,4	99,9	101,6	Dwelling
Zdrowie	102,9	101,7	98,7	100,6	Health
Transport	106,4	91,5	96,2	103,1	Transport
Rekreacja i kultura	99,2	100,5	96,7	101,1	Recreation and culture
Edukacja	102,6	101,3	100,6	101,3	Education

TABL. 2 (207). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zl				
Ryż — za 1 kg	4,05	3,60	3,72	3,87	Rice — per kg
Chleb pszenno-żytni — za 0,5 kg	1,79	2,05	2,06	2,07	Wheat-rye bread — per 0,5 kg
Makaron jajeczny — za 400 g	3,56	3,87	3,91	3,93	Egg pasta — per 400 g
Mąka pszenna — za 1 kg	1,88	2,25	2,35	2,43	Wheat flour — per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) — za 1 kg	24,30	29,96	29,80	29,80	Beef meat, bone-in (roast beef) — per kg
Mięso wieprzowe bez kości (schab środkowy)[a] — za 1 kg	13,13	13,71	13,75	17,58	Pork meat, boneless (centre loin)[a] — per kg
Kurczęta patroszone — za 1 kg	6,23	7,10	7,06	7,16	Disembowelled chicken — per kg
Szynka wieprzowa gotowana — za 1 kg	22,45	24,65	25,72	27,34	Pork ham, boiled — per kg
Kiełbasa wędzona — za 1 kg	13,83	17,45	17,15	17,71	Smoked sausage — per kg
Filety z morszczuka mrożone — za 1 kg	16,24	21,88	23,19	24,06	Fillets of hake, frozen — per kg
Karp świeży — za 1 kg	13,61	14,44	15,38	16,00	Fresh carp — per kg
Śledź solony odgłowiony — za 1 kg	8,75	12,32	12,66	12,82	Salted herring, headless — per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5 %, sterylizowane — za 1 l	2,52	2,86	2,72	2,79	Cows' milk, fat content 3–3,5 %, sterilized — per l
Ser twarogowy półtłusty — za 1 kg	11,95	12,55	12,60	13,04	Semi-fat cottage cheese — per kg
Ser dojrzewający — za 1 kg	18,41[b]	20,51	19,99	21,72	Ripening cheese — per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18%[c] — za 200 g	1,71	1,73	1,72	1,78	Sour cream, fat content 18%[c]— per 200 g
Jaja kurze świeże — za 1 szt.	0,46	0,48	0,46	0,51	Hen eggs, fresh — per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% — za 200 g	4,11	4,23	4,32	6,10	Fresh butter, fat content about 82,5% — per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej — za 1 l	5,59	5,48	5,52	5,82	Rape-oil, domestic production — per l
Pomarańcze — za 1 kg	5,73	4,99	5,32	5,91	Oranges — per kg
Jabłka[d] — za 1 kg	2,50	2,61	2,70	3,05	Apples[d] — per kg

a Do 2016 r. – z kością. b Ser dojrzewający „Gouda". c W 2010 r. za 200 ml. d Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

a Until December 2016 – bone in. b Ripening "Gouda" cheese. c In 2010 year: per 200 ml. d Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (207). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zl				
Buraki[a] — za 1 kg	1,59	1,74	1,92	1,80	Beetroots[a] — per kg
Marchew[a] — za 1 kg	1,85	2,37	2,20	1,95	Carrots[a] — per kg
Ziemniaki[a] — za 1 kg	1,21	1,07	1,18	1,15	Potatoes[a] — per kg
Cukier biały kryształ — za 1 kg	2,61	2,15	2,84	3,08	White sugar, crystallized — per kg
Kawa naturalna mielona — za 250 g	5,44	6,67	6,70	6,85	Natural coffee, ground — per 250 g
Herbata czarna, liściasta — za 100 g	3,40	3,95	4,22	4,09	Black tea, leaf — per 100 g
Wódka czysta 40%[b] — za 0,5 l	19,60	25,08	24,41	24,52	Pure vodka 40%[b] — per 0,5 l
Papierosy — za 20 szt.	9,32[c]	12,89	13,46	13,94	Cigarettes — per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny[b] — za 1 kpl.	517,51	578,42	559,30	558,94	Men's suit, fabric of wool[b] — per set
Półbuty męskie skórzane, na podeszwie nieskórzanej — za 1 parę	181,21	199,36	203,21	199,98	Men's low leather shoes with non-leather sole — per pair
Półbuty damskie skórzane, na podeszwie nieskórzanej — za 1 parę	173,47	189,80	192,11	201,70	Women's low leather shoes with non-leather sole — per pair
Podzelowanie obuwia męskiego — za 1 parę	33,44	38,15	38,23	38,33	Resoling men's shoes — per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej — za 1 m^3	2,71	3,39	3,39	3,42	Cold water by municipal water-system — per 1 m^3
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa cało-dobowa)[d] — za 1 kWh	0,57	0,64	0,64	0,64	Electricity for households (all-day tariff)[d] — per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych[de] — za 1 kWh	2,67	0,26	0,24	0,23	Natural net-gas, high-methanated for households[de] — per kWh
Węgiel kamienny — za 1 t	717,23	789,68	787,59	827,27	Hard coal — per t
Ciepła woda — za 1 m^3	17,94	21,04	22,03	21,64	Hot water — per 1 m^3
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych — za 1 m^2 p u	3,71	3,50	3,29	2,99	Heating of dwellings — per 1 m^2 of usable floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l[f]	1244	1058	1078	1647	Fridge-freezer, capacity about 340 l[f]
Pralka automatyczna typu domowego, na 5-7 kg suchej bielizny[g]	1146	1257	1284	1284	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5-7 kg[g]
Odkurzacz typu domowego	365,29	308,65	308,35	319,20	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	184,40	190,15	200,49	209,03	Iron with duschsystem
Proszek do prania — za 300 g[h]	4,44	5,45	5,24	5,17	Washing powder — per 300 g[h]
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa — za 1l	4,59	4,69	4,42	4,65	Unleaded 95 octane motor petrol — per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,28	2,59	2,60	2,61	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna — za 5 km	12,94	14,67	14,83	14,83	Taxi daily fare — for 5 km distance
Bilet normalny do kina	16,31	20,38	20,44	21,27	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	57,23	68,91	74,43	77,23	Women's cold wave
Mocznik nawozowy 46 % N — za 25 kg	29,37	37,79	34,10	35,05	Urea, nutririve content 46 % N — per 25 kg
Badanie kliniczne krowy	22,41	24,13	25,82	27,66	Cow's clinical examination

a Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku. b Z uwagi na zmianę (od 2015) reprezentanta objętego badaniem cen dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. c Papierosy „Mars". d Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. e W 2010 – za 1 m^3. f W 2010 – pojemność ok. 300 l. g W 2010 – na 5 kg suchej bielizny. h W 2010 – za 400 g; w 2015 – za 280 g.

a Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year. b Due to the changes of representative (since 2015) item covered by the price survey data not fully comparable to those published in the previous Yearbook. c Cigarettes "Mars". d Including standing and variable charges. e In 2010 – per 1 m^3. f In 2010 – capacity about 300 l. g In 2010 – dry-lined capacity not exceeding 5 kg. h In in 2010 – per 400 g; in 2015 – per 280 g.

TABL. 3 (208). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zl				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych — za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds — per dt:
pszenicy	60,36	69,16	64,63	70,09	wheat
żyta	41,45	52,81	52,85	54,90	rye
jęczmienia	48,09	60,08	55,73	61,36	barley
owsa i mieszanek zbożowych	34,49	50,84	54,60	55,19	oats and cereal mixed
pszenżyta	46,17	58,32	58,86	60,00	triticale
Ziemniaki — za 1 dt	32,68	35,30	33,33	30,50	Potatoes — per dt
w tym jadalne (bez wczesnych)	63,78	55,48	59,30	49,32	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe — za 1 dt	11,36	12,07	11,39	9,89	Sugar beets — per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy — za 1 dt	129,80	149,10	163,55	156,98	Industrial rape and turnip rape — per dt
Liście tytoniu — za 1 dt	431,69	705,06	757,96	703,89	Raw tobacco — per dt
Chmiel surowy — za 1 dt	1193	1650	2007	2367	Raw hop — per dt
Żywiec rzeźny — za 1 kg:					Animals for slaughter — per kg:
bydło (bez cieląt)	4,64	6,19	6,11	6,44	cattle (excluding calves)
cielęta	6,48	8,12	8,32	4,68	calves
trzoda chlewna	3,98	4,38	4,64	5,09	pigs
Mleko krowie — za 1 l	1,05	1,07	1,04	1,33	Cows' milk — per l
Jaja kurze konsumpcyjne — za 1 szt.	0,17	0,21	0,16	0,27	Consumer hen eggs — per piece

TABL. 4 (209). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zl				
Ziarno zbóż — za 1 dt:					Cereal grain — per dt
pszenicy	58,25	73,35	76,12	78,17	wheat
żyta	54,02	52,36	59,38	60,66	rye
jęczmienia	52,67	68,20	71,35	73,92	barley
owsa	45,54	62,30	67,88	68,83	oats
pszenżyta	51,47	61,70	66,13	67,49	triticale
Ziemniaki jadalne (bez wczesnych) — za 1 dt	98,56	88,21	95,85	88,44	Potatoes (excluding edible early kinds) — per dt
Prosię na chów za 1 szt.	132,85	136,73	135,92	176,79	Piglet per head
Jaja kurze — za 1 szt.	0,46	0,60	0,60	0,63	Hen eggs — per piece

DZIAŁ XV
ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. Gospodarstwo rolne to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą.**

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej — utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1551) — prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugoro-

CHAPTER XV
AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity.**

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land,
2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

An agricultural activity includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition — maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law of 5 II 2015 on payments under direct support schemes (uniform text Journal of Laws 2015 item 1551) — is presented on the basis of a division into sown area, fallow land,

wane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

W 2015 r. dane o powierzchni uprawy drzew i krzewów owocowych dotyczyły jedynie sadów, natomiast dane o zbiorach, tak jak w poprzednich latach, włączają także produkcję zebraną poza plantacjami (również w ogrodach przydomowych). Od 2016 r. dane dotyczące powierzchni i zbiorów owoców z drzew i krzewów odnoszą się jedynie do ich upraw w sadach.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (sady), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego — stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego — stada pod-

permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

In 2015 data on area of fruit trees and bushes concerned their cultivation in orchards only. However, data on production, as in previous years, include also fruit harvested outside of plantations (as well as in kitchen gardens). Since 2016 data on area and fruit production from fruit trees and bushes have related to orchards only.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
2) **animal output,** i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock — the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock — the basic and working herd). Final output, as op-

stawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej — ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji — średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

6. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta — jeśli nie zaznaczono inaczej — nie obejmują mieszanek zbożowych.

7. Pozostałe uprawy to: warzywa, truskawki, uprawy na nawozy zielone, wysadki okopowych oraz inne, np. zioła.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszka, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

8. Dane o **produkcji żywca rzeźnego** obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem zwierząt żywych.

9. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

10. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

11. Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** zostały opracowane na podstawie wykaposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area crop payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

The average national current prices for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales — prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production — average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

6. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals,** i.e., wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise indicated, do not include cereal mixed.

7. Other plants include: vegetables, strawberries, green manure, seedlings of roots plants, others, i.e. herbs.

Pulses for grain include: edible pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g., pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory).

Feed plants include: pulses, small-seed legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for feeds.

8. Data regarding the production of **animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. Production of animals for slaughter is balanced by import and export of live animals.

9. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

10. Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

11. Data on **certified organic farms** have been elaborated on the basis of producers registers

zów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno--Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975).

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

13. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto — jeśli nie zaznaczono inaczej — użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

14. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

15. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — **prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa**.

16. Dane za 2010 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników, zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego. Powszechny Spis Rolny przeprowadzony został we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 VI.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
   a) Skarbu Państwa — zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wieczyście przez:
      — Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe") nadzorowane przez Ministra Środowiska,
      — jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
      — jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (do 31 VIII 2017 r. — Agencja Nieruchomości Rolnych),
   b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu),
   c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;
2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
   a) osób fizycznych,
   b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
   c) spółdzielni produkcji rolniczej,
   d) innych osób prawnych.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of Legal Act of 25 June 2009 on organic farming (Journal of Laws No. 116, item 975).

12. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

13. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

14. Farming years cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 VII 2016 to 30 VI 2017).

15. Data, unless otherwise stated, **are presented by the official residence of the land user.**

16. Data for 2010 in terms of land use, sown area, livestock, tractors, consumption of mineral or chemical and lime fertilizers were compiled on the basis of the results of the Agricultural Census. The Agricultural Census was conducted in September 2010 — as of 30 VI.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

1) **public forests** owned by:
   a) the State Treasury — managed and utilized temporarily or perpetually by:
      — State Forests National Forest Holding (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
      — nature protection units (national parks),
      — organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the Support Centre for Agriculture (until 31 August 2017 — Agricultural Property Agency,
   b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
   c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;
2) **private forests** owned by:
   a) natural persons,
   b) land held in common by all or part of the residents of a village,
   c) agricultural production cooperatives,
   d) other legal persons.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

— pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
— przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub stanowiące rezerwaty przyrody, wchodzące w skład parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1—20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie — 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21—40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszłorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębniami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione naturalnie lub sztucznie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszłorębne użytkowane rębniami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębniami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się na wzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:
— odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
— odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną, tj. na gruntach nieleśnych.

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami

— covered by forest vegetation (wooded area),
— temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years (until 2008 — 2 years) as well as crops and greenwoods in the age category I (1—20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age category II (21—40 years) with planting of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in age category III, or higher (41 years or more) with planting of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity, being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed naturally or artificially, as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selections structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest are conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:
— artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
— natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on the land previously outside silviculture (not included in forest area).

Trees and shrubs outside the forest are productive are protective clusters in areas excluding

i terenami zieleni w miastach i na wsiach. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych, gruntów przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Wskaźnik **lesistości** (lesistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

4. Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące morskie wody wewnętrzne, powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. — zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz.U. 2016, poz. 1034 z późniejszymi zmianami) — do powierzchni lądowej zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

5. Dane w podziale według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

forests and green land with cities and rural. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term do not include forests, forest land and land designated for afforestation, in accordance with lawful decisions, orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. The **forest cover** indicator (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

4. Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. internal marine water, surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction date 29 March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016, item 1034 with later amendments) — since 2012 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

5. Data in the rows according to wood assortments were compiled on the basis quality-size classification defined by Polish Norms.

Rolnictwo
Agriculture

TABL. 1 (210). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE**[a]
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne[b] w tys.	68,1	.	63,8	.	Agricultural holdings[b] in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne	67,8	.	63,5	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu)[b] w tys. ha	1078,8	1064,0	1030,6	1065,6	Agricultural land area (as of June)[b] in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne	939,9	965,7	933,2	975,9	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu)[b] w %:					Share in total sown area (as of June)[b] in %:
zbóż podstawowych	55,2	50,9	52,3	52,1	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	56,5	52,1	53,4	53,5	of which private farms
ziemniaków[c]	2,1	1,8	2,1	2,5	potatoes[c]
w tym gospodarstwa indywidualne	2,2	1,9	2,2	2,6	of which private farms
roślin przemysłowych	18,8	16,9	14,1	15,6	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	17,6	16,1	13,3	14,5	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	37,6	39,3	39,5	44,0	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	36,0	37,8	38,8	42,6	of which private farms
ziemniaków[c]	232	251	310	290	potatoes[c]
w tym gospodarstwa indywidualne	229	246	306	290	of which private farms
rzepaku i rzepiku	28,6	28,6	25,3	31,0	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	28,0	27,2	25,3	30,6	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu)[bde] na 100 ha użytków rolnych	60,4	56,7	56,6	56,4	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June)[bde] per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	64,0	54,1	58,5	57,8	of which private farms
Udział krów w pogłowiu bydła (stan w czerwcu)[b] w %	38,0	33,4	31,9	29,4	Share of cows in cattle stocks (as of June)[b] in %
w tym gospodarstwa indywidualne	37,9	32,9	31,2	28,4	of which private farms
Udział loch w pogłowiu trzody chlewnej (stan w czerwcu)[be] w %	10,6	9,4	9,1	9,4	Share of sows in pig stocks (as of June)[be] in %
w tym gospodarstwa indywidualne	10,1	9,3	8,9	9,2	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)[f] na 1 ha użytków rolnych w kg	299,6	343,0	404,3	324,3	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)[f] per 1 ha of agricultural land in kg

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. d Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 274. e W 2010 r. – stan trzody chlewnej w końcu lipca. f Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej.

a See general notes, item 3 on page 272. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Since 2010 excluding kitchen gardens. d See note to the table 11 on page 274. e In 2010 – pigs as of the end of July. f Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight.

TABL. 1 (210). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE[a] (dok.)**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	805,1	872,4	920,7	877,4	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	808,9	775,6	896,3	825,9	of which private farms
na 1 krowę	4683	5865	6108	6093	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4438	5660	5992	5858	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu)[b] na 100 ha użytków rolnych w szt	8,2	.	9,1	.	Agricultural tractors (as of June)[b] per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne	9,2	.	9,8	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wielo-składnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik[bc] na 1 ha użytków rolnych w kg	155,7	183,9	179,3	201,4	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient[bc] per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	155,0	181,0	176,8	199,5	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/ 15, 2015/16, 2016/17.

a See general notes, item 3 on page 272. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17 farming years.

TABL. 2 (211). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Grand total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
	w ha	in ha	
OGÓŁEM 2010[a]	1078788	939856	**TOTAL**
2015	1064011	965675	
2016	1030589	933155	
2017	**1065560**	**975945**	
W dobrej kulturze rolnej	**1059562**	**970481**	**In good agricultural condition**
Pod zasiewami	941807	860879	Sown area
Grunty ugorowane	4596	4251	Fallow land
Uprawy trwałe	8831	8451	Permanent crops
w tym sady	8368	7994	of which orchards
Ogrody przydomowe	1182	1178	Kitchen gardens
Łąki trwałe	87770	81359	Permanent meadows
Pastwiska trwałe	15375	14363	Permanent pastures
Pozostałe	**5998**	**5464**	**Others**

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (212). **GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH**[a]
Stan w czerwcu
FARMS BY AREA GROUPS[a]
As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	w tys. in thous.	o powierzchni użytków rolnych – w odsetkach with agricultural land area of – in percent									
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 i więcej and more	ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural land
OGÓŁEM TOTAL											
2010	68,1	1,6	11,6	19,4	24,1	15,7	9,3	14,8	3,5	18,10	15,83
2013	65,1	1,8	11,9	19,1	22,6	15,3	9,7	15,4	4,3	17,51	16,16
2016	**63,8**	**1,6**	**10,5**	**21,6**	**22,3**	**15,5**	**8,7**	**15,4**	**4,4**	**17,35**	**16,15**
w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms											
2010	67,8	1,6	11,7	19,4	24,2	15,8	9,4	14,8	3,2	15,80	13,85
2013	64,8	1,8	11,9	19,2	22,6	15,3	9,7	15,4	4,0	15,85	14,61
2016	**63,5**	**1,6**	**10,6**	**21,7**	**22,4**	**15,5**	**8,7**	**15,4**	**4,1**	**15,81**	**14,69**

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.
U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 3 on page 272; in 2010 data of the Agricultural Census.
N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 4 (213). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe[a])**
INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices[a])

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100 previous year = 100								
Produkcja globalna	95,8	109,1	91,4	110,6	96,2	109,2	91,7	111,2	Gross output
roślinna	91,9	102,9	90,6	106,6	93,2	103,3	90,9	107,4	crop
zwierzęca	99,7	116,7	92,2	115,0	99,1	116,3	92,4	115,3	animal
Produkcja końcowa	96,2	107,1	92,7	110,4	95,4	106,8	93,0	111,5	Final output
roślinna	91,4	95,5	93,3	104,2	89,8	95,0	93,6	106,0	crop
zwierzęca	99,4	117,3	92,2	115,4	98,8	116,9	92,6	115,7	animal
Produkcja towarowa	96,0	108,3	96,2	107,4	95,0	108,6	96,5	108,2	Market output
roślinna	86,4	99,0	96,6	101,7	83,6	99,3	96,4	103,9	crop
zwierzęca	103,3	115,8	95,9	111,6	103,2	115,6	96,5	111,3	animal

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt. 1 na str. 24.
a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1 on page 24.

TABL. 5 (214). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe[a])**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices[a])

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
O G Ó Ł E M	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**T O T A L**
Produkcja roślinna	**48,7**	**51,8**	**50,4**	**50,6**	**Crop output**
Zboża	15,9	22,0	19,1	18,9	Cereals
w tym zboża podstawowe	13,4	17,1	15,4	14,1	of which basic cereals
w tym: pszenica	7,1	10,0	8,8	7,8	of which: wheat
żyto	0,9	1,1	0,9	1,1	rye
jęczmień	2,3	2,6	2,1	2,4	barley
Ziemniaki	2,8	2,3	2,9	3,9	Potatoes
Przemysłowe	11,2	10,5	9,0	8,4	Industrial
w tym buraki cukrowe	3,7	3,8	2,9	4,0	of which sugar beets
Warzywa	8,1	8,9	10,8	10,8	Vegetables
Owoce	1,5	1,5	1,8	2,0	Fruit
Siano łąkowe	1,7	0,7	0,6	0,7	Meadow hay
Pozostałe	7,5	5,9	6,2	6,0	Others
Produkcja zwierzęca	**51,3**	**48,2**	**49,6**	**49,4**	**Animal output**
Żywiec rzeźny[b]	32,1	29,8	29,6	30,6	Animals for slaughter[b]
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	3,6	4,3	5,4	6,3	cattle (excluding calves)
cielęta	0,3	0,1	0,1	0,0	calves
trzoda chlewna	20,5	18,3	16,2	16,0	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	7,5	7,0	7,8	8,3	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	-0,0	0,9	-0,9	1,0	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	14,5	13,7	17,3	14,6	Cows' milk
Jaja kurze	3,0	2,3	2,3	2,0	Hen eggs
Obornik	1,5	1,0	1,0	0,9	Manure
Pozostałe	0,2	0,4	0,3	0,3	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**T O T A L**
Produkcja roślinna	**38,7**	**40,5**	**40,0**	**40,2**	**Crop output**
Zboża	11,0	14,8	13,5	13,9	Cereals
w tym zboża podstawowe	10,0	12,2	11,6	11,1	of which basic cereals
w tym: pszenica	10,0	9,6	9,0	8,8	of which: wheat
żyto	0,5	1,1	0,9	1,0	rye
jęczmień	0,6	0,6	0,6	0,5	barley
Ziemniaki	2,0	2,3	2,5	3,4	Potatoes
Przemysłowe	13,7	10,8	9,6	8,2	Industrial
w tym buraki cukrowe	5,0	4,8	3,9	5,0	of which sugar beets
Warzywa	9,2	10,0	10,9	11,3	Vegetables
Owoce	1,9	1,8	2,1	2,3	Fruit
Pozostałe	0,9	0,8	1,4	1,2	Others

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10, pkt. 1 na str. 24. b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

a See general notes to the Yearbook, item 10, point 1 on page 24. b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 5 (214). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA TOWAROWA (dok.) MARKET OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	**61,3**	**59,5**	**60,0**	**59,8**	**Animal output**
Żywiec rzeźny[a]	40,4	39,4	36,8	39,6	Animals for slaughter[a]
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	4,8	5,8	6,9	8,1	cattle (excluding calves)
cielęta	0,3	0,1	0,1	0,0	calves
trzoda chlewna	25,1	24,5	20,2	20,7	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	9,9	8,9	9,7	10,8	poultry
Mleko krowie	17,6	17,0	20,3	17,7	Cows' milk
Jaja kurze	3,2	2,6	2,5	2,2	Hen eggs
Pozostałe	0,1	0,5	0,4	0,3	Others

a Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.
a Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (215). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW**[a]
Stan w czerwcu
SOWN AREA[a]
As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
	w ha in ha					
O G Ó Ł E M	**898500**	**945994**	**916893**	**941807**	**860879**	**T O T A L**
Zboża	594602	616516	610660	617411	572539	Cereals
zboża podstawowe	496250	481679	479667	490358	460162	basic cereals
pszenica	190306	219264	218028	212427	190493	wheat
żyto	62626	44413	55399	63014	60936	rye
jęczmień	105671	86140	95905	104911	102574	barley
owies	15798	9980	11601	10255	9226	oats
pszenżyto	121849	121882	98734	99751	96933	triticale
mieszanki zbożowe	65872	46835	50089	54832	54476	cereal mixed
gryka, proso i pozostałe zbożowe	1319	1636	1147	1091	946	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno	31163	86368	79757	71130	56955	maize for grain
Strączkowe	11646	22902	19130	17214	15619	Pulses
konsumpcyjne	2619	5941	4972	3430	3269	edible
pastewne[b]	9027	16961	14158	1384	12350	feed[b]

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Łącznie z mieszankami zbożowo–strączkowymi na ziarno.
a In 2010 data of the Agricultural Census. b Including cerel and pulse mixed for grain.

TABL. 6 (215). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW[a] (dok.)**
Stan w czerwcu
SOWN AREA[a] (cont.)
As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
	w ha in ha					
Ziemniaki	18598	17059	19483	23781	22560	Potatoes
Przemysłowe	169356	159458	129647	146871	124752	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	38363	37102	42982	44797	40335	sugar beets
oleiste	128374	119931	85013	101934	84303	oilseeds
w tym rzepak i rzepik	125880	117408	83145	98967	81443	of which rape and turnip rape
Pastewne	76734	97398	94503	93666	84721	Feed
w tym:						of which:
okopowe	2032	1261	734	834	830	root plants
kukurydza na paszę	46255	64551	62847	60500	55236	maize for feeds
Pozostałe uprawy[b]	27564	32661	43471	42764	40688	Other crops[b]

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.
a In 2010 data of the Agricultural Census. b Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (216). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2006–2010[a]	2010	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
	ZBIORY w t PRODUCTION in t					
Zboża	2212046	2245566	2632218	2873105	2545790	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	1817577	1864769	1893740	2156850	1959517	basic cereals
pszenica	768571	853194	944754	1066393	911541	wheat
żyto	176086	155952	163775	198571	190120	rye
jęczmień	377310	349341	351103	420305	407159	barley
owies	32919	42449	34643	33858	28970	oats
pszenżyto	462691	463832	399466	437723	421727	triticale
mieszanki zbożowe	245813	198744	172114	199020	197666	cereal mixed
Ziemniaki	477188	430915	602983	689121	654240	Potatoes
Buraki cukrowe	1938941	1837895	2702879	3179174	2894860	Sugar beets
Rzepak i rzepik	306354	359402	210062	306883	248940	Rape and turnip rape
Siano łąkowe[b]	441592	590170	406568	474127	451719	Meadow hay[b]

a Przeciętne roczne. b W 2016 r. łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.
a Annual averages. b In 2016 including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABL. 7 (216). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW (dok.)**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS (cont.)

ZIEMIOPŁODY	2006–2010[a]	2010	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
	PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Zboża	35,0	37,8	43,1	46,5	44,5	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	35,3	37,6	39,5	44,0	42,6	basic cereals
pszenica	42,4	44,8	43,3	50,2	47,9	wheat
żyto	25,0	24,9	29,6	31,5	31,2	rye
jęczmień	30,7	33,1	36,6	40,1	39,7	barley
owies	25,2	26,9	29,9	33,0	31,4	oats
pszenżyto	36,4	38,1	40,5	43,9	43,5	triticale
mieszanki zbożowe	27,6	30,2	34,4	36,3	36,3	cereal mixed
Ziemniaki	198,1	232	310	290	290	Potatoes
Buraki cukrowe	517	479	629	710	718	Sugar beets
Rzepak i rzepik	28,7	28,6	25,3	31,0	30,6	Rape and turnip rape
Siano łąkowe[b]	48,6	50,7	50,7	54,0	55,5	Meadow hay[b]

a Przeciętne roczne. b W 2016 r. łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.

a Annual averages. b In 2016 including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABL. 8 (217). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH**[a]
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES[a]

WARZYWA	2015	2016	2017		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
	POWIERZCHNIA w ha — stan w czerwcu AREA in ha — as of June				
OGÓŁEM	**24533**	**25917**	**25418**	**24000**	**TOTAL**
Kapusta	1491	1302	1299	1296	Cabbages
Kalafiory	1462	1373	1366	1361	Cauliflowers
Cebula	5758	6538	6402	6155	Onions
Marchew jadalna	3044	3160	3037	2910	Carrots
Buraki ćwikłowe	909	916	919	909	Beetroots
Ogórki	1429	1135	1136	1134	Cucumbers
Pomidory	2089	1916	1906	1856	Tomatoes
Pozostałe[b]	8351	9578	9353	8381	Others[b]

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 272. b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; see general notes item 4 on page 272. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 8 (217). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH[a] (dok.)**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES[a] (cont.)

WARZYWA	2015	2016	2017 ogółem total	2017 w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	VEGETABLES
ZBIORY w t PRODUCTION in t					
OGÓŁEM	**538686**	**575430**	**622258**	**588945**	**TOTAL**
Kapusta	54423	54928	50614	50525	Cabbages
Kalafiory	22926	25087	24565	24489	Cauliflowers
Cebula	138941	147735	177345	169254	Onions
Marchew jadalna	105522	116465	121840	112629	Carrots
Buraki ćwikłowe	24833	27189	27803	27452	Beetroots
Ogórki	18576	18951	16344	16215	Cucumbers
Pomidory	68173	73338	69928	68668	Tomatoes
Pozostałe[b]	105293	111738	133819	119714	Others[b]
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Kapusta	365	422	390	390	Cabbages
Kalafiory	157	183	180	180	Cauliflowers
Cebula	241	226	277	275	Onions
Marchew jadalna	347	369	401	387	Carrots
Buraki ćwikłowe	273	297	3303	302	Beetroots
Ogórki	130	167	144	143	Cucumbers
Pomidory	326	383	367	370	Tomatoes
Pozostałe[b]	126	117	143	143	Others[b]

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 272. b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.
a Including kitchen gardens; see general notes item 4 on page 272. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (218). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH[a]**
AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017 ogółem total	2017 w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	SPECIFICATION
POWIERZCHNIA w ha — stan w czerwcu AREA in ha — as of June					
OGÓŁEM	**6813**	**6761**	**6737**	**6445**	**TOTAL**
Jabłonie	3415	3391	3384	3196	Apples
Grusze	476	440	437	399	Pears
Śliwy	715	723	725	711	Plums
Wiśnie	1430	1430	1423	1371	Cherries
Czereśnie	565	565	563	562	Sweet cherries
Pozostałe[b]	212	212	207	207	Others[b]

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 272. b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie.
a See general notes, item 4 on page 272. b Peaches, apricots, walnuts.

TABL. 9 (218). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH[a] (dok.)**
AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS[a] (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
ZBIORY[b] w t PRODUCTION[b] in t					
O G Ó Ł E M	**66300**	**82373**	**64418**	**59508**	**T O T A L**
Jabłka	50050	61327	50022	45697	Apples
Gruszki	2321	3703	2596	2154	Pears
Śliwki	3522	4763	4651	4620	Plums
Wiśnie	7409	8773	5185	5073	Cherries
Czereśnie	2429	3129	1435	1434	Sweet cherries
Pozostałe[c]	568	680	530	530	Others[c]

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 272. b W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami. c Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie.

a See general notes, item 4 on page 272. b In 2015 fruit harvested in orchards and outside. c Peaches, apricots, walnuts.

TABL. 10 (219). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH[a]**
AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS[a]

OWOCE	2015	2016	2017		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha — stan w czerwcu AREA in ha — as of June					
Truskawki[b]	1329	1327	1485	1450	Strawberries[b]
Maliny[c]	187	183	180	173	Raspberries[c]
Porzeczki	1048	1048	1040	1040	Currants
Agrest	127	120	121	119	Gooseberries
Pozostałe[d]	211	276	274	208	Others[d]
ZBIORY[e] w t PRODUCTION[e] in t					
O G Ó Ł E M	**12299**	**13013**	**12241**	**11865**	**T O T A L**
Truskawki[b]	5229	5335	5498	5220	Strawberries[b]
Maliny[c]	471	580	541	519	Raspberries[c]
Porzeczki	5206	5585	4929	4927	Currants
Agrest	772	723	632	632	Gooseberries
Pozostałe[d]	621	791	642	566	Others[d]

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 272. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 272. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (220). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE**[a]
Stan w czerwcu
CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES[a]
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
W SZTUKACH IN HEADS									
Bydło	465546	495687	501502	510803	425150	456517	462953	472507	Cattle
w tym krowy	176787	165581	159958	149964	160952	150204	144223	133971	of which cows
Trzoda chlewna[b]	1789477	1325008	1154894	1225067	1680231	1270318	1116009	1186681	Pigs[b]
w tym lochy	189998	124472	105472	115249	170538	117884	99729	109617	of which sows
Owce	14084	7703	9163	9798	11305	6944	8433	9042	Sheep
w tym maciorki	9974	5634	6176	5551	8466	5114	5707	5041	of which ewes
Konie[c]	9344	.	8062	.	8782	.	7661	.	Horses[c]
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	651329	603739[d]	583231	601248[e]	601841	563736[d]	546099	564392[e]	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha of AGRICULTURAL LAND in heads									
Bydło	43,2	46,6	48,7	47,9	45,2	43,8	49,6	48,4	Cattle
w tym krowy	16,4	15,6	15,5	14,1	17,1	14,4	15,5	13,7	of which cows
Trzoda chlewna[b]	165,9	124,5	112,1	115,0	178,8	121,8	119,6	121,6	Pigs[b]
w tym lochy	17,6	11,7	10,2	10,8	18,1	11,3	10,7	11,2	of which sows
Owce	1,3	0,7	0,9	0,9	1,2	0,7	0,9	0,9	Sheep
w tym maciorki	0,9	0,5	0,6	0,5	0,9	0,5	0,6	0,5	of which ewes
Konie[c]	0,9	x	0,8	x	0,9	x	0,8	x	Horses[c]
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	60,4	56,7[d]	56,6	56,4[e]	64,0	54,1[d]	58,5	57,8[e]	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b W 2010 r. – stan w końcu lipca. c Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. d Do obliczeń przyjęto stan koni z 2013 r. e Do obliczeń przyjęto stan koni z 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła — 0,8, dla trzody chlewnej — 0,15, dla owiec — 0,08, dla koni — 1,0.

a See general notes, item 3 on page 272; in 2010 data of the Agricultural Census. b In 2010 – as of the end of July. c Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. d For the calculation we use the horse stocks of 2013. e For the calculation we use the horse stock of 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle — 0.8, for pigs — 0.15, for sheep — 0.08, for horses — 1.0.

TABL. 12 (221). **DRÓB**[a]
Stan w końcu roku
POULTRY[a]
As of the end of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem grand total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	7662,2	6666,9	8981,0	11813,6	10606,9	Hens in thous. heads
w tym nioski	2011,8	1721,7	1641,0	1971,3	1685,5	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	109,8	76,9	105,3	79,7	61,1	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt.	74,1	373,9	300,5	298,7	282,0	Turkeys in thous. heads
Kaczki[b] w tys. szt.	119,3	81,6	60,3	76,2	73,9	Ducks[b] in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych w[c] szt.	710,3	626,6	871,4	1108,7	1086,8	Hens per 100 ha of agricultural land[c] in heads
w tym nioski	186,5	161,8	159,2	185,0	172,7	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. b Łącznie z drobiem pozostałym. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272.

a In 2010 and 2015 aged more than 2 weeks. b Including other poultry. c See general notes, item 3 on page 272.

TABL. 13 (222). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŹNEGO**[a]
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS						
Bydło (bez cieląt)	73,9	114,6	142,7	152,0	142,6	Cattle (excluding calves)
Cielęta	22,3	4,1	1,5	0,7	0,6	Calves
Trzoda chlewna	2171,6	1818,2	1983,8	1353,0	1274,9	Pigs
Owce	2,2	6,0	6,3	6,6	6,0	Sheep
Konie	2,3	1,6	0,5	0,2	0,2	Horses
W TYSIĄCACH TON WAGI ŻYWEJ IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT						
Bydło (bez cieląt)	44,9	69,9	84,2	91,8	86,3	Cattle (excluding calves)
Cielęta	2,1	0,4	0,1	0,1	0,1	Calves
Trzoda chlewna	256,1	262,2	297,7	209,6	200,1	Pigs
Owce	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	Sheep
Konie	1,3	0,9	0,3	0,1	0,1	Horses
Drób	117,1	147,5	169,0	163,1	148,6	Poultry
Kozy i króliki	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animal for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (223). **PRODUKCJA MIĘSA[a], TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT[a], FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES				
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)	323,2	364,9	416,7	345,6	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	307,9	346,5	395,5	326,5	meat and fats
wołowe	23,4	36,5	43,2	47,2	beef
cielęce	1,2	0,3	0,1	0,0	veal
wieprzowe	199,7	204,5	232,2	163,5	pork
baranie	0,0	0,1	0,1	0,1	mutton
końskie	0,7	0,5	0,2	0,1	horseflesh
drobiowe	82,0	103,2	118,3	114,1	poultry
kozie i króliczе[b]	0,8	1,4	1,6	1,5	goat and rabbit[b]
podroby	15,3	18,4	21,2	19,1	pluck
	NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH[c] w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND[c] in kg				
O G Ó Ł E M	**299,6**	**343,0**	**404,3**	**324,3**	**T O T A L**

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game. c See general notes, item 3 on page 272.

TABL. 15 (224). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem grand total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	868,6	928,3	948,9	935,0	806,0	in million litres
na 100 ha użytków rolnych[a] w tys. l	80,5	87,2	92,1	87,7	82,6	per 100 ha agricultural land[a] in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	4683	5865	6108	6093	5858	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	432,0	346,0	325,9	417,9	330,8	Eggs production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.	212	201	189	227	202	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272.

a See general notes, item 3 on page 272.

TABL. 16 (225). **CIĄGNIKI ROLNICZE**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach	2010[a]	88410	86425	In units
	2013	89203	87500	
	2016	**93364**	**91512**	
Powierzchnia użytków rolnych[b] na 1 ciągnik w ha	2010[a]	12,2	10,9	Agricultural land area[b] per tractor in ha
	2013	11,8	10,8	
	2016	**11,0**	**10,2**	

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272.
U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.
a In 2010 data of the Agricultural Census. b See general notes, item 3 on page 272.
N o t e. Since 2013 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (226). **ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK**
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10[a]	2014/15	2015/16	2016/17 ogółem total	2016/17 w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	SPECIFICATION
W TONACH IN TONNES						
Nawozy mineralne lub chemiczne[b]	167986	195681	184796	214579	194665	Mineral or chemical fertilizers[b]
azotowe	97690	110021	104582	124302	112518	nitrogenous
fosforowe	33060	32811	30813	34827	31919	phosphatic
potasowe	37236	52850	49401	55450	50228	potassic
Nawozy wapniowe[c]	52041	71882	80804	135238	147428	Lime fertilizers[c]
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH[d] w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND[d] in kg						
Nawozy mineralne lub chemiczne[b]	155,7	183,9	179,3	201,4	199,5	Mineral or chemical fertilizers[b]
azotowe	90,6	103,4	101,5	116,7	115,3	nitrogenous
fosforowe	30,6	30,8	29,9	32,7	32,7	phosphatic
potasowe	34,5	49,7	47,9	52,0	51,5	potassic
Nawozy wapniowe[c]	48,2	67,6	78,4	126,9	130,6	Lime fertilizers[c]

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym. d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272.
a Data of the Agricultural Census 2010. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime. d See general notes, item 3 on page 272.

TABL. 18 (227). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące[a])**
VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices[a])

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017 ogółem total	2017 w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	AGRICULTURAL PRODUCTS
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
OGÓŁEM	**3542763,4**	**4785698,6**	**4984153,3**	**5384711,2**	**4445919,9**	**TOTAL**
Produkty roślinne	**1396500,4**	**1831308,1**	**1707116,0**	**2188701,6**	**1570402,7**	**Crop products**
w tym:						of which:
Zboża	509381,3	771815,1	772848,0	1124852,0	654626,2	Cereals
w tym zboża podstawowe	453195,8	639406,7	606435,2	909249,4	482736,5	of which basic cereals
pszenica	367626,6	521592,6	501577,7	755888,7	396789,0	wheat
żyto	22413,6	34212,7	37000,7	68385,9	31419,2	rye
jęczmień	17945,1	25220,2	18988,1	37004,6	20753,2	barley
owies i mieszanki zbożowe	1133,3	1002,0	1624,8	2479,7	1776,2	oats and cereal mixed
pszenżyto	44077,1	57379,3	47243,9	45490,5	31998,8	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	504494,4	757045,2	768024,6	1115761,8	649518,9	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	448308,9	624693,1	601658,8	900215,6	477629,2	of which basic cereals
pszenica	364764,2	511935,5	499245,1	751894,1	394113,6	wheat
żyto	22202,4	33127,6	36761,7	67943,8	31240,4	rye
jęczmień	17195	23005,8	17510,4	34349,9	9365,2	barley
owies i mieszanki zbożowe	819,5	845,9	1600,4	2148,4	1641,2	oats and cereal mixed
pszenżyto	43327,8	55778,3	46541,3	43879,5	31268,9	triticale
Strączkowe konsumpcyjne[b]	436,4	578,1	13,7	766,8	722,1	Edible pulses[b]
Ziemniaki	39611,1	56145,8	74137,6	70844,2	54140,9	Potatoes
Buraki cukrowe	196099,8	228251,5	297764,4	299794,2	265547,8	Sugar beets
Rzepak i rzepik	388262,4	360116,3	197199,6	252851,2	191662,1	Rape and turnip rape
Warzywa	183660,5	284798,9	253389,0	268999,2	249036,8	Vegetables
Owoce	46807,7	76994,7	78529,8	133456,5	125361,3	Fruit
Produkty zwierzęce	**2146263**	**2954390,5**	**3277037,3**	**3196009,5**	**2875516,8**	**Animal products**
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny[c]	1404247	2091488,5	2435108,1	2091635,4	1932150,4	Animals for slaughter[c]
bydło (bez cieląt)	164549,5	412833,3	453655,0	531141,8	503543,5	cattle (excluding calves)
cielęta	816,0	1307,2	899,0	813,8	781,6	calves
trzoda chlewna	870882,9	1123213,6	1404519,1	989808,3	946730,3	pigs
owce	0,3	1271,7	1328,1	1349,9	1233,4	sheep
konie	2253	3418,9	1261,1	524,0	506,2	horses
drób	365745,5	549443,9	573445,7	567997,7	479355,4	poultry
Mleko krowie	701353,8	833358,9	819060,9	1079475,0	918950,4	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne	1855,5	899,8	655,0	400,1	107,1	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH[d] w zł						per 1 ha OF AGRICULTURAL LAND[d] in zl
OGÓŁEM	**3284**	**4498**	**4836**	**5053**	**4556**	**TOTAL**
Produkty: roślinne	1295	1721	1656	2054	1609	Products: crop
zwierzęce	1990	2777	3180	2999	2946	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 272.

a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c In live weight. d See general notes, item 3 on page 272.

TABL. 19 (228). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	890885	1180054	1261875	1714955	1043856	Cereals in t
w tym zboża podstawowe	796901	959404	962057	1341700	743628	of which basic cereals
pszenica	607675	753607	775463	1077899	594867	wheat
żyto	53969	64713	69971	124423	57565	rye
jęczmień	37121	41280	33473	59548	33893	barley
owies i mieszanki zbożowe	3171	1857	2967	4403	3259	oats and cereal mixed
pszenżyto	94965	97947	80183	75427	54044	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	883853	1159201	1255212	1705770	1036791	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	789869	938585	955418	1329530	736563	of which basic cereals
pszenica	604322	740255	772431	1072743	591389	wheat
żyto	53568	62728	69562	132770	57294	rye
jęczmień	35757	38292	31419	55985	31883	barley
owies i mieszanki zbożowe	2376	1664	2931	3893	3033	oats and cereal mixed
pszenżyto	93846	95646	79075	73139	52964	triticale
Strączkowe konsumpcyjne[a] w t	287	513	15	625	573	Edible pulses[a] in t
Ziemniaki w t	121215	159056	222462	232290	207199	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	1726379	1891355	2613788	3032459	2687428	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	299119	241523	120573	161049	122185	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t	276579	343129	351576	421244	389973	Vegetables in t
Owoce w t	37809	66074	81625	94441	88491	Fruit in t
Żywiec rzeźny[b] w t	364314	467543	540482	438015	998277	Animals for slaughter[b] in t
bydło (bez cieląt)	35480	66694	74289	82494	78150	cattle (excluding calves)
cielęta	126	161	108	174	169	calves
trzoda chlewna	219053	256719	302439	194481	185487	pigs
owce	0	168	189	213	192	sheep
konie	607	579	181	64	61	horses
drób	109048	143222	163276	160589	134216	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami)[c] w t	266202	335847	388598	306791	279100	Animals for slaughter in terms of meat (including fats)[c] in t
Mleko krowie w tys. l	665281	782145	783857	812906	690480	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	11161	4338	4169	1457	403	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej ciepłej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (229). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010	232	6150	95	1538
2015	330	9495	33	1150
2016	292	7753	178	1510
2017	**260**	**6198**	**159**	**2133**

Ź r ó d ł o: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.
S o u r c e: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo
Hunting

TABL. 21 (230). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE**[a]
Stan w dniu 10 III
MAJOR GAME SPECIES[a]
As of 10 III

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010[b]	2015	2016	2017	GAME SPECIES
	W SZTUKACH IN HEADS				
Łosie	228	612	770	827	Moose
Daniele	2041	3674	3651	3269	Fallow deer
Muflony	65	156	158	185	Mouflons
	W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS				
Jelenie	6,8	10,3	10,2	9,3	Deer
Sarny	40,1	50,9	51,9	51,6	Roe deer
Dziki	10,8	13,7	13,3	8,4	Wild boars
Lisy	10,8	11,5	11,6	11,3	Foxes
Zające	40,2	60,1	63,1	63,0	Hares
Bażanty	30,3	50,1	37,8	37,3	Pheasants
Kuropatwy	10,4	13,9	12,4	10,6	Partridges

a Dane szacunkowe; dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Agencji Nieruchomości Rolnych, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

a Estimated data; concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b Until 2010 excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Agricultural Property Agency, the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 22 (231). **ODSTRZAŁ[a] WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT[a] OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11[b]	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
	w sztukach		in heads		
Jelenie	2490	4912	4872	4106	Deer
Daniele	818	1832	1714	1310	Fallow deer
Sarny	7727	11301	12006	11163	Roe deer
Dziki	12245	18003	15426	15831	Wild boars
Lisy	10722	10454	11080	10541	Foxes
Zające	959	443	590	244	Hares
Bażanty	20684	22485	20498	16065	Pheasants

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Agencji Nieruchomości Rolnych (do roku łowieckiego 2011/2012), Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Agricultural Property Agency (until the hunting year 2011/2012), the Directorate Generale of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 23 (232). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE[c]**
Stan w dniu 10 III
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS[c]
As of 10 III

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba[a]	189	178	179	178	number[a]
członkowie[b]	4845	6840	6958	7061	members[b]
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	256	251	251	252	number
powierzchnia w tys. ha	1464,9	1498,3	1496,0	1501,5	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	329,3	356,0	355,7	360,5	of which on forest land

a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła. c Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data grouped according to the seat of hunting club. b Data grouped according to the seat of member of hunting club. c Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III at the following year.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo
Forestry

TABL. 24 (233). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
Stan w dniu 31 XII
FOREST LAND
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	**429585**	**431248**	**431612**	**431836**	**T O T A L in ha**
Lasy	**419619**	**421349**	**421671**	**421893**	**Forests**
Publiczne	372086	372318	372400	372459	Public
zalesione	364400	364328	364376	363393	wooded
niezalesione	7686	7990	8024	9067	non-wooded
własność Skarbu Państwa	368518	368703	368782	368833	owned by the State Treasury
zalesione	360937	360823	360861	359878	wooded
niezalesione	7581	7880	7921	8954	non-wooded
w tym w zarządzie Lasów Państwowych	366781	367343	367456	367527	of which managed by the State Forests
zalesione	359309	359539	359597	358627	wooded
niezalesione	7472	7804	7860	8899	non-wooded
własność gmin[a]	3568	3592	3591	3600	gmina[a] owned
zalesione	3463	3483	3490	3489	wooded
niezalesione	105	109	102	111	non-wooded
Prywatne	47533	49032	49271	49433	Private
zalesione	45995	47827	48072	48418	wooded
niezalesione	1538	1204	1199	1015	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	**9966**	**9899**	**9941**	**9944**	**Land connected with silviculture**
LESISTOŚĆ w %	**23,3**	**23,4**	**23,5**	**23,5**	**FOREST COVER in %**
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA W %	**24,6**	**24,7**	**24,7**	**24,7**	**SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP IN %**

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a It is also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2013—2017 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2013—2017 by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (234). **POWIERZCHNIA LASÓW**
FOREST AREAS

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area							
		razem total	drzewostany tree stands						
			w klasie wieku in age group						
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)	w klasie odnowienia[a] i o budowie przerębowej in renewal class[a] with a troughfell construction
O G Ó Ł E M ..... **TOTAL**	**421671**	**97,4**	**12,2**	**13,2**	**24,2**	**20,3**	**17,4**	**10,0**	**0,1**
w tym: of which:									
W zarządzie Lasów Państwowych Managed by the State Forests	367456	97,7	11,6	12,9	22,6	20,2	19,4	10,9	0,1
Lasy prywatne ..... Private forests	49271	96,2	17,0	15,5	39,0	19,9	3,2	1,6	x

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w ha in ha	w odsetkach in percent			
O G Ó Ł E M	**421671**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**T O T A L**
Drzewa iglaste	337333	79,9	81,0	75,2	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	328318	77,8	78,9	72,5	pine
świerk	3374	0,8	0,9	0,3	spruce
Drzewa liściaste	84338	20,1	19,0	24,8	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk	5373	1,3	1,3	0,3	beech
dąb	31892	7,6	8,4	2,4	oak
grab	2527	0,6	0,5	1,6	hornbeam
brzoza	20103	4,8	4,2	7,3	birch
olsza	17825	4,2	3,5	9,6	alder
osika	900	0,2	0,2	0,2	aspen

a Łącznie z klasą do odnowienia.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Including regeneration class.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (235). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
GROWING STOCK OF STANDING WOOD

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto[a] w tys. m^3 Gross[a] grand total timber in thous. m^3	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands						w klasie odnowienia[c] i o budowie przerębowej in renewal class[c] with a troughfell construction	przestoje[b] hold-over-trees[b]
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
O G Ó Ł E M ..... **TOTAL**	**115519,6**	**99,9**	**1,0**	**7,7**	**26,9**	**24,2**	**24,4**	**15,4**	**0,1**	**0,2**
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych ..... Managed by the State Forests	103093,3	99,8	0,9	7,6	23,9	23,8	26,6	16,7	0,1	0,2
Lasy prywatne ..... Private forests	11189,7	99,9	2,5	10,0	52,1	27,5	5,4	2,0	x	0,4

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto[a] Gross[a] grand total timber	W tym Of which		SPECIES OF TREES
		w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w tys. m^3 in thous m^3	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	**115519,6**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**T O T A L**
Drzewa iglaste	98436,1	85,2	86,0	82,1	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	96706,0	83,7	84,5	80,1	pine
świerk	890,1	0,8	0,8	0,5	spruce
Drzewa liściaste	17083,5	14,8	14,0	17,9	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk	929,3	0,8	0,8	x	beech
dąb	7078,0	6,1	6,8	0,6	oak
grab	531,5	0,5	0,4	1,4	hornbeam
brzoza	2438,5	2,1	1,9	3,9	birch
olsza	4411,0	3,8	3,2	8,6	alder
osika	265,5	0,2	0,2	0,6	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym koleją rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.
Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.
S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (236). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne[a] private forests[a]	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
	w ha in ha							
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII) .	172	156	147	150	150	150	–	Production area of forest nurseries (as of 31 XII)
Odnowienia i zalesienia	2727	2886	2702	2769	2628	2620	141	Renewals and afforestations
odnowienia	2499	2736	2634	2706	2617	2610	89	renewals
sztuczne	2459	2717	2619	2675	2587	2580	88	artificial
zrębów[b]	2408	2684	2606	2648	2574	2567	75	felling sites[b]
halizn i płazowin	52	33	12	27	13	13	14	blanks and irregularly stocked open stands
naturalne	40	19	15	31	30	30	1	natural
zalesienia[c]	228	150	68	64	12	10	52	afforestations[c]
Poprawki i uzupełnienia[d]	448	270	354	279	272	255	7	Corrections and supplements[d]
Pielęgnowanie[e]	15137	15608	15643	16095	15733	15656	362	Tending[e]
w tym:								of which:
upraw[f]	11100	11521	11527	11849	11550	11522	299	crops[f]
młodników	3933	4016	4033	4122	4122	4122	–	greenwoods
wprowadzanie podszytów[g]	77	20	16	12	12	12	–	introduction of undergrowth[g]
Melioracje	2957	3396	3298	3966	3966	3966	–	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private forests including greenwoods tending. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (237). **POZYSKANIE DREWNA**[a]
REMOVALS[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam³	**1722,5**	**1853,0**	**1922,4**	**2651,8**	**2536,7**	**2533,0**	**115,1**	**T O T A L in dam³**
Grubizna	**1599,3**	**1730,8**	**1802,3**	**2533,6**	**2418,5**	**2414,8**	**115,1**	**Timber**
Grubizna iglasta	1338,5	1419,6	1505,7	2188,7	2084,4	2081,6	104,3	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	560,4	533,6	560,8	822,4	798,8	797,0	23,6	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	663,3	768,0	830,7	1220,9	1173,1	1172,4	47,8	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	260,8	311,1	296,6	344,9	334,1	333,2	10,8	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe ...	67,0	76,0	73,1	82,2	80,9	80,4	1,3	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	108,1	138,2	130,6	165,2	161,0	160,8	4,1	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiarowe[b]	**123,1**	**122,2**	**120,1**	**118,2**	**118,2**	**118,2**	**–**	**Slash**[b]
Do przerobu przemysłowego	7,9	9,2	11,4	9,4	9,4	9,4	–	Slash for industrial uses
Opałowe	115,3	113,0	108,8	108,8	108,8	108,8	–	Slash for fuel
Karpina[b]	**0,0**	**0,2**	**–**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**–**	**Stump wood**[b]
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	**381,1**	**410,8**	**427,4**	**600,5**	**649,3**	**654,7**	**232,8**	**TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³**

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.
a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

TABL. 29 (238). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIEŃ**
TREES AND SHRUBS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywatnych of which on private land	
Sadzenie w szt: drzew	164431	65062	67682	47081	20907	Plantings in units of: trees
krzewów	65034	59874	41694	45355	10189	bushes
Pozyskanie drewna (grubizny)[a] w m^3	57839	69249	67141	57406	26648	Removals (timber)[a] in m^3
grubizna iglasta	10953	11769	10695	10249	5599	coniferous
w tym drewno wielkowymiarowe ogólnego przeznaczenia	5533	6511	5855	4382	3080	of which large-size general purpose wood
grubizna liściasta	46886	57480	56446	47157	21049	non-coniferous
w tym drewno wielkowymiarowe ogólnego przeznaczenia	16898	20475	19007	18575	7367	of which large-size general purpose wood

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).
a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (239). **POŻARY W LASACH**[a]
FOREST FIRES[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pożary	287	598	356	112	Number of fires
w tym:					of which:
podpalenia	157	359	231	73	arsons
nieostrożność dorosłych	28	115	63	22	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	40,26	98,47	38,59	10,93	Area of forest burned in ha
w tym:					of which:
podpalenia	15,15	43,02	24,69	9,41	arsons
nieostrożność dorosłych	3,43	29,84	6,43	1,10	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha	0,14	0,16	0,11	0,10	Average forest areas burned by fire in ha

a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.
Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej i Instytutu Badawczego Leśnictwa.
a Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.
S o u r c e: data of the Main Office of the State Fire Service and the Forest Research Institute.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2017 R.
Stan w czerwcu

STRUCTURE OF LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2017
As of June

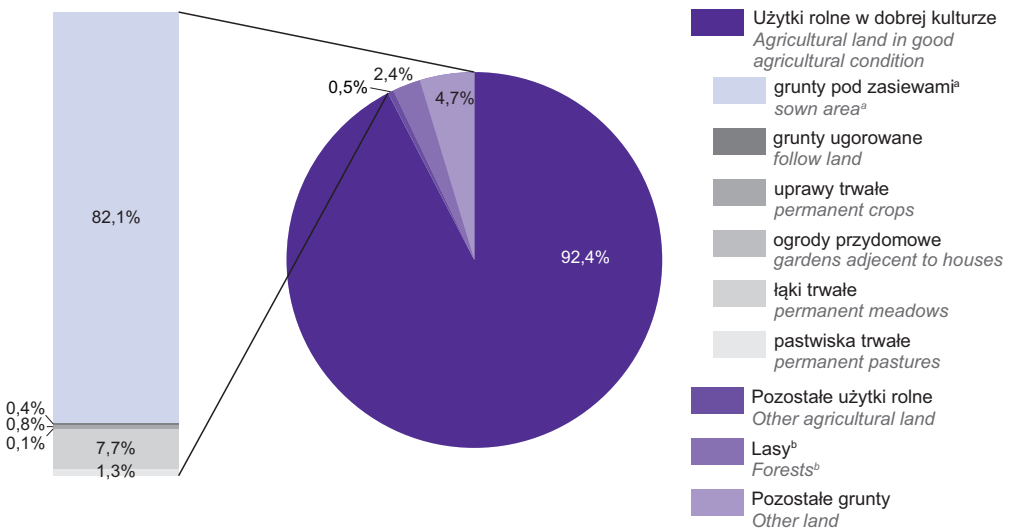

a Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). b Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną.
a Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). b Including land connected with silviculture.

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2016 R. (ceny stałe 2015 r.)

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT IN 2016 (constant prices 2015)

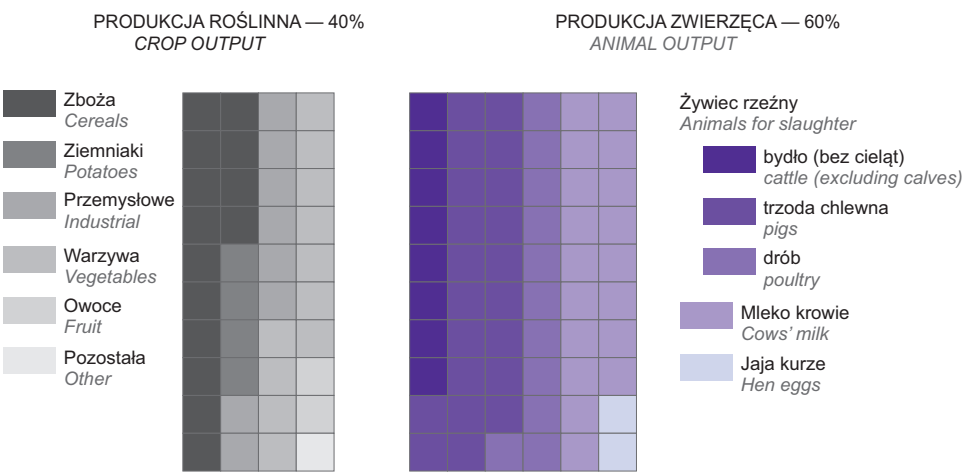

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ[a] (ceny bieżące)

STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION[a] (current prices)

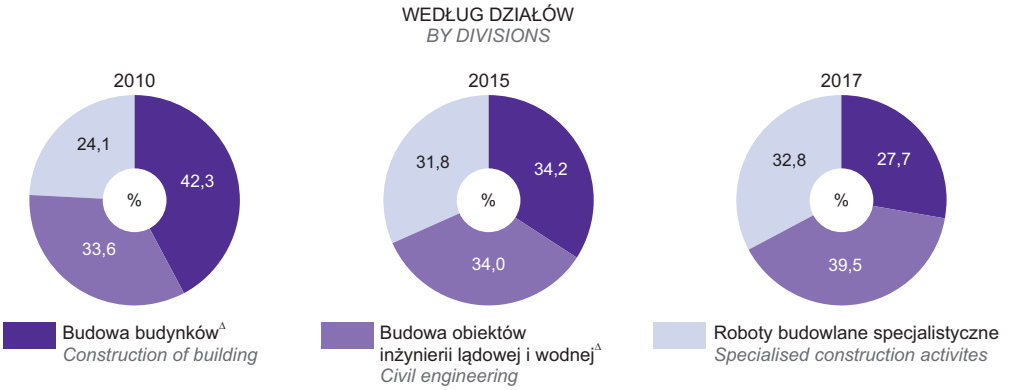

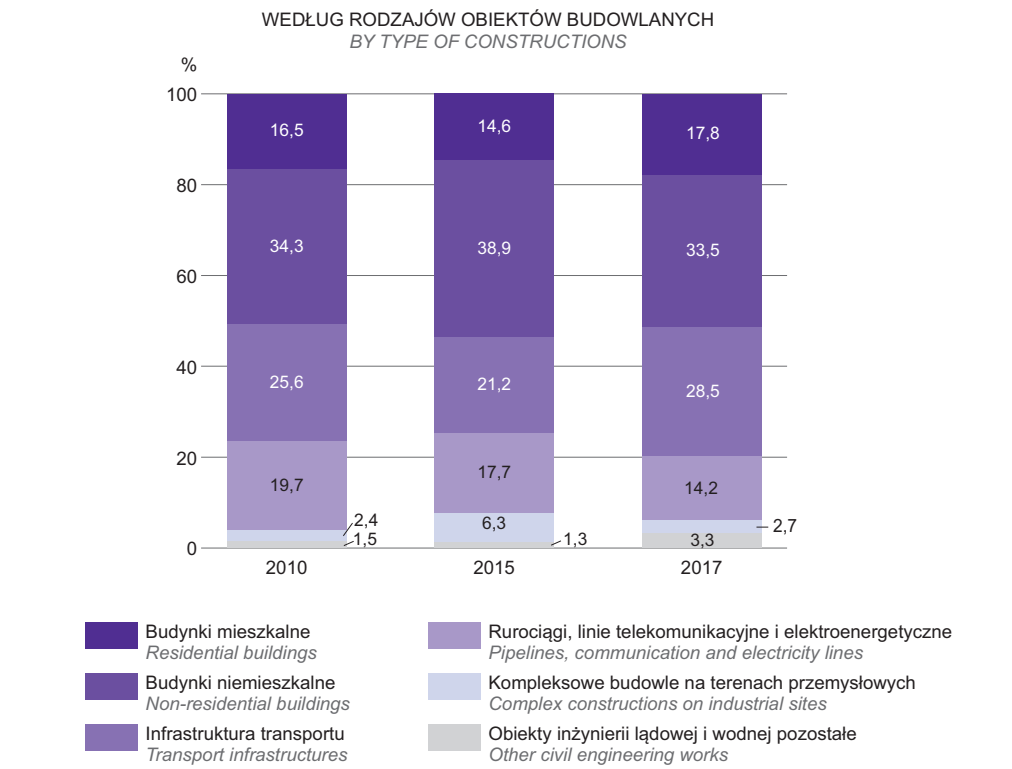

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, siłami własnymi bez podwykonawców. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Kujawsko-Pomorskie voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

DZIAŁ XVI
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

CHAPTER XVI
INDUSTRY AND CONSTRUCTION

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie", „Przetwórstwo przemysłowe", „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych" oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją".

Ponadto w tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane według sekcji i działów PKD opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentowane są zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług — PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL (stosowaną w produkcji wyrobów przemysłowych) zharmonizowaną z Listą PRODCOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE.

W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU i PRODPOL-u.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

Prezentowane dane obejmują całkowitą produkcję wyrobów przemysłowych wytworzonych w roku sprawozdawczym, przeznaczonych do sprzedaży na zewnątrz przedsiębiorstwa, przekazanych do innych zakładów tego samego przedsiębiorstwa oraz zużywanych wewnątrz zakładu na cele produkcyjne (tj. na potrzeby własne).

4. Produkcja sprzedana dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych;
3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" as well as "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities", as an additional grouping.

Moreover, data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind-of-activity as classified according to NACE Rev. 2.

2. Data according to Nace Rev.2 sections and division were compiled using **the enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Goods and Services — PKWiU 2015 PRODPOL nomenclature (used in surveys of manufacturing industrial products) which is harmonized with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states.

In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU and PRODPOL headings.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

Presented data include total production of goods which are manufactured during the reference year, irrespective of whether production is intended for sale outside the reporting unit or to other plants of the same undertaking, or used for further processing.

4. Sold production concerns the total activity of an economic entity, i.e. both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;
4) the value of products in the form of settlements in kind;

4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **ceny stałe** w 2017 r. przyjęto ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne — na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) — czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy i obejmują pracowników pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w zakresie budownictwa dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD2007) do sekcji „Budownictwo" (z wyjątkiem danych, o których mowa w ust. 3 i 5)

2. Dane według grup PKD opracowano **metodą przedsiębiorstw.** Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

3. Produkcja budowlano-montażowa dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów — wykonane siłami własnymi systemem zleceniowym (tj. na rzecz obcych zleceniodawców) przez podmioty budowlane.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Dane o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą: w zakresie liczby budynków — budynków nowo wybudowanych, w zakresie kubatury — budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych — na terenie kraju — w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

Constant prices in 2017 were adapted as constant prices in 2015 (2015 average current prices).

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data regarding **average employment and average monthly gross wages and salaries** concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of a work agreement and includes full-time and part-time paid employees in terms of full-time employees.

Construction

1. Information within the scope of construction concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the section "Construction" (excluding data discussed in items 3 and 5).

2. Data according to NACE Rev. 2 groups were compiled using **the enterprise method.** The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Construction and assembly production concerns activity realized domestically and includes construction work with an investment and a restoration — conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contracts system (i.e. for outside clients).

4. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Construction Objects (PKOB).

5. Data regarding **buildings completed** (by all investors) concerns: within the scope of the number of buildings — newly built buildings, within the scope of the cubic volume of buildings — newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding **average employment and average monthly gross wages and salaries** concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, posting, appointment or election) and includes full-time and part-time paid employees, within the country, calculated as full-time employment.

Przemysł
Industry

TABL. 1 (240). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU**[a]
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY [a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł in mln zl				w odsetkach in percent	2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**42083,8**	**50845,9**	**50227,6**	**55072,1**	**100,0**	**107,8**
sektor publiczny public sector	3034,3	3015,0	3394,5	3948,4	7,2	x
sektor prywatny private sector	39049,5	47830,9	46833,1	51123,7	92,8	x
Górnictwo i wydobywanie **Mining and quarrying**	**173,6**	**241,2**	**194,8**	**240,9**	**0,4**	**122,1**
Przetwórstwo przemysłowe **Manufacturing**	**40338,7**	**48639,9**	**47886,2**	**52548,6**	**95,4**	**107,9**
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	9915,8	11703,8	12088,4	13619,5	24,7	110,2
Produkcja napojów Manufacture of beverages	203,7	210,5	201,8	221,3	0,4	118,2
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	380,6	552,8	945,3	962,7	1,7	105,0
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	304,1	457,7	348,2	420,1	0,8	114,4
Produkcja skór i wyrobów skórzanych[Δ] Manufacture of leather and related products[Δ]	143,5	162,6	182,4	197,9	0,4	105,6
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny[Δ] Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker [Δ]	641,0	759,1	843,2	801,6	1,5	93,0
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	4871,2	6483,8	6196,5	6658,3	12,1	103,9
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji Printing and reproduction of recorded media	536,7	620,6	635,6	652,9	1,2	100,9
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	4771,6	5381,6	4945,3	5475,7	9,9	100,4
Produkcja wyrobów farmaceutycznych[Δ] Manufacture of pharmaceutical products[Δ]	#	61,0	57,9	57,9	0,1	102,1
Produkcja wyrobów z gumy i z tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	2821,2	5032,0	5575,8	6238,3	11,3	110,0
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	614,8	707,4	725,6	899,5	1,6	121,0

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (240). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU[a] (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł in mln zl				w odsetkach in percent	2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) **Manufacturing (cont.)**						
Produkcja metali Manufacture of basic metals	405,0	702,9	683,0	749,9	1,4	104,2
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]	3134,2	5177,9	5115,7	5729,0	10,4	113,4
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	#	939,1	1286,1	1492,9	2,7	113,7
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	462,2	734,5	851,5	937,0	1,7	110,7
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	1233,8	1606,4	1594,8	1818,3	3,3	113,2
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep[Δ] Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	254,6	348,6	#	#	x	x
Produkcja mebli Manufacture of furniture	1266,2	2076,0	2276,0	2355,0	4,3	110,8
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	546,1	759,3	836,2	858,5	1,6	103,8
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	1490,9	806,3	881,9	975,4	1,8	116,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] **Electricity, gas, steam and air conditioning supply**	**660,7**	**713,2**	**732,0**	**788,9**	**1,4**	**108,4**
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] **Water supply; sewerage, waste management and remediation activities**	**910,8**	**1251,8**	**1414,6**	**1493,7**	**2,7**	**103,6**
w tym: of which:						
Gospodarka odpadami; odzysk surowców[Δ] Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	411,7	643,3	773,8	831,5	1,5	104,3

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (241). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYŚLE[a] (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zl				
O G Ó Ł E M	**42083,8**	**50845,9**	**50227,6**	**55072,1**	**T O T A L**
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej	5057,0	7228,4	7393,7	7754,7	49 persons and less
50–249	11985,9	15674,6	15607,6	17693,2	50–249
250–499	6203,6	7027,2	7699,2	8456,1	250–499
500–999	4070,2	9409,7	9541,1	9989,8	500–999
1000 osób i więcej	14767,1	11506,0	9985,9	11178,2	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (242). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW[a]**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS[a]

WYROBY	2010	2015	2016	2017		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Produkty uboju[b] trzody chlewnej wliczane do wydajności poubojowej w tys. t	46,6	18,5	17,8	17,8	1,3	Slaughter products[b] pigs included in slaughter capacity in thous. t
Mięso drobiowe w tys. t	88,9	123,6	131,8	150,0	4,9	Poultry meat in thous. t
Wędliny[c] w tys. t	44,7	40,1	38,3	39,6	4,7	Cured meats products[c] in thous. t
Mleko płynne przetworzone[d] w tys. hl	1430,6	1352,3	1061,8	1012,9	2,9	Processed liquid milk[d] in thous.hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania[e] w tys. t	29,3	26,5	27,2	32,5	15,4	Butter and dairy spreads[e] in thous. t
Sery i twarogi w tys. t	41,3	35,5	36,2	40,7	4,6	Cheese and curd in thous. t
Mąka pszenna w tys. t	208,4	320,3	315,7	306,6	12,7	Wheat flour in thous. t
Mąka żytnia w tys. t.	23,3	30,2	30,2	30,3	12,7	Rye flour in thous. t
Okrycia i ubiory z tkanin w tys. szt:						Clothes and garments in thous. units:
żakiety damskie lub dziewczęce	263,9	211,1	130,2	97,0	8,6	women's or girls' jackets
sukienki, spódnice i spódnico-spodnie, damskie lub dziewczęce	427,3	222,3	196,9	205,0	4,9	women's or girls' dresses, skirts and culottes
Meble do siedzenia o konstrukcji głównie drewnianej	.	2351,0	2855,0	3127,0	15,3	Seats, primarily wooden frames in thous. units

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. e Otrzymywane z mleka.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. e From milk.

TABL. 4 (243). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYŚLE**[a]
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**128150**	**128809**	**131273**	**134547**
sektor publiczny public sector	12588	10898	11199	11607
sektor prywatny private sector	115562	117911	120074	122941
Górnictwo i wydobywanie **Mining and quarrying**	**563**	**541**	**509**	**562**
Przetwórstwo przemysłowe **Manufacturing**	**118230**	**118969**	**121119**	**124261**
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	23216	21051	21355	22044
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	3643	3161	3535	3722
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	6011	5227	3977	4081
Produkcja skór i wyrobów skórzanych[Δ] Manufacture of leather and related products[Δ]	847	849	883	1064
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny[Δ] Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker[Δ]	3729	3496	3828	3683
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	7803	8248	7613	7742
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji Printing and reproduction of recorded media	2337	2178	2166	2149
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	5999	4603	4663	4936
Produkcja wyrobów farmaceutycznych[Δ] Manufacture of pharmaceutical products[Δ]	267	303	295	258
Produkcja wyrobów z gumy i z tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	10069	12501	13127	13956
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	3019	2415	2510	2735

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 4 (243). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYŚLE[a] (dok.)**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) **Manufacturing (cont.)**				
Produkcja metali Manufacture of basic metals	1620	1977	2011	1959
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]	16161	18875	19961	20438
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	4628	3059	2982	3285
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	2831	2734	3056	3183
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	6366	6276	6629	6564
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep[Δ] Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	2040	1881	#	1944
Produkcja mebli Manufacture of furniture	8483	9560	9544	9419
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	2344	2573	2542	2592
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	5723	3456	3804	3952
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] **Electricity, gas, steam and air conditioning supply**	**2720**	**2174**	**2120**	**2116**
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] **Water supply; sewerage, waste management and remediation activities**	**6637**	**7125**	**7526**	**7609**
w tym: of which:				
Gospodarka odpadami; odzysk surowców[Δ] Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	2781	3330	3550	3633

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (244). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYŚLE**[a]
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w zł in zl			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**2817,53**	**3464,71**	**3611,74**	**3865,04**
sektor publiczny public sector	3435,25	4154,55	4329,88	4648,53
sektor prywatny private sector	2750,24	3400,95	3544,76	3791,04
Górnictwo i wydobywanie **Mining and quarrying**	**3612,20**	**4323,63**	**4652,19**	**4800,83**
Przetwórstwo przemysłowe **Manufacturing**	**2773,11**	**3435,12**	**3585,71**	**3842,57**
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	2745,68	3436,17	3617,48	3910,53
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	2004,32	2451,28	2780,19	2927,93
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	1616,70	2109,16	2171,46	2367,47
Produkcja skór i wyrobów skórzanych[Δ] Manufacture of leather and related products[Δ]	2132,62	2403,83	2728,00	2696,17
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny[Δ] Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker[Δ]	1975,20	2462,04	2609,09	2812,01
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	3357,59	4020,38	4225,43	4523,26
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji Printing and reproduction of recorded media	2682,67	3463,96	3666,14	3946,24
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	4167,19	4507,74	4675,11	4917,38
Produkcja wyrobów farmaceutycznych[Δ] Manufacture of pharmaceutical products[Δ]	3929,03	4268,01	4358,45	4467,64
Produkcja wyrobów z gumy i z tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	2678,82	3342,31	3550,37	3760,75
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	2762,70	3409,58	3644,86	3913,18

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (244). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYŚLE[a] (dok.)**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY[a] (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w zł in zl			
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) **Manufacturing (cont.)**				
Produkcja metali Manufacture of basic metals	2841,69	3823,02	4050,19	4317,84
Produkcja wyrobów z metali[Δ] Manufacture of metal products[Δ]	2792,85	3502,93	3565,06	3886,98
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	2942,59	3680,34	3920,35	4108,41
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	2979,13	3910,27	4016,71	4227,80
Produkcja maszyn i urządzeń[Δ] Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	2977,87	3557,65	3774,61	3970,70
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep[Δ] Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	2140,64	2861,03	#	3476,68
Produkcja mebli Manufacture of furniture	2363,72	2897,80	3065,48	3252,28
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	2300,71	2894,56	3107,64	3270,37
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	3561,80	3850,26	4157,52	4346,89
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] **Electricity, gas, steam and air conditioning supply**	**4030,33**	**4473,05**	**4574,16**	**4895,36**
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] **Water supply; sewerage, waste management and remediation activities**	**3044,23**	**3585,82**	**3688,69**	**3875,74**
w tym: of which:				
Gospodarka odpadami; odzysk surowców[Δ] Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	2953,23	3383,27	3515,61	3713,67

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo
Construction

TABL. 6 (245). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA[a] (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zl				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	**6023,7**	**8875,9**	**6380,1**	**7907,5**	**100,0**	**T O T A L**
w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób	3639,9	4286,7	3578,1	3954,1	50,0	of which entities employing more than 9 persons
budowa budynków[A]	1539,9	1467,4	1214,3	1094,5	13,8	construction of buildings
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej[A]	1224,0	1457,8	1156,7	1562,9	19,8	civil engineering works
roboty budowlane specjalistyczne	876,1	1361,4	1207,1	1296,6	16,4	specialised construction activities

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (246). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA[a] WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION[a] BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł in mln zl			
O G Ó Ł E M	2010	3639,9	2402,3	1237,7	**T O T A L**
	2015	4286,7	2901,9	1384,8	
	2016	3578,1	2471,1	1107,0	
	2017	**3954,1**	**2836,3**	**1117,8**	
Budynki		**2028,9**	**1351,8**	**677,1**	**Buildings**
Budynki mieszkalne		703,0	454,2	248,8	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne		126,3	88,0	38,3	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe		475,1	291,6	183,5	two-and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania		101,5	74,5	27,0	residences for communities

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (246). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA[a] WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION[a] BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zl			
Budynki (dok.)				**Buildings (cont.)**
Budynki niemieszkalne	1326,0	897,7	428,3	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	33,5	29,5	3,9	hotels and similar buildings
budynki biurowe	103,6	81,0	22,6	office buildings
budynki handlowo-usługowe	251,0	135,1	115,9	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	5,3	3,2	2,1	traffic and communication buildings
budynki przemysłowe i magazynowe	614,5	426,1	188,4	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	244,7	171,8	72,9	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings and
pozostałe budynki niemieszkalne	73,5	50,9	22,5	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	**1925,1**	**1484,4**	**440,7**	**Civil engineering works**
Infrastruktura transportu	1126,9	892,8	234,1	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	1046,7	825,2	221,5	highways, streets and roads
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych	14,3	#	#	railways, suspension and elevated railways
drogi lotniskowe	#	–	#	airfield runways
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	#	#	#	bridges, elevated highways, tunnels and subways
budowle wodne	#	#	#	harbours ,waterways, dams and other waterworks
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	561,8	416,6	145,1	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	268,1	180,3	87,8	long-distance pipelines, communication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	293,6	236,3	57,3	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	106,9	55,0	51,9	Complex constructions on industrial sites
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	129,5	119,9	9,6	Other civil engineering works

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (247). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA**[a]
BUILDINGS COMPLETED[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Budynki[b]	**4784**	**5253**	**5302**	**5232**	**Buildings**[b]
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe[c]	3281	3680	3790	3829	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings[c]
miasta	1612	1410	1408	1524	urban areas
wieś	3172	3843	3894	3708	rural areas
W tym budynki indywidualne[d]	4259	4792	4858	4698	Of which private buildings[d]
miasta	1260	1127	1173	1160	urban areas
wieś	2999	3665	3685	3538	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe[c]	3153	3541	3589	3580	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings[c]
niemieszkalne	968	1079	1102	976	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	348	471	407	456	of which farm buildings
Kubatura[e] w dam^3	**5896,6**	**9027,8**	**7427,2**	**8952,6**	**Cubic volume[e] in dam^3**
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe[c]	2409,1	2986,2	2890,7	3196,7	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings[c]
miasta	2817,4	5136,8	4013,1	5334,8	urban areas
wieś	3079,2	3891,1	3414,1	3617,8	rural areas
W tym budynki indywidualne[d]	3088,9	4082,2	4073,3	4113,6	Of which private buildings[d]
miasta	938,7	927,3	1110,5	1114,7	urban areas
wieś	2150,1	3154,9	2962,8	2998,9	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe[c]	1906,7	2307,1	2303,8	2329,9	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings[c]
niemieszkalne	1134,5	1721,5	1712,8	1473,2	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	469,5	1082,3	764,5	888,2	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 302. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 302. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (248). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA[a] WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED[a] BY TYPES OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	BUDYNKI[b]		BUILDINGS[b]		
Budynki mieszkalne	**3422**	**3852**	**3957**	**3972**	**Residential buildings**
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe[c]	3281	3680	3790	3829	One-dwelling buildings as well as two and more dwelling buildings[c]
w tym jednorodzinne	3167	3556	3663	3628	of which one dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	3	2	1	2	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	**1362**	**1401**	**1345**	**1260**	**Non-residential buildings**
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	22	32	21	10	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	25	26	23	24	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	210	172	133	121	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	4	5	3	3	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	462	378	509	390	Garage buildings
Budynki przemysłowe	55	61	59	59	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	126	172	128	124	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	30	10	4	7	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	11	8	10	8	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	7	11	6	6	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	34	10	5	4	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	365	490	416	483	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	7	4	3	4	Buildings used as places of worship and for religious activities
	KUBATURA[d] w dam^3		CUBIC VOLUME[d] in dam^3		
Budynki mieszkalne	**2463,3**	**3039,9**	**2947,4**	**3244,4**	**Residential buildings**
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe[c]	2409,1	2986,2	2890,7	3196,7	One-dwelling buildings as well as two and more dwelling buildings[c]
w tym jednorodzinne	1880,9	2236,8	2279,0	2239,2	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	11,7	6,3	7,4	5,7	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	**3433,4**	**5987,9**	**4479,7**	**5708,2**	**Non-residential buildings**
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	96,8	46,9	42,6	57,5	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	77,6	124,6	128,1	99,9	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	631,1	1493,3	328,7	363,6	Wholesale and retail trade buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 302. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 302. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (248). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA[a] WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED[a] BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	KUBATURA[b] w dam^3 (dok.)				CUBIC VOLUME[b] in dam^3 (cont.)
Budynki niemieszkalne (dok.)					**Non-residential buildings (cont.)**
Budynki łączności, dworców i terminali	4,6	185,8	3,3	2,1	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	83,9	65,6	114,4	92,4	Garage buildings
Budynki przemysłowe	536,3	1080,8	1463,2	548,7	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	900,9	1341,0	1360,6	2404,7	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	67,3	185,2	4,3	6,0	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	136,7	61,7	41,8	90,8	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	73,1	117,7	46,4	29,6	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	261,6	104,1	50,0	109,0	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	532,5	1157,9	821,8	909,9	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	30,5	18,8	35,5	15,2	Buildings used as places of worship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 302. b Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).
a See general notes, item 5 on page 302. b Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (249). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE[a]**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	**24335**	**18933**	**18920**	**18800**	**Average paid employment**
sektor publiczny	465	59	36	38	public sector
sektor prywatny	23870	18873	18883	18762	private sector
Budowa budynków[Δ]	10831	7085	7440	7309	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej[Δ]	6059	4684	4665	4696	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	7446	7164	6814	6795	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	**2610,09**	**3105,09**	**3208,93**	**3478,13**	**Average monthly gross wages and salaries in zl**
sektor publiczny	2477,40	3299,15	4021,99	3867,11	public sector
sektor prywatny	2612,68	3104,65	3207,55	3477,34	private sector
Budowa budynków[Δ]	2415,17	2790,23	2932,42	3141,30	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej[Δ]	2967,50	3897,06	4045,88	4360,67	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	2602,45	2898,66	2938,32	3230,52	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. Linia kolejowa jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Drogi publiczne ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1440), na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Do **dróg krajowych** zalicza się:
- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy bez ograniczeń ciężaru całkowitego pojazdów (zespołu pojazdów) lub wyłącznie ruch towarowy bez ograniczeń ciężaru całkowitego pojazdów (zespołu pojazdów),
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnic dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wcześniej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Informacje o **pojazdach samochodowych**

CHAPTER XVII
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 XII were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and large gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The railway line is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. Public roads are divided according to the function they have in the road network, in accordance with the provisions of the Act of 21 March 1985 concerning public roads (uniform text Journal of Laws of 2016 item 1440), into the following categories: national, regional, district and communal roads.

National roads include:
- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorway and expressway,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- access roads leading to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight transport without any limits as to the total weight of vehicles (groups of vehicles) or only freight transport without any limits as to the total weight of vehicles (groups of vehicles),
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Regional roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among state roads.

District roads include roads other than those mentioned earlier, which link district capital cities with commune capital cities and commune capital cities with other such cities.

Communal roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

i ciągnikach zarejestrowanych w latach 2002—2008 przez starostów, prezydentów miast i burmistrzów, od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji (do 26 XI 2015 r. — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych, a do 2010 r. — również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

Pozwolenie czasowe wydawane jest na okres do około 30 dni w celu załatwienia wszystkich formalności związanych z rejestracją pojazdu i niezbędnych do otrzymania docelowego dowodu rejestracyjnego.

4. Linia autobusowa jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w kilometrach pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Przez **transport samochodowy zarobkowy** rozumie się świadczenie usług przewozowych za opłatą, a przez **transport samochodowy gospodarczy** — wykonywanie przewozów ładunków na własne potrzeby, tj. bez opłaty (wliczanych w koszt przedsiębiorstwa).

6. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej, tramwajowej i trolejbusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska — gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych i trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane dotyczące **transportu lotniczego** obejmują przewoźników transportu lotniczego rozkładowego (transport pasażerów lub ładunków na stałych trasach i według stałych rozkładów lotów). Informacje o przewozach ładunków transportem lotniczym obejmują przewozy przesyłek towarowych, pocztowych oraz bagażu płatnego.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Information on **registered vehicles and tractors** while between 2002 and 2008 — by starosts, presidents of cities and mayors, since 2009 — according to central vehicle register maintained by the Ministry of Digital Affairs (until 26 XI 2015 — Ministry of Interior). Data does not include vehicles being devoid of car registration, and up to 2010 — also vehicles having temporary permission given by the ending of reference year.

Temporary permission is passed by about 30 daily period with the aim of take care of formality be connected with vehicle registration and received ordinary registration book.

4. A bus line is a permanent road connection between two extreme localities as well as between selected intermediate localities which involves using one or several buses travelling between these localities according to a defined schedule.

The **length of a bus line** is the length of the route, given in kilometers, between two extreme localities regardless of the number of journeys carried out by buses on that line.

5. Road transport for hire or reward is understood as providing paid transport services and **road transport on own account** as carriage of goods on own needs, i.e. without payment (calculated into the costs of a business enterprise).

6. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus, tram and trolley-bus communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport — gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles marked with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley bus lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

7. Data concerning **air transport** include carriers of scheduled air transport (the transport of passengers or freight on permanent routes and according to established flight schedules). Information regarding transports of freight by air transport includes transports of cargo, mail and paid baggage.

8. Data regarding **road traffic accidents** cover

8. Dane **o wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego uznano** osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Telekomunikacja

1. Informacje w zakresie usług telekomunikacyjnych dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej, tj. sieci służącej do świadczenia usług telekomunikacyjnych (z wyłączeniem sieci wewnętrznej — sieci eksploatowanej przez podmioty wyłącznie na własne potrzeby lub założonej w budynkach niemieszkalnych usytuowanych na terenie jednej nieruchomości gruntowej).

2. Telefoniczne łącza główne obejmują standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej) oraz łącza w dostępach ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci dla transmisji głosu, obrazu, faksów i danych.

events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A **road traffic accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telecommunications

1. Information in scope of telecommunication services concerns operators of the public telecommunication network, i.e., the network used for rendering telecommunications services (excluding internal networks — networks used by entities exclusively for their own needs of installed in non-residential buildings located on a single piece of real estate).

2. Telephone main line includes standard main line (fixed line telephone subscribers) and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e., a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport
Transport

TABL. 1 (250). **LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE**[a]
Stan w dniu 31 XII
RAILWAY LINES OPERATED[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w km in km				
O G Ó Ł E M[b]	**1259**	**1196**	**1199**	**1200**	**T O T A L**[b]
Normalnotorowe	1259	1196	1199	1200	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	563	563	563	563	of which electrified
jednotorowe	722	660	663	664	single track
dwu- i więcej torowe	537	536	536	536	double and more tracks
Na 100 km² powierzchni ogólnej	**7,0**	**6,7**	**6,7**	**6,7**	**Per 100 km² of total area**

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej. b Nie wystąpiły linie kolejowe wąskotorowe i szerokotorowe.
a Data concern PKP network and other entities managing railway network. b Narrow gauge and broad gauge lines have not existed.

TABL. 2 (251). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI**
Stan w dniu 31 XII
HARD SURFACE PUBLIC ROADS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o nawierzchni ulepszonej of which improved	
	w km in km					
O G Ó Ł E M	**15639**	**17263**	**17677**	**18343**	**16283**	**T O T A L**
miejskie	2538	2682	2727	2763	2659	urban
zamiejskie	13101	14581	14950	15581	13624	non-urban
Krajowe	1066	1204	1207	1207	1207	National
miejskie	217	222	225	218	218	urban
zamiejskie	849	982	982	989	989	non-urban
Wojewódzkie	1757	1716	1764	1781	1778	Regional
miejskie	192	190	183	199	198	urban
zamiejskie	1565	1526	1581	1582	1580	non-urban
Powiatowe	6648	6670	6689	6670	6544	District
miejskie	527	546	544	516	511	urban
zamiejskie	6121	6154	6145	6154	6033	non-urban
Gminne	6168	7643	8016	8685	6754	Communal
miejskie	1602	1724	1775	1829	1731	urban
zamiejskie	4566	5919	6241	6856	5023	non-urban

Ź r ó d ł o: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
S o u r c e: data of the General Directorate of National Roads and Motorways.

TABL. 3 (252). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE**[a]
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**1253127**	**1472901**	**1531107**	**1583485**	**T O T A L**
w tym:					of which:
Samochody osobowe	925833	1103443	1150683	1194256	Passenger cars
Autobusy	5187	5717	5847	5957	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe[b]	149770	172155	177181	181515	Lorries and road tractors[b]
Ciągniki balastowe i rolnicze	96485	102088	103281	104028	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	69088	81585	85777	89059	Motorcycles

a Bez trolejbusów. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.
a Excluding trolleybuses. b Including vans.

TABL. 4 (253). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ**[a]
Stan w dniu 31 XII
REGULAR BUS COMMUNICATION LINES[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	2389	1679	1687	1587	National: number
długość w km	115679	81771	83247	84311	length in km
dalekobieżne: liczba	76	41	41	40	long distance: number
długość w km	27191	15128	13969	13544	length in km
regionalne: liczba	340	394	367	229	regional: number
długość w km	27542	26568	24788	15957	length in km
podmiejskie: liczba	1947	1230	1272	1307	suburban: number
długość w km	60642	39944	44428	54659	length in km
miejskie: liczba	26	14	7	11	urban: number
długość w km	304	131	62	151	length in km
Międzynarodowe: liczba	–	–	–	1	International: number
długość w km	–	–	–	1500	length in km

a Przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.
a Entities employing more than 9 persons providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (254). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY**[a]
HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					**Domestic communication**
Przewozy ładunków w tys. t	8661,4	9535,0	9239,1	8496,8	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	107,0	107,7	125,1	122,3	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów[b] w tys. osób	76360,9	46690,7	46292,9	58691,9	Transport of passengers[b] in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	22,0	25,3	23,9	24,0	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					**International communication**
Przewozy ładunków w tys. t	2216,8	3777,5	3975,5	4100,8	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	998,8	760,9	691,1	637,2	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów[b] w tys. osób	26,8	26,5	15,7	22,5	Transport of passengers[b] in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1750,0	1072,1	1828,9	2081,1	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (255). **KOMUNIKACJA MIEJSKA**[a]
Stan w dniu 31 XII
URBAN TRANSPORT[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km	1714	1761	1830	1918	Transport network – lines in km
autobusowe	1587	1634	1651	1740	bus
tramwajowe	127	127	179	178	tram
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach	472	526	514	502	buses: in units
liczba miejsc w tys.	56,4	67,0	56,8	55,5	number of seats in thous.
tramwaje: w sztukach	202	212	222	203	trams: in units
liczba miejsc w tys.	25,2	27,8	29,8	26,4	number of seats in thous.
Przewozy pasażerów[b] (w ciągu roku) w mln	189,7	181,9	182,9	172,0	Transport of passengers[b] (during the year) in mln

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (256). **RUCH PASAŻERÓW[a] W PORTACH LOTNICZYCH**
PASSENGER TRAFFIC[a] AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pasażerowie przybyli[b] z portów w tys.:					Passenger arrivals[b] from airports in thous.:
krajowych	2,2	3,8	0,7	0,6	domestic
zagranicznych	135,1	166,1	168,4	166,1	foreign
Pasażerowie odprawieni[c] do portów w tys.:					Passenger departures[c] to airports in thous.:
krajowych	2,1	3,3	0,2	0,3	domestic
zagranicznych	138,8	167,2	167,8	164,0	foreign

a Dane nie obejmują dzieci w wieku do 2 lat. b, c Pasażerowie, dla których Port Lotniczy Bydgoszcz jest: b – portem zakończenia podróży rozpoczętej w porcie krajowym lub zagranicznym, c – portem rozpoczęcia podróży kończącej się w porcie krajowym lub zagranicznym.

a Data not include children below the age of 2. b, c Passengers for whom Bydgoszcz Airport is: b – the final destination of a journey begun at a domestic or foreign airport, c – the point of departure for a journey terminating at a domestic or foreign airport.

TABL. 8 (257). **PRZEŁADUNEK[ab] ŁADUNKÓW W PORTACH LOTNICZYCH**
FREIGHT LOADED AND UNLOADED[ab] AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tonach in tonnes				
Ładunki przybyłe z portów:					Freight arrivals from airports:
krajowych	222	–	–	–	domestic
zagranicznych	–	4	0	23	foreign
Ładunki odprawione do portów:					Freight departures to airports:
krajowych	192	–	–	–	domestic
zagranicznych	–	4	128	2	foreign

a W lotach komunikacyjnych samolotami polskimi i obcymi. b Łącznie z pocztą.

a In transport flights of Polish and foreign aircrafts. b Including mail.

TABL. 9 (258). **WYPADKI DROGOWE[a] I ICH OFIARY**
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS[a] AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	**1490**	**1008**	**1018**	**949**	**Accidents**
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych[b]	11,9	6,8	6,6	6,0	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors[b]
Ofiary wypadków	**2027**	**1288**	**1279**	**1231**	**Road traffic casualties**
Śmiertelne	228	153	178	151	Fatalities
na 100 tys. ludności	10,9	7,3	8,5	7,2	per 100 thous. population
Ranni	1799	1135	1101	1080	Injured
na 100 tys. ludności	85,7	54,4	52,8	51,8	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 XII; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 10 (259). **WYPADKI DROGOWE[a] WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYN I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS[a] BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	**1008**	**1018**	**949**	**Accidents**
Z winy kierujących pojazdami	824	881	822	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	199	208	199	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	231	226	195	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	40	57	66	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	149	151	165	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	45	49	41	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	72	82	57	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	48	48	34	of which carelessly entering to the roadway
Pozostałe[b]	112	55	70	Others[b]
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	**824**	**881**	**822**	**Vehicles of drivers being accident culprits**
Samochody osobowe	610	651	619	Passenger cars
Motocykle	28	37	23	Motorcycles
Rowery	48	45	30	Bicycles
Motorowery	32	30	26	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	55	79	80	Lorries
Inne pojazdy[c]	51	39	44	Other vehicles[c]
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	**67**	**71**	**56**	**Accidents involving intoxicated road users**
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	51	54	47	Drivers
samochodami osobowymi	40	41	30	of passenger cars
motocyklami	2	3	3	of motorcycles
rowerami	4	5	7	of bicycles
motorowerami	4	3	6	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	1	2	–	of lorries
innymi pojazdami	–	–	1	of other vehicles
Pieszych	16	17	9	Pedestrians

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons. c Including unidentified vehicles.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja
Telecommunications

TABL. 11 (260). **ABONENCI TELEFONICZNI I APARATY TELEFONICZNE**[a]
Stan w dniu 31 XII
TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	379,5	222,5	209,3	169,2	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni[b]	269,9	150,5	140,1	104,9	of which private subscribers[b]
miasta	307,4	178,4	167,0	134,8	urban areas
w tym abonenci prywatni[b].....	210,8	114,5	100,8	78,1	of which private subscribers[b]
wieś	72,1	44,1	42,3	34,4	rural areas
w tym abonenci prywatni[b]	59,1	36,0	39,3	26,8	of which private subscribers[b]
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	330,3	187,8	176,0	138,9	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	262,6	146,6	136,5	107,0	urban areas
wieś	67,7	41,2	39,5	31,9	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samoinkasujące	2346	341	188	41	Public pay telephones
miasta	1520	216	138	39	urban areas
wieś	826	125	50	2	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

a Data concern operators of public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings.

DZIAŁ XVIII
HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową i gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle".

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:
   — punktach sprzedaży detalicznej,
   — hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;
2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj.: urzędom, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej w zakresie sprzedaży towarów konsumpcyjnych prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), wydzielając sprzedaż w placówkach gastronomicznych. W odróżnieniu od grupowań występujących w klasyfikacji COICOP wyodrębnia się „towary nieżywnościowe".

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny dla rolnictwa, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy mineralne lub chemiczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność, napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również war-

CHAPTER XVIII
TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter concerns all entities of the national economy conducting trade and catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles".

2. Data regarding the **retail sales** include:

1) the sale of consumer and non-consumer goods at:
   — retail sales outlets,
   — wholesale stores as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser;
2) the sale of commercial consumer goods as well as catering products in catering establishments.

The sale of goods both for the general public as well as for collective consumers, i.e., government offices, institutions, nurseries, nursery schools etc. are included in the value of retail sales. Not included, however, are marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets).

Data concerning retail sales within the scope of consumer goods sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), separating sales in catering establishments. As opposed to groupings in the COICOP classification ''non-foodstuff goods'' are presented separately.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods has been done on the following basis: non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. In particular, goods designated for agricultural production (e.g., machinery for agriculture, seeds, animal feeding-stuffs, plant protection products, mineral or chemical fertilizers), building materials, etc., were included in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages, tobacco as well as non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sale realized on the basis of

tość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe — 2000 m^2 i więcej, domy handlowe — od 600 do 1999 m^2.

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 do 2499 m^2 prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m^2 prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku oraz dodatkowo często nabywanych towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m^2.

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do pozostałych sklepów zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m^2.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowywanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. Magazyny handlowe (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dla

a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sale realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. The division of **stores by organizational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores divided into separate departments, each selling a broad and universal assortment, particularly non-foodstuff goods, with a sales area of 2000 m^2 and more for department stores and from 600 to 1999 m^2 for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales area from 400 to 2499 m^2, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are stores with a sales area 2500 m^2 and more, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m^2.

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales area up to 119 m^2.

6. Shops include public pharmacies.

7. Catering establishments include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and takeout consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. Trade warehouses (wholesale and retail distribution) are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registrating the amount and the changes in stocks.

9. Data regarding trade and catering activity, including information about shops and petrol stations are compiled based of reporting. For entities employing up to 9 persons, the data have been generalized on the basis of the result of sample survey conducted since 2008 on a 4% sample of these

jednostek o liczbie pracujących do 9 osób dane uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego od 2008 r. na 4% próbie tych jednostek (w przypadku sklepów i stacji paliw — od 2004 r.). Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazary).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

entities (in case shops and petrol stations — since 2004). Data regarding wholesale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons.

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (261). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	**19797,0**	**23739,7**	**25747,1**	**27008,8**	**T O T A L in mln zl**
W tym w przedsiębiorstwach handlowych[a]:					Of which in trade enterprises[a]:
w milionach złotych	6679,6	7610,0	8287,6	8454,9	in million zlotys
w %	33,7	32,1	32,2	31,3	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	**9433**	**11371**	**12352**	**12967**	**PER CAPITA in zl**

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.
a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (262). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP[a] (ceny bieżące)**
RETAIL SALES BY GROUPS[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	W MILIONACH ZŁOTYCH		IN MILLION ZLOTYS		
O G Ó Ł E M	**11564,9**	**14300,8**	**14869,5**	**15438,8**	**T O T A L**
	W ODSETKACH		IN PERCENT		
O G Ó Ł E M	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**T O T A L**
Towary konsumpcyjne	69,9	82,0	90,2	91,4	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe	32,1	32,2	34,9	33,1	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe	4,5	4,6	5,4	4,4	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe	33,3	45,2	49,9	53,9	non-foodstuffs
Towary niekonsumpcyjne	30,1	18,0	9,8	8,6	Non-consumer goods

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (263). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH[a] (ceny bieżące)**
WHOLESALE IN TRADE ENTERPRISES[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	W MILIONACH ZŁOTYCH		IN MILLION ZLOTYS		
O G Ó Ł E M	**29370,6**	**41560,5**	**45309,0**	**49193,0**	**T O T A L**
	W ODSETKACH		IN PERCENT		
O G Ó Ł E M	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**T O T A L**
Żywność i napoje bezalkoholowe	15,5	11,5	9,2	9,0	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	3,0	3,0	2,0	2,2	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe[b]	81,5	85,5	88,8	88,8	Non-foodstuff goods[b]

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (264). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW**[ab]
Stan w dniu 31 XII
SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORMS AND PETROL STATIONS[ab]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sklepy	**18109**	**18497**	**18674**	**19056**	**Shops**
Domy towarowe	2	4	3	4	Department stores
Domy handlowe	15	10	8	8	Trade stores
Supermarkety	280	416	428	447	Supermarkets
Hipermarkety	29	28	28	28	Hypermarkets
Sklepy powszechne	332	281	280	270	Grocery stores
Sklepy wyspecjalizowane	1437	2020	2044	2095	Specialized shops
Pozostałe sklepy[c]	16014	15738	15883	16204	Other shops[c]
Stacje paliw	**520**	**475**	**523**	**461**	**Petrol stations**

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 325. b Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. c Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.
a See general notes, item 5 on page 325. b According to location of shop/petrol station. c Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (265). **GASTRONOMIA**[a]
CATERING[a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	524	686	853	708	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	181	248	278	278	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	436995	615862	748068	781646	Sales from catering activity (current prices) in thous. zl
w tym:					of which:
produkcja gastronomiczna	356744	503477	628051	656593	catering production
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	37781	41863	51912	55674	alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (266). **MAGAZYNY HANDLOWE**[a]
Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2009	2012	2015	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:					Secured warehouses:
liczba	1556	1813	1911	1738	number
powierzchnia składowa w tys. m^2	887,6	1693,6	1895,0	1778,5	storage area in thous. m^2
Magazyny zadaszone:					Roofed warehouses:
liczba	155	183	334	241	number
powierzchnia składowa w tys. m^2	54,4	73,2	229,8	160,0	storage area in thous. m^2
Place składowe:					Storage sites:
liczba	341	369	362	330	number
powierzchnia składowa w tys. m^2	984,5	868,1	1083,6	967,6	storage area in thous. m^2
Silosy i zbiorniki:					Siloes and reservoirs:
liczba	798	1210	969	853	number
pojemność w dam^3	215,1	521,4	432,2	607,9	capacity in dam^3

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. U w a g a. Od 2006 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons. N o t e. Since 2006 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (267). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	136	133	132	130	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	121	127	126	124	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m^2	663,5	628,5	619,9	571,5	area in thous. m^2
w tym sprzedażowa	360,0	361,1	348,3	329,6	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	5594	6075	6005	5929	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	3997	4078	3966	3794	of which at marketplaces opened daily
Targowiska sezonowe[a] (w ciągu roku)	123	267	138	120	Seasonal marketplaces[a] (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	7914,1	6740,3	5983,2	4120,6	Annual receipts from marketplace fees in thous. zl

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

DZIAŁ XIX
FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

CHAPTER XIX
FINANCES OF ENTERPRISES

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 395).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształ-

General notes

1. The **financial results of enterprises** are adjusted to the Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018, item 395).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

1) net revenues from sale of products (goods and services), including subsidies on products;
2) net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;
3) other operating revenues, i.e., revenues indirectly related to the basic activity of the entity, to which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights, revenues related to coincidental events since 2016;
4) financial revenues, i.e., revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

tu działalności obejmują:
1) koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością jednostki), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

Od 2016 r. wszelkie skutki zdarzeń, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finanso-

1) the cost of products sold (goods and services), i.e., the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
3) other operating costs (indirectly related to the basic activity of the entity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e., surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge, losses related to coincidental events since 2016;
4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices, taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The **financial result on economic activity** is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. The **gross financial result** (profit or loss) is the result on economic activity, until 2015 corrected by the result on extraordinary events.

8. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and per-

wego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:
— część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
— część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

9. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

10. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:
1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
   — **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
   — **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
3) **wskaźnik płynności finansowej:**
   — **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych),
   — **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych),
   — **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych jednostki (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

11. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje (środki pieniężne i papiery wartościowe) i rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

12. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto

sonal income tax as well as other payments resulting from separate regulations. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:
— the current part, i.e., the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
— the deferred part, i.e., a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accouting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

9. The net financial result (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

10. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:
1) **cost level indicator** as the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
2) **turnover profitability rate:**
   — **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
   — **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
3) **financial liquidity ratio of:**
   — **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities (excluding special funds),
   — **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities (excluding special funds),
   — **third degree** as the relation of current assets of the entity (stocks, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities (excluding special funds).

11. Current assets include: stocks and short-term dues: investments (cash equivalents, short-term securities), inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

12. Share equity (funds) is recorded in ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

— w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych — kapitał zakładowy,
— w przedsiębiorstwach państwowych — fundusz założycielski,
— w spółdzielniach — fundusz udziałowy,
— w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych — kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

13. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania długoterminowe — gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok i krótkoterminowe — gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

14. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu).

Until 2015 it has also included share capital (found) not paid up and entity's shares (stock).

Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

— initial capital — in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,
— founders' capital — in state owned enterprises,
— participation fund — in cooperatives,
— owners' capital — in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

13. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans and are divided into long-term liabilities — when their repayment period on the balance day is longer than one year and short-term liabilities — when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

14. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification).

TABL. 1 (268). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zl		
Przychody z całokształtu działalności	**93967,6**	**115135,4**	**116323,5**	**124076,9**	**Revenues from total activity**
sektor publiczny	5088,2	4954,1	5481,7	6283,0	public sector
sektor prywatny	88879,4	110181,3	110841,8	117793,8	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	52631,3	63243,6	62465,3	67110,2	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	38691,1	49218,2	51138,2	54296,5	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe	872,3	962,9	863,8	914,3	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	**90093,7**	**109700,5**	**110495,4**	**118438,3**	**Costs of obtaining revenues from total activity**
sektor publiczny	4672,4	4650,7	4910,8	5866,3	public sector
sektor prywatny	85421,3	105049,8	105584,6	112572,0	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	54018,1	63832,6	63535,5	68532,0	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	33662,8	43072,9	44320,1	47266,1	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	1208,8	1431,7	1179,2	1223,4	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	**3873,9**	**5434,8**	**5828,0**	**5638,5**	**Financial result on economic activity**
sektor publiczny	415,7	303,4	570,9	416,7	public sector
sektor prywatny	3458,2	5131,5	5257,1	5221,8	private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych[a]	**7,7**	**-5,7**	**x**	**x**	**Result on extraordinary events**[a]
sektor publiczny	0,3	0,6	x	x	public sector
sektor prywatny	7,4	-6,3	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne	13,3	24,7	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne	5,6	30,5	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto[a]	**3881,6**	**5429,1**	**5828,0**	**5638,5**	**Gross financial result**[a]
sektor publiczny	416,0	304,0	570,9	416,7	public sector
sektor prywatny	3465,6	5125,1	5257,1	5221,8	private sector
Zysk brutto	4524,6	6301,0	6680,2	6799,2	Gross profit
Strata brutto	643,0	871,9	852,2	1160,7	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto[b]	**704,1**	**893,2**	**591,3**	**780,8**	**Obligatory encumbrances on gross financial result**[b]
sektor publiczny	142,8	76,6	131,3	102,9	public sector
sektor prywatny	561,3	816,6	459,9	677,9	private sector
Wynik finansowy netto	**3177,5**	**4535,9**	**5236,8**	**4857,7**	**Net financial result**
sektor publiczny	273,3	227,4	439,5	313,8	public sector
sektor prywatny	2904,2	4308,6	4797,2	4543,9	private sector
Zysk netto	3817,0	5305,6	6011,3	5934,1	Net profit
Strata netto	639,5	769,7	774,5	1076,3	Net loss

a Patrz uwagi ogólne ust. 6,7 na str. 331. b Obejmują tylko podatek dochodowy.

a See general notes item 6,7 on page 331. b Include only income tax.

TABL. 2 (269). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto[a] Obligatory encumbrances on gross financial result[a]	Wynik finansowy netto Net financial result
		w mln zł in mln zl				
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	93967,6	90093,7	3881,6	704,1	3177,5
	2015	115135,4	109700,5	5429,1	893,2	4535,9
	2016	116323,5	110495,4	5828,0	591,3	5236,8
	2017	**124076,9**	**118438,3**	**5638,5**	**780,8**	**4857,7**
w tym: of which:						
Przemysł Industry		57782,0	54131,9	3650,1	487,0	3163,1
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		54995,1	51518,7	3476,4	455,2	3021,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities		1485,9	1387,6	98,4	20,2	78,2
Budownictwo Construction		4669,8	4400,5	269,2	26,9	242,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ□]		51382,2	50004,7	1377,5	203,6	1174,0
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		3178,3	3087,9	90,4	13,0	77,4
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		401,6	372,9	28,7	2,5	26,2
Informacja i komunikacja Information and communication		341,9	337,6	4,3	0,9	3,4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		622,0	579,0	43,1	6,1	36,9
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		1427,6	1392,7	34,9	12,5	22,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		964,2	1002,5	-38,4	11,9	-50,2
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		918,1	877,1	41,1	6,6	34,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		1068,5	1014,8	53,7	6,7	47,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		45,7	57,4	-11,7	0,3	-12,0

a Obejmują tylko podatek dochodowy.
a Include only income tax.

TABL. 3 (270). **PRZEDSIĘBIORSTWA WEDŁUG UZYSKANYCH WYNIKÓW FINANSOWYCH**
ENTERPRISES BY OBTAINED FINANCIAL RESULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Liczba przedsiębiorstw ogółem Number of enterprises	Z wynikiem finansowym brutto With gross financial result			Z wynikiem finansowym netto With net financial result		
			dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) negative (loss)	zerowym (0) zero (0)	dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) negative (loss)	zerowym (0) zero (0)
			w % ogółu przedsiębiorstw in % of total number of enterprises					
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	2821	81,8	18,0	0,2	81,3	18,4	0,3
	2015	2770	85,7	13,9	0,4	85,3	14,3	0,4
	2016	2810	83,3	16,5	0,2	82,8	17,1	0,1
	2017	**2650**	**83,7**	**16,1**	**0,2**	**83,4**	**16,4**	**0,2**
sektor publiczny public sector		133	77,4	22,6	x	76,7	23,3	x
sektor prywatny private sector		2517	84,0	15,8	0,2	83,7	16,1	0,2
w tym: of which:								
Przemysł Industry		1035	82,0	18,0	x	81,9	18,1	x
w tym: of which:								
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		921	81,9	18,1	x	81,9	18,1	x
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste managment and remediation activities		81	80,2	19,8	x	79,0	21,0	x
Budownictwo Construction		251	91,6	8,4	x	90,8	9,2	x
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		697	86,3	13,6	0,1	85,9	13,8	0,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		127	80,3	19,7	x	79,5	20,5	x
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		35	77,1	22,9	x	77,1	22,9	x
Informacja i komunikacja Information and communication		39	74,4	25,6	x	74,4	25,6	x
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		28	85,7	10,7	3,6	85,7	10,7	3,6
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		82	87,8	11,0	1,2	87,8	11,0	1,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		61	73,8	26,2	x	72,1	27,9	x
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		77	80,5	18,2	1,3	79,2	19,5	1,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		112	81,2	18,8	x	80,4	19,6	x
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		7	42,9	57,1	x	42,9	57,1	x

TABL. 4 (271). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the		
			brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree
			w %		in %		
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	95,9	4,1	3,4	29,2	95,0	146,9
	2015	95,3	4,7	3,9	34,7	92,8	148,1
	2016	95,0	5,0	4,5	31,8	93,4	149,2
	2017	**95,5**	**4,5**	**3,9**	**32,6**	**92,8**	**150,2**
sektor publiczny public sector		93,4	6,6	5,0	138,1	206,4	293,9
sektor prywatny private sector		95,6	4,4	3,9	27,9	87,7	143,8
w tym: of which:							
Przemysł Industry		93,7	6,3	5,5	34,0	93,5	153,6
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		93,7	6,3	5,5	31,5	91,0	153,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste managment and remediation activities		93,4	6,6	5,3	109,1	172,3	186,5
Budownictwo Construction		94,2	5,8	5,2	51,9	142,6	200,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		97,3	2,7	2,3	22,6	78,0	137,1
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		97,2	2,8	2,4	37,3	127,9	144,0
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		92,9	7,1	6,5	43,1	72,0	80,0
Informacja i komunikacja Information and communication		98,7	1,3	1,0	99,7	198,9	288,7
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		93,1	6,9	5,9	140,5	348,0	358,7
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		97,6	2,4	1,6	137,5	168,9	198,8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		104,0	-4,0	-5,2	41,2	113,4	130,7
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		95,5	4,5	3,7	40,0	150,2	162,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		95,0	5,0	4,4	45,7	97,7	104,8
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		125,5	-25,5	-26,2	80,3	106,8	109,8

TABL. 5 (272). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31 XII

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Zapasy		
				razem total	w tym	
					materiały materials	półprodukty i produkty w toku semifinished products and work in progress
			w mln zł			
1	**O G Ó Ł E M**	2010	29466,5	9891,8	3036,1	1114,7
2	**T O T A L**	2015	38736,0	13819,3	3532,2	1613,7
3		2016	40272,6	14421,1	3911,2	1621,6
4		**2017**	**42986,6**	**15670,8**	**4190,6**	**1873,1**
5	sektor publiczny public sector		3599,1	1014,9	212,2	84,4
6	sektor prywatny private sector		39387,4	14655,9	3978,4	1788,7
	w tym: of which:					
7	Przemysł Industry		21967,1	8360,7	3693,3	1584,0
	w tym: of which:					
8	przetwórstwo przemysłowe manufacturing		20853,0	8245,8	3616,6	1583,4
9	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste managment and remediation activities		616,1	37,8	22,8	0,5
10	Budownictwo Construction		2179,1	451,7	136,8	166,3
11	Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		15205,9	6413,4	219,7	74,1
12	Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		779,0	54,9	31,4	0,2
13	Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		83,0	6,1	3,1	0,2
14	Informacja i komunikacja Information and communication		226,4	16,4	2,3	9,1
15	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		179,7	0,4	0,3	–
16	Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		829,7	54,7	7,3	12,3
17	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		369,8	13,3	10,5	1,7
18	Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		246,8	14,0	5,5	0,5
19	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		226,8	9,5	6,7	0,1
20	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		20,9	0,3	0,0	0,1

Stocks		Należności krótkoterminowe Short-term dues		Inwestycje krótkoterminowe Short-term investments	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe Short-term deferred expenditures	Lp. No.
of which						
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services			
in mln zł						
1672,1	3916,8	13199,0	11689,5	5866,7	509,0	1
2224,6	6196,8	15196,8	13031,8	9082,1	637,8	2
2407,0	6210,6	16642,7	14573,4	8574,2	634,6	3
2632,2	**6634,1**	**17218,0**	**15114,1**	**9326,0**	**771,8**	4
677,7	24,4	835,8	679,2	1691,6	56,9	5
1954,5	6609,7	16382,2	14434,9	7634,4	714,8	6
2372,6	505,8	8512,5	7411,9	4863,2	230,7	7
2354,8	487,8	8115,4	7099,2	4287,5	204,2	8
3,0	10,0	209,0	172,7	360,3	9,1	9
23,0	94,3	985,1	832,7	563,6	178,6	10
58,8	5963,0	6150,2	5618,7	2501,1	141,3	11
–	22,0	489,6	380,2	202,0	32,5	12
0,0	2,7	30,0	14,1	44,7	2,3	13
1,5	3,4	77,8	57,4	78,2	54,0	14
–	–	104,0	99,0	70,4	5,0	15
8,6	24,1	131,0	107,8	573,7	70,4	16
0,2	0,6	204,4	155,3	116,5	35,6	17
3,3	3,3	166,9	137,3	60,7	5,3	18
0,6	1,9	112,5	97,8	98,9	5,9	19
–	0,1	5,0	3,7	15,3	0,3	20

TABL. 6 (273). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which			
			kapitały (fundusze) podstawowe share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
		w mln zł in mln zl				
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	32430,9	14208,5	12644,9	-1177,3	3133,9
	2015	40355,6	14757,3	16703,0	-1518,4	4565,3
	2016	43024,7	15039,1	17794,7	-1188,5	5191,3
	2017	**45678,5**	**15250,2**	**19880,7**	**-1198,4**	**4794,6**
sektor publiczny public sector		7013,6	3895,7	2034,5	-66,6	312,4
sektor prywatny private sector		38664,9	11354,5	17846,1	-1131,8	4482,2
w tym: of which:						
Przemysł Industry		27135,8	9074,7	11597,1	-677,7	3182,4
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		23713,6	7133,9	10878,6	-704,7	3040,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste managment and remediation activities		2145,6	1426,3	257,3	-18,1	78,2
Budownictwo Construction		1598,7	422,5	804,3	6,6	242,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		9732,2	1717,9	4969,5	-114,0	1098,7
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		920,7	588,4	304,1	-134,2	77,7
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		253,6	164,2	62,4	-11,6	26,2
Informacja i komunikacja Information and communication		303,4	115,8	182,9	-24,6	3,4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		142,2	41,3	58,1	-10,8	32,3
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		3454,0	2354,3	889,0	-52,3	22,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		444,3	238,9	202,6	-117,7	-52,0
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		171,7	77,7	56,6	-19,2	34,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		438,5	228,2	172,6	-24,8	47,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		52,8	68,8	9,4	-16,1	-13,3

TABL. 7 (274). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK**[a]
Stan w dniu 31 XII
SHARE CAPITAL OF COMPANIES[a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which			
			Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób prawnych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of domestic natural persons	osób zagranicznych of foreign persons
		w mln zł in mln zl				
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	10809,1	1175,2	430,5	2003,3	2617,2
	2015	11451,0	956,4	234,1	2343,4	2599,9
	2016	11587,1	871,4	277,4	2560,2	2673,9
	2017	**11967,0**	**871,4**	**281,2**	**2616,2**	**2905,0**
sektor publiczny public sector		3852,0	865,3	271,0	208,4	–
sektor prywatny private sector		8115,0	6,1	10,2	2407,8	2905,0
w tym: of which:						
Przemysł Industry		8325,8	860,9	132,4	1518,1	2222,7
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		6407,9	840,8	122,3	1492,0	2208,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste managment and remediation activities		1420,8	–	10,2	4,9	14,5
Budownictwo Construction		322,5	–	–	172,2	–
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		1217,8	–	0,5	560,3	438,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		476,6	0,1	5,2	57,0	125,8
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		98,9	–	–	64,8	0,5
Informacja i komunikacja Information and communication		114,4	0,7	10,3	53,3	0,1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		41,0	–	–	4,9	8,8
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		677,1	–	–	27,1	–
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		201,4	–	75,2	2,8	99,7
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		60,4	–	–	15,0	0,6
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		212,6	–	3,2	97,2	2,1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		68,8	–	–	2,5	–

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (275). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
LIABILITIES OF ENTERPRISES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term		
			razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which	
						kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deliveries and services
		w mln zł			in mln zl		
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	26720,8	6370,8	3786,6	20350,0	3841,7	11548,4
	2015	34033,7	7607,8	5664,5	26426,0	7481,8	13396,1
	2016	35366,6	8092,4	6066,8	27274,1	6570,0	14575,3
	2017	**37377,7**	**8480,7**	**6160,7**	**28897,0**	**7329,6**	**14806,5**
sektor publiczny public sector		2943,4	1681,5	538,6	1261,9	104,9	618,7
sektor prywatny private sector		34434,3	6799,2	5622,1	27635,1	7224,6	14187,8
w tym: of which:							
Przemysł Industry		18680,6	4281,1	3100,5	14399,5	4259,9	6416,9
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		16832,1	3121,7	2704,6	13710,4	4118,2	6174,7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities		874,2	534,7	276,6	339,5	83,8	87,4
Budownictwo Construction		1283,4	189,0	117,8	1094,4	157,1	650,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		12238,7	1116,9	720,3	11121,8	2367,7	6854,0
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		888,6	343,5	193,1	545,1	115,6	260,9
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		207,9	103,2	101,1	104,7	58,5	28,8
Informacja i komunikacja Information and communication		133,8	54,8	24,6	79,0	20,9	25,7
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		141,2	88,6	25,1	52,6	5,1	12,2
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		1843,9	1300,5	1078,4	543,4	87,2	207,1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		621,8	338,5	315,5	283,3	52,3	93,2
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		179,2	22,5	15,7	156,7	24,4	56,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		463,5	244,6	230,5	218,9	111,0	58,2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		111,4	92,2	–	19,2	–	5,7

DZIAŁ XX
FINANSE PUBLICZNE

Uwagi ogólne

1. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów oraz województw), zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

Podstawę prawną określającą te procesy stanowi ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz.U. 2017, poz. 2077) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. 2009 Nr 157, poz. 1241 z późniejszymi zmianami). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 994), ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 995), ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2018, poz. 913) oraz ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 1453).

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące dochodów, wydatków i wyników budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

3. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są określane w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej. Powyższa uwaga dotyczy również samorządowych zakładów budżetowych.

4. Dochody i wydatki budżetów jednostek samo-

CHAPTER XX
PUBLIC FINANCE

General notes

1. Public finance include the processes connected with accumulation and allocation of public funds, and particularly: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units (i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships), incurring liabilities involving public funds, managing public funds and public dept, as well as settlements with the European Union budget.

The legal basis defining the above mentioned processes is the Law on Public Finances, dated 27 VIII 2009 (uniform text Journal of Laws 2017, item 2077), and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241 with later amendments). With respect to the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by the Law on Gmina Local Government, dated 8 III 1990 (uniform text Journal of Laws 2018, item 994), the Law on Powiat Local Government, dated 5 VI 1998 (uniform text Journal of Laws 2018, item 995), the Law on Voivodship Local Government, dated 5 VI 1998 (uniform text Journal of Laws 2018, item 913) as well as the Law on Incomes of Local Government Units, dated 13 XI 2003 (unified text Journal of Laws 2017, item 1453).

2. The presented data include information regarding revenue, expenditure and result of local self-government units budgets as well as revenue and costs of local government budgetary establishments.

3. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Law of Public Finances.

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables revenue and expenditure of gminas are given without data for cities with powiat status, while revenue and expenditure of cities with powiat status are given jointly with gmina and powiat part of revenue and expenditure. Above note concerns also local government budgetary establishment.

4. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the provisions set forth in the Law on Public Financ-

rządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. na działy — określające rodzaj działalności oraz paragrafy — określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Prezentowane dane opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, ustalona przez Ministra Finansów na mocy kolejnych rozporządzeń z lat 2009-2017.

5. Na **dochody** budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1) dochody własne, tj.:
   a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
   b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbowa,
   c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze,
   d) środki na dofinansowanie zadań własnych pozyskane z innych źródeł;
2) dotacje:
   a) z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
   b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620 oraz od 2015 r. — 205 i 625), według szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz.1053 z późniejszymi zmianami),
   c) otrzymane z funduszy celowych,
   d) pozostałe dotacje;
3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

6. Na **wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego** składają się wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

— wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
— wydatki na zakup materiałów i usług,
— dotacje m.in. dla jednostek organizacyjnoprawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
— wydatki na obsługę długu publicznego, w tym z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

7. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych

es, i.e. they are grouped into divisions — defining types of activity, and into paragraphs — defining types of revenue, income or expenditure. The presented data were compiled in accordance with the detailed classification of income, expense, revenue and expenditure, and funds from foreign sources specified by the Minister of Finance in subsequent decrees adopted in the period of 2009-2017.

5. Budget **revenue** of local government units comprise:

1) own revenue, i.e.:
   a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
   b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, of which the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty,
   c) revenue from property, e.g., revenue from renting and leasing as well as agreements with a similar character,
   d) funds from other sources for the additional financing of own tasks;
2) grants:
   a) grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
   b) provided under programmes financed with European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 and since 2015 —205 and 625), according to the detailed classification of incomes, expenses, revenues and expenditures, and funds from foreign sources, as stated in regulation of the Minister of Finance dated 2 III 2010 (uniform text Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments),
   c) received from appropriated funds,
   d) other grants;
3) general subvention from the state budget, comprising: equalisation, educational, compensating, balancing and regional parts.

6. Expenditure of local government units budgets include property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

— expenditure on wages and salaries (including derivatives),
— expenditure on the purchase of materials and services,
— grants, among others, for organizational and legal units operating within local government units budgets,
— expenditure on public debt servicing, of which payments related to granting endorsements and guarantees.

7. According to the Law on Public Finances, dated 27 VIII 2009, since 2011 public tasks are performed by: state legal persons, budgetary man-

z dnia 27 VIII 2009 r., od 2011 r. zadania publiczne realizują: państwowe osoby prawne, instytucje gospodarki budżetowej, agencje wykonawcze budżetu państwa oraz samorządowe zakłady budżetowe, które osiągają przychody i częściowo korzystają z dotacji budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (w przypadku samorządowych zakładów budżetowych). W załącznikach do ustawy budżetowej zamieszczone są wykazy i plany finansowe tych jednostek.

8. Informacje dotyczące **budżetów jednostek samorządu terytorialnego** opracowano w Głównym Urzędzie Statystycznym na podstawie sprawozdawczości budżetowej Ministerstwa Finansów.

agement institutions, executive agencies of state budget and local government budgetary establishments which achieve revenue and partly benefit from the state grants as well as from budgets of local government units (in the case of local government budgetary establishments). The register and financial plans of these units are placed in annex of the budgetary law.

8. Statistics Poland has compiled information concerning **budgets of local government units** on the basis of the budgetary reporting by the Ministry of Finance.

TABL. 1 (276). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy[a] Gminas[a]	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thous. zl				
O G Ó Ł E M ..... **T O T A L**	2010	8419510,0	3670053,4	2778580,4	1149255,0	821621,2
	2015	10696712,1	4667634,7	3828302,6	1237917,5	962857,3
	2016	11267454,7	5366020,2	3933259,1	1227760,4	740415,0
	2017	**11994437,1**	**5871195,9**	**4138133,4**	**1294694,7**	**690413,1**
Dochody własne ..... **Own revenue**		**5336301,8**	**2309639,6**	**2298486,9**	**432436,5**	**295738,8**
w tym: of which:						
Udział w podatku dochodowym ..... Share in income tax		2335489,5	862230,6	981241,5	231117,7	260899,8
od osób prawnych ..... corporate income tax		303134,6	34926,4	65368,2	7315,4	195524,4
od osób fizycznych ..... personal income tax		2032355,0	827304,2	915873,3	223802,3	65375,3
Podatek od nieruchomości ..... Tax on real estate		1147048,1	640981,8	506066,3	–	–
Podatek rolny ..... Agricultural tax		110624,8	110254,4	370,5	–	–
Podatek od środków transportowych ..... Tax on means of transport		50951,1	32639,1	18312,0	–	–
Podatek od czynności cywilnoprawnych ..... Tax on civil law transactions		100698,7	46544,2	54154,5	–	–
Opłata skarbowa ..... Stamp duty		19032,5	7955,0	11077,5	–	–
Dochody z majątku ..... Revenue from property		352874,9	140048,2	193093,9	16344,7	3388,0
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze ..... of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character		183109,0	73166,0	99836,8	7274,1	2832,1

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (275). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy[a] Gminas[a]	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zl				
Dochody własne (dok.) **Own revenue (cont.)**					
w tym (dok.): of which (cont.):					
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł Funds for additional financing of own tasks from other sources	33362,1	30184,1	2012,9	1165,1	–
Wpływy z usług Revenue from services	358053,2	84124,1	176323,1	97128,5	477,4
Dotacje ogółem **Total grants**	**3468936,5**	**2066196,4**	**898691,4**	**300336,2**	**203712,4**
Dotacje celowe Targeted grants	3236098,8	2023103,1	836748,0	277667,1	98580,6
z budżetu państwa from the state budget	3091078,1	1972361,6	811841,7	225699,5	81175,3
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej for government administration tasks	2609241,0	1691966,2	697767,0	155505,4	64002,4
własne for own tasks	478682,1	279849,4	112078,6	69581,2	17172,9
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej realized on the basis of agreements with government administration bodies	3155,0	546,0	1996,1	612,9	–
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego for tasks realized on the basis of agreements between local government units	49206,5	13689,5	11255,4	16753,8	7507,9
otrzymane z państwowych funduszy celowych received from state appropriated funds	28192,0	7390,2	12889,5	2474,0	5438,2
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks	67622,2	29661,8	761,4	32739,8	4459,2
Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625[b] Grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625[b]	232837,7	43093,3	61943,5	22669,1	105131,8
Subwencja ogólna z budżetu państwa **General subvention from the state budget**	**3189198,7**	**1495359,9**	**940955,1**	**561921,9**	**190961,9**
w tym część oświatowa of which educational part	2367532,7	1061950,7	868125,2	380997,8	56459,0

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (277). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy[a] Gminas[a]	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zl				
O G Ó Ł E M TOTAL	**11994437,1**	**5871195,9**	**4138133,4**	**1294694,7**	**690413,1**
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo Agriculture and hunting	130520,2	89938,9	78,2	336,0	40167,0
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	575,5	14,0	–	35,9	525,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę Electricity, gas and water supply	36785,2	36785,2	–	–	–
Transport i łączność Transport and communication	417636,1	96873,7	182667,8	69205,8	68888,8
Gospodarka mieszkaniowa Dwelling economy	380686,7	140112,5	216364,1	22216,8	1993,2
Działalność usługowa Service activity	35274,3	1745,7	10433,8	22946,5	148,3
Administracja publiczna Public administration	89327,4	37264,8	41016,1	6692,1	4354,5
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa Public safety and fire care	128658,4	2010,5	56344,9	70303,1	–
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal personality and expenses associated with their intake	3978654,4	1789955,3	1656561,7	269743,7	262393,7
Różne rozliczenia Miscellaneous settlements	3348774,8	1527812,8	968908,2	563727,7	288326,0
Oświata i wychowanie Education	221438,9	124684,8	77294,2	17882,0	1578,0
Ochrona zdrowia Health care	61810,6	237,0	17765,8	43549,2	258,6
Pomoc społeczna Social assistance	503334,6	254465,9	122148,2	126604,1	116,5
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej Other tasks in sphere of social policy	47640,2	6000,6	12920,1	25059,7	3659,8
Edukacyjna opieka wychowawcza Educational care	33298,6	23131,9	6657,6	3488,3	20,8
Rodzina Family	2151227,9	1509477,7	599844,2	37260,0	4646,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Municipal economy and environmental protection	370566,2	213929,6	144593,7	8173,3	3869,6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Culture and national heritage	9330,0	4534,9	484,4	183,5	4127,2
Kultura fizyczna Physical education	30726,5	9818,7	20251,0	585,7	71,1

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (278). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy[a] Gminas[a]	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thous. zl				
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	9177431,8	4035331,4	3068904,7	1222372,9	850822,7
	2015	10434825,9	4604052,2	3652948,0	1219112,8	958712,9
	2016	10809743,3	5159974,1	3804271,6	1174182,5	671315,2
	2017	**11927064,4**	**5875908,6**	**4086304,8**	**1276131,6**	**688719,4**
Wydatki bieżące **Current expenditure**		**10300950,4**	**5105755,3**	**3559198,4**	**1093803,5**	**542193,3**
w tym: of which:						
Dotacje Grants		901753,3	266616,4	363211,4	64502,4	207423,1
w tym dla samorządowych zakładów budżetowych of which for local government budgetary establishments		23511,8	13998,9	6573,1	2939,9	–
Świadczenia na rzecz osób fizycznych Benefits for natural persons		2564453,9	1791282,6	708202,4	56202,7	8766,3
Wydatki bieżące jednostek budżetowych Current expenditure of budgetary units		6708453,3	3005903,1	2419519,4	964828,0	318202,8
w tym: of which:						
wynagrodzenia wages and salaries		3408332,1	1530023,8	1147401,8	582739,3	148167,2
w tym osobowe of which personal		3094639,6	1387137,5	1047599,2	523579,2	136323,7
pochodne od wynagrodzeń[b] derivatives from wages and salaries[b]		638937,3	305884,4	208272,6	97930,3	26850,0
zakup materiałów i usług purchase of materials and services		2199073,4	931637,3	933832,1	205095,7	128508,3
Obsługa długu publicznego Public debt servicing		106459,9	33154,5	59215,3	6530,5	7559,6
w tym wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń of which payments related to guarantees and endorsements		144,1	–	144,1	–	–
Wydatki majątkowe **Property expenditure**		**1626114,0**	**770153,3**	**527106,4**	**182328,1**	**146526,1**
w tym inwestycyjne[c] of which investment expenditure[c]		1496804,5	763115,6	459174,5	180451,6	94062,7

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (279). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISIONS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy[a] Gminas[a]	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
	w tys. zł in thous. zl				
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**11927064,4**	**5875908,6**	**4086304,8**	**1276131,6**	**688719,4**
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo Agriculture and hunting	203522,8	140653,5	515,1	692,6	61661,7
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	9412,4	71,3	–	35,9	9305,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę Electricity, gas and water supply	28760,6	28754,0	6,5	–	–
Transport i łączność Transport and communication	1517121,7	497258,9	585817,2	213900,7	220144,8
Gospodarka mieszkaniowa Dwelling economy	287012,5	119562,2	152762,7	12428,3	2259,2
Działalność usługowa Service activity	59849,1	12858,0	18525,9	23411,5	5053,8
Administracja publiczna Public administration	950192,0	502927,2	222835,7	135983,8	88445,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa Public safety and fire care	221375,6	54746,7	92933,5	71854,4	1840,9
Obsługa długu publicznego Public debt servicing	106003,4	33204,6	59226,5	6012,7	7559,6
Różne rozliczenia Miscellaneous settlements	10410,1	3769,5	5969,2	671,4	–
Oświata i wychowanie Education	3408009,7	1692840,5	1281621,4	379352,3	54195,5
Ochrona zdrowia Health care	178292,1	27329,7	57768,6	49250,1	43943,7
Pomoc społeczna Social assistance	897488,8	449328,2	291290,0	140197,7	16672,9
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej Other tasks in sphere of social policy	118536,7	8192,4	32344,5	63094,6	14905,2
Edukacyjna opieka wychowawcza Educational care	253400,2	59972,8	103346,1	60088,4	29992,9
Rodzina Family	2308273,2	1537781,8	675706,9	90138,9	4645,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Municipal economy and environmental protection	696615,2	432170,3	248445,3	11697,2	4302,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Culture and national heritage	380776,8	163552,9	109769,8	3899,5	103554,7
Kultura fizyczna Physical education	247462,3	103336,2	133891,2	4961,6	5273,3

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (280). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy[a] Gminas[a]	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Województwo Voivodship
		w tys. zł in thous. zl				
Przychody ..... **Revenue**	2015	235466,7	165518,8	55334,7	14613,2	–
	2016	229798,9	167731,2	55123,5	6944,1	–
	2017	**213183,4**	**146103,4**	**56923,1**	**10156,8**	–
w tym: of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług ..... Revenue from sale of products, asset components and services		140502,3	98147,7	38175,9	4178,6	–
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego[b] ..... Grants from local government units budgets[b]		25888,9	14080,1	8108,6	3700,2	–
Koszty ..... **Costs**	2015	228338,5	162655,8	54239,9	11442,8	–
	2016	226993,4	165839,1	54391,9	6762,5	–
	2017	**210950,5**	**144278,2**	**56367,9**	**10304,3**	–
w tym: of which:						
Materiały i usługi ..... Materials and services		84035,1	54774,7	27618,4	2302,0	–
Podatek dochodowy od osób prawnych ..... Corporate income tax		1488,3	633,1	855,2	–	–
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego ..... Surplus payments to local government units budgets		1351,4	1351,4	–	–	–

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XXI
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

— budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
— maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
— środki transportu,
— inne, tj.: melioracje szczegółowe, udoskonalenia gruntów oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji, z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

Nakłady inwestycyjne na drogi publiczne, ulice i place zalicza się do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa".

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

— osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospo-

CHAPTER XXI
INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction, modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

— buildings and structures (include buildings and premises as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations,
— machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and other equipment),
— transport equipment,
— others, i.e., irrigation and drainage, improvements to land as well as livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization, except for interests not included in outlays on fixed assets by units that apply International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

Investment outlays on public roads, streets and squares are included in the section ''Transportation and storage''.

3. The value of investment outlays incurred by:

— legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9

darstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób — opracowano na podstawie sprawozdawczości,
— osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne — ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytku. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytku w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również: drogi publiczne, ulice i place łącznie z poboczami i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznawanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 395).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:
— w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
  — przed 1 I 1995 r. — wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
  — po 1 I 1995 r. — wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
— w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. — również wycenę według wartości godziwej.

Wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa".

3. Wartość brutto środków trwałych:

persons was compiled on the basis of statistical reports,
— legal persons and organizational entities without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also: public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as cooperative ownership right to residential premises and co-operative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised, since 1 I 1991, as a fixed asset, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual usufruct of land regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018 item 395).

2. The **gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The gross value of fixed assets at current bookkeeping prices is understood, as of 31 XII:
— within the scope of fixed assets designated for exploitation:
  — before 1 I 1995 — the value at replacement prices of September 1994,
  — after 1 I 1995 — the purchase or manufacturing value at current prices,
— in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005 — also revaluation according to fair value.

The value of public roads, streets and squares was included in the section "Transportation and storage".

3. The gross value of fixed assets:
— of legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 per-

— osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób — opracowano na podstawie sprawozdawczości,
— osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych — ustalono szacunkowo.

4. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

1) budynki i budowle:
   a) budynki i lokale; od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
   b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
   a) kotły i maszyny energetyczne,
   b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
   c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
   d) urządzenia techniczne,
   e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
3) środki transportu;
4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

sons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons was compiled on the basis of statistical reports,
— of legal persons and organizational entities without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations, was estimated.

4. The value of fixed assets according to groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

1) buildings and structures:
   a) buildings and premises; since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
   b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
2) machinery, technical equipment and tools:
   a) boilers and power industry machinery,
   b) general usage machinery, equipment and apparatus,
   c) special use machinery, equipment and apparatus,
   d) technical equipment,
   e) tools, instruments, moveables and other equipment;
3) transport equipment;
4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, irrigation, drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje
Investments

TABL. 1 (281). **NAKŁADY INWESTYCYJNE[a] (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł in mln zl			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**10627,1**	**13971,1**	**9043,3**	**9865,8**
sektor publiczny public sector	3381,3	6548,7	2669,6	3037,2
sektor prywatny private sector	7245,8	7422,4	6373,7	6828,5
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	261,0	336,7	303,2	375,7
Przemysł Industry	4254,0	5186,0	3562,1	4191,9
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	23,9	27,1	32,2	44,6
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	3164,5	3594,2	2834,5	3062,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply	432,2	1003,7	486,6	848,9
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities	633,4	561,0	208,8	235,6
Budownictwo Construction	253,8	221,5	131,8	137,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	761,0	1021,0	765,8	1063,6
Transport i gospodarka magazynowa[b] Transportation and storage[b]	2341,7	4051,2	1439,8	1263,1
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]	68,7	81,3	119,8	60,5
Informacja i komunikacja Information and communication	30,3	165,0	119,9	83,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	116,4	59,5	66,8	104,7
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	1066,9	1313,2	1537,7	1515,3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	126,1	98,8	84,4	83,7
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	41,7	64,7	73,6	66,2
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	168,3	296,1	234,9	201,4
Edukacja Education	333,4	266,8	139,6	264,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	411,1	470,7	300,8	299,7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	368,9	303,5	137,3	133,8
Pozostała działalność usługowa Other service activities	23,8	35,1	25,8	20,6

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.
a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (282). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH[a] (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES[a] (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł in mln zl			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**6875,4**	**7353,0**	**5318,1**	**6164,6**
sektor publiczny public sector	1340,2	2165,5	1111,6	1500,6
sektor prywatny private sector	5535,2	5187,5	4206,5	4664,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	77,6	90,9	82,1	109,9
Przemysł Industry	3929,8	4673,6	3372,7	4008,0
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	23,1	24,3	30,2	44,5
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	3129,5	3531,0	2787,5	2980,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply	390,8	751,6	402,3	832,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities	386,4	366,7	152,7	151,3
Budownictwo Construction	173,9	109,1	64,3	82,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	588,4	784,6	668,8	862,9
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	1325,3	599,2	413,5	357,8
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]	37,2	58,8	46,6	34,8
Informacja i komunikacja Information and communication	16,3	145,6	114,5	57,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	98,6	53,7	53,7	49,0
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	169,3	220,7	173,6	292,9
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	73,4	53,3	46,8	39,9
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	19,0	35,9	23,1	34,7
Edukacja Education	42,9	5,4	4,9	7,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	295,1	402,2	227,4	197,4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	19,5	115,4	19,1	21,3
Pozostała działalność usługowa Other service activities	9,1	4,6	7,0	9,0

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABL. 3 (283). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH[a] WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES[a] BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which		
			budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment
		w mln zł in mln zl			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	2010	3984,4	1560,6	1990,5	420,1
	2015	5956,9	1936,9	3391,5	578,3
	2016	4234,6	1423,0	2299,6	488,7
	2017	**5069,2**	**1587,0**	**2984,4**	**486,9**
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		106,2	41,0	46,0	17,9
Przemysł Industry		3457,5	962,6	2346,6	140,5
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying		42,9	38,4	3,9	0,5
przetwórstwo przemysłowe manufacturing		2679,7	644,9	1908,4	118,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną gaz, parę wodną i gorącą wodę [Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply		579,2	181,7	396,8	0,6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja [Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities		155,6	97,6	37,5	20,3
Budownictwo Construction		71,6	20,1	25,2	26,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		662,1	247,2	265,4	148,4
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		140,2	16,0	11,7	112,5
Zakwaterowanie i gastronomia [Δ] Accommodation and catering [Δ]		18,2	8,5	6,8	2,8
Informacja i komunikacja Information and communication		22,7	4,4	16,5	1,4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		26,0	6,3	13,7	6,0
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities		288,9	218,0	63,1	7,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		32,7	1,3	25,5	6,0
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities		20,4	2,1	8,9	9,3
Edukacja Education		#	#	#	#
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		192,6	49,0	138,1	5,4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation		18,0	4,9	12,3	0,8
Pozostała działalność usługowa Other service activities		#	#	#	#

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe
Fixed assets

TABL. 4 (284). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH[a] (bieżące ceny ewidencyjne)**
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS[a] (current book-keeping prices)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M T O T A L	**108800,7**	**155317,3**	**162103,1**	**170451,0**
sektor publiczny public sector	41973,4	63468,2	64852,1	68270,7
sektor prywatny private sector	66827,3	91849,1	97251,0	102180,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	9004,8	9654,6	9830,1	9885,4
Przemysł Industry	38202,6	49353,5	50796,6	55743,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	105,2	187,5	285,2	673,0
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	25902,6	33127,0	35043,4	37558,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply	6171,9	7874,3	6818,5	8703,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities	6022,9	8164,7	8649,5	8809,5
Budownictwo Construction	1921,4	2450,4	2697,0	2583,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	6655,8	12455,8	13593,1	14441,9
Transport i gospodarka magazynowa[b] Transportation and storage[b]	16234,5	30111,0	31312,6	31611,7
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]	721,3	1192,6	1294,4	1318,7
Informacja i komunikacja Information and communication	1725,1	2199,3	2567,2	2655,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	825,1	906,3	979,8	982,1
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	20344,1	26244,0	27975,9	29053,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	976,8	1450,3	1467,9	1489,8
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	438,4	876,6	624,8	807,2
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	2542,5	4034,6	3833,8	4239,9
Edukacja Education	3785,0	5520,4	5639,2	5905,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	3354,7	5158,7	5513,1	5719,1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	1688,4	3190,3	3459,5	3461,3
Pozostała działalność usługowa Other service activities	380,2	518,9	518,1	553,5

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności. b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit. b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (285). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH[a] (bieżące ceny ewidencyjne)**
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES[a] (current book-keeping prices)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**55520,4**	**75018,6**	**78863,7**	**83818,6**
sektor publiczny public sector	16293,6	19830,9	20224,9	22455,9
sektor prywatny private sector	39226,8	55187,7	58638,8	61362,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	1411,2	1673,5	1699,9	1537,8
Przemysł Industry	34727,1	44322,1	45716,2	50467,4
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	98,0	168,9	260,7	644,5
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	25079,7	32016,4	33879,0	36236,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę[Δ] electricity, gas, steam and air conditioning supply	5991,7	7482,1	6390,2	8232,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja[Δ] water supply; sewerage, waste management and remediation activities	3557,7	4654,7	5186,3	5354,1
Budownictwo Construction	1346,3	1429,9	1556,2	1375,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]	5020,2	10242,3	11296,9	11965,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	1645,4	2821,5	2917,1	2585,6
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]	487,4	777,0	813,7	787,3
Informacja i komunikacja Information and communication	1530,1	1874,8	2228,8	2293,4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	765,9	819,3	890,6	887,9
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	4495,1	4896,2	5471,1	5357,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	460,4	748,0	721,1	702,1
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	248,9	279,9	239,2	380,1
Edukacja Education	177,6	251,0	216,8	219,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	2648,5	4046,6	4247,0	4355,2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	488,5	751,5	764,4	806,6
Pozostała działalność usługowa Other service activities	67,8	85,0	84,7	97,9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXII
RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)", wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 V 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 VI 2013 r. z późn. zm.).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych

CHAPTER XXII
REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the European System of Accounts 2010 (the ESA 2010), introduced by Regulation No 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21 V 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 VI 2013 with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

4. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. Gross output includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. Intermediate consumption includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) and other costs (e.g. advertising, represen-

pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

9. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych według województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) i prowadzące księgi rachunkowe,
2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz ubezpieczeniami,
3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płat-

tation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. Gross primary income in the households sector is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

9. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Data grouping by voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria of rating a given unit of the national economy among **institutional sectors** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services) and keeping accounting books,
2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation, auxiliary financial activity as well as insurance activity,
3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging

ności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora,

4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi prostytucji).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług prostytucji przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2014–2016 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna). Zmiany dotyczyły przeklasyfikowania kolejnych jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

14. Szczegółowy opis zmian wprowadzonych do rachunków narodowych znajduje się w notatce informacyjnej GUS „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2017 rok" z dnia 3 X 2018 r., dostępnej na stronie
http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych".

to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector,

4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. The estimation of the hidden economy and illegal activities is included in the regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including people providing prostitution services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of people deriving profits from exploiting prostitution, production and trafficking in narcotics as well as smuggling of cigarettes.

13. Data from regional accounts for the years 2014–2016 were changed in relation to those published previously as a consequence of revision in the annual national accounts, made due to the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification). Changes concerned reclassification of further public entities into the general government sector.

14. Detailed description of the changes introduced in the national accounts can be found in the CSO news release "Revised estimate of gross domestic product for the year 2017" of 3 X 2018, available at website
http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2017,7,4.html

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication "Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych".

TABL. 1 (286). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2014	2015	2016	2014	2015	2016
	w mln zł in mln zl			w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M **T O T A L**	**76079**	**79755**	**82345**	**x**	**x**	**x**
W tym wartość dodana brutto **Of which gross value added**	**67450**	**70758**	**72737**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych non-financial corporations	33124	36041	36962	49,1	50,9	50,8
instytucji rządowych i samorządowych general government	10750	10947	11302	15,9	15,5	15,5
gospodarstw domowych households	21476	21739	22341	31,8	30,7	30,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	3006	2402	2769	4,5	3,4	3,8
Przemysł Industry	19269	21071	21309	28,6	29,8	29,3
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	16708	18542	18832	24,8	26,2	25,9
Budownictwo Construction	5315	5667	5356	7,9	8,0	7,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ]; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia[Δ]; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles[Δ]; transportation and storage; accommodation and catering[Δ]; information and communication	18044	19204	20274	26,8	27,1	27,9
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości[Δ] Financial and insurance activities; real estate activities	5395	5235	5548	8,0	7,4	7,6
Pozostałe usługi Other services	16421	17181	17481	24,3	24,3	24,0
NA 1 MIESZKAŃCA[a] **PER CAPITA**[a]	**36387**	**38202**	**39503**	**x**	**x**	**x**

a W złotych.
a In zlotys.

TABL. 2 (287). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
BACIS ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zl			
Produkcja globalna	151863	159325	163640	Gross output
Zużycie pośrednie	84413	88567	90903	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	67450	70758	72737	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	28130	29153	31031	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	39753	41932	42340	Gross operating surplus

TABL. 3 (288). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLD SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	51492	52237	55165	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	24628	25021	26464	per capita in zl
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	50135	51084	54563	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	23978	24469	26175	per capita in zl

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA
REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS PER CAPITA

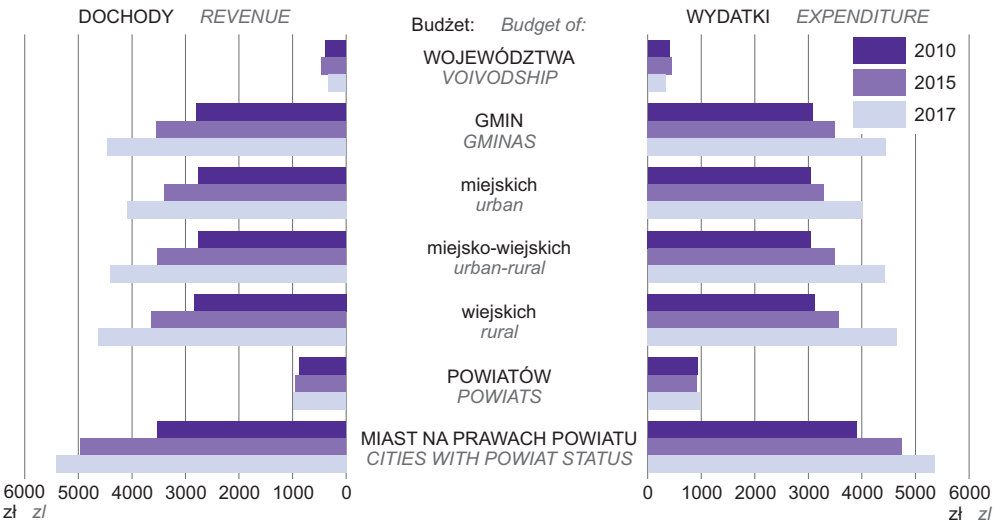

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

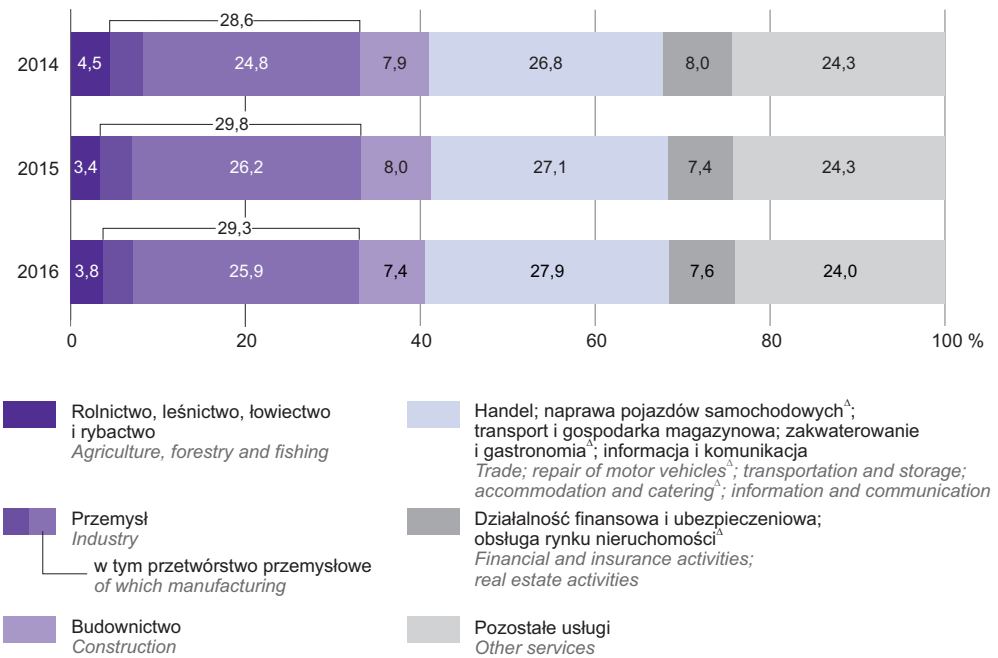

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ[a] W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY[a] IN 2017
As of 31 XII

WEDŁUG FORM PRAWNYCH
BY LEGAL STATUS

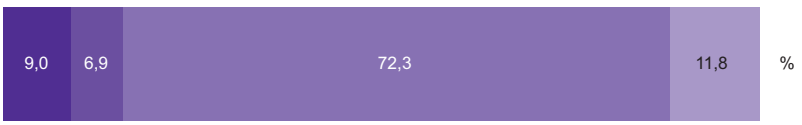

Spółki handlowe
Commercial companies

Spółki cywilne
Civil companies

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Natural persons conducting economic activity

Pozostałe
Others

WEDŁUG SEKCJI
BY SECTIONS

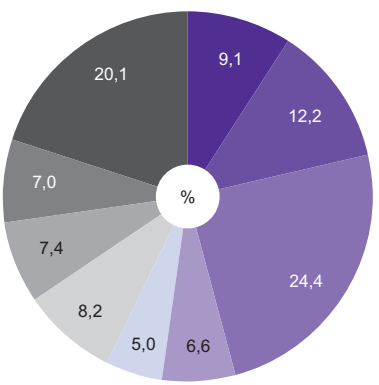

Przetwórstwo przemysłowe
Manufacturing

Budownictwo
Construction

Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ]
Trade; repair of motor vehicles[Δ]

Transport i gospodarka magazynowa
Transportation and storage

Obsługa rynku nieruchomości[Δ]
Real estate activities

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Professional, scientific and technical activities

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Human health and social work activities

Pozostała działalność usługowa
Other service activities

Pozostałe sekcje
Other sections

a Bez osób prowadzących gospodarstwach indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

DZIAŁ XXIII
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w tablicach dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

2. Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS.

Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. 2018 poz. 997, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 XI 2015 r. w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń (Dz. U. poz. 2009 z późn. zm.).

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

3. Prezentowane w tablicach dane w podziale według sektorów własności nie obejmują podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników oraz — w przypadku pozostałych podmiotów — na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXIII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

1. The data presented in tables concerning **entities of the national economy** entered in the REGON register include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

2. The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO.

The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 VII 1995 (Journal of Laws 2018 item 997, with later amendments) and the provisions of the decree of the Council of Ministers dated 30 XI 2015 on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition (Journal of Laws item 2009, with later amendments).

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

3. The data presented in tables in division according to ownership sectors do not include entities for which the information on the form of ownership is not presented in the REGON register.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and — for the remaining entities — on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABL. 1 (289). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ[a] W REJESTRZE REGON**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY[a] IN THE REGON REGISTER
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	**186007**	**193470**	**194099**	**195717**	**T O T A L**
sektor publiczny	5767	5815	5776	5400	public sector
sektor prywatny	180240	186702	187261	189032	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe	9	6	6	5	State owned enterprises
Spółki	24404	29103	30343	31433	Companies
w tym:					of which:
handlowe	11383	15485	16644	17706	commercial
cywilne	12808	13400	13481	13510	civil
Spółdzielnie	964	970	957	956	Cooperatives
Fundacje	455	775	866	928	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	4732	5673	5885	6152	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	142934	141983	140939	141425	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ[a] W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY[a] IN THE REGON REGISTER BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organisational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
			razem total	w tym of which						
				przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives	
					razem total	w tym of which				
						jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation			
O G Ó Ł E M ..... 2010 **T O T A L**		186007	43073	9	11383	25	1695	12808	964	142934
	2015	193470	51487	6	15485	12	1832	13400	970	141983
	2016	194099	53160	6	16644	10	1908	13481	957	140939
	2017	**195717**	**54292**	**5**	**17706**	**12**	**1961**	**13510**	**956**	**141425**
w tym: of which:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ..... Agriculture, forestry and fishing		4281	1272	–	456	–	42	160	167	3009
Przemysł ..... Industry		19241	5812	4	3812	6	587	1783	111	13429
w tym przetwórstwo przemysłowe ..... of which manufacturing		17746	5030	4	3232	6	518	1661	97	12716
Budownictwo ..... Construction		23803	3565	–	2182	–	182	1261	78	20238
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] ..... Trade; repair of motor vehicles[Δ]		47745	10677	–	4809	1	655	5650	191	37068
Transport i gospodarka magazynowa ..... Transportation and storage		12896	1262	–	689	–	69	550	17	11634
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] ..... Accommodation and catering[Δ]		4655	1236	–	386	–	44	780	19	3419
Informacja i komunikacja .... Information and communication		4678	1128	–	748	1	50	360	4	3550
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..... Financial and insurance activities		6025	850	–	490	–	16	204	43	5175

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ[a] W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY[a] IN THE REGON REGISTER BY LEGAL STATUS AND SECTIONS (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organisational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which						
			przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives	
				razem total	w tym of which				
					jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation			
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	9748	8138	1	783	1	77	240	259	1610
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	16041	2905	–	1660	3	99	1094	18	13136
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] Administrative and support service activities	5653	1205	–	756	–	93	341	25	4448
Administracja publiczna i obrona narodowa;obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	1459	1456	–	3	–	–	–	–	3
Edukacja Education	6804	3737	–	183	–	6	246	2	3067
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	14453	1143	–	449	–	17	276	12	13310
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	4056	2290	–	163	–	12	235	1	1766
Pozostała działalność usługowa Other service activities	13781	7218	–	130	–	11	330	9	6563

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 3 (291) **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe[a] Partnerships[a]		
			razem total	akcyjne joint-stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which	
							jawne unlimited partnerships	komandytowe limited partnerships
O G Ó Ł E M	2010	11383	9839	342	9497	1544	1344	141
T O T A L	2015	15485	13314	362	12952	2171	1382	633
	2016	16644	14312	365	13947	2332	1398	793
	2017	**17706**	**15183**	**365**	**14818**	**2523**	**1391**	**995**
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ..... Agriculture, forestry and fishing		456	434	7	427	22	17	5
Przemysł ..... Industry		3812	3275	119	3156	537	304	222
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing		3232	2754	110	2644	478	289	180
Budownictwo ..... Construction		2182	1879	40	1839	303	109	188
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] ..... Trade; repair of motor vehicles[Δ]		4809	3997	80	3917	812	581	217
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		689	582	7	575	107	52	54
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] ..... Accommodation and catering[Δ]		386	332	3	329	54	23	26
Informacja i komunikacja ..... Information and communication		748	693	17	676	55	22	28
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..... Financial and insurance activities		490	429	21	408	61	29	26
Obsługa rynku nieruchomości[Δ]..... Real estate activities		783	637	10	627	146	70	63
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... Professional, scientific and technical activities		1660	1472	26	1446	188	76	69
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] ..... Administrative and support service activities		756	663	7	656	93	29	59
Edukacja ..... Education		183	165	–	165	18	10	8
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities		449	348	3	345	101	51	23
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją ..... Arts, entertainment and recreation		163	151	21	130	12	9	3
Pozostała działalność usługowa ..... Other service activities		130	117	4	113	13	8	4

a W tym 67 spółek partnerskich i 70 spółek komandytowo-akcyjnych.
a Of which 67 professional partnerships and 70 limited joint-stock partnerships.

TABL. 4 (292). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE[a] WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED[a] BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which							
			spółki companies						spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			razem total	w tym of which						
				handlowe commercial				cywilne civil law partnerships		
				razem total	w tym of which					
					akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability				
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	19481	1063	651	8	554	412	15	17447
	2015	17123	1570	1293	7	1101	276	8	14762
	2016	16050	1654	1379	8	1158	273	6	13628
	2017	**16578**	**1575**	**1356**	**5**	**1109**	**218**	**15**	**14240**
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		205	11	10	–	8	1	2	190
Przemysł Industry		1364	234	220	2	181	14	2	1128
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		1266	181	168	2	134	13	1	1084
Budownictwo Construction		3522	213	191	1	140	22	1	3307
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		3066	306	237	–	194	69	2	2758
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		1229	84	78	–	62	6	–	1144
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		432	60	41	–	32	19	4	368
Informacja i komunikacja Information and communication		579	72	66	–	57	6	1	505

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 4 (292). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE[a] WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED[a] BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe commercial			cywilne civil law partnerships		
			razem total	w tym of which				
				akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..... Financial and insurance activities	455	49	40	1	36	9	–	405
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	432	95	84	–	64	11	–	175
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... Professional, scientific and technical activities	1435	206	182	–	165	23	–	1225
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] ..... Administrative and support service activities	793	111	104	–	89	7	1	681
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ..... Public administration and defence; compulsory social security	6	2	2	–	2	–	–	–
Edukacja ..... Education	507	30	23	–	21	7	–	352
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..... Human health and social work activities	995	52	43	–	30	9	1	935
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją ..... Arts, entertainment and recreation	372	20	15	1	13	5	–	307
Pozostała działalność usługowa ..... Other service activities	946	26	16	–	14	10	1	759

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (293). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE[a] WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED[a] BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which							
			spółki companies						spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			razem total	w tym of which						
				handlowe commercial				cywilne civil law partnerships		
				razem total	w tym of which					
					akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability				
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	15406	285	107	4	70	178	13	14959
	2015	15482	340	134	5	90	206	8	14719
	2016	15185	388	211	9	138	177	19	14457
	2017	**14647**	**460**	**301**	**6**	**201**	**158**	**16**	**13461**
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		174	11	9	–	5	1	6	155
Przemysł Industry		1203	93	70	4	54	23	2	1103
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		1134	80	60	4	46	20	2	1052
Budownictwo Construction		2611	46	28	–	21	18	2	2563
Handel; naprawa pojazdów samochodowych[Δ] Trade; repair of motor vehicles[Δ]		3999	136	86	2	52	50	2	3858
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage		1143	15	9	–	6	6	1	1126
Zakwaterowanie i gastronomia[Δ] Accommodation and catering[Δ]		425	18	6	–	4	12	–	405
Informacja i komunikacja Information and communication		309	19	17	–	15	2	–	290

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (293). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE[a] WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED[a] BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe commercial			cywilne civil law partnerships		
			razem total	w tym of which				
				akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..... Financial and insurance activities	554	17	10	–	1	7	–	536
Obsługa rynku nieruchomości[Δ] Real estate activities	159	18	14	–	7	4	1	133
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ..... Professional, scientific and technical activities	1025	46	26	–	18	20	–	965
Administrowanie i działalność wspierająca[Δ] ..... Administrative and support service activities	715	15	12	–	11	3	1	698
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ..... Public administration and defence; compulsory social security	10	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja ..... Education	842	2	1	–	1	1	–	295
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..... Human health and social work activities	592	16	10	–	5	6	–	571
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją ..... Arts, entertainment and recreation	188	3	1	–	1	2	–	176
Pozostała działalność usługowa ..... Other service activities	693	3	–	–	–	3	1	586

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.